

ספר

שיחות מוהר"א"ש

חלק ח'

אשר נשמעו מפי הרב החסיד האמתי וכו', איש האשכולות,
שהכל בו וכו', רא"ש חברתנו חסידי ברסלב,
מחבר ספר שפת הנחל – פרוש ובאור על כל הספר הקדוש
והנורא "לקוטי מוהר"ן", וספרי שו"ת "אשר בנחל",
ועוד ספרים רבים ונכבדים, הפנויים ומיסדים על פי דברי רבנו
הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון, בוצינא קדישא, בוצינא
עילאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב זכותו יגן עלינו

ועל פי דברי תלמידו, מורנו הנאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אנים ליה,

רבי נתן מברסלב זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תנ"ך ומאמרי חכמינו ז"ל הקדושים מנמרא
ומדרשים, והזהר הקדוש, וכתבי האריז"ל, וספרי תלמידי
הבעל שם טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו,
וספורי צדיקים המקבלים מהור דור.

כל אלה לקטו וסדרו והיו לאחדים בידי הצעיר באלפי
ישר'אלי

הובא לדפוס על ידי קרן "והאמת והשלוש אהבו"
שנת ה'תשפ חסידי ברסלב עיר הקדש ירושלים תובב"א

את ספרי רבי נחמן מברסלב זי"ע ותלמידיו הקדושים בולל
ספרי מוהרא"ש, "הצדיק מיבנאל" ניתן להשיג במקומות
הבאים:

**הפצה ראשית - קרן "והאמת והשלוש אהבו"
חדש!!! אפשרות משלוחים לכל רחבי הארץ והעולם**
055-678-3366

בני ברק: 054-847-1400

פרדס ב"ז: 058-320-4865

אלעד: 055-678-3366

אשקלון: 054-743-4456

נתיבות: 052-735-4403

אשדוד: 052-761-8316

קרית גת: 054-848-2279

רמת השרון: 058-691-3314

שדרות: 055-938-5500

בית-אל: 052-786-5978

מזפנה יריחו: 052-786-5978

יד בנימין (מחוז דרום): 050-868-4153

מגדל העמק: 058-477-9804

שבי שומרון: 052-956-7899

**מי שמעוניין להפיץ ספרי
ברסלב ונפרסם את פרטיו
בספרים הבאים
יער אתנו קשר
בפלאפון:
055-678-3366**

יבנאל:

(אפשרות למשלוחים לכל רחבי הארץ)

חנות נצני הקודש: 054-228-7882

קרן גר להצדיק: 058-588-8148

ירושלים:

סנהדריה / פסנת זאב / רמת שלמה / בר
אילן:

053-4158646

גבעת שאול: 058-691-3315

צמת בר אילן חנות "ספר הספרים"

הר נוף: 058-326-0155

רמות: 054-586-3486

מאה שערים: 055-678-3366

חנות ברסלב מתחת ל"שול"

חנות עין יעקב

תל אביב: 053-311-1711

פתח תקוה: 055-678-3366

ביתר עלית:

גבעה א': 052-766-7226

גבעה ב': 053-316-8148

OVADIA YOSSEF

RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

הראשון לציון

ונשיא מועצת חכמי התורה

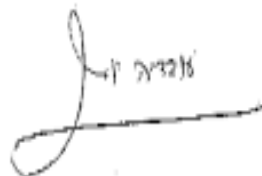
JERUSALEM

ירושלים

הסכמה

הובאו לפני הספרים היקרים "תוך תנח"ל" ו"שיחות מוהרא"ש" ליקוט מדרשותיו של ידידנו היקר רב הפעלים לתורה ולתעודה, אוצר כלי חמדה, יראת ה' היא אוצרו ועליו יציץ נורו, דורש טוב לעמו, זוכה ומזכה את הרבים, חבו ממתקים וכולו מחמדים, תהלתו בקהל חסידים, כש"ת הרב הצדיק האדמו"ר מוהרא"ש שיק שליט"א אשר בדרשותיו הרבים ברחבי הארץ ובערוצי הרדיו התורניים, מקרב רבות את אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים, והכל ערוך ומסודר בחכמה ובתבונה, וכטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, איישר חיליה לאורייתא.

יהו רצון שחפץ ה' בידו יצלח, והיה ה' עמו להמשיך בפעולותיו הבהירות, לקרב רחוקים וללמד קרובים, לחזק ידים רפות ולאמץ ברכים כושלות, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, בבריאות איתנה ובנהורא מעלייא, לאורך ימים ושנות חיים, שובע שמחות וכל טוב.

לקוט מספרי מוהרא"ש על מעלת ספר שיחות מוהרא"ש

מוהרא"ש ז"ל מזרז על הדפסת ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פג מכתב י"ח רכא) וז"ל:
'מה עם המשלוח של הספרים? והאם כבר התחלתם בהדפסת
"שיחות מוהרא"ש"? כי ... גרו יאיר, יש לו כבר מוכן חלק ח'
וחלק ט', וכל מה שירצו לשבור אותי, יותר ספרים יצאו לאור
בעזרתו יתברך, וכן עכשו הוא גומר את "תוך הנחל" ויקרא, עד
כאן לשונו.

השארת דעת מוהרא"ש בעולם על ידי ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פו מכתב י"ט קסד) וזה
לשונו: 'וכן כל חלקי "שיחות מוהרא"ש" שהדפסת עד עכשו,
יצאו כל כף יפה, ממש לא יאומן כי יספר, ואני אסיר תודה
לידידי רבי ... גרו יאיר, שלקט וסדר עד עכשו כל אלו החלקים,
דבורים ושיחות וסיפורים יקרים, שאמרתי ודברתי בכל עת
מצוא, אשר אני מקוה להקדוש ברוך הוא, שעל ידי שיחות אלו
יקים אצלי דברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן ז): זהו
עיקר השלמות, שתשאר דעתו בעולם הזה גם בעת ההסתלקות
בשהנשמה עולה למעלה וכו', וכשימלאו ימיו ויגיע זמן
הסתלקותו, אזי יתלבש בזה הדבור שהכנים בחברו, ויהא נחשב
כאלו הוא ממש קים בזה העולם וכו', עין שם; ועל ידי השיחות

האלו יקיים זאת בשלמות, כי סוף כל סוף כף דברתי וכף ספרתי,
עד כאן לשונו.

מוהרא"ש מחנך ללמוד ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קלג מכתב לב תקעא) וזה
לשונו: 'נא ונא ראה לדבק את עצמך לאין סוף ברוך הוא, והיום
אשר נמצא כבר בעולם "שיחות מוהרא"ש", אתה כבר לא צריך
את אף אחד, והלואי שפשאני הייתי בחור צעיר, שיהיו לי את
השיחות האלה, אז לא הייתי צריך את אף אחד בעולם, ולכן
תעין בהם, כי זה כתבו כפה תלמידים מה ששמעו ממני, ואף
שעל פי רוב לא יצא לי לעבור עליהם, אבל חזקה שיצא מתחת
ידם דבר נאה, עד כאן לשונו.

צריך לתפל סיפורי צדיקים ב"שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קח מכתב כה תג) וזה
לשונו: 'מה אומר לך, ידידי היקר! אתה לא יכול לתאר איך אני
מעריך אותך, בזה שאתה מחנך את הילדים באמונה פשוטה בו
יתברך, כי אין עוד מעלה יותר גדולה מזה, שמחנכים ילדים
קטנים לאמונה ברוחה ומזוככת בו יתברך, כי מה ישאר מאתנו,
הנה אנחנו פה והנה אנחנו יוצאים מפה וכו', ואל נא נחיה
באשליות וכו', באילו נחיה לעולם וכו', כי כתוב (בראשית ג,
יט): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", ואת זה צריך להחזיר
בילדים קטנים, באופן שיהיה להם ישוב הדעת.

ומאד מאד אני נהנה שאתה מחזיר בהם יראת שמים, כי סוף
כל סוף רק זה מה שישאר מהם, ורק זה ילוה אותם.

וְלִבְּנֵי רְאֵה לְסֵפֶר לָהֶם סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְזֶה מְאֹד יוֹעִיל לָהֶם לְהִתְקַרְבוֹת אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כִּף אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַעֲקָר אֵיךְ שֶׁהוּא זָכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה רַק עַל יְדֵי סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְלִבְּנֵי רְאֵה גַם אֶתְּהָ לְהַחֲדִיר בְּיַלְדִים סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְתַתְּבַל אוֹתָם עִם הַשִּׁיחוֹת שֶׁדַּבַּרְתִּי בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים, וְנִדְפְּסוּ כְּכַר י"ב חֻלְקִים "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש", וְאֲנִי מְקַנְהָ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעֲכָשׁוּ יִדְפְּיֶסוּ סֵפֶר סִפּוּרִים, וְזֶה יוֹעִיל מְאֹד לְיַלְדִים, כִּי הָעֲקָר לְהַחֲדִיר בְּיַלְדִים אֲמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, וְכִּף נִצִּיל אֶת יַלְדֵינוּ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

הַנּוֹד הַבְּנוֹת עַל פִּי הַיְסוּדוֹת שֶׁבְּסֵפֶר "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש"

הִנֵּה כְּתוּב בְּסֵפֶר "אֲשֶׁר בְּנַחֲל" (חֻלְקֵי קִי מִכְּתָב כַּה תִּשְׁפַּב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'נָא וְנָא רְאִי לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִיָּנִי אוֹפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְשִׂיחָה לְךָ בְּטַחֲוֹן עֲצָמִי, וְאֵל תִּפְתְּרִי מֵאֵף אֶחָד, כִּי גְדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, וּבְיָדָיו לֹא יַעֲזוּב אוֹתֵנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִיּוֹת מְאֹד מְאֹד חֲזָקִים בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט בְּחַיִּים, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ עוֹבְרוֹת כָּל כִּף הַרְבֵּה צְרוּת, וְכָל כִּף הַרְבֵּה יִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, עַד שֶׁיִּכּוֹלִים לְהִתְפּוֹצֵץ מְרֹב צַעַר, וּמָה יִשְׁאַר מֵאֲתָנוּ? רַק הַדְּבֹרֵי הָאֲמוּנָה שֶׁאֲנַחְנוּ מְכַנְיָסִים בְּבְנוֹת, לְהַנּוֹד אוֹתָן עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, כְּפִי שֶׁמוּבָא בְּשִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש'.

וְכֵן כְּתוּב (שֵׁם מִכְּתָב כַּה תִּשְׁצַח) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'מָה אוֹמֵר לְךָ! אֵין עוֹד מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִחַנּוּךְ הַבְּנוֹת עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וּבְצַנִּיעוֹת, וּבְדַרְךְ אֶרֶץ, וְלְהַחֲדִיר בְּהֵן אֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֶת תְּמִשִּׁיכֵי לְדַבֵּר אֶתְּן בְּכָל יוֹם, וְלִסְפֵּר לָהֵן סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְלְלַמּוֹד אֶתְּן אֶת הַלְמוּדִים שֶׁצְרִיכִים לְלַמּוֹד – הַלְכוֹת, וְהַל"ט מְלָאכּוֹת, וְשֶׁאֵר לִימוּדֵי קוֹדֶשׁ, וְלִבְנוֹת אוֹתָן בְּבְטַחֲוֹן עֲצָמִי, כִּי הֵן

האמהות העתידות, ואל תסתכלי על שום בריה שבְעוֹלָם, ואל תחליש דעתך כלל, העקר שיהיו דבורים עם ודאות, ואת כל החמר תוציאי מהשיחות שדברתי זה ימים ושנים, וכבר מדפסים בי"ב פרכים "שיחות מוהרא"ש".

ובן כתוב בספר "אוצר חנוך הילדים" (קונטרס "עזר למחנכות" עמוד שיב) וזה לשונו: וכן ספר "שיחות מוהרא"ש" תלוי במורות, אם הן חזקות בזה – אשריהן שתלמדנה את זאת עם התלמידות, השיחות הן החמאה, הלחם צריך להיות: הלכה, תפלה, פרשת השבוע, נביא, מאמרי חכמינו הקדושים, ומלבד זאת ללמוד עמהן ספר המדות ושיחות מוהרא"ש, ולמעשה כל הלמוד צריך להיות מתובל עם שיחות מוהרא"ש, היינו כפי האמור לעיל הכל סובב על קוטב אמונת חכמים, וממילא תקלטנה התלמידות את כל הלמודים עם יסודות של אמונת חכמים ושיחות מוהרא"ש וכו", עד כאן לשונו.

נשות כולל "גם" תלמדנה הרבה ספר "שיחות מוהרא"ש" הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קמב מכתב לה תיד) וזה לשונו: 'אני רוצה מאד מאד, שכל אשה צעירה שרוצה להכנס לכולל "גם" – שתכנס, והסדר הוא, שכל יום תגידו ספר תהלים, היינו יש חמשה ימים בשבוע ככולל, ובכל יום תגידו ספר אחד, כי התהלים גם כן נחלק לחמשה ספרים, וכן ביום שני וביום חמישי יבוא הרב ... גרו יאיר, וילמד אתכן הלכות, וכן תלמדו הרבה "שיחות מוהרא"ש", ותלמדו העקר הלכות לשון הרע, לשמור מאד לא לדבר אחת על השנייה, ולהרבות האהבה בין נשי אנשי שלומנו, והעקר תשמחנה ביחד, ותתחזקנה באמונת חכמים, והקדוש ברוך הוא יעזור, ששזכה להמתיק מעלינו את כל הדינים, עד כאן לשונו.

הנה כתוב בשיחות מוהרא"ש (חלק ו עמודים שיא - שיג) וזה לשונו: 'פעם היה אחד יושב וכותב את השיחות הקדושות שזכה לשמוע מפי מוהרא"ש וזכרונו לברכה, ופתאום הגיע מוהרא"ש וזכרונו לברכה, והתחיל להסתכל בחלק מהדפים שכתב, ושבח מאד את מעשה ידיו, וחזק אותו הרבה בענין זה, ואמר לו אז, שעוד יבוא זמן שיעשו השיחות האלו פעולה גדולה מאד בעולם, כי רואים בחוש, שכל מי שיש לו איזו התעוררות ותשוקה לעבודת השם יתברך, הוא מתעורר ומתלהב מאד מכל ספור ושיחה שרק שומע מאנשי שלומנו היקרים שהיו בכל הדורות, ובפרט בני הנעורים בלטה נפשם ורוחם ממש לזה, כידוע למי שבקי קצת בטיב בני הנעורים, ולכן יש בזה זכוי הרבים לדורי דורות, ואין לשער ולתאר כלל את גודל מעלת הענין הזה.

ואז שאל מוהרא"ש וזכרונו לברכה את האיש הנ"ל, אם הוא זוכר את תורת רבנו וזכרונו לברכה בלקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ד, ולא הבין האיש את פוננת מוהרא"ש וזכרונו לברכה בענין זה, וחזר ופרש לו מוהרא"ש ז"ל, היינו מה שרבנו ז"ל מזכיר בענין מדת הבטול והענוה, שהאדם צריך לזכות לבטול כל הרגשותיו וחומריותו, עד שלא תבוא לו איזו גדלות והתפארות כשהוא שומע את שבחיו, וכמו שמצינו אצל משה רבנו עליו השלום, שראה כתוב בתורה: "וידבר הוי"ה אל משה לאמר", "ויאמר הוי"ה אל משה לאמר", וכן ישראל קוראים בכל יום בתורה שבחיו של משה, והוא בעצמו מספר להם שבחיו, ולא היתה לו שום התפארות וגדלות מזה, וכמו שכתוב (במדבר יב, ג): "והאיש משה עניו מאד" וכו' (עין שם בדברי רבנו ז"ל), ורמז לו מוהרא"ש ז"ל בזה, שעקר עבודתו של האדם, שיוזכה להגיע

להשגה כזאת של ביטול ישותו וחומריותו, עד שלא יהיה אכפת לו כלל בשפותבים שבחיו וגדלתו וכן שיחותיו ודבוריו, ויהיה נדמה לו כאלו מדברים מאיש אחר לגמרי, כי אין זה עושה עליו שום רושם כלל וכלל.

ובשנים הקודמות, לפני שיצא לאור ספרי "שיחות מוהרא"ש", כשהיו אנשי שלומנו מבקשים ומתחננים לפניו שירשה להם מוהרא"ש ז"ל להדפיס ספר שיחות ממנו, היה מתחמק מהם בענותנותו הגדולה ואומר: 'שהלא האדם צריך לפחד באימת מות פן יגיע לו איזה הרהור של גאווה וישות כשמדברים בשבחו ובגדלתו, ויש בזה סכנה גדולה, ולכן לא רצה אז להסכים לזה, אבל לאחד מאנשי שלומנו המתיק טעמו ונמוקו האמיתי, שאין זה בשביל סבה זו, כי כבר נשבר לבו בקרבו לגמרי מרוב המחלוקת והבזיונות ושפיכות הדמים שיש עליו מבית ומבחוץ כל השנים, רק עיקר טעמו, מחמת שמפחד שיתחילו בני אדם לעקב אחריו ולהסתכל על כל תנועה ותנועה שלו, וזה אינו רוצה כלל, כי עיקר הצלחתו היא בזה שהוא נסתר ונעלם מבני אדם לגמרי, אבל אחר קצת זמן החליט בדעתו שלא לחוש גם לזה, כי הבין שהתועלת והפעלה של השיחות והספורים שמספרים ממנו, היא מרובה הרבה מההפסד שיגיע לו מזה, ולכן לבסוף הרשה לאנשי שלומנו לסדרם לדפוס.

וגם בזה היה ספור מיוחד, כי ספר מוהרא"ש ז"ל, שבא אליו רבנו ז"ל בחלום, ושאל אותו: 'למה אינכם מדפיסים ספר "שיחות מוהרא"ש", הלוא הרבה אנשים מחיים את עצמם בזה מאד מאד... ומאז נתעורר מוהרא"ש ז"ל ליתן רשות לסדר השיחות שלו לדפוס, ונעשתה מזה התעוררות גדולה בעולם (ודרך אנב, היה אז ספק בין אנשי שלומנו אם לקרוא לספר "שיחות הרא"ש"

או "שיחות מוהרא"ש", ואמר מוהרא"ש ז"ל, שבחלום הנ"ל דקדק רבנו ז"ל לומר "שיחות מוהרא"ש" וכן נקרא שמו בישראל, עד כאן לשונו.

יש לסמוך על ספרי "שיחות מוהרא"ש" ו"תוך הנחל"
הנה כתוב ב"שאלות ותשובות בתסידות פרסלב" (חלק כא
מכתב ב תרפ) וזה לשונו:

שאלה:

מאת טליה: שלום לצדיק. לאחרונה מפרסמים בשמכם דברים שאמרתם על כל מיני אנשים. האם אפשר לסמוך על מי שאומר שהוא שמע את הדבורים בעצמו ולהעביר אותם הלאה?

תשובה:

בעזרת השם יתברך, יום חמישי לסדר עקב, י"ח אב ה'תשע"ג.

שלום רב אל טליה תחיה לנכון קבלתי את מכתבך:

את צריכה לדעת שמה שכותבים בשמי וזה לא מובא בספרי שכתבתי – אין לזה שחר וכו'. אומרים בשמי הרבה דברים שלא היו ולא נבראו וכו', וכותבים בשמי הרבה שקרים וכו', ולכן צריכים מאד מאד להזהר לא לקבל מאף אחד שום דבורים שלא ראו בכתבי היד שלי או בספרי שהדפסתי, מלבד כמה תלמידים שהם כותבים את כל השיחות שלי שמודפסות בספרי "שיחות מוהרא"ש", וכן מה שכותבים את התורות שאני דורש ברבים בשם "תוך הנחל" – על זה יש לסמוך, אבל שאר מודעות וכו' או קטעים שכותבים או מדפיסים בשמי כאילו שאני כתבתי וכאלו שאני אמרתי את זה – הכל שקר וכזב וכו' וכו'.

ובכלל צריכים לדעת, שאני אף פעם לא מדבר מאחרים וזה כלל לא מענין אותי וכו', ולא יכולים לדעת מה שקורה עם הזולת וזה לא צריך לענין אף אחד וכו', אף אחד הוא לא השומר של

הקדוש ברוך הוא וכו', עניננו זה רק לחזור בתשובה ולתקן את מעשינו ולא לדבר מאחרים.
רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן פג) שזה יצר הרע גדול לומר "צדיק זה נאה, צדיק זה לא נאה" וכו' וכו', ולכן אשרי מי שלא מתערב בעסקים של אחרים וכו' ולא מדבר מאחרים וכו' כי עבור זה יש לנו את הפס"ד-מ"ם הרשע שעוסק לעשות פרודים בנשמות ישראל, כי כל כוח הטומאה שלו זה רק "הפרד ומשל". אנחנו תלמידי רבנו ז"ל צריכים להתזיק את עצמנו ביחד באהבה גדולה מאד, ואיש את רעהו יאמר חזק, ולא יגיד פשטים או סברות על הזולת וכו', אם הוא גדול וכו' או אם הוא קטן וכו', הלואי שנתקן את עצמנו.

המאחל לך ברכה והצלחה מן השמים, עד כאן לשונו.

הַקְדָּמָה

אָמַר הַמְחַבֵּר וְהַמְסַדֵּר אֶת הַחֲבוּר הַנִּפְלָא הַזֶּה, בְּסֵפֶר זֶה יִבְאֲרוּ וְיִסּוּפְרוּ
בְּמִה וּבְמִה שִׁיחֹת קִדְּשׁ וְחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה יִקְרִים, סְפּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים,
אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, שְׂזַכִּינוּ לְשִׁמוּעַ וּלְרֵאוֹת מִחַיֵי רֵאשִׁנוּ, הֶרֶב הַחֲסִיד
מוֹהֲרָא"ש, זָכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָה לְחַיֵי הָעוֹלָם הַבָּא,
הַמְמַשִּׁיךְ וְהַמְנַלֵּה וְהַמְפָּרֵס בְּדוֹר הַזֶּה אֶת אוֹרוֹ הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן שֶׁל בּוֹצִינָא
קְדִישָׁא, בּוֹצִינָא עֲלָאָה, אֲדוּנְנוּ מוֹרְנוּ וְרַבִּינוּ, הַגָּאוֹן, הַקְּדוֹשׁ, אִישׁ
הָאֱלֹקִים רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, וְכֹל הַמוּבָא בְּסֵפֶר זֶה,
זְכִיתִי בְּעֲצָמִי לְרֵאוֹת וּלְשִׁמְעַ וּלְחַקוֹק עַל פְּנֵי הַכֶּתֶב, לְמַעַן יַעֲמֹד יָמִים
רַבִּים.

וַיְהִי לְזַכְרוֹן לְחַבְרִים, אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַקְּדוֹשִׁים, חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב,
וּבְעֵינֵיהֶם יִרְאוּ, וּבְלִבָּבְכֶם יִבְנוּ אֶת חֲשִׁיבוֹת הָאוֹצֵר הַזֶּה, אֲשֶׁר הוּא מְלֵא
הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַתְּחִזְקוֹת גְּדוֹלָה לְכֹל אָדָם, בְּכֹל זְמַן, בְּכֹל מְקוֹם וּבְכֹל דְּרָגָה
וְדְרָגָה, וְכוּלָם נוֹבְעִים מִהֵאֵי נַחְלָא עֲמִיקָא וּשְׂמִירָא, דְּבְרֵי תוֹרָתוֹ שֶׁל
מוֹהֲרָא"ש וְצוֹקְלֵל"ה, אֲשֶׁר שָׁח עִמָּנוּ, וְאֲשֶׁר נֶאֱרַע עִמּוֹ בְּכֹל מִינֵי זְמָנִים
וְעַתּוֹתֵי רְצוֹן, וְהַכֹּל קֶשֶׁר וְשִׁלְב אֶל תּוֹרַת רַבֵּנוּ ז"ל, כִּדִּי לְהַכְנִים בְּנוֹ עוֹצֵם
עֲרִבוֹת, יְדִידוֹת, נוֹעֵם, אוֹר, זִיו שְׂכִינְתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהַדְרִיךְ אוֹתָנוּ בְּדֶרֶךְ
הַשֵּׁם, לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ אוֹר אֱמוּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ,
וּלְהַדְבִּיקָנוּ בְּשׁוֹרְשֵׁנוּ.

וּסְדֵרְתִי אֶת הַסֵּפֶר בְּסֵדֶר אֱל"ף בִּי"ת כֹּל שִׁיחָה וְסִפּוּר וּמֵאֲרַע הַשִּׁיבְד לְזוֹה,
וְאֵנִי בְּטוֹחַ, שְׁכֹל מִי שִׁיסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעֵין אֱמִתִּית, יִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ עֲרִבוֹת
וְנֵעֵם צוּף דְּבִשׁ, מְתִיקוֹת עֲצוּמָה, כְּאֵלוֹ שְׁמַעֵם מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ בְּעֲצָמוֹ, וַיִּזְכֶּה
לְאֲשֶׁר אֱמִיתִי וְנִצְחִי, לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים, אוֹר הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן, שֶׁעָלָיו
נְאֻמָּה: עֵין ל'א ר'אָתָה אֱלֹקִים ז'וֹלְתָךְ י'עֲשֶׂה (ישעיהו סד, ג), וַיִּזְכֶּה לְגֵאֲלָה
שְׁלִמְיָה אֱמֵן וְאֱמֵן!

הַתְּנִצּוֹת

לְהוֹי יְדוּעַ, כִּי אֵינָהּ דוֹמָה רְאִיָּה לְשִׁמְיָעָה, וְאֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיעָה לְקְרִיאָה, כִּי בְּכָל פֶּעַם יוֹרֶדֶת מְדַרְגָּה, וּבִפְרָטִיּוֹת הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים וְהַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים הַמוֹכָאִים בְּסֵפֶר זֶה, אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְתַאֵר כָּלֵל אֶת כָּל הַמַּעֲמָד הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא וְהַסְּפוּרִים שֶׁהָיוּ בְּכָל שִׁיחָה קְדוּשָׁה, כִּי דִרְכוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בְּדַבְרָיו מְאֹד, וְכָל שִׁיחָה מִתְאַרְכֶּת הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שֶׁעַל־פִּי רֹב קֶשֶׁה וְכִבֵּד עָלַי לְכַתֵּב אֶת כָּל הַשִּׁיחָה, כִּי הִיָּה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּהּ כַּמָּה וְכַמָּה גְּלִיזוֹנוֹת, וּבִפְרָטִיּוֹת הַסְּפוּרִים וְהַסְּבוּבִים שִׁמְחָה יִצְאָה כָּל שִׁיחָה, זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְרַשֵּׁם עַל פְּנֵי הַכְּתָב כָּלֵל.

וְכֵן אֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר בְּכַתֵּב אֶת גּוֹדֵל הַדְּבָקוֹת וְהַשְּׁגָת הָאֱלֻקוֹת שֶׁהִרְגִּישׁוּ אֲזוּ בְּשַׁעַר שְׁדָבֵר וְסֵפֶר, כִּי כָּל מִינֵי חַן שֶׁל אֱמֶת וּדְבָקוֹת וּגְלוּי אֱלֻקוֹת, רָאוּ וְהִרְגִּישׁוּ אֲצֵלוֹ, וְהָיָה מִמֶּשׁ בְּפוּל הַבְּחִירָה, בְּפוּל הַיִּשּׁוּת לְגַמְרֵי, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים שִׁכַּחְנוּ אִם אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לְגַמְרֵי בְּזֶה הָעוֹלָם, מְרֹב הַחַיּוֹת וְהַנְּעָם וְהַיְשָׁבֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהַכְּנִים בָּנוּ עַל־יָדֵי כָּל סְפוּר וְשִׁיחָה, וְרָאוּ אֲצֵלוֹ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים כְּחֵד מְקַמְאֵי, וְהַכָּל בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, שֶׁהַסְּתִיר אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי הַסְּתִירוֹת וּבִפְשִׁטוֹת עֲצוּמָה.

וּבְעֵינַי הַסְּתִירָה בְּהִנְהַגָּה פְּשוּטָה, מוֹהֲרָא"ש ז"ל חֲדוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא עַד מְאֹד, כִּי מִלְּבַד הַמַּחְלָקָת וְהַהַסְּתִירָה שִׁישׁ עָלָיו, שְׂזָה מְכַסֶּה וּמַסְתִּיר אוֹתוֹ, נוֹסֵף לְזוֹת הוּא בְּעֲצָמוֹ מַסְתִּיר וּמְכַסֶּה אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי כְּפוּיִם וְהַסְּתִירוֹת, וְהַעֲקָר – אֵיךְ יְכוּלִים לְרַאוֹת זֹאת? עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי הַרְבִּים, שֶׁקָּרַב אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁאֲזוּ מִן הַסְּתוּם מְבִינִים עַל הַגְּלוּי, כְּעֵין שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּשִׁי מוֹהֲרָ"ן חֶלֶק א', סִימָן ק"ט). אֲשֶׁר מֵהַצְּדִיק בְּעֲצָמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל כָּלֵל, כִּי הוּא כְּמִשְׁלַח הַחוֹתֶם, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקְרוֹא בּוֹ כִּי הוּא הַפּוּךְ, רַק עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי, שְׂרוּאִים שֶׁהֵם אֲנָשִׁי מַעֲשָׂה, אֲזוּ יוֹדְעִים מַעֲלַת הַצְּדִיק וְכוּ', עֵין שֵׁם.

כְּמוֹ-כֵן הוּא אֲצֵל מוֹהֲרָא"ש ז"ל, אֲשֶׁר כָּל תַּלְמִיד שֶׁנִּתְקַרַּב עַל יָדוֹ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, הוּא בְּעֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה חֲדוּשׁ נִפְלָא, בְּקִי נִפְלָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְכֵן מְטִיל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִתְמִיד בְּתַפְלָה וּבְהַתְּבוּדוֹת, וּמִזְהָ

יכולים להבין מרחוק את מעלת הצדיק בעצמו, והחוש מעיד את גדל
עצם גדלת מעלתו, כי רואים את אנשיו ומקרבו שקרב אל דעת רבנו
ז"ל, שלקטן ולפחות יש דבורים כאלו באמונה ובגלוי אלקות, אשר
מתאימים רק לצדיקים מהימים הקדמונים, כמו תלמידי הפעל-שם טוב
הקדוש והמגיד, זכרונם לברכה.

ואף שממנו אין רואים שום דבר, אך מתלמידיו רואים נוראות נפלאות,
כי מי שרק שמע בפעל את השיחות הקדושות המובאות בספר זה,
נתעורר בל-כך אליו יתברך בתשוקה עצומה, עד שלבו בוער אליו
יתברך, ומתמיד בתורה ובתפלה ובתבודדות, ומרבה לדבר דבורי
אמונה וגלוי אלקותו יתברך עם כל חבריו וידידיו, כאשר ידוע ומפרסם
זאת בעולם.

ועל-כן כל הקורא ומעיין בספר הקדוש הזה, ידון אותי לכף זכות,

אם לא ירדתי לעמק בוננתו הקדושה, כי אפילו זה המעט, היה קשה וכבד
עלי לכתוב, וכמה יגיעות וטרחות יגעתי וטרחתי, להביא את כל זאת על
פני הכתב, כי בשעה שמוהרא"ש ז"ל מדבר אפילו במילי דעלמא, וכל
שכן בעבודת השם יתברך, נדמה כאילו שומעים קול מהשמים מממש,
ושכינה מדברת מתוך גרונו, וכל שיחה ודבור יוצא באש מממש,
בהתלהבות עצומה ובישוב הדעת נפלא.

אשרי מי שעמד במחיצתו, ואשרי מי ששמע דבורים אלו, ואז יעיד
בעצמו, כי לא הגזמתי שום גזמה, אדרבה, כל מה שכתבתי הוא כטיפה
מן הים מממש, כפי אריכות וצחנות לשונו, שדבר עמנו.

על-כל-פנים, גם על המעט הזה עלינו לתת תודה והודאה להשם יתברך,
שזכיתי להעלותו על הכתב, והשם יתברך יעורר לבנו על-ידי הדבורים
והשיחות הקדושות האלו, ונזכה לשוב בתשובה אמיתית אליו יתברך,
אשר רק בשביל זה מוהרא"ש הקדוש ז"ל מרבה לדבר כל אלו הדבורים
והשיחות היקרות, כדי שנזכה להתעלות באמונה הקדושה, ובגלוי
אלקותו יתברך, ונזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון צדיקיו הקדושים.
וכשם שתדונו אותי לכף זכות, כך ידון אתכם המקום ברוך הוא תמיד
לכף זכות.

ספר
שיחות מוהרא"ש
חלק ח'

אמונה

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר האמונה הקדושה היא אמונה פשוטה ותמימה מאד בלי שום חכמות וחקירות כלל, שיאמין האדם שהקדוש-ברוך-הוא נמצא בכל מקום, ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, ויש הרבה בני-אדם שטועים וחושבים, שאמונה נקראת רק כשחוקר ומבין כל מיני חקירות והשפלות במה שהוא מאמין, ומביאים ראיה מן הפסוק (דברים ה, ט): "וידעת היום והשבות אל לבבך" וכו', שצריכין לדעת אותו יתברך על-פי חקירות, אבל אמר כבר רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן ריו), שפרוש זה הוא מפת הקראים שהם מפרשים פסוק זה כן, שצריכין לדעת אותו יתברך על-פי חקירות, אבל האמת לא כן היא, כי העקר לדעת אותו יתברך רק על-ידי אמונה פשוטה, ועל-ידי-זה דיקא זוכין אחר-כך לדעת שלמה והשגה גדולה בידיעת רוממותו יתברך, וכל אלו הפסוקים שכתוב בהם אזרה לדעת את ה', כגון: "וידעת היום" וכו' הנ"ל, וכן (דברי הימים-א כח, ט): "דע את אלקי אביך ועבדהו", וכן (תהלים ק, ג): "דעו כי ה' הוא אלקים"

וגו', עקר הפרוש הוא בפשיטות, לדעת ולזכור אותו יתברך תמיד בכל עת, ואל ישכח אותו יתברך, חס ושלום, בשום פעם, כי זוהי שלמות האמונה, שיזכה האדם לחשב ממנו יתברך בכל עת, עד שיראה לפניו שם הוי"ה ממש, ואצל המאמין נעשה הענין גלוי ופתוח לפניו כמו שרואה בעיניו ממש, וכמו שאמר פעם מוהרנ"ת ז"ל, על הפסוק (יחזקאל א, א): "נפתחו הישמים וראוה מראות אלקים", שהוא ראשי תבות אמונה, כי על ידי שאדם מדבק את עצמו באמונה פשוטה, אחר-כך זוכה שנפתחים לפניו כל השערים העליונים, ורואה מראות אלקים ממש.

ופעם היה ספור, שאחד מאנשי שלומנו דבר עם אחד דבורי התחזקות, ואמר לו, שהעקר להיות בשמחה תמיד וכו', ושאל אותו הלה: "במה אפשר לשמח?" וענה לו האיש מאנשי שלומנו: "במה שאתה מאמין בהשם יתברך, שמלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל", אזי ענה ואמר לו האיש הנ"ל: "האם אתה יודע מה זו אמונה? הלא כתיב: 'וידעת היום והשבות אל לבבך', שצריכין לדעת ולהבין כל דבר, ומה אתה יודע מאמונה, הלא האמונה שלף היא כמו אמונה של קטן בן שלש שנים" וכו', וזלזל בו מאד, והאיש ההוא שתק ולא אמר דבר, והלך ממנו.

כשספר את הדבר לפני מוהרא"ש נ"י, ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "היית צריך לומר לו את דברי רבנו ז"ל הנ"ל, שפרוש זה הוא מפת הקראים, ואין זו נקראת אמונה כלל, עקר האמונה הוא בדיוק כמו שאמרת לו, להאמין בתמימות ובפשיטות, שמלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ותכף-ומיד שמתחילים לחקור ולהשפיל וכו', זה סימן שהאדם רחוק מן האמונה מאד".

וכן היה פעם ספור, שאחד הפיץ את הקונטרס "בית אמונה" במדינה אחת רחוקה, וראה איזה בן אדם שם, שכתוב בשער הספר:

"ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין" וכו', אז שאל את המפיץ הנ"ל: "האם אתה יודע פרושן של מלים אלו? הלא הוא דבר עמק מאד בסודות הקבלה, ואיך כותבים בשער הספר דבר כזה, כאלו הוא דבר פשוט וכו'", ובזה אותו מאד, וכשספר את המעשה למוהרא"ש נ"י, צחק מוהרא"ש נ"י, ואמר, שהוא צוחק צחוק מר, פי בעוונותינו הרבים, זוהי הטעות של רב אנשי העולם, שנדמה להם כאלו האמונה הקדושה קשורה בבדיקות ובחקירות, ואינה דבר פשוט כלל, ובינתים אינם יודעים, שעקר שלמות האמונה דיקא כשהיא פשוטה בלי חכמות כלל. וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל (עין שיחות הר"ן, סימן לג), שעקר האמונה היא בפשיטות גמורה כמו שהנשים והמוזן עם הפשרים מאמינים, עין שם; ותכף-ומיד פשאים נכנס לחקירות, זה סימן שהוא רחוק מאד מאמונה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהטעות הזו נמשכת ממה שבגיי-אדם חושבים שהוא יתברך מסתתר למעלה למעלה בשמים באיזה עולם גבה, והם עומדים על הארץ רחוקים ממנו יתברך מאד, ורק על-ידי חקירות והשפלות יכולים להשיג אותו, ובאמת יש בזה כפירות, רחמנא לצלן, כי הוא יתברך נמצא כאן בזה העולם סמוך וקרוב לכל אחד ואחד, ואם האדם היה פותח את לבו באמונה פשוטה מאד, היה מרגיש אלקותו יתברך סמוך אליו ממש, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל; אשרי הזוכה להכניס בתוכו אמונה פשוטה מאד.

אַמֶּת

מוהרא"ש נ"י אמר פעם: מי הוא זה שיכול להתפאר שאוחז במדת האמת? מי שיכול לחבר ביחד שמים וארץ, הינו רוחניות

וגשמיות יחדו ואצלו אין סתירה ביניהם כלל, כי כל זמן שהאדם מפחד מאיזה דבר גשמי, ואינו יכול למצא את אלקותו יתברך שם, זה סימן שהוא עדין רחוק מאד מן האמת, ונתפס בו הרבה שקר, אבל כשיכול לקשר כל גשמיות הבריאה אל עבודת השם יתברך, זה סימן שאוחז באמת, וזהו (דניאל ח, יב): "ותשלף אמת ארצה", הינו שהאמת מנחת בארציות ובגשמיות, ומי שיכול למצא אלקותו יתברך שם, הוא אוחז במדת האמת, וזהו (תהלים פה, ג): "אמת מ'ארץ תצמח", ראשי תבות א'מ'ת', הינו שהאמת צומחת מתוך הגשמיות והארציות דיקא, ולכן סופי תבות: בראשית ברא' אלקים' (בראשית א, א) הם: א'מ'ת', כי אחר-כך פתיב: "את השמים ואת הארץ", וזוהי שלמות האמת — כשיכולים לחבר שמים וארץ, ורוחניות וגשמיות ביחד, ולגלות שאין שום סתירה ביניהם כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן מובא בזהר הקדוש, שהשם הקדוש אהו"ה שיוצא מראשי התבות: א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ, הוא הגושפנקא (החותמת) שבה נחתמו שמים וארץ, כי הלא אמרו חכמינו הקדושים (שבת נה.), שחותמו של הקדוש-ברוך-הוא — אמת, וזהו עקר האמת — כשמחברים שמים וארץ ביחד, ומוצאים אלקותו יתברך בכל מקום ממש, ולכן השם הקדוש אהו"ה הנ"ל עולה בגימטריה טו"ב, כי אין עוד טוב בעולם כמי שיכול למצא אלקותו יתברך בכל מקום, ויודע איך לקשר כל גשמיות הבריאה אל השם יתברך, ואיש כזה חי חיים טובים באמת, ואין שום דבר בעולם שיכול לרחקו ממנו יתברך, כי באיזה מקום או מצב שרק ימצא את עצמו, תכף-וימיד ימצא את כבודו יתברך השורה שם, ולא יפל בדעתו מפני שום דבר שבעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם השם 'אדם' מרמז על ענין חבור שמים וארץ ומדת האמת הנ"ל, כי אדם הוא אל"ף ד"ם, אל"ף מרמז על אלופו של עולם, הינו על הרוחניות שיש בכל דבר, וזהו בחינת שמים, וד"ם מרמז על הגוף הגשמי, כי הדם הוא עקר חיות

הגוף, ועקר שלמות האדם — לחבר שניהם ביחד, ואזי נקרא אדם בשלמות, וזוהי גם מדת האמת, כי אמת היא אל"ף ומת, אל"ף מצד אלופו של עולם, המחיה ומנהיגה כל דבר, ומת מצד הגוף, שסופו למות ולהקבר בארץ, וכשאדם יכול לחבר שתי בחינות אלו ביחד, ותמיד זוכר שמצד גופו יהיה מת, ואין תכלית אחרת, רק לעבד את הקדוש-ברוך-הוא, אזי הוא אוחד במדת האמת, ויחיה חיים טובים ונעימים באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן נקראת חכמת הקבלה — "חכמת האמת", כי עקר למוד הקבלה הוא לגלות הרוחניות אלקות שיש בכל דבר שבעולם, ואיך שבכל פרט ופרט של הבריאה יש פונות, שמות ויחודים, וזה היה כל למודו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, לגלות איך שמכל גשמיות הבריאה יכולים להכיר אלקותו יתברך, ולכן בשעה שנחלקו בית שמאי ובית הלל אם שמים נבראו תחלה או הארץ נבראת תחלה (עין בראשית רבה א, טו), ענה ואמר רבי שמעון בר יוחאי, תמה אני, היאך נחלקו אבות העולם, שאני אומר שניהם לא נבראו אלא ביחד כאלפסא וכסוניה, עין שם; כי באמת שמים וארץ הם דבר אחד ממש, ורוחניות מתלבשת בגשמיות, וגשמיות מתעלה ברוחניות, ואין שום סתירה ביניהם כלל, ולכן מי שאוחד בהשגה זו, אוחד במדת האמת בשלמות, וכל למודו נקרא בשם "חכמת האמת".

ומי שמטה און קצת לכל הלמודים, התורות והשיחות של מוהרא"ש נ"י, יודע שכלם מסתובבים והולכים על קטב זה — לחבר רוחניות וגשמיות ביחד, ולהראות איך שיכולים לעבדו יתברך עם כל דבר בעולם ממש, ומוהרא"ש נ"י הוא חדוש גדול בדבר זה כידוע, כי עוד לא מצינו בספרים הקדושים שירבו לדבר כל-כך מענין זה כמו שהוא מרבה לדבר, ואשרי מי שמשים לבו היטב

ללמודים אלו, כי אז יאירו עיניו באור אלקותו יתברך, ויטעם טעם אחר לגמרי כל ימי חייו.

אחדות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אי אפשר להתאחד עם בר ישראל, אלא כשזוכה לבטל את עצמו לגמרי לגמרי, עד שאינו נמצא בזה העולם כלל, כי כל זמן שאדם נמצא בזה העולם, הינו שיש לו איזה רצון מבלעדי רצונו יתברך, על-ידי-זה הוא אינו יכול להתאחד עם בר ישראל, כי תמיד ימצא עליו איזו קשיה או איזה רע, חס ושלום, וידונו לכף חוב, והלביש ענין זה בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קסב), שספר בשם המגיד, שמי שיש לו תורה, קשה שתהיה לו עצירות, כי מי שנמצא בדרום, אינו נמצא בצפון, ומי שנמצא בצפון, אינו נמצא בדרום, וחכמינו הקדושים אמרו (פכא בתרא כה:): הרוצה להחכים — ידרים, והרוצה להעשיר — יצפין; נמצא כשרוצה להחכים עומד לדרום, ועל-כך אי אפשר לו להעשיר, כי כשהוא בדרום אינו בצפון, והעשירות בצפון, וכן להפך, כי אם האדם שנמצא בתכלית העניויות, שהוא אין ממש, אז אינו עומד בשום צד, כי אי אפשר לומר עליו שהוא בצפון או בדרום, מאחר שהוא אין ואפס ממש, ועל-כך אפשר שתהיה לו תורה וגדלה במקום אחד, עין שם בדברי רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם בענין האחדות אי אפשר להתאחד עם נשמות ישראל, רק כשזוכה להתבטל לגמרי בתוך אור האין סוף ברוך הוא, וכך כסופיו ורצונותיו הם רק להכליל בו יתברך, ואז יאהב את כל בר ישראל, מאחר שאינו נמצא בזה העולם כלל, כי מי שאינו נמצא בזה העולם, אז אף אחד אינו מפריע לו, ולא

אכפת לו אם השני עומד בדרום, והוא מלא תורה, או עומד בצפון ומלא עשירות, יהיה לכל אחד מה שיהיה, אני רצוני רק להכליל בו יתברך, ואז כשאדם זוכה להחזיק במדרגה זו, אזי הוא נכלל בו יתברך באמת, והוא מאחד עם כלל נשמות ישראל, ובדרך אחרת אי אפשר בשום פנים ואופן להיות מאחד עם נשמות ישראל, כי לכל אחד יש ישות ונגיעות בזה העולם, וצריך לעקר מעצמו את הישות והנגיעות האלו, ואז תהיה לו אחדות עם כלם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מדרגה זו היא הגבוהה ביותר בעולם, כי בדרך כלל כל הצרות, כל היסורים וכל המרירות שעוברים על האדם, הם רק מחמת שיש אצלו ישות, והוא חושב עצמו למציאות בפני עצמה, ואז הוא מקנא באחרים, כי זה הצלית בתורה וזה הצלית בעשירות וכו', וזה גורם לו לחלק עליו, לא-כן כשאדם מבטל את עצמו לגמרי לגמרי, ואין לו שום מציאות בזה העולם כלל, ואינו רוצה שום דבר רק את הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, אז יכול לאהב את כל בר ישראל, ולהיות מאחד עם כלם באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאי אפשר להגיע לכל זה כי אם על-ידי רבוי תפלה והתבודדות, שאדם יזכה להתבודד עמו יתברך, ויפרש כל שיחתו אליו יתברך, עד שיכלל בו יתברך לגמרי, כי ככל שהאדם מתבודד עמו יתברך יותר, על-ידי-זה הוא נכלל באחדותו יתברך, ועל-ידי שנכלל באחדותו יתברך, על-ידי-זה אין אצלו שום חלוק והפרש בין שום בר ישראל, אלא הוא מחזיק שלום עם כל אחד ואחד; אשרי מי שזוכה להגיע אל אחדות אמיתית כזו, שיהיה מאחד בו יתברך ומאחד עם כל נשמות ישראל ביחד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבנדאי לזכות להגיע לכל זה, לוקח זמן רב של תפלות ובקשות, תחינות ושיחות בינו לבין קונו, שצריך לבלות בהן ימים ושנים הרבה, עד שיהיה מבטל באין סוף ברוך הוא, ואז כשמחזיק במדרגה זו, הוא המאשר ביותר בחיים, אבל כל

זמן שאינו זוכה לזה, הוא עדין שבוור בתכלית השכינה, ועוברים עליו כל מיני קנאות וּשנאות על בני-אדם, וחקיו מרים ומרורים מאד; אשרי מי שזוכה לבטל את עצמו לגמרי באין סוף ברוך הוא.

ואת כל השיחה הנ"ל שח מוהרא"ש נ"י בחג הסכות, וסיים ואמר, אשר בשלמות זוכים לזה על-ידי מצות ספה, כי חכמינו הקדושים דרשו (ספה כז): על פסוק (ויקרא כג, מב): "כל האזרח בישראל ישבו בסכת" — כל ישראל ראויין לישב בספה אחת; נמצא שמצות ספה היא שלמות הענוה, כי יכולות כל נשמות ישראל לישב בספה אחת, וזה מורה שאין שום קנאה וּשנאה, תחרות וכבוד ביניהם, כי מאחר שכל כלל ישראל יכולים לישב בספה אחת, הם מאחדים באחדות אחת, כי ענין הספה הוא צלא דמהימנותא, שאדם נעלם ונסתר בצל האמונה הקדושה, וכשאדם מכניס בדעתו אמתת מציאותו ותברך ואחדותו, איך שהכל לכלל הוא רק אורו האין סוף ברוך הוא, אז יש מקום לכל נשמות ישראל ביחד, ועל-כן במצות ספה כלם יכולים לצאת ידי חובה בספה אחת, כי זה מורה על גדל המדרגה וההשגה שזוכים אליה בחג הסכות.

(והאריך אז מוהרא"ש נ"י בדרוש נורא ונפלא מאד מענין אחדות של כלל נשמות ישראל בו ותברך, ואחדות של נשמות ישראל בין אחד לשני, ואיך שלכל זה זוכים דיקא כשפקימים את מצות ספה, והיתה בזה אריכות גדולה מאד, אך לא נכתב בזמנו ונחבל על דאבדין).

אומן

בתקופות בהן שוהה מוהרא"ש נ"י בעיר אומן, כְּאִשֶּׁר בְּאִים אֵלָיו אֲנָשִׁים רַבִּים לְהִתְבָּרֵךְ מִפִּי וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ — זֶה לְזוּג הַגּוֹן וְזֶה לִילָדִים, זֶה לְשִׁלּוּם-בֵּית וְזֶה לִיצִיאָה מֵהַחֹבוֹת, וְחִפְצִים לְתֵן לוֹ פְּדִיוֹנוֹת, דְּרָכּוֹ תָּמִיד לְשִׁלְחָם תַּכְּף-וּמְיָד אֶל רַבְּנֵי ז"ל, וְאוֹמֵר: "מָה אַתָּם רוֹצִים מִמֶּנִּי, יֵשׁ לָכֶם פֶּה שֶׁדָּכָן גְּדוּל שְׁמִשְׁדָּךְ כָּל הַשְּׂדוּכִים (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק ב', סִמָּן פט), יֵשׁ לָכֶם רוֹפֵא גְּדוּל שֶׁיְכוּל לְרַפֵּא כָּל מֵינֵי מַחֲלוֹת (שֵׁם, סִמָּן ל), וְיֵשׁ לָכֶם עוֹרֵף דִּין הַגְּדוּל בְּיוֹתֵר, שֶׁיְכוּל לְהַמְתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים וְהַמְשַׁפְּטִים הַגְּדוּלִים בְּיוֹתֵר (שֵׁם, סִמָּן רטו), וְעַל-כֵּן מָה אַתָּם רוֹצִים מִמֶּנִּי" ... וְכַךְ דְּרָכּוֹ מִמֶּשׁ עִם כָּל אֶחָד שֶׁבָּא אֵלָיו, שֶׁמְזַרְזוֹ שֶׁיִּכְרַח תַּכְּף-וּמְיָד אֶל צִיּוֹן רַבְּנֵי ז"ל, וְשֵׁם יַפְעֵל מָה שֶׁצָּרִיךְ.

(וְדַבֵּר זֶה רְאִינוּ בְּעִינֵינוּ דְרָךְ וְהִנְהִיגָה נִפְלְאָה שֶׁהִיְתָה לוֹ בְּאוּמָן, שֶׁרָקֵד בְּכָל עֵת, וְהַזְכִּיר לְעֲצָמוֹ וּלְכָל הַבָּאִים אֵלָיו, וְאוֹמֵר, "וּוֵי בֵּין אֵיךְ? אֵין אוּמָן!" וְהַחְדִּיר בְּכָל אֶחָד שֶׁרָק בָּא עִמוֹ בְּמַגַּע, שֶׁיִּשְׁמַח מְאֹד מְאֹד שֶׁזוּכָה לְהִיּוֹת בְּאוּמָן, וְיְכוּל לְרוּץ אֶל רַבְּנֵי ז"ל, וּמִמֶּשׁ לֹא הָיָה שֶׁיֵּךְ שְׁלֹא יֹאמֵר לְכָל מִי שֶׁנִּכְנַס אֵלָיו: "אֵי, אֵי, אֵי, אֵי שְׁבֵת אֵין אוּמָן" ... "לְנִשְׁם אוֹר בְּאוּמָן" ... וְכַדוּמָה כָּל מֵינֵי לְשׁוֹנוֹת, "אֵי לְאָכַל סַעֲדָה בְּאוּמָן" וְכוּ' וְכוּ', "לְהַתְּפַלֵּל בְּאוּמָן" ... וּמִמֶּשׁ רָאוּ אֶת הַחַיּוֹת וּמְשִׁיבַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיוּ לוֹ מְעַצֵּם הַיּוֹתוֹ בְּאוּמָן).

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר הָרַב הַקְּדוֹשׁ ר' אַבְרָהָם בְּר' נַחֲמָן ז"ל (בְּעַל מַחְבֵּר הַסֵּפֶר "בְּאוֹר הַלְקוּטִים"), כְּשֶׁהָיָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, הָיָה תָּמִיד שֹׂמַח וְרוֹקֵד, וְהִיְתָה דְרָכּוֹ לְעַצֹר בְּכָל פַּעַם, וְלִשְׂאֹל אֶת עֲצָמוֹ: "אַבְרָהָם, הֵיכָן אַתָּה נִמְצָא?" וְהַשִּׁיב לְעֲצָמוֹ: "בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל" ... "אוֹוֹאוּ גַּי אֵיךְ? אֵין אַרְץ יִשְׂרָאֵל, אוֹוֹאוּ עִם אֵיךְ? אֵין אַרְץ יִשְׂרָאֵל", כָּל-כַּף הַחְדִּיר בְּעֲצָמוֹ אֶת עֲנִין אַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְאוֹמֵר

(א) "איפה אני נמצא? באומן!"

(ב) "איי, איי, לשבות שבת באומן" ...

(ג) "איפה אני הולך? בארץ ישראל, איפה אני אוכל? בארץ ישראל".

מוהרא"ש נ"י, שָׁפָךְ צָרִיף לְהַכְנִיס בְּעֶצְמוֹ אֶת עֲנִין אוֹמֵן כְּשׁוֹזְכִים
לְהִיּוֹת שָׁם.

וּכְשׁוֹזְכֵינוּ לְהִיּוֹת שָׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אָמַר לָנוּ: תִּאֲמִינוּ לִי, כִּי
כֹּה סָבַב עִמָּנוּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהָאֲכַסְנִיּוֹת לֹא תִהְיֶינָה טוֹבוֹת,
(כִּידוּעַ אֲשֶׁר הָאֲכַסְנִיָּה שֶׁל כָּל אֶחָד הֵיטָה לְקוּנְיָה, כִּי הַגּוֹיִים שָׁם
פְּרִימִיטִיבִים מְאֹד, עַד שֶׁבְּהֶרְבֵּה בְּתִים לֹא הָיוּ מִיָּם וְכַדוּמָה צָרְכֵי יְסוּד
שׁוֹנִים, וְשָׂאָר מִיְּנֵי קָשִׁים שֶׁהָיוּ — בֵּין בְּאֲכִילָה וּבֵין בְּזֶה שֶׁנִּגְנְבוּ
וְנִעְלְמוּ חֻפְצִים אִישִׁים וְכוּ'), כִּי אִם הָיוּ הָאֲכַסְנִיּוֹת טוֹבוֹת, לֹא הָיִינוּ
רוֹצִים לְהַפְרֵד מֵהַמְּקוֹם הַזֶּה, מְרַב אֹר, חֵיוֹת וְזִיו שֶׁמְרַגִּישִׁים בְּעִיר
אוֹמֵן סְמוּךְ וְנִרְאָה לְצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל.

וְהַפְּלִיג מְאֹד מְאֹד מוהרא"ש נ"י בְּמַעֲלַת הָאָדָם הַזּוֹכָה לְחֻטֵּף
וְלְהִיּוֹת כְּמָה יָמִים בְּאוֹמֵן, סְמוּךְ וְנִרְאָה אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, שְׂאֵז
מְרַגִּישִׁים טַעַם אַחֵר בְּחַיִּים, וְאָמַר שֶׁ"אוֹמֵן" הוּא מְשַׁרְשׁ תַּבַּת
"אֲמוּנָה", אֲמוּן מְכַסֶּה אֲמוּן מְצַנֵּעַ, [עֵינַי בְּמַדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה א, א)
עַל הַפְּסוּק (מְשֻׁלֵּי ח, ל): "וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֲמוּן" וְכוּ'], כִּי דָבַר רַבְּנוּ ז"ל
הוּא מְצַנֵּעַ וּמְכַסֶּה, כִּי הוּא מְגַלֶּה אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי
נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד, וְעַל-כֵּן הוּא גִּנּוּז וְטָמוּן דִּיקָא בְּאוֹמֵן, שְׁשֵׁם
הוּא שְׂרֵשׁ הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וּכְבֹר יְדוּעַ שְׂאֵמַר רַבְּנוּ ז"ל, שְׂאוֹמֵן
הוּא סוּף הָעוֹלָם, וּמִשֵּׁם דִּיקָא רְצוֹ הַמְּשַׁכְּלִים לְהַפִּיץ אֶת הַשְּׁכָלְתָם
הַטְּמָאָה בְּעוֹלָם, וְרַבְּנוּ ז"ל בָּא לְעַקֵּר אֶת טְמֵאת הַשְּׁכָלְתָם הַטְּמָאָה,
וְלְהַחֲדִיר אֲמוּנָה פְּשוּטָה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה לְבוֹא אֶל
רַבְּנוּ ז"ל בְּעִיר אוֹמֵן, וּמְקַבֵּל אֶצְלוֹ אֶת הָאֲמוּנָה הַפְּשוּטָה, שֶׁהִיא
מִדַּת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, אֲשֶׁר זֶה יְסוּד
דְּעֵתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל.

אַמוֹנַת חֲכָמִים

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁבַאֲמוֹנַת חֲכָמִים הָאָדָם צָרִיף לְהִיּוֹת חֲזָק מְאֹד מִתְחַלֵּה עַד הַסּוּף, דְּהֵינּוּ אִם הוּא מֵאֲמִין בְּאִיזָה חֲכָם וְצַדִּיק אֲמָתִי, צָרִיף לְצִיַּת אוֹתוֹ מִתְחַלֵּה עַד הַסּוּף, כִּי יֵשׁ בְּגֵי-אָדָם שְׂמֵאֲמִינִים בְּאִיזָה חֲכָם וְצַדִּיק, וּבָאִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֲצָתוֹ וּבְרַכְתּוֹ, וּבִתְחִלָּה מְקִימִים כָּל דְּבָרָיו בְּתַמִּימוֹת וּפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, אַבְּל אַחַר קֶצֶת זְמַן כְּשֶׁהִדְבָּר נֶעֱשֶׂה קָשָׁה אֲצֻלָּם, מִתְחִילִים לְהִזְנִיחַ דְּבָרָיו וּלְהִתְרַשֵּׁל בָּהֶם, וְאַחֲרֵיכֵן כְּשֶׁאֵין עוֹלָה לָהֶם עֲצָתוֹ כְּרָאוּי, יֵשׁ לָהֶם טְעֻנוֹת וְקִשְׁיוֹת עָלָיו, לָמָּה לֹא עֲלֵתָה עֲצָתוֹ יְפֵה, וּבִינְתִים שׁוֹכְחִים שֶׁלֹּא קִימוּ אֶת דְּבָרָיו מִתְחִלָּה עַד הַסּוּף, וְלִכֵּן לֹא זָכוּ לִפְעֹל מֵה שֶׁהָיוּ צָרִיכִים לִפְעֹל.

וְכֵן הוּא בְּעֵצָם הַהִתְקַרְבוֹת לְצַדִּיקִים, יֵשׁ בְּגֵי-אָדָם שֶׁבִּתְחִלָּה מְרַגְּשִׁים מְתִיקוֹת וּנְעִימוֹת נְפִלְאָה בְּהִתְקַרְבוֹתָם, אַבְּל אַחֲרֵיכֵן בְּמִשָּׁף הַזְּמַן הֵם מִתְקַרְרִים וְעוֹזְבִים אֶת הַצַּדִּיק, וּבְכַסִּילוּתָם הֵם תּוֹלִים אֶת הַחֲסָרוֹן בְּצַדִּיק, כְּאִלּוּ עֲכָשׁוּ הַצַּדִּיק נִשְׁתַּנָּה וּבְכָר אֵין לוֹ הַנְּעִימוֹת וְהַעֲרֻבוֹת שֶׁהָיְתָה לוֹ פֶּעַם, וּבְאֲמַת זוֹהִי כְּסִילוֹת גְּדוּלָּה מְאֹד, כִּי הַצַּדִּיק לֹא נִשְׁתַּנָּה כָּלֵל, אַדְרַבָּה הוּא עֹלָה בְּמַעֲלוֹת הַרְבֵּה שֶׁאֵין לְשַׁעַר כָּלֵל, עַקֵּר הַחֲסָרוֹן הוּא בְּאָדָם בְּעֵצְמוֹ, שֶׁהוּא נִתְקַרֵּר מִהִתְלַהֲבוֹתוֹ, וּבְכָר אֵינוֹ מְרַגֵּשׁ הַנְּעִימוֹת שֶׁהַרְגִּישׁ פֶּעַם, וְאִלּוּ הָיָה לוֹ שִׁכְל, הָיָה נִשְׁאָר אֲצֻל הַצַּדִּיק, וְסוּף כָּל סוּף הָיָה חוֹזֵר לְהַרְגִּישׁתוֹ הַרְאִשׁוֹנָה בְּתוֹסֶפֶת הָאָרֶה יִתְרָה, כִּי הָעַקֵּר בְּהִתְקַרְבוֹת לְצַדִּיקִים, שֶׁתְּהִיָּה מִתְחַלֵּה עַד הַסּוּף, וְאִם יִהְיֶה חֲזָק, אֲזִי בְּוַדַּי יִזְכֶּה לְרִאוֹת דְּבָרִים יְפִים מְאֹד.

וּסְפַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי"ע אָמר פֶּעַם לְאַחַד מִתְלַמִּידָיו בְּשֶׁבֶת-קִדְשׁ בְּבִקְרָת קָדְשׁ הַתְּפִלָּה, שֶׁאִם הוּא רוֹצֵה לִפְעֹל מֵה שֶׁצָּרִיף, שְׁיִגִּיד אַחֲרָיו כָּל הַתְּפִלָּה מְלָה בְּמְלָה, וְכֵן עֲשֶׂה, וְיִשָּׁב שֵׁם מִן הַצַּד בְּחוֹר אַחַד, שֶׁהָיָה שָׂמוֹ אֵלָיו, וְשָׁמַע

שֶׁהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוֹשׁ זי"ע אָמַר דְּבַר זֶה לְתַלְמִידוֹ, וְלִכְּנֵן הַסְּכִים
 בְּדַעְתּוֹ שֶׁגַם הוּא יַעֲשֶׂה כֵן, וְכֵן עָשָׂה, עַד שֶׁהִגִּיעַ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב
 הַקְדוֹשׁ זי"ע לְפָסוּק (תהלים לג, יז): "שִׁקֵּר הַסּוֹס לַתְּשׁוּעָה", וְשֵׁם
 הָאָרִיף הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוֹשׁ זי"ע מָאֵד, וְחִזַּר עַל מְלִים אֵלוֹ
 פְּעָמִים אֵין מְסַפֵּר, וּבַתְּחִלָּה גַם הִבְחִיר הַנַּ"ל עָשָׂה כֵּן, וְחִזַּר אַחֲרָיו
 מְלָה בְּמְלָה, אָבַל אַחַר קִצְתָּ זְמַן אֲבַד חֲשִׁקוֹ, וְהָיָה פְּלֵא בְּעֵינָיו, לְמָה
 הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב זי"ע מְאָרִיף כָּל-כֵּן בְּזֶה, וְלֹא הֵיחָד לֹו סְבָלְנוּת, וְגַמַּר
 הַתְּפִלָּה לְבַדּוֹ. אַחֲרֵי הַתְּפִלָּה נִגַּשׁ אֵלָיו הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוֹשׁ זי"ע
 וְאָמַר לוֹ: "נוֹ, אֵלֶיָּהּ, מַה קָּרָה עִמָּךְ? לְמָה עֹזְבֶת אוֹתִי?"... וְהָיָה
 פְּלֵא אֲצִלוֹ מָאֵד, אֵיךְ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוֹשׁ זי"ע יָדַע שֶׁגַם הוּא
 אָמַר אַחֲרָיו מְלָה בְּמְלָה, כִּי הֵלֵא צָוָה כֵּן רַק לְתַלְמִידוֹ הַנַּ"ל, אֲזַי אָמַר
 אֵלָיָהּ לְבַעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוֹשׁ זי"ע: "רְצִיתִי לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שִׁצְוִיתָם
 לְתַלְמִידְכֶם, כִּי גַם אֲנִי רְצִיתִי לַפְּעַל יְשׁוּעָה, אָבַל כְּשֶׁהָאָרְכָתֶם כָּל-כֵּן
 בְּפָסוּק: "שִׁקֵּר הַסּוֹס לַתְּשׁוּעָה", אֲבַדְתִּי סְבָלְנוּתִי, וְגַמְרְתִּי אֶת הַתְּפִלָּה
 לְבַדִּי", אָמַר לוֹ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוֹשׁ זי"ע: "חֲבַל, אִם הַתְּחַלְתָּ,
 לְמָה לֹא גַמְרְתָּ? הָאִם אַתָּה יוֹדֵעַ לְמָה הָאָרְכָתִי כָּל-כֵּן בְּמְלִים אֵלוֹ?
 בֹּא וְאֶסְפֵּר לָךְ מַה שִׁקְרָה אֲזַ... הֵיךְ יְהוּדִי אֶחָד שָׁנְסַע בִּיעַר, וְרָצָה
 לְהִגִּיעַ לְשַׁבַּת-קִדְשׁ לְאִיזָה כְּפַר סְמוּךְ, אָבַל תַּעֲה בִּיעַר וְלֹא הִסְפִּיק
 לְהִגִּיעַ, וְהִצְרִיךְ לְשַׁבּוֹת כָּל הַשַּׁבַּת-קִדְשׁ בְּאֶמְצַע הִיעַר, בִּינְתִים נוֹדַע
 לְאִיזָה רוֹצֵחַ עַל-יְדֵי שְׁלִיחַ, שִׁיְהוּדִי אֶחָד יוֹשֵׁב בִּיעַר לְבַדּוֹ, וְהַסְּכִים
 הַרוֹצֵחַ בְּדַעְתּוֹ לְבּוֹא אֵלָיו, לְהַרְגוֹ וְלִקְחַת כָּל מְמוֹנוֹ, וְקִשַּׁר הַרוֹצֵחַ
 אֶת סוֹסוֹ, וְהַחֲלִל לְדַהַר לְתוֹךְ הִיעַר, וְכָל פַּעַם שֶׁאֲמַרְתִּי אֶת הַפָּסוּק:
 "שִׁקֵּר הַסּוֹס לַתְּשׁוּעָה", נִסְתַּבֵּךְ הַסּוֹס בְּדַרְכּוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, דְּהַר סְבִיב
 סְבִיב, וְלֹא הִגִּיעַ לְמָקוֹם הַיְהוּדִי כָּל הַשַּׁבַּת, וְנִצּוֹל מִמֶּנּוּ... הָרִי בּוֹדָאִי
 הֵיחָד לִי כְּנֻנָה גְדוֹלָה בְּמָה שֶׁהָאָרְכָתִי בְּמְלִים אֵלוֹ, וְאִם הַתְּחַלְתָּ, לְמָה
 לֹא גַמְרְתָּ?"... וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכֵּן הוּא תָּמִיד בְּעֵינָן אֲמוֹנַת
 חַכְמִים, שֶׁצָּרִיךְ לְהִיּוֹת מִתְּחִלָּה עַד הַסּוּף, וְאִם הָאָדָם הַתְּחִיל, בּוֹדָאִי
 כְּדָאִי כְּבָר לְגַמַּר, כִּי לְכַסּוּף יִזְכֶּה לְרֵאוֹת דְּבָרִים יְפִים מָאֵד.

בְּרָכָה

מוהרא"ש נ"י אמר, שרַבְנוּ ז"ל הפליג מאד במעלת האדם ההולך להתברך אצל צדיקים, כי בְּרָכָה אף פעם אינה מזיקה, אדרבה ראוי לאדם להתברך אצל כל ירא שמים וצדיק, כי הברכה היא הצנור הממשיך שפע מהברכה העליונה, ועל-כן אשרי ההולך להתברך אצל צדיקים ואנשים כשרים, כי בְּרָכָה היא ענין גדול מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אין הברכה מצויה אלא כשמכינים כלים, הינו כמו בגשמיות כשאדם רוצה להכניס פרות או פדומה, הוא צריך כלים, וכל מה שרוצה להכניס יותר פרות, הוא צריך כלי יותר גדול, כמו-כן כשאדם רוצה להתברך, הוא צריך להכין כלי, ועקר הכלי הוא האמונה הקדושה, להאמין שהכל ממנו יתברך, וצריך להשמר מאד מאד שלא יעשו חורים בכלי, שאלו הם הגנבות והשחיתות, כי רואים שבני-אדם מבצעים כל מיני גנבות ושחיתות, ואחר-כך באים להתברך... כי הם רוצים להתברך על-ידי הגנבות, וזהו בכלל מה שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות סג): גִּנְבָא עַל מַחְתָּרְתָא רַחֲמָנָא קַרְיָא, שלגנב יש אמנות של גנבה, ובזה הוא מתפרנס, ועומד על פתח הבית ומתפלל: "רבוננו של עולם, עזר לי, שכלם יישנו טוב מאד, ואף אחד לא יתעורר, כדי שאוכל לגנב את כל הכסף בנקל, ואף אחד לא ידע איך נכנסתי ואיך יצאתי"... וזוהי תפלתו של הגנב. וסיים מוהרא"ש נ"י: "נו, האם באפן כזה יכולים להתברך?..."

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה רואים בחוש, שבני-אדם עושים כל מיני גנבות ושחיתות, ואחר-כך באים לצדיק, ומבקשים ממנו

בְּרָכָה שִׁיִּצְלִיחוּ... וְהוּא כְּדִגְמַת הַגֶּנֶב שֶׁמִּתְפַּלֵּל שִׁיִּצְלִיחַ בַּגְּנֻבְתּוֹ, כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְבַּרֵּךְ מִהַצַּדִּיק, הוּא צָרִיף לְשֹׁמֵר מְאֹד שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶצְלוֹ כְּלִי גָנוֹב, כִּי אַחֲרַת הַכְּלִי מְלֵא חוֹרִים, כִּי בְרַפְתְּ הַצַּדִּיק מִתְקַיְמַת אִף וְרַק כְּשֶׁאֵין בְּדָבָר אֵיזָה גְּנֻבָה וְגִזְלָה.

וּפַעַם אַחַת אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י עַל עֲצֻמוֹ, שֶׁכֵּל מִי שֶׁהוּא בְּרָךְ, עֲזָרוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁנִּתְקַיְמָה הַבְּרָכָה, וְאִם לֹא נִתְקַיְמָה בְּרַכְתּוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁמִּשְׁהוּ לֹא בְּסֹדֵר אֶצֶל הַמִּתְבַּרֵּךְ, וּבְעֵקֶר בְּזֶה שֶׁהַכְּלִי שֶׁלוֹ מְלֵא חוֹרִים עַל-יְדֵי גְּנֻבוֹת, גִּזְלוֹת וּשְׁחִיתוֹת, כִּי אַחֲרַת הַיְתָה מִתְקַיְמַת הַבְּרָכָה.

בַּעַל תְּשׁוּבָה

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁבַּעַל תְּשׁוּבָה צָרִיף סִיעָתָא דְשָׁמַיָא גְּדוּלָה מְאֹד לְדַעַת אֵיף לְהִתְנַהֵג בְּכָל דְּבָר בְּעִנְיַי הַיְהוּדוֹת, כִּי מִחֲמַת שֶׁעֲכָשׁוּ וְנִשְׁתַּנָּה סִּדְרוֹ וְהִנְהַגְתּוֹ שֶׁהִתְנַהֵג כָּל יְמֵי חַיָּיו מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, לְכֵן מְצוּי מְאֹד שֶׁהוּא נֶעֱשֶׂה מְבַלְבֵּל בְּכָל עִנְיָנוֹ, וְעוֹשֶׂה דְבָרִים זָרִים וּמְשֻׁנִּים שֶׁנֶּרְאִים כְּצָחוֹק בְּעִנְיַי הַבְּרִיּוֹת, וְלִכֵּן צָרִיף לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, שִׁיִּזְכֶּה לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק אֲמִתִּי, שִׁיְדַרִּיף אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת אֵיף לְהִתְנַהֵג בְּכָל עִנְיָנוֹ, וְאֵזִי בּוֹדָאֵי יִזְכֶּה לַחֲיוֹת חַיִּים טוֹבִים וּמְאֻשְׁרִים בְּאֱמֶת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּשַׁעָה שֶׁהָאָדָם זוֹכֵה לַחֲזוֹר בְּתְשׁוּבָה לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, הָרִי זֶה כְּמוֹ שֶׁמְבַשְׁלִים אֵיזָה מֵאֲכָל, שֶׁבִּתְחִלָּה בּוֹדָאֵי צָרִיכִין לְהַגְדִּיל אֶת הָאֵשׁ מְאֹד, עַד שֶׁהַמַּיִם יִרְתָּחוּ, וְזֶה סִימָן שֶׁהַבְּשׂוּל כָּבֵד הַתְּחִיל, אֲבָל תְּכַף-וּמִיד אַחֲרֵי-כֵן צָרִיכִים לְהַקְטִין הָאֵשׁ, וְלֹא — יִשְׂרַף כָּל הַמֵּאֲכָל, כִּיִּדוּעַ לְעוֹסֵק בְּמִלְאֲכַת הַבְּשׂוּל, וְכֵן הוּא עִם

בעל תשובה, שמקדם צריכים לעורר אותו עם אש דקדושה, שיתלהב מאד לעבודת השם יתברך, אבל תכף-ומיד פשנכנס לתוך הקדושה, צריכין להקטין ההתלהבות שלו, שלא יצא חוץ מהמדה והצמצום, כי אם לא — ישרף לגמרי, ויכשל ברבוי אור, ולא ישאר מכל עבודתו כלום, רחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבצעוונותינו הרבים, זוהי צרה גדולה היום, שאין המנהיגים יודעים איך להדריך בעלי תשובה בדרך הנכונה, רק מכניסים בהם התלהבות גדולה, ומדליקים בהם אש גדולה, אבל אחר-כך אינם יודעים איך להקטין ולצמצם את האש כלל, וכתוצאה מכך יכולים תמיד להפיר את בעלי התשובה על-פי צורתם החיצונית, וקשה להם מאד להתנהג בדרך רגילה פשאר הבריות כלן, והנה בעל התשובה הלביש עצמו עם כל המלבושים של איש ירא וכשר, כובע גדול ומלבוש ארוך וכו', וכו', אבל שכח להחליף את נעלי הספורט או הסנדלים שלו... או איש אחר שכבר החליף את הנעלים שלו, אבל מכרח להסתובב עם תיק ושק קשור על הכתפיים... כל אלו הדברים המשנים קורים מחמת שאין להם מדרך ומנהיג טוב שילמד אותם איך להתנהג בדרך ארץ ככל הבריות כלן, ולכן נשארים עם הרבה מבוכות וטעויות, וקשה להם להסתדר בחיים נורמליים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם ראה בעל תשובה אחד שהתקרב לאנשי שלומנו, והלביש עצמו בלבוש חסידי, ודקדק מאד על נקיון בגדיו וסדורם, אבל אף אחד לא למד אותו לעזוב את התיק והשק שעל כתפיו, והיתה דרכו להסתובב עם שק כזה וספר "לקויטי-מוהר"ן" גדול יוצא מקצהו, וכל הבריות הסתכלו עליו כזר ומשנה מאד, וגרם לכלם לצחק מדבר רבנו ז"ל, ואם היו מלמדים אותו שילך כבן אדם נורמלי עם תיק רגיל בידו, או עם "לקויטי-מוהר"ן" תחת אצילי ידיו, הנה עושה קדוש השם גדול מאד, וכלם היו מעריכים מאד את דבר רבנו ז"ל, אבל מחמת שלא

היה לו מנהיג אמתי שילמדו דרך בחיים, לכן גרם לכלם שישתכלו על דבר רבנו ז"ל בעין של צחוק, לעג וקלס, ולא פעל בזה שום דבר כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ועוד יותר גרוע מזה הוא, כשלומדו עם בעלי תשובה למודים רעים ונפסדים, ואומרים להם, שצריכים להיות פרושים בבית, ולישב כל הלילה בשדה, ולישן כל השבוע בבית־הכנסת וכו', כי למודים אלו גורמים אחר־כך שיעזבו את היהדות לגמרי, ויחזרו לסורם, ורחמנא לצלן, כי אין אף אחד יכול להחזיק מעמד בדרךים משנות כאלו, שלא הזכרו בתורה כלל, ומכל שכן בעלי תשובה, והם משתגעים לגמרי כשמכניסים בהם למודים כאלו, כי מדליקים בהם אש לזהטת בלי שום צמצום כלל, ובודאי עוד מעט ישרפו לגמרי, ולא ישאר מהם שום דבר כלל, ורחמנא לצלן.

וספר מוהרא"ש נ"י, שגם דבר זה ראה פעם בבית־הכנסת אחד, שהסתובבו שם הרבה בעלי תשובה, שקראו לעצמם על שם רבנו ז"ל, ונכנס לשם באמצע יום, וראה שכל הספסלים מלאים באנשים הישנים שנה עמקה מאד, כאלו זה בית מלון... האם חושבים שבדרך כזו יכולים לקרב בעלי תשובה שיחזיקו מעמד ביהדות? הלא אחר זמן קצר מאד, כלם יקבלו חלישות הדעת ויברחו לגמרי מכל היהדות, ורחמנא לצלן, ובפרט כשמלמדים אותם להיות פרושים בבית, אחר־כך כשרואים שאי אפשר להם לחיות כך, הולכים ועוברים עברות חמורות, ורחמנא לצלן, וחוזרים לגקבא דתהומא רבא, ואם היו מצמצמים להם האש בתחלה, ומלמדים אותם איך להתנהג בדרך ארץ ככל אדם, אזי היו גורמים קדיש השם גדול מאד, והיה גם שמו של רבנו ז"ל מתפרסם בכל העולם כלו לשם ולתהלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה כתוב מפני דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ט), שהמנהיג האמתי צריך שיהיה לו הכח לצמצם האש וההתלהבות של נשמות ישראל המקרבות אליו, ואם לאו — יהיו נשרפים לגמרי, עין שם; ולכן מי שקורא עצמו על שם רבנו ז"ל, ומלמד למודים אחרים, סימן שכל התקרבותו היא בטעות ובשקר, ועדין לא נקה את הסיר שלו בטרם הלך לבשל בתוכו איזה מאכל, כי בודאי אם לא מנקים את הסיר לפני שהולכים לבשל בו מאכל חדש, יהיה במאכל טעם פגום מאד, ועל-פירוב יהיה גם מקלקל לגמרי, ולכן מי שקורא עצמו על שם רבנו ז"ל, צריך לסלק דעתו לחלוטין, ולקבל דברי רבנו ז"ל בתמימות ובפשיטות כמו שפתובים בספריו הקדושים, ואזי בודאי יצליח מאד כל ימי חייו.

וסים מוהרא"ש ואמר, שבודאי אסור לנו לשכח שכלנו בעלי תשובה, כי "מי יאמר, זכיתי, לבי טהרתי מחטאתי" (משלי כ. ט); וכבר מבאר בדברי רבנו ז"ל, שאפלו הצדיקים הגדולים במעלה מאד תמיד עושים תשובה ותשובה על תשובה (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ו), אם-כן אנחנו צריכין לדעת תמיד, איך להדליק אש השם יתברך בתוכינו, וגם איך לצמצם האש הזו שלא תצא חוץ מן הצמצום והמדה, ולכן אשרי הזוכה להתקרב לצדיקים אמתיים, ולקבל מהם למודם הטוב בכל ענין, כי אז בודאי יזכה לעבור את החיים בשלום, ולהגיע לתקונו האמתי בזה ובבא לנצח.

בגדים לבנים

כששהו אנשי שלומנו באומן עם מוהרא"ש נ"י, וחל אז ערב ראש השנה ביום ראשון, ועל-כן שבתו כבר בשבת שלפני כן באומן, ושאלו אנשי שלומנו את מוהרא"ש נ"י: "האם גם באומן

נלכש בשבת בגדים לבנים כמו ביבנאל? ענה ואמר: "מה השאלה, אדרבה ערשט אין אומן דארף מען גיין ווייסע קליידער", כי אצל רבנו ז"ל זוכים לתקון הברית שהוא בחינת גיד לבן" (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כט, שזה סוד בגדים לבנים), והמשיך ואמר מוהרא"ש נ"י: "כמה עולה אומן עם הכולל? צ"ח, ובכן גם יבנאל עם החמש אותיות עולה צ"ח", וסיים: "אדער אומן, אדער יבנאל", וכמו שביבנאל צריכים לילה עם בגדים לבנים בשבת, כך באומן צריכין לילה בשבת עם בגדים לבנים, ולא להתבייש משום בריה שבעולם, והפליג מאד מאד במעלת לבישת בגדים לבנים. ואמר, שמי שזוכה לילה בשבת קדש בבגדים לבנים, יש עליו חן מיוחד.

בנים

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל מי שעדין לא זכה להפקד בזרע של קימא, עליו לילה אל צדיקי הדור, ולהתפרך מפייהם שיפקד בזרע של קימא, ואמר שטוב להזכיר את עצמו אצל כל הצדיקים ואצל כל החכמים, כי באמת האדם אינו יודע בדור הזה מי הצדיק האמת ומי החכם האמת, כי הצדיקים האמתיים והחכמים האמתיים הם נעלמים ונסתרים לגמרי, ובגני-אדם אינם יודעים מהם כלל ומזוללים בהם, ועל-כן טוב להתפרך אצל כל צדיק מפרסם וחקם מפרסם, ואפלו אצל כל בר ישראל, כי ברכה אינה מזקת כלל, רק תמיד מועלת, ואל תהי ברפת הדיוט קלה בעיניך (מגלה טו.).

(א) ניקא באומן צריכין לילה עם בגדים לבנים.
(ב) או אומן או יבנאל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שְלִמּוֹהֲרֵנ"ת ו"ל הִיָּה תִלְמִיד בְּשֵׁם ר' שְׁמִשׁוֹן, וְלֹא הִיָּה לוֹ זֶרַע שֶׁל קִימָא, וְעֵבֶר זְמַן רַב, וְלֹא זָכָה לְהַפְקֵד, וְהִיָּה לוֹ צֶעַר גָּדוֹל מְזֵה, וּפְעַם אַחַת הִסִּיתוּ אוֹתוֹ קְרוֹבִיו, שִׁילַף מְמוֹהֲרֵנ"ת ו"ל: "אַתָּה רוֹאֵה שְׂאֵתָה מִתְּפִלָּל אֲצִלוֹ, וְאַיִנְךָ זֹכָה לְהַפְקֵד בְּזֶרַע שֶׁל קִימָא", וּבְאֵמַת לְבַסּוֹף נִתְּפַתָּה וּכְבָר לֹא בָּא אֶל מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל, וְשָׁלַח לוֹ מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל מִכְתָּב, וְכָתַב לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "מִפְּתַח שֶׁל בָּנִים אֵין אֲצִל אֶף אֶחָד, וְאִם נִמְצָא אֲצִל מִיִּשְׁהוּ, תִּדַע כִּי אֲצִלְנוּ נִמְצָא הַמִּפְּתַח יוֹתֵר מִמְּקוֹם אַחֵר", וּכְשֶׁקָּבַל אֶת הַמִּכְתָּב, הִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, וְחִזַּר אֵלָיו, וּלְבַסּוֹף זָכָה וּנְפָקֵד בְּזֶרַע שֶׁל קִימָא בְּבֵן, וְקָרָא לוֹ בְּשֵׁם: "יִשְׂרָאֵל מְנַחֵם", וְזֶה הִיָּה אָבִיו שֶׁל ר' שְׁמִשׁוֹן מְאוּמָן, וְכֵן הָיוּ הַרְבֵּה סְפוּרִים אֲצִל מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל שֶׁנִּפְקְדוּ בְּבִרְכָתוֹ אֲנָשִׁים בְּזֶרַע שֶׁל קִימָא, וְהַכֹּל כִּלְאַחַר יָד, כִּי מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל לֹא רָצָה שִׁיעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ עֶסֶק. וּפְעַם אַחַת בָּאָה זִוּגָתוֹ שֶׁל ר' חַיִּים סְטוּלָר בְּטַעֲנָה לְבַעֲלָהּ, בְּאֶשֶׁר "כָּלֶם הוֹלְכִים אֶל מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל לְהִתְכַּרֵּךְ מִפְּיוֹ בְּזֶרַע שֶׁל קִימָא, וְאַנְחָנוּ לֹא זָכִינוּ לְזֶרַע שֶׁל קִימָא, וּמִדּוּעַ אִם-כֵּן אֵינְךָ הוֹלֵךְ אֵלָיו לְקַבֵּל בְּרַכְתּוֹ", עָנָה לָהּ בַּעֲלָהּ: "תֵּאֱמִינִי לִי, שְׁמוֹהֲרֵנ"ת ו"ל יוֹדֵעַ בְּלֹא הַכִּי מְצֻרוֹתֵינוּ, עַל-כֵּן מָה לִי לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ עַל כָּף, אִם אַתָּה רוֹצֵה לְכִי אֶתְּ וּבְקִשִּׁי אֶת בְּרַכְתּוֹ", עַל-כֵּן הִלְכָה לְמוֹהֲרֵנ"ת ו"ל, עֲמֻדָה לִיד הַדְּלֵת וּפָרְצָה בְּבִכְיָה גְדוֹלָה, וְשָׂאל מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל: "מִי בִדְלֵת?" וְהִשִּׁיבָה, שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ ר' חַיִּים, שְׂזָה כַּמָּה שָׁנִים מְאֹד שֶׁהִתְחַתְּנוּ, וְאֵין לָהֶם בָּנִים עֲדִין, עָנָה וְאָמַר לָהּ מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל: "לְכִי אֶל בַּעֲלֶךָ וְאִמְרִי לוֹ, שִׁיקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ לְהַכְנִיס עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אוֹרְחִים הַבָּאִים לְאוּמָן לְקַבּוּץ רַבְּנוּ ו"ל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְיִתֵּן לָהֶם לְאָכַל", וְהוֹסִיף בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֵיךְ מִיִּין נִישֵׁט פִּישׁ מִיִּט פְּלִישׁ נָאֵר אֶפְלוֹ קוִילִיטְשׁ מִיִּט קְאוּוֹנְעֵס", עָנְתָה הִיא תַּכְף בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה: "אֲנַחְנוּ מְסַפְּיִמִּים וְנִכְנִיס אֶת הָאוֹרְחִים וְנֶאֱכִילֵם", אָמַר לָהּ מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל: "לְכִי וְשָׂאֲלִי קִדְּם אֶת בַּעֲלֶךָ", הִלְכָה לְבֵיתָהּ וְסִפְרָה לְבַעֲלָהּ מָה אָמַר מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל, עָנָה וְאָמַר לָהּ ר' חַיִּים: "לְכִי מֵהַר וְחִזְרִי אֶל מוֹהֲרֵנ"ת ו"ל, וְאִמְרִי לוֹ, שְׂאֲנִי אֶתֵּן לָהֶם גַּם דָּגִים וּבִשּׁוֹר וְכֹל

מיני מטעמים", וכשחזרה אל מוהרנ"ת ז"ל ואמרה את דברי בעלה, ענה על זה מוהרנ"ת ז"ל: "כשיעזר הקדוש ברוך הוא ותפקדו בכן, תתנו שם לילד על שם הרב הקדוש מבארדיטשוב זי"ע". וכך היה, שנולד להם בן, ונקראו לו "לוי יצחק", ואחר-כך נולד להם עוד בן, ונקרא בשם "ישאל", על שם הבעל-שם טוב זי"ע, והם היו פהנים, וכשעלו לדוכן לברך, היו מברכים בנעימה ערבה להפליא, פי היה להם קול ערב מאד מאד, והיה מרגש שהפנים האלה נתברכו על-ידי צדיק קדוש, ומי שחקר אחר-כך, נתברר לו שנולדו על-ידי ברפת מוהרנ"ת ז"ל, והיו צדיקים גדולים, ואחר-כך נולדה להם עוד בת אחת, שנשאה לאחד מאנשי שלומנו שנקרא בשם: ר' שפתי ברסלבר, והוא היה עובד השם גדול, ועזר הרבה לאנשי שלומנו.

ויבאמת בענין פקידת עקרות ראינו נפלאות אצל מוהרא"ש נ"י, שהרבה מאלו שזכו להתברך אצלו, והבטיח להם זרע של קימא והתקיים, ונמצאים עמנו פיוס. ופעם אחת באו אליו בני זוג שהיו נשואים הרבה שנים, והרופאים יאשו אותם, ואמרו שאי אפשר שיהיה להם זרע של קימא, ובאו בבכיה גדולה אל מוהרא"ש נ"י, והוא תמיד דחם וכו', ופעם בא הבעל בעת סעדת פורים, כשהיה מוהרא"ש נ"י בגלופין, כי שתה אז כמה כוסות לכבוד פורים, והבעל התחיל לבכות ואמר למוהרא"ש נ"י, שאינו עוזב אותו, עד שיבטיחו בכן, ומוהרא"ש נ"י מחמת שהיה בגלופין, ענה ואמר: "אני נשבע לך", ותכף-ומיד חזר ואמר: "לא, לא, אסור להשבע", ואחר-כך אמר עוד פעם: "אני נשבע לך", ואחר-כך חזר ואמר: "לא, לא, אסור להשבע, יהודי אסור לו להשבע", ואמר בפעם שלישית: "אני נשבע לך, שיהיה לך בשנה הזו בן זכר", והחל הלה לנשק את ידי מוהרא"ש נ"י, ומוהרא"ש נ"י היה אז בגלופין, ולא ידע מה ההוא רוצה ממנו, מרב הנשיקות, השמחה והרקודין ששמח ורקד הלה, והפליט מפיו מוהרא"ש נ"י: "מה אתה רוצה, גם בת? אני מבטיח לך שתהיה לך גם בת", והלך הלה, וכן נתקיים, שבשנה הבאה כבר היה לו בן, ואחר-כך נולדה להם גם בת, וכל הספור

הזה מקרן בסרט שהסריטו אנשי שלומנו. ופלוני זה שנתברך אצלו
בבן ובבת, מתפאר תמיד ואומר: "אם ירצו להסית אותי חס ושלום,
נגד מוהרא"ש נ"י, (שפידוע הרבה מהתלמידים לבסוף בועטים בו,
ומדברים עליו כל דבר אסור), הנה אני מראה להם את בני ובתי,
ואומר, שהם מברכתו של מוהרא"ש נ"י].

בזיונות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם שיש לו בזיונות, צריך להיות חכם
גדול, ולהתחמק מאלו המחרפים ומבזים אותו, ולא להשאיר ביניהם,
כעין שאמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות פחד, חלק ב', סימן ג'): מי שבורח
מן הצרה הוא פקח, וכשאדם רואה איזו צרה או בזיון שצריך לבוא
עליו, יעשה כל מיני תחבולות ויתחמק משם ויברח, והלביש את זה
במה שכתוב אצל יעקב אבינו (בראשית לא, כ"א): "ויגנב יעקב את
לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הוא, ויברח הוא וכל אשר
לו" וגו', כי לבן שנא מאד את יעקב, ורמה אותו בכל מיני רמאיות,
ויכמו שכתוב (שם, פסוק ז'): "ואביכן התל בי, והחלף את משכרתי
עשרת מנים" וגו', "ותחלף את משכרתי עשרת מנים" וגו' (שם,
פסוק מא), ועל-כן עשה בחכמה גדולה וברח ממנו, כי סבל ממנו
כבר הרבה מאד, ומה פתוב אחר-כך? שבא אליו לבן בטענה (שם,
פסוק כז): "למה נחבאת לברח ותגנב אתי, ולא הגדת לי, ואשלחך
בשמחה ובשרים בתף ובכנור", ופרש מוהרא"ש נ"י, שדבר זה
קורה הרבה בין בני-אדם שיש להם שונאים הרבה, מי שהוא חכם
ורואה שיש לו שונאים, הוא מקים את דברי רבנו ז"ל: "הבורח
מן הצרה פקח", ובזה הוא מנצח את השונאים שלו, כי הם הרי
רוצים לבזות ולחרף ולגדף אותו ברבים, ועל-כן החכם בורח עוד
קדם שהשונאים יכולים לעשות לו איזה רע, ודבר זה מפוצץ מאד

את השונאים, כי הם רוצים לראות את חרפתו ובזיונו בפרטים, וזה מה שטען לכן הארמי שהיה שונאו של יעקב: למה נחבאת לברת, ותגנב אותי ולא הגדת לי, ואלשלחך בשמחה ובשירים, בתף ובכנור, הינו אם היית נשאר אצלי, אז הייתי משלח אותך בבזיונות גדולים, בשמחה ובשירים, בתף ובכנור, כך שכלם יראו וישמעו... לא-כן יעקב שהיה חכם, ברח לפני שהיתה לו עוד הזדמנות לבזות ולחרף אותו בפרטים בשמחה ובשירים, בתף ובכנור... וסיים מוהרא"ש נ"י: כך צריך כל בר דעת לידע, אם יש לו באיזה מקום שונאים, הוא צריך לברת משם תכף-ומיד, ולא יחכה שיגרשו אותו בשמחה ובשירים, בתף ובכנור... וזו מעלת החכם, שמקיים דברי רבנו ז"ל — מי שבורח מן הצרה הוא פקח.

ובכלל, אמר מוהרא"ש נ"י, מי שיודע שיש לו שונאים, אין לו להסתובב ביניהם כלל, כי מה לך ולהם, וזה מה שכתוב אצל דוד המלך (תהלים לד, א): "לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך, ויגרשהו וילך", ולכאורה מה החדוש שגרשוהו והלך? אלא זו היתה חכמתו, כי ראה שיש בני-אדם שאינם יכולים לסבל אותו וגרשוהו, על-כן וילך, שהלך... לא-כן השוטה, אף שרואה שמחרפין ומבזין אותו, הוא נשאר שם כדי לקבל עוד בזיונות ושפיכות דמים, עד שיגרשוהו בשמחה ובשירים, בתף ובכנור...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה צריכין לחקק היטב היטב בלבו — במקום שונאים אסור לילך, ובשום פנים ואפן אסור להיות חכם בדבר זה, כי לא פתוב בשום מקום שצריכין לילך לכתחלה במקום שיודע שיש סבל שם בזיונות ושפיכות דמים, ואפלו שירצו לשכנע אותו, לדבר על לבו ולפתותו: "לא, לא, לא יעשו לך שום דבר", וכדומה פתויים פאלה, אל יאמין להם כלל, רק צריך לזכור מאמרם ז"ל (פסחים מט:): גדולה שנאה ששונאים עמי הארץ לתלמיד חכם, משנאה ששונאים אמות העולם לישראל, הינו כי זה ידוע שאמות העולם שונאים את עם ישראל בתכלית השנאה, וזה לא

יכול להשתנות בשום פנים ואופן, כמו שאמר רבי שמעון בר יוחאי: הלכה בידוע שעשו שונא ליצקב (ספרי בהעלותך ט, י; ועין רש"י בראשית לג, ד), כמו-כן עם הארץ שונא עוד יותר את התלמיד חכם ממה שגוי שונא לישראל, ועל-כן המשפיל על דבר זה ורואה שיש לו שונאים, אל יסתובב ביניהם, ואל יהיה לו עמהם שום עסק כלל, והם צריכים להיות בעיניו כגויים ממש, שאסור להתיחד עמהם וכו'. וחכמינו הקדושים אמרו (סנהדרין כז:): מי זה שונא, כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה, ואמרו שם, לא נחשדו ישראל על כך, ועל-כן אם רואין שיש לאדם שונאים מרורים, שאינם מדברים עמו לא רק שלשה ימים אלא שנים על גבי שנים, וששונאים אותו בתכלית השנאה, ומסיתים ומדיחים נגדו, אם רק יהיה חכם, יברח לגמרי מהם, ולא יסתפל עליהם, ולא יהיה לו עסק עמהם כלל.

(ומוהרא"ש נ"י חדוש נפלא בדבר זה, כי בכלל אינו מתייחס לשונאים, ואינו רוצה אפילו לילך בארבע אמותיהם. ופעם קדם ראש השנה באומן באו כמה מ'חשובי' אנשי שלומנו, לבקשו שיצטרף אליהם, ויתפלל עמהם במנין אחד, ענה ואמר להם מוהרא"ש נ"י: "לא רק שלא אלף להתפלל עמכם, כי כל אלו שחתמו עלי פעם, הם בכלל רשעים, פי המגביה ידו על חברו, אף-על-פי שלא הכהו נקרא רשע (שם נח:), כי זה שחותם על חברו הוא בכלל המגביה ידו על חברו, אלא אפילו שאצטרף עשירי למנין לא אצטרפכם למנין, כי רשע אסור לצרפו למנין", (ולא הועילו שום השתדליות שהשתדלו לשכנעו שיבוא אליהם), והוסיף עוד: "אפילו שאצטרף להתפלל ביחידות, גם-כן לא אתפלל עמכם").

ועם כל זאת, אמר מוהרא"ש נ"י, בענין שונאים המחרפים ומבזים וכו' וכו', צריכין לשקל היטב היטב אם הוא כך בבאמת, כי הרבה פעמים נכנסים באדם דמיונות כאלו שונאים אותו, והוא נרדף מפני עצמו, ובבאמת אף אחד לא שונא אותו, ואף אחד לא רוצה לבזות אותו, רק הכניס בדעתו דמיון גדול שזו מחלה כמו

כל מיני מחלות, רחמנא לישזבן, פי שונא נקרא רק כמו שאמר
 חכמינו הקדושים, זה שאינו רוצה לדבר עמו כנ"ל, ועושה לו כל
 מיני רשעות בפעל ממש, ומסית ומדיח נגדו במציאות ולא בדמיון,
 וצריכין לבקש הרבה ממנו יתברך אף להנצל משונאיו ומבזיונות,
 כי גם על זה מועילה תפלה, ואין עוד עצה אחרת להנצל מבזיונות
 כמו עסק התפלה, שמחביא את עצמו בתוך התפלה, ושם הוא
 המקום הבטוח ביותר; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ואינו
 חושש שכל אחד שונא אותו, ואשרי ואשרי מי שתמיד בורח רק
 אליו יתברך.

גנבה

מוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד בעת דרשותיו על ענין הגנבה,
 שנעשה הפקר בעיני בני אדם, שרחמנא לצלן, מורים התר לעצמם
 לגנב מזולתם, ומלבישים את זה בכל מיני מצוות, כאלו עושים איזו
 מצוה, והם פשוט גנבים.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מה החלוק בין מי שמוציא מכיס מכנסו
 חברו את כל כספו, בשעה שהלה טובל במקוה, לבין אחד שלוה
 מעות ואינו משלם, זה אותו דבר, אותו גנב, ואל ילביש את עצמו
 כאלו הוא לזה ואינו יכול לשלם, אלא הוא פשוט גנב.

ומוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד את כל מי שבא אליו, שיזהר מגנבה
 וגזלה, ותמיד צועק ומריע על העון החמור הזה שנעשה הפקר בעיני
 הפריות, ואין מי שילמד להמון עם, שאסור לגנב פשוטו כמשמעו,
 וסיים: חבל, חבל מאד, שאין לומדים הלכות גנבה עם ילדים כשהם
 עדין בגיל צעיר, כי רואים שהלכות אחרות לומדים עמהם, כגון

הלכות שבת והלכות ברפת הנהגין ובציעת הפת וכדומה, אבל הלכות גנבה אין לומדים עמהם, אשר זהו לאו בתורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר דבר זה הוא ברור, שמי שפותח בגנבה, וטעם טעם גנבה, בקשי יוכל לצאת מזה, כי זו מחלה רצינית שנוכנסת באדם לגנב מזולתו, וכיון שהרגיל עצמו לגנב פעם אחת, אז ימשיך לגנב, כי כיון שטעם טעם גנבה, אזי יורה החר לעצמו, וכבר מוכן לכל החטאים שבעולם, וכמו שאמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות גנבה, סימן א): מי שנפתה לבו לגזל, וכיון שהתיר לעצמו גזלת חברו, הרי הוא מוכן לכל חטא ועון, ואין תקנה להסירו מדרכו הרעה, ועל-כן צריכים רחמים רבים למי שנוכשל בגנבה, שלא יגנב עוד, כי כיון שטעם טעם גנבה, בקשי יכול לצאת מזה.

ותמיד מוהרא"ש נ"י צועק בעת דרשותיו: מי שגונב פסוף מזולתו, או מי שמלוה פסוף מזולתו ואינו משלם, איני רוצה שישתובב אצלי, כי איני צריך גנבים, ולא אכפת לי אפלו שישאר אצלי מנין אחד בלבד, העקר שיהיו כלם נקיים מגנבה, כי בעוונותינו הרבים, נעשה כל ענין הגנבה פרוץ מאד מאד, ואין איש שם לב על פספי זולתו, והכל נעשה הפקר, ובעוונותינו הרבים, אין שום רב בישראל שידרש בעניני גנבה, וכלם נכשלים בזה, ואם יעינו היטב יראו איך שעון גנבה נתפשט, רחמנא לצלן, אצל שופרא דשופרא, אצל הטובים ביותר, וזה עקר עפוב הגאולה, שגונבים דברים מהזולת ומכל שפן פסוף, ומוציאים מאחרים פספים בכל מיני תחבולות ואמצעים מלערים, אשר בעצם זו גנבה בפשוטה, ואין עליה שום תרוץ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל גלה לנו (ספר המדות, אות גנבה, סימן ה): מי שלא חס על ממון חברו בידוע שהוא גנב, וזוהי גמרא מפרשת (בבא מציעא כד): מר זוטרך חסידך נגנב לו כוס של פסוף מהאכסנייה שהתאכסן בה, ולא ידע מי הגנב, פתאום ראה איש מנגב

את ידיו במעילו של חברו, אָמר לְנַפְשִׁיהָ: בְּיָדֵי זֶה הַגָּנֵב, כִּי אִם לֹא אֶכְפֹּת לוֹ כְּסָפֵי זולתו, סִימָן שֶׁהוּא גָּנֵב, וְעַל-כֵּן הֵלֵךְ וַתִּפְסֹסוּ וְכָבְלוּ בְּחֻבָּל, וְאִים עָלָיו, וְהוֹדָה שֶׁהוּא גָּנֵב. הָרִי לֶךְ — מִי שֶׁאִינוּ חָס עַל מָמוֹן חֲבֵרוֹ, בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא גָּנֵב, וְזֶה הַסִּימָן הַמְּבַהֵק בְּיֹתֵר לְאָדָם שֶׁהוּא גָּנֵב — כְּשֶׁאִינוּ חָס עַל כְּסָפֵי זולתו.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלּוּ הַתְּרָה הִרְצוּעָה, וְכָל אֶחָד גּוֹנֵב וְעוֹשֶׂה כָּל מִינֵי תַחֲבוּלוֹת לְהוֹצִיא מְזוּלָתוֹ כְּסָפִים, וְהַכֵּל הוֹלֵךְ 'לְשֵׁם שָׁמַיִם'... כִּי הָרִי הוּא צָרִיף אֶת זֶה לְדַבְרִים קְדוּשִׁים בְּשִׁבִיל הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכִשְׁנֹשְׂאֵל אוֹתוֹ: "לֵמָּה אַתָּה לוֹקַח כְּסָפֵי זולתך בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים?", הוּא יַעֲנֶה לֶךְ: "הָרִי אֲנִי עוֹסֵק בְּמַצְוָה, וְאִי אֶפְשָׁר אַחֲרֵת רַק עַל-יְדֵי גָּנְבָה", וְשׁוֹכַח שֶׁהַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא גָּזֵל, וְאִינוּ צָרִיף דְּבָרִים גָּנוּבִים, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (מְלָאכִי א, ח): "הַקְּרִיבָהוּ נָא לְפַחַתְךָ הַיִּרְצָף אוֹ הַיִּשָּׂא פָּנֶיךָ אֶמֶר הַיְי"ה צְבָאוֹת".

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂרוּאִים בְּנֵי-אָדָם הַנּוֹזְהָרִים כָּל-כָּף בְּכָל מִינֵי חֲמֻרוֹת יִתְרוֹת, וּמַתְּלֵהִים בְּהַתְּלַהּבוֹת גְּדוּלָה אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וְנִדְמָה כְּאֵלוֹ הֵם בּוֹעֲרִים אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הֵם אֵינָם נּוֹזְהָרִים בְּדַבְרִים אֵלּוּ, אֲלֵא מוֹעֲלִים בְּכְסָפֵי זולתם, זֶה סִימָן שֶׁכָּל הַתְּלַהּבוֹתָם הֵיא בְּשִׁקָּר גְּדוּל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְאָדָם בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֹּן לְהַתְּלַהּב אֵלָיו יִתְבַּרַךְ כְּשֵׁישׁ בְּיָדוֹ מָמוֹן גָּנְבָה, וְהַכֵּל דְּמִיוֹן גְּדוּל, וְאָמַר בְּשֵׁם הַ"חֲדוּשֵׁי הַרִי"ם", שְׁבֻזָּה יְכוּלִים לְהַבִּין מֵה שְׁכָתוֹב בְּקַבְּלַת הַתּוֹרָה (שְׁמוֹת כ, טו): "וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת" וְגו', אֲשֶׁר לְכַאוֹרָה לֵמָּה צְרִיכִים לְרֹאוֹת אֶת הַקּוֹלוֹת, הֲלֵא דִי לְשִׁמְעַת אֶת הַקּוֹלוֹת, וְלֵמָּה הַצְּרִיכוּ לְרֹאוֹת? וְכֵן הָרִי קוֹל רַק שׁוֹמְעִים וְלֹא רוֹאִים, וְלֵמָּה בְּקַבְּלַת הַתּוֹרָה הַצְּרִיכוּ לְרֹאוֹת אֶת הַקּוֹלוֹת? אֲלֵא אָנוּ רוֹאִים שְׁבִשְׁעָה שְׁקוֹרָא הַבְּעַל-קוֹרָא אֶת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ, כָּלֵם מַתְּלֵהִים וְעוֹמְדִים בְּאִימָה וּבְיִרְאָה, בְּרִתְתָּ וּבְזִיעַ, וְכִשְׁפּוֹתַח הַבְּעַל-קוֹרָא וְאוֹמֵר בְּקוֹל רֵם: "אֲנֹכִי הַיְי"ה אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים" וְגו' (שָׁם כ, א), כָּל נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל

מתחילות להתלהב מאד מאד אליו יתברך, כי הרי בתוך עשרת הדברות כלולים כל התרי"ג מצוות, ואם לא היו רואים את הקולות, היה האדם מתלהב מאד בשעה שאומרים: "לא תרצח, לא תנאף, לא תגנב ולא תענה ברעך עד שקר, לא תחמד בית רעך, לא תחמד אשת רעך, ועבדו ואמתו ושורו וכל אשר לרעך", אז היה שומע "לו", הינו מרב התלהבותו ודבקותו בו יתברך, היה שומע "לו תרצח", והיה מורה הטר לעצמו בשבילו יתברך תרצח, בשבילו יתברך תנאף, בשבילו יתברך תגנב, בשבילו יתברך תענה ברעך עד שקר, בשבילו יתברך תחמד בית רעך, כי הרי שומע "לו", ולכן צריכים לראות את הקולות, הינו בשעת ההתלהבות תדע שכתוב "לא", כי בשעה ששומעים, יכולים להבין את תבת "לא" במשמעות של "לו", ואז היה האדם מורה הטר לעצמו, שבשבילו יתברך מתר לגנב ומתר לרצח ומתר לנאף ומתר לחמד, ורחמנא לצלן, ועל-כן הצרכו לראות את הקולות, שיראו שכתוב "לא" באל"ף...

וסים, שכן דרך הגנבים, שתלחץ אותם אל הקיר ותשאל: "מדוע גנבת?" יאמר לה: "תדע שאני עוסק בצרכי מצוה ולשם שמים, ואיני גנב, חס ושלום, אלא אני עוסק בצרכי צבור באמונה ולשם שמים"... ובאמת הוא גנב כפשוטו, וצריכים לבקש רחמים ממנו יתברך, שלא יהיה גנב, ולא יגנב את זולתו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, ביותר צריכים לדעת את זה בעלי התשובה, כי כשחוזרים בתשובה, הם מתלהבים מאד מאד אליו יתברך, ואינם יודעים שהדבר הראשון הוא, שאסור לגעת בממון חברו, ורואים שיש בעלי תשובה שחוזרים בתשובה על חשבון אחרים, הינו מלויים כסף ואינם משלמים, קונים לעצמם בגדי חרדים — כובע, חליפה ונעלים של חרדים, ומשלמים בהמתחאה מזיפת או בלי כסוי, או שהחשבון בבנק סגור וכדומה, אשר זוהי גנבה כפשוטה.

ופעם בעת דרשה זעק מוהרא"ש נ"י: הלא יש בני־אדם האומרים שהם חוזרים בתשובה, ואם יתבוננו בעצמם באמת, יראו שמשרוף נעליהם ועד הכובע שבראשם, הכל גנבה, ואפלו הכתנת העוטה את עורם גנובה היא... ואיך הם יכולים לומר שהם בעלי תשובה, בשעה שהם מלבשים בלבושי גנבה?! וסיים מוהרא"ש נ"י, שחבל, שאין אחד בדור הזה, שיריע וידרש לפני כלם, שאסור לגנוב.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי רואים כל מיני טפוסים בדור הזה, אנשים שהולכים עם עגילים באזנם, אשר זה סימן שהם גנבים, כמו שפרש רש"י הקדוש על הפסוק (שמות כא, ו): "ורצע אדוניו את אָזְנוֹ במרצע", ומה ראה אֵזֶן להרצע מכל שאר האיברים שבגוף? אמר רבן יוחנן בן זכאי: אֵזֶן זאת ששמעה על הר סיני "לא תגנב", והלך וגנב — תרצע (עין קדושין כב:); רואים מכאן, שמי שהוא גנב, היו רוצעים את אָזְנוֹ, ועל־כֵּן כל אלו הטפוסים המוזרים, שמתוכבים עם עגילים באזנם, סימן שהם גנבים ונואפים ולוקחי סמים כידוע דבר זה, וצריכים להתרחק מהם לגמרי, ולהשמר מאד מאד לא להסתובב ביניהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריף להרגיל את הילדים מעת קטנותם, שאסור כלל לקחת דבר שאינו שיף להם, והוא בכלל גנבה, כמוכא בפרוש בשלחן ערוך (חשן משפט, הלכות גנבה, סימן ש), שאסור לגנוב אפלו בשחוק, ואסור לגנוב אפלו מקטנים וכו', עין שם; ועל־כֵּן צריכים ללמד עם הילדים עוד בעת קטנותם, שאסור לגנוב ולהחמיר עליהם מאד מאד בעון זה, כי ברגע שאדם מתיר לעצמו ענין הגנבה, הוא כבר מוכן לעשות כל מיני עבירות שבעולם, רחמנא לישיכון.

גאונה

מוהרא"ש נ"י אָמר, אֲשֶׁר מֵדַת הַגְּאוֹנָה הוֹרֶסֶת אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי, עַד שֶׁמִּשְׁגַּעַת אוֹתוֹ וְנִשְׁתַּגַּע, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְכֵן אָמַר הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְּדוֹשׁ זי"ע, שֶׁכָּל הַמִּשְׁגָּעִים נִשְׁתַּגְּעוּ רַק מִחַמַּת מֵדַת הַגְּאוֹנָה, כִּי רָצוּ מִשְׁהוּ לְמַעַלָּה מִמְדַּרְגָּתָם, וְכִינּוֹן שֶׁלֹּא עָלָה בְּיָדָם, עַל־יְדִי־זוּה נִשְׁתַּגְּעוּ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר רוֹאִים, שֶׁכָּל אֵלוֹ הַאֲנָשִׁים שֶׁקָּבְלוּ שֶׁבַר עֲצָבִים, זֶה נַעֲשֶׂה מִמֵּדַת הַגְּאוֹנָה וְהַגְּאוֹנָה שֶׁנִּכְנְסָה בָּהֶם, כִּי דְמוּ לְעֲצָמָם כְּאֵלוֹ הֵם הַמִּשְׁלָמִים בְּיוֹתֵר, וְעַל־כֵּן רָצוּ שִׁילֹף כְּמוֹ שֶׁהֵם רוֹצִים, וְכִשְׁלֹא הֵלֵךְ לָהֶם, אֲזִי לֹא יִכְלוּ יוֹתֵר לְסַבֵּל, וּבְזוּה בָּאוּ לְיַדֵּי שֶׁבַר עֲצָבִים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְדָבַר זֶה בְּרוּר, כִּי כָּל אֵלוֹ שֶׁבָּאִים לְיַדֵּי שֶׁבַר עֲצָבִים, הַכֹּל מִחַמַּת גְּאוֹנָה וְגְאוֹנָה סְרוּחָה הַטְּמוּנָה בָּהֶם, כִּי בְּאֵמֶת כְּשֶׁאָדָם מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי, וּמְחִזִּיק עֲצָמוֹ לְלֹא כְּלוּם, אֲזִי הוּא עוֹלָה תָּמִיד מֵעֲלָה מֵעֲלָה וּמְצַלִּית, לֹא־כֵן הַבַּעַל גְּאוֹנָה דוֹחֵק אֶת רַגְלֵי הַשְּׂכִינָה וּמְתַמוּטְטִים עֲצָבָיו לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, כְּשֶׁאָדָם מְחִזִּיק אֶת עֲצָמוֹ לְלֹא כְּלוּם, אֲזִי יִקְבֵּל הַרְבֵּה חֲכָמָה וְדַעַת וְשִׁכְלָה, וְאִפְלוּ שֶׁכָּבֵר יִלְמַד הַרְבֵּה, וַיֵּשׁ לוֹ יְדִיעוֹת רַבּוֹת בַּתּוֹרָה וּבְחֲכָמָה וּבְמִלֵּי דַעְלָמָא, כָּל זְמַן שֶׁמְחִזִּיק עֲצָמוֹ לְלֹא כְּלוּם, הוּא דוֹמָה לְכָלִי רִיק שֵׁישׁ מְקוּם לְהַכְנִיס בוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, לֹא־כֵן אִם הָאָדָם מְחִזִּיק אֶת עֲצָמוֹ שֶׁהוּא כְּבֵר יוֹדֵעַ, הוּא דוֹמָה לְכָלִי מָלֵא, שֶׁכָּל מַה שֶׁתְּכַנִּיס בוֹ יוֹתֵר, יִתְפּוֹצֵץ הַכָּלִי אוֹ שִׁישְׁפָּךְ לְחוּץ, וְכֵן זֶה בָּא מִחַמַּת גְּאוֹנָה, וְעַל־כֵּן עָקַר מֵעֲלַת הָאָדָם — כְּשׁוֹזְכָה לְהַגִּיעַ אֶל מֵדַת הָעֲנוּה, וּמְחִזִּיק אֶת עֲצָמוֹ לְכְלוּם, וְאֲזִי יְצַלִּית דְּרָכוֹ.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, כִּי פַעַם אַחַת אָמַר מוהֲרַנ"ת ז"ל לְפָנַי אֲנִשִּׁי שְׁלוֹמְנוּ פְּרוּשׁ נִפְלֵא עַל הַמִּשְׁנָה (אֲבוֹת ד', כא): "הַקְּנָאָה, הַתְּאָוָה וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם", וְהָאֵרִיךְ בְּשִׂיחָה זוֹ, וְכִשְׁגָּמַר

את שיחתו וישב שם תלמידו רבי נחמן טולטשינער ז"ל, ענה ואמר לו בזו הלשון: כשיש לאדם קנאה או תאוה, עדין הוא יכול לקבל מרבנו ז"ל, כי טבעו של כל אדם שהוא בעל קנאה או בוערות בו תאוותיו, אבל כבוד, כשאדם רוצה גם כבוד, גאות וישות, דבר זה מוציאו מן העולם, ולא יוכל לקבל מרבנו ז"ל כלל, ואור רבנו ז"ל הוא אור נורא ונפלא מאד, שאדם צריך להחזיק את עצמו כלא כלום ממש, וכל מה שמחזיק את עצמו יותר ללא כלום, הרי זה נמשך עליו אור, זיו, חיות ודבקות הבורא יתברך שמו, ומקבל בעצמו את למודו הטוב של רבנו ז"ל; על-כן מי שרוצה לזכות לקבל מרבנו ז"ל, אי אפשר לו בשום פנים ואפן אלא כשישבר את גאותו לגמרי, ויבטל את חכמתו המדמה, ואז יקבל הרבה מרבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים בני-אדם אשר הגאות עוקרת אותם לגמרי לגמרי מהקדשה, ולא רק שהם סובלים אלא גורמים לאנשים רבים לסבל, כי דרך בעל גאוה, שאינו סובל את הצדיק הדבוק בו יתברך, כי הבעל-גאוה דוחק את רגלי השכינה, ועל-כן אינו סובל את השכינה, כי "אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת" (עין ערכין טו); אומר הקדוש-ברוך-הוא, ועל-כן הצדיק הגדול במעלה נוראה ונפלאה מאד, שבטל ומבטל באין סוף ברוך הוא, והוא נעשה משכן לשכינה, הבעל-גאוה אינו יכול לסבל אותו, והם שני הפכים, ולכן כל אלו החולקים על צדיקים אמתיים, הם בעלי גאוה גדולים, והגאוה מסרחת מהם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בעת שהרב הקדוש ר' אלימלך מליזענסק זי"ע היה עורך גלות, הגיע לעיר אחת, ושמע איך שני תלמידי חכמים שלא הפירוהו מדברים ביניהם, ואחד אמר לחברו: "ראיתי את האברכים שחוזרים מליזענסק, ורואים את היראת שמים על צורתם, אולי פדאי גם-כן לנסע לשם", ענה לו חברו: "גם אני חושב כן, אבער עם פאסט דאך אבער נישט", מה לאמרו הבריות,

שְׁנַעֲשִׂינוּ 'בְּטַלְנִים', וְנוֹסְעִים לְרַבִּי", כְּשֶׁחָזַר הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ לְבֵיתוֹ, לֹא רָצָה לֶאֱכֹל, וְעָבְרוּ כַּמָּה יָמִים, וְכָל הַזְּמַן צָעַק: "דָּעַר פֶּאָסְטֶעֳךָ לְאִזְט נִישְׁט קוֹמֶעַן מְשִׁיח'ן"^ב, וְלֹא הִבִּינוּ אֶת כְּוָנָתוֹ, וְכִשְׁשָׂאָלוּ בְּנוֹ, הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר זי"ע לְפָשֵׁר דְּבָרָיו, סִפֵּר לוֹ, שֶׁבָּעַת גְּלוּתוֹ, פָּגַשׁ אֲבָרְכִים שֶׁהָיוּ יְכוּלִים לְהִתְעַלּוֹת, אֲךָ אֵינָם רוֹצִים לְנִסֵּעַ לְצַדִּיק, כִּי אֵין זֶה מִתְאִים 'ס'פֶּאָסְט נִישְׁט', וְלִכֵּן אָנִי אוֹמֵר: ה"פֶּאָסְט" עָךְ, כְּלוֹמֵר זֶה שְׂלֵא מִתְאִים לְהֵם, מְעַכֵּב אֶת מְשִׁיח. כִּי בְּאֵמַת הַגְּאוּה מוֹנַעַת מֵהֶאָדָם לְבֹא וּלְהִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֵמַת, וּבְכָל פַּעַם נִכְנָסוֹת בּוֹ מִחֻשְׁבוֹת: "זֶה לֹא מִתְאִים לִי לְלַכֵּת אֶל הַצַּדִּיק", וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שִׁיזְכֶּה לְכַטֵּל מֵעֲצָמוֹ אֶת הַגְּאוּת וְהַיְשׁוּת, וְיָבֹא אֶל בְּטוּל אֵמַתִּי, וְאִזּוֹ יִזְכֶּה לְהִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ טוֹב נְצָחִי.

גְּאֻלָּה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר כָּל מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ הַיֵּטֵב בְּדַבְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, יְכוּל לְהַרְגִישׁ טַעַם הַגְּאֻלָּה עוֹד עֲכָשׁוּ כְּשֶׁאֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּגָלוּת, כִּי הַתּוֹרוֹת שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל הֵן הַתּוֹרוֹת שִׁיגְלָה וַיִּפְרָסֵם וַיִּפְרֹשׁ מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ, וְעַל־כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמִּתְמִיד בְּסִפְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, שָׂאָז יִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ כְּבָר עֲכָשׁוּ, כְּשֶׁאֲנוּ נִמְצָאִים בְּגָלוּת, אֶת אוֹר הַגְּאֻלָּה, כִּי הַלְמוּדִים בְּסִפְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, הֵם הַלְמוּדִים שֶׁל הַגְּאֻלָּה, וְצָרִיךְ לְהַעֲמִיק עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ דְּבָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, כִּי דְּבָרָיו עֲמָקִים מְאֹד מְאֹד, "עֲמָק עֲמָק מִי יִמְצָאֵנוּ" (קִהְלֵת ז, כד).

וְסִפֵּר, אֲשֶׁר אֲנָשִׁי שְׁלוּמְנוּ הָיוּ רְגִילִים לוֹמֵר עַל הָרַב הַקְּדוֹשׁ ר' אֲבָרְהָם בֶּר' נַחְמָן ז"ל (מְחַבֵּר הַסֵּפֶר "בְּאוֹר הַלְקוּטִים", פֶּרוּשׁ עַל

(ב) הַרוּעָה לֹא נוֹתֵן לְמְשִׁיחַ לְבֹא [פֶּאָסְטֶעֳךָ בְּאִידיש פֶּרוּשׁוֹ — רוּעָה, וְזֶה נִשְׁמַע גַּם "לֹא מִתְאִים" כִּנ"ל, וְהַשּׁוֹמְעִים סָבְרוּ שֶׁכְּוָנָתוֹ, שֶׁהַרוּעָה מְעַכֵּב אֶת הַמְשִׁיחַ, וְאֵלּוּ הוּא הַתְּכַוֵּן לְאֵלּוּ הָאֲבָרְכִים].

ה"לקוטי-מוהר"ן"), שאין איבר באדם הזה שאינו מלא עם רבנו ו"ל, כי כל-כף הכניס בעצמו את דברי רבנו ו"ל, עד שבכל איבר ואיבר שלו היו יכולים להרגיש את דברי רבנו ו"ל, כי הוא חי עם דברי רבנו ו"ל, ותמיד דבר עם אנשי שלומנו היקרים, שמי שרוצה שתהיה לו איזו השגה ברבנו ו"ל, ותמיד בדבריו הקדושים.

וכן מעורר תמיד מוהרא"ש נ"י את תלמידיו, שיתמידו מאד בספרי רבנו ו"ל, ואמר, שאי אפשר להקרא על שם רבנו ו"ל, כי אם כשבקיאים ב"לקוטי-מוהר"ן" ישר ונהפוך, כי אחרת הוא מטעה את עצמו ומטעה את אחרים, וכמעט שאין דרשה, שלא יזכיר לאנשי שלומנו, שיתמידו בדברי רבנו ו"ל, כי רק בזו תלויה ההתקרבות אל רבנו ו"ל — כפי שזוכים ללמד את דבריו, כמו-כן מקבלים ממנו, ובזו תלויה הגאולה, וכמו שאמר רבנו ו"ל, שלמוד ספרו הקדוש והנורא "לקוטי-מוהר"ן", הוא אתחלתא דגאולה.

גלגל

מוהרא"ש נ"י אמר, שהעולם הזה דומה לגלגל, האדם חושב שהוא יכול להרע לאחרים, ואינו תופס שבניתים הוא עושה רעה לעצמו, ואם היה לאדם שכל אמתו, אף פעם לא היה עושה רעה לאף אחד, מפיון שהיה מבין, שאין הוא עושה רעה לשני אלא לעצמו, וזה דבר ברור, אשר כל מי שעושה רעה לאחרים, אינו עושה רעה כי אם לעצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה שיקף ביותר בביתו של האדם, כי כאשר האדם מתנהג בצורה לא יפה לאשתו, כן היא מתנהגת אליו, נמצא שלא עשה רעה לאף אחד, כי אם לעצמו, וכן להפך, אם הוא מתנהג אליה בצורה יפה, גם היא מתנהגת אליו כך, כי

בזה העולם אי אפֿשר לפֿעל שום דְּבַר, אֶלֶּא עַל־יְדֵי מַדַּת הַטּוֹב, וְאֶף־עַל־פִּי שְׁפָעִמִּים רַבּוֹת רוֹאִים, שְׂכַאֲשֶׁר עוֹשִׂים טוֹבוֹת לְבִנְי־אָדָם, הֵם מַחְזִירִים רַעוֹת וְכוּ', אֶף עָלִינוּ לְדַעַת, שְׂאִין הֵם עוֹשִׂים רַעוֹת אֶלֶּא לַעֲצָמָם, וְעָלִינוּ לְהַמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלָנוּ וְלַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת, אֶף־עַל־פִּי שְׂאֵנוּ רוֹאִים שְׂמַקְבָּלִים בַּחֲזָרָה רַעוֹת, הֵן מֵהָאִשָּׁה וְהֵן מֵהַחֲבָרִים וְכוּ', בְּכֹל אַפֿן עָלִינוּ לַעֲשׂוֹת רַק טוֹבוֹת, כִּי זֶה הָעוֹלָם הוּא גִלְגָּל, וְכִפִּי שֶׁהוּא מִתְּנַהֵג, כִּף בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר מִתְּנַהֵגִים עִמוֹ, וְיָמֵי שֵׁישׁ לוֹ שֶׁכֵּל, עוֹבֵר אֶת הָעוֹלָם בְּנֶקֶל, וְעוֹשֶׂה טוֹבוֹת לְכֹלָם, וְזֶה מָה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת קכא), שְׂאֵמַר רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל גֵּל וְגֵל שְׂבָא עָלַי, נִעְנַעְתִּי לוֹ רֵאשִׁי, כִּי זֶהוּ עֲנִין הַגִּלְגָּל, דִּהְיִינוּ אֶף־עַל־פִּי שְׁעוֹשִׂים לִי צָרוֹת, צָרִיךְ לְהוֹרִיד אֶת הָרֵאשׁ, וְלְהַמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא יוֹכֵל אֶף גֵּל לְהַטְבִּיעַ אוֹתִי, כִּי זֶה עֵקֶר הַעֲצָה — רַק לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי־זֶה יְכוּלִים לַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, וְזֶה מָה שְׂאֵמַר רַבִּי עֲקִיבָא: עַל כָּל גֵּל וְגֵל, שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת גִּלְגָּל, כִּי הָעֵקֶר הוּא לְהַמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹכֵל לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, אֶף־עַל־פִּי שְׂמִשְׁלָמִים לוֹ רַעוֹת, וְיָמֵי שְׁעוֹשֶׂה לוֹ רַעוֹת, אֵינּוּ עוֹשֶׂה רַעָה, כִּי אִם לַעֲצָמוֹ, וְזֶה בְּרוּר; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁעוֹשֶׂה רַק טוֹבוֹת תָּמִיד.

גט

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהִזָּהַר מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא לְהַתְגַּרֵּשׁ מֵאִשְׁתּוֹ, וְאֶפְלוּ שֶׁתְּהִיָּה רַעָה עַד מְאֹד, וְתַעֲשֶׂה לוֹ צָרוֹת צְרוּרוֹת, אֶל יִתְגַּרֵּשׁ מִמֶּנָּה, מִכִּיּוֹן שֶׁגֵּט הוּא הַדְּבַר הַגְּרוּעַ בְּיוֹתֵר, וְיָמֵי שְׂסוּכָל בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר — הַיְלָדִים, וְלִכְּן צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׂבָעוֹלָם לַעֲזֹר לְאִנְשִׁים שֵׁישׁ לָהֶם צָרוֹת בְּשָׁלוֹם בֵּיתָם, וְלִסְיַע לָהֶם בְּאַפֿן שְׂאֵף פֶּעַם לֹא יִצְרָכוּ לְהַתְגַּרֵּשׁ, חֵס וְשָׁלוֹם,

וְצָרִיךְ לְהִכְנִיֵס אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ גְּדוּלָה מְאֹד מְאֹד, כִּי גֹט הוּא הַדְּבָר הַגְּרוּעַ בְּיוֹתֵר, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה מַחְרִיבִים אֶת עֲצָמָם וְאֶת יְלָדֵיהֶם, וּבְמַצִּיאוֹת רוּאִים שְׁכָל הַיְלָדִים הַבְּעֵיטִיִּים צוֹמְחִים רַק מִבְּתִים שֶׁהַהוֹרִים נִתְגַּרְשׁוּ שָׁם, וְלִכֵּן צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְעֹזֵר לְעֲצָמוֹ וְלֵאחֵרִים, בְּאִפְסָן שֶׁלֹּא יִבֹּאוּ, חֵס וְשָׁלוֹם, לְיַדֵּי גֹט.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁכָל אֵלֶּה שְׁעוֹזְרִים וְגוֹרְמִים לְגִטִּין, עֲתִידִים לְתֵן אֶת הַדִּין עַל כָּף, וּבִכְפָּרֵט הַיּוֹם, שְׁאֲנוּ רוּאִים שֵׁישׁ הַפְּקָרוֹת גְּדוּלָה בְּכָל עֲנִינֵי הַגִּטִּין, וּבְעֵבוֹר כַּמָּה מֵאוֹת דּוֹלָר מְסֻדְרִים גֹּט, וְהוֹרְסִים אֶת בֵּיתוֹ שֶׁל הַזּוֹלָת, וְלִפְעָמִים בְּגִלְל אֵינְטֶרְסִים אִישִׁיִּים מוֹכְנִים לְהֵרֵס אֶת בֵּיתוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי, אֲשֶׁר הוּא הַדְּבָר הַגְּרוּעַ בְּיוֹתֵר וְעֵבֶרָה הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר, וְהוּא בְּדִיוֹק כְּמוֹ שֶׁמְפָרְיעִים בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ לְעֵבֹדָה וְלַמְזַבַּח, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (גִּטִּין ז): כָּל הַמְּגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ רֵאשׁוֹנָה, אֲפִלּוֹ מְזַבַּח מוֹרִיד עָלָיו דְּמֵעוֹת, נִמְצָא שְׁמֵי שְׁמַגְרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ מִפְּרִיעַ לַמְזַבַּח, וְזֶה שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים כו, ה): "לֹא תִנִּיף עֲלֵיהֶם בְּרוּז", שְׁאֲסוּר לְהִנִּיף עַל הַמְזַבַּח בְּרוּז שֶׁהוּא חֲמֵר הַדִּין, כִּי צָרִיךְ לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְהִתְנַהֵג בְּבֵיתוֹ בְּחֲמֵר הַדִּין, וּבִכְפָּרֵט בְּעִנִּין הַגִּטִּין, וְזֶה אֲשֶׁר בְּתַבַּת בְּרוּז נִרְמְזִים שְׁמוֹת אַרְבַּע נָשִׁי יַעֲקֹב: בִּילְהָה, רַ'חַל ז'לְפָה ל'אָה, כִּי יַעֲקֹב הוּא בְּחִינַת שְׂרֵשׁ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲינַת (בְּרֵאשִׁית מו, כו): "כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְבֵית יַעֲקֹב" וְגו', וּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּבַחֲינַת קְדוּשַׁת בֵּיתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ, שְׁמִמְנוּ יֵצְאוּ כָּל שְׂנִיִּים-עֶשְׂרֵי שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן צָרִיכִין לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְלַכֵּת בְּחֲמֵר הַדִּין בְּבֵיתוֹ, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת בְּרוּז, רַק לְעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְשֹׁמֵר עַל הַשָּׁלוֹם-בֵּית.

וְיָדוּעַ וּמְפָרָסִים אֵיךְ שְׁמוהֲרַא"ש נ"י מוֹסֵר נֶפֶשׁוֹ מְאֹד מְאֹד, וּמְבַטֵּל מִזְמָנוֹ הֵיקָר שְׁעוֹת עַל גְּבֵי שְׁעוֹת, כְּדִי לְעֲשׂוֹת שָׁלוֹם-בֵּית, וְאֶת זֶה רָאִינוּ כְּלָנוּ, אֵיךְ שֶׁהוּא יָכוֹל לִישֵׁב עִם בְּנֵי זוּג שְׁעוֹת עַל גְּבֵי שְׁעוֹת, כְּדִי לְעֲשׂוֹת בִּינֵיהֶם שָׁלוֹם, וְלִפְעָמִים אוֹרֵךְ הַעֲנָן זְמַן

רב עד מאד, אף מוהרא"ש נ"י אינו מסתפל על זה כלל, ויושב בסבלנות גדולה עם בני הזוג, עד שמשלימים ביניהם, והוא תמיד אומר: "ממני אף פעם אין יוצא גט, כי אם נכנס אלי זוג שרבים ביניהם, הם לא יצאו מחדרי, עד שיעשו שלום ביניהם". ובעינינו ראינו זוגות שנכנסו לחדרו של מוהרא"ש נ"י כשהם רבים ומקללים זה את זה, ואחר-כך כשיצאו, היה נראה כאלו יצאו זה עתה מתחת לחפה, ודבר זה ראינו לא פעם ולא פעמים, אף מוהרא"ש נ"י אינו מסתפל על שום דבר — לא על הזמן ולא על התנהגות בני הזוג, שפעמים רבות הם בלהט המריבה, ומקללים זה את זה וכו' וכו', ויש לו סבלנות לשכת עמהם, עד שיעשו שלום אמתי.

ופעם אחת ארע מעשה נורא אצל מוהרא"ש נ"י, אברך אחד שהיה בטבעו אדם רע מאד, והיתה לו אשה וילד, אף הם נפרדו ולא חיו יחד יותר מחצי שנה, וכשבא מוהרא"ש נ"י לארץ ישראל, עשה כל מיני פעולות שבעולם לעשות שלום ביניהם, אבל האשה לא הסכימה כלל לשמע דבורים על שלום, ורצתה רק להתגרש, ולא הסכימה אף להפגש לחדרו של מוהרא"ש נ"י, ולא התפעל מזה מוהרא"ש נ"י כלל, ויצא לרחוב לדבר עם האשה הנ"ל, ועמד ודבר עמה זמן רב ברחוב בבני-ברק, עד שאנשים התפלאו מאד, כיצד מוהרא"ש נ"י מדבר זמן רב כל-כך עם אשה ברחוב, ולא הבינו מה זה ועל מה זה, ומוהרא"ש נ"י פעל אצלה, שתפגש לחדרו ותדבר עם בעלה שהיה שם, ותנסה על-כל-פנים בפעם האחרונה לעשות עמו שלום, ודברו ביניהם, עד שלבסוף הסכימה לחזור ולגור עם בעלה. אף מכיון שהלה היה בעל מדות מגנות מאד, והיה מקלל את הוריה וכו', לא עבר זמן רב, ושוב נפרדה ממנו האשה, ולא הסכימה לגור עמו ביחד, ואחר כמה חדשים כשחזר מוהרא"ש נ"י לארץ ישראל, באו האשה והילד וגם אביה ודודה אל מוהרא"ש נ"י ליבנאל, וספרו לו שאינם יכולים לסבל יותר את התנהגותו של הבעל, כי הוא מקלל את חמיו וכו', והם חפצים גט בכל מחיר, אף מוהרא"ש נ"י לא התפעל מכל זה, ונסה שוב לעשות שלום בין בני

הזוג, והרבה לדבר עם אבי האשה, שנעלב מאד מחמת שחתנו היה מקלל אותו קללות נמרצות וכו', עד שבסופו של דבר הסכים אביה לסלח ולמחל לבצעל, בתנאי שיבקש ממנו מחילה, ובקש מוהרא"ש נ"י מבני המשפחה להמתין בחוץ, ושלח מיד לקרא לאותו אברך ששהה אז בביבנאל, והזהירו מפרשות, שאם יעשה שוב עולה כזאת, לא יוכל להחזיק את ביתו, ויאבד את אשתו, ועליו לבקש סליחה ומחילה מאביה, ושיקבל על עצמו להשתנות, ולשנות את כל דרך התנהגותו, ולא — רע ומר תהיה אחריתו, ויהיה נעשה גט ביניהם, בתחלה לא הסכים האברך לבקש מחילה מחמיו, אף לבסוף נענה לדברי מוהרא"ש נ"י שיגש אל חמיו, וישק את ידו, ויבקש ממנו מחילה, ונכנס חמיו לחדרו של מוהרא"ש נ"י, והאברך הושיט לו את ידו ובקש ממנו מחילה וכו', אף מוהרא"ש נ"י הבחין תכף ומיד, שאינו מבקש מחילה באמת, וכאומר: "עכשו אני מבקש מחילה, אבל אחר-כך אתנאם באשתי שגרמה לי בזיונות אלו" וכו', וכן הוה, שלא עברו אלא מספר דקות, ובנוכחות מוהרא"ש נ"י, קלל שוב האברך את חמיו... ואז הרים מוהרא"ש נ"י את שתי ידיו הקדושות, ואמר: "אם כן, אם אינך יכול לשנות את עצמך, איני יודע מה לעשות עמך"... והלכו ממנו, ובסופו של דבר נעשה גט ביניהם, ורחמנא לצלן. ועד היום מסתובב אותו אברך גרוש ושבור, ומוהרא"ש נ"י מזכירו בכל פעם, ואומר לו, שאם היה מצית לו, היה יכול לשמר על שלום ביתו, אף מחמת רע לבבו, שלא הסכים לציית, הרס את ביתו בידי, והיום הוא סובל מאד, השם ישמרנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא יכול לעשות שלום בין כל הזוגות בעולם, חוץ ממקרים בודדים, שאי אפשר לעשות שלום ביניהם, והם מכרחים להתגרש, ובשבילם נעשתה מסכת גטין והלכות גטין וכו', כי בודאי ישנם כאלה, שאי אפשר לעשות ביניהם שלום, אף מלבד אלו הבודדים, הוא יכול לעשות שלום בין כלם, אבל אם אין בני הזוג מוכנים לצייתו, אז בודאי לא יוכל לעשות שלום ביניהם,

מחמת שאינם רוצים לקבל עצתו ולצית, ואז בודאי אי אפשר לעזר להם. השם יתברך יזכנו להחזיק במדת השלום תמיד.

דבורים

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר פל אחד ואחד שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, יש לו דבורים נוראים ונפלאים עד מאד לדבר עם אחרים, וזה נפלאות הבורא, פלאי פלאות, שאדם יכול להיות הכי רחוק, אבל תכף-ומיד כשזוכה להתקרב אל רבנו ז"ל, מקבל ממנו אור נפלא ונורא כזה, עד שגם לו יש דבורים לדבר עם אחרים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מה שרמז רבנו ז"ל במעשה מן המלך וכן השפחה שנתחלפו (עין ספורי-מעשיות, מעשה יא), שלאיש היצר היה כלי, ועל כל מי שרק הניחו את הכלי, הינו על איזו בהמה וחייה שהניחו את הכלי, כבר היתה מנגנת את הנגון הנורא והנפלא מאד וכו', עין שם; שזה מרמז על הצדיק האמת, שהוא איש היצר, שגדל בתוך יצרות ומדבריות, שדות, הרים וגבעות, והחביא את עצמו בנזקי הסלעים כל ימיו, והתבודד עמו יתברך, עד שיצא לגמרי מזה העולם, וכל מח מחשבתו היה בטל ומבטל לגמרי לאין סוף ברוך הוא, ויש אצלו כלי כזה, שעל מי שמניחים אותו, אפלו שיהיה בהמה וחייה, הוא גם-כן יכול לנגן ולשיר את הנגון הנפלא הזה וכו' וכו', שזה הכלי הוא ענין ההתקרבות אליו, כי תכף-ומיד כשאדם מתקרב אל הצדיק האמת, ומשליך את שכלו, דעתו וחכמתו לגמרי, כאלו אין לו שום שכל כלל, רק מה שמקבל מהצדיק האמת, אשר רק זה נקרא שלמות ההתקרבות, שמבטל את עצמו לגמרי, ואין לו שום דבורים רק דבורי הצדיק (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן

כג), אז גם הוא יכול לשיר ולנגן את השיר הזה, וגם לו יש דבורים נפלאים ונוראים מאד מאד, ויכול לדבר עם אחרים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל אחד ואחד מאנשי שלומנו היקרים, תלמידי רבנו ז"ל האמתיים, צריך לידע, שיש לו דבורים נוראים ונפלאים לדבר עם אחרים, והוא צריך לדבר, ואם ידבר — יפעל, כמו שאמר פעם מוהרנ"ת ז"ל לרבנו ז"ל: "אין לי דבורים מה לדבר", כי רבנו ז"ל אמר לו שידבר עם אנשים, ענה ואמר לו רבנו ז"ל: "אתה תדבר ותפעל", ענה מוהרנ"ת ז"ל: "אבל איני יודע מה שעובר על זולתי", והשיב לו רבנו ז"ל: "מה אכפת לך מה עובר על זולתך, אתה תדבר ובודאי תפעל. וספר מוהרנ"ת ז"ל, שהבין מדברי רבנו ז"ל, שצריכים רק לדבר, וכשמדברים בודאי פועלים. וסיים מוהרא"ש נ"י, שכן צריך כל אחד מאנשי שלומנו, להיות רגיל לדבר דבורים עם זולתו, ובודאי יפעל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאדם צריך לדבר הרבה דבורי אמונה פשוטה, ושאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ולחזק את כל בר ישראל, והדבורים האלו של אמונה, הם כמו מגנט, שמי שרק בא סמוך למגנט — נתפס, כמו־כן מי שמדבר דבורי אמונה, דבוריו נשמעים ונתקבלים אצל האדם, כי כל בר ישראל שרשו הוא מאין סוף ברוך הוא, אך בעוונותינו הרבים, על־ידי חטאים, עוונות ופשעים, נתרחק ונסתר ונעלם ממנו אור אלקותו יתברך, אבל תכף־ומיד כשמדברים עמו דבורי אמונה והשגחה פרטית, על־ידי־זה נתקשר אל הדבורים האלה, ועל־כן צריכים לדבר הרבה דבורים, דבורי אמונה והשגחה פרטית, ובודאי פועלים.

ומוהרא"ש נ"י מעורר תמיד את תלמידיו שידברו עם אחרים, ואמר, שזה רצון רבנו ז"ל, שלא נשאר במקום אחד, אלא אלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים, והתלמידים האחרים יעשו תלמידים אחרים, וכן להלן וכו' וכו' (עין לקוטי מוהר"ן, חלק ב').

סימן סח), ועל זה תמיד מזהירנו מוהרא"ש נ"י, לא להתפעל משום ברירה שבעולם, רק להיות רגיל לדבר עם כל אחד ואחד דבורי אמונה והשגחה פרטית ודבורי רבנו ז"ל, ולא להתפחד משום ברירה שבעולם יהיה מה שיהיה ויהיה איך שיהיה, כי גדול אדוננו ורב להושיע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם היו אנשי שלומנו מקימים את רצון רבנו ז"ל לדבר עם בני-אדם, היו מקרבים את הגאולה, אף הסמ"ך-מ"ם יודע זאת, ועל-כן הוא מקרר את כל אחד מאנשי שלומנו, ושובר אותו ומשליכו בפח אחר, העקר שלא ידבר עם אחרים, כי הוא מאד מאד מפחד אם ידברו את דבורי רבנו ז"ל, באשר הם הורסים אותו לגמרי, כי דבורי רבנו ז"ל יש להם כח להחזיר בתשובה את הכי גרוע בעולם, ועל-כן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, רק מדבר בכל פעם עם אחרים דבורי רבנו ז"ל, ויקרב רחוקים על-ידי-זה, ולא יסתפל על שום דבר, ואז יצליח דרכו.

דמיונות

מוהרא"ש נ"י אמר, כי הצרה הגדולה ביותר לאדם היא — הדמיונות שנוכנסים בו, כי כשאדם חוטא, אזי מתלבש בכח המדמה, והדמיון הורס אותו לגמרי, ורואים אשר רב הצרות של בני-אדם הן רק מחמת הדמיון, שמדמה לעצמו דמיונות ופחדים, כאלו משהו יקרה עמו, וכל-כך מכניס בעצמו את הדמיון הזה, עד שבאמת מפחד שיקרה לו משהו, ודבר זה מוצאים בעקר אצל זקנים, שכל דבר קטן העובר עליהם, הם כבד מדמים לעצמם דמיונות, ומפחדים מאד מאד: "אוי, מה יקרה לנו", וכבר בונים על הדמיון שלהם כל מיני

השערות ודמיונות, וזה הורס להם את חיייהם, והם תמיד נמצאים במתח, וכן הוא אצל כל אדם, נכנס בו איזה דמיון, ועליו הוא בונה יסודות רעועים, וזה הורס את כל ימי חייו, ובפרט כשמקבל איזה מכתב רשמי מהממשלה, הוא כבר מדמה לעצמו דמיונות, ונכנס ללחצים, עד שהורס לו את כל החיים, והוא תמיד שורה בפרד, ובאמת מי שזוכה לדבק את עצמו בו יתברך, אז מטהר את עצמו מכל הדמיונות האלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי רבנו ז"ל גלה לנו, אשר עקר כח היצר הרע הוא הדמיון, וכמו שאמר פעם בצחות, שעכשו צריכים לקרא ליצר הרע — כח המדמה (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כה בסופו), כי זה עקר היצר הרע, שמדמה לעצמו דמיונות, ומכניס בעצמו מחשבות של הבל ושל מה בכה, וזה הורס לו את כל החיים, ורואים בגני-אדם בריאים, שלא חסר להם דבר, עם כל זה הם תמיד מבהלים, ושורים בפרד גדול ובמתח, והכל מחמת הדמיון, כי הדמיון הורס להם את כל החיים; ועל-כן צריך לבקש הרבה ממנו יתברך, שיזכה לצאת מהדמיון, כי בעל דמיון הוא ממש חולה נפש, וכל אלו שסובלים על עצבים או חולי הנפש, הכל רק מחמת מחלת הדמיונות שנכנסה בהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר גם פגם הברית, רחמנא לישזבן, שזוהי תאנה מלכלכת מאד מאד, באה לאדם רק מחמת הדמיון, כי הדמיונות הורסים את האדם לגמרי לגמרי, והוא מכניס במחשבתו כל מיני צורות ותמונות, ועל-ידי-זה מחמם עצמו, רחמנא לישזבן, וכא לידי הוצאת זרע לבטלה, שהוא החטא החמור ביותר בתורה, כי פגם הברית הורס את המח-מחשבה, ועל-כן צריך לעבד על עצמו מאד מאד לצאת מכל מיני דמיונות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אין מחלקת בעולם, שלא תהיה בלה דמיונות, כי פלוני אמר לי משהו, ואני כבר מדמה איזה דמיון,

ובונה אחר-כך יסודות על הדמיונות שלי, ועל-ידי-זה אני יוצא לריב עמו, והוא אינו יודע מה אני רוצה, כי הוא כלל לא התפונן למה שדמיתי, אבל אני הכנסתי בעצמי את הדמיון הזה, ומזה באו לי אחר-כך בננינים רעועים לבנות על היסוד הראשון של הדמיון, עד שנתהוה מזה ריב ומחלוקת, קנאה ושנאה, ואחד הורס את השני, עד שהמחלוקת ללהב יצאה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי רואים בני-אדם בריאים ושלמים, אשר לא חסר להם דבר, אף-על-פי-כן הם ממיתים את עצמם בידיהם על-ידי פח הדמיון שנכנס בהם, כי תמיד נדמה להם כאלו זולתם רוצה לעשות להם רע, וכאלו זולתם מתפונן לעשות להם רע, ובאמת הפל דמיון, כי שום בריה אין בדעתה להרס להם משהו, רק הם מדמים לעצמם כאלו כלם התלבשו עליהם, וזו המחלה החמורה ביותר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר עקר המדרגה הכי גדולה לזכות אליה בזה העולם היא, לחשב רק ממנו יתברך, וזה מתר אף בצורת דמיון, הינו כי האדם רחוק מאד מאד מכך, שישגי שהקדוש-ברוך-הוא מלא כל הארץ כבודו, כי על זה צריך להיות מוזכר מכל מיני תאוות רעות ומכל מיני מדות רעות, ולהיות נקי לגמרי מחטאים, ומי יכול להתפאר שפכר או חזו בזה? ! עם כל זאת אפלו בתוך לכולוכו מתר להכניס לעצמו את הדמיון, שמלא כל הארץ כבודו, ויחשב בזה, וילך עם זה, ואפלו שזה רק דמיון לבחינתו, עם כל זאת אשרי מי שמכניס את עצמו בדמיון הזה, שהוא המחשבה לחשב, שהכל לכל אלקות גמור הוא, וכל העולם הוא אור אחד, והוא נמצא בתוך האור, אשר באמת הדמיון הזה הוא דמיון הנביאים, כמו שכתוב (הושע יב, יא): "ובני הנביאים אדמה", כי גם השגות הנביא הן בבחינת דמיון, אבל בודאי באין ערך כלל, כי הם זככו את עצמם בתכלית הזכוף, והגיעו לשלמות טהרת המחשבה, עד שנכנסו למעלה למעלה, עם כל זאת חייב אדם לומר: "מתי יגיעו מעשי

למעשי אבותי" (תנא דבי אליהו רבה כה), ולא יפחד לדמין לעצמו דמיונות אלו, שהכל לכל אלקות, ואף שעדין אינו אוחד בזה — מה בכך, סוף כל סוף יוציא מהכח אל הפעל, לא-כן דמיונות של הכל, כאלו זולתו רוצה להרס אותו, או זולתו מסתכל עליו, הכל הכל ורעות רוח, והם הורסים את האדם לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שזוכה לברור וזכוף המדמה, ואינו מדמה לעצמו שום דמיונות מבני-אדם, ואינו מסתכל ומתיחס בשום דמיון על הכלי העולם הזה, רק מדמה לעצמו, שהכל לכל אלקות, האדם הזה הגיע לשלמות שאין שלמות אחריה, כי להפוך — כל הצרות והיסורים, המרירות והבלבולים, שעוברים על האדם, הם רק מחמת דמיון של הכל, שתמיד מדמה לעצמו פחדים ויראות חיצוניות, שזה הורס לו את כל החיים; ועל-כן אשרי מי שמכניס בדמיונו, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ועל-ידי-זה יצליח דרכו תמיד, ולא יחסר לו אף פעם שום דבר, כי תמיד ימשיך על עצמו ערבות, נעימות, ידידות, זיו וחיות אלקותו יתברך; אשרי מי שזוכה להגיע לזה.

דן את חברו

מוהרא"ש נ"י אמר, שיש עצה נוראה ונפלאה מאד, איך האדם יכול לשמר את עצמו מכל מיני דינים וגזרות רעות, חס ושלום, כי מבאר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קיג), שלפני שגוזרים איזו גזרה על האדם, שואלים את דעתו, מה היה פוסק בדין בזה, ואין אומרים לו שהדין עליו בעצמו, רק שואלים אותו על איש אחר, ואחר שהוא פוסק את הדין, הפסק הזה פוסקים עליו, כגון שאחד מספר לו, שאיש פלוני ופלוני עשה כך וכך, וכששומע,

נכנס בכעס גדול מאד, וצועק ואומר: על מעשה כזה מגיע לו מיתה, או שיחתכו לו את הידים והרגלים וכו', ואינו יודע שבאותה שעה הוא פוסק את הדין על עצמו, ורחמנא לצלן, כי גם הוא עשה פעם מעשה כזה, ועכשו רוצים לדון אותו על זה, ולכן שואלין את דעתו, ונגמר הדבר על פיו. וזה פרוש דברי המשנה (אבות ג): "ונפרעין מן האדם מדעתו ושללא מדעתו", הינו כשנפרעין מן האדם ורוצין להעניש אותו, שואלין את 'דעתו' — מה הוא אומר על דין כזה, אבל אף-על-פי-כן הוא 'שללא מדעתו' — כי אינו יודע שעכשו הוא פוסק את הדין על עצמו.

נמצא, שהכל תלוי בפה של האדם, ולכן צריך לשמר עצמו תמיד מלפסק דין על שום ברירה בעולם, ואדרבה, תמיד ידון את כל הבריות לכף זכות, וילמד עליהם איזה למוד זכות והמלצה ישרה, למה באו למה שבאו, ובדרך זו ילמדו גם עליו זכות בשמים, ויפטרו אותו מכל מיני גזרות רעות, חס ושלום, וזהו מה שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קכז): הדין את הבריות לכף זכות, דנין אותו לכף זכות; כי בזה שדין את הבריות לכף זכות, באותה עת דין גם את עצמו לכף זכות, כי אולי שואלים אותו עכשו איזה פסק דין על עצמו, ובזה שפסק את הדין לצד זכות, ולא רצה להרשיע את אחרים, בזה באמת פסק על עצמו צד זכות, ופטר עצמו מן הדין ממש, והבין.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פני צריך האדם להרגיל את עצמו תמיד לומר איזו תפלה או דבור טוב כששומע על איזו צרה או מחלה, חס ושלום, כגון שיאמר: "ה' ישמרנו", או "ה' יצילנו" וכיוצא בזה, ואף פעם לא ישתק אז, ומכל שכן שלא יאמר, שמגיע לפלוני וכו', כי יכול להיות שבאותה עת הוא פוסק דבר כזה על עצמו, חס ושלום, אבל בזה שאומר: "ה' ישמרנו ויצילנו", או "רחמנא לצלן" וכיוצא בזה, הוא מגלה דעתו, שאינו מסכים שיהיה

הדין שהוא על איזו ברִיָּה, ובזה פוטר מעליו כל מיני ענשים קשים ומרים, חס ושלום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל מדקדק לומר בתורה הנ"ל, שלפני כל גזר דין, אוספים את כל העולם כלו, וגם את האיש בעצמו, אם מסכים לדין ההוא, עין שם; נמצא שכל אחד ואחד אחראי בשביל כל העולם כלו, כי אם הוא לא יסכים לגזר הדין, אזי הדין מכרח להתבטל, אם־כן ראוי לאדם לזכר זאת תמיד, שיש בכחו להציל את כל העולם כלו מפל מיני גזרות רעות, חס ושלום, ולדון את כלם לכף זכות תמיד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שראה דבר זה פעמים אין ספר, שכל אלו שרדפו אותו וקללוהו, ופסקו עליו כל מיני ענשים קשים ומרים, רחמנא לצלן, לבסוף נתהפך עליהם הגלגל, ובקדרה שרצו לבשל, בה נתבשלו, ה' ישמרנו, כי תכף־ומיד פשהאדם רוצה לראות במפלת חברו, ומוציא קללות מפיו, להגי ידוע, שבאותו זמן הוא פוסק הדין על עצמו, ויצטרך לסבל מזה מאד, ואם־כן למה לאדם להכניס עצמו בסכנות כאלו, יותר טוב לדון את כל הבריות לכף זכות, ולצפות לראות טוב אצל כלם, ואזי גם עליו יהיו נמשכים כל מיני השפעות טובות, ויראה תמיד בישועת השם בכלל ובפרט.

דְּבָקוֹת

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אין לה עוד דבר טוב בזה העולם יותר מדבקות הבורא יתברך שמו, שאדם צריך לדבק את עצמו אליו יתברך, ויכניס בידעתו אשר אין בלעדיו יתברך כלל והוא יתברך מחיה, מהנה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר,

הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, וכל מה שיכניס בדעתו ענין זה, על-ידי-זה יזכה לדבק את מחשבתו, שהיא כלי לנשמתו, אליו יתברך, עד שיזכה להגיע לדבקות אמת, להיות דבוק בחי החיים, שלא יוכל להפרד ממנו כלל, כאדם המדביק שני דברים בדבק חזק, אשר אי אפשר להפריד ביניהם, וכאשר מפריד, אזי יורד גם חצי מהשני, כגון כשאדם לוקח שני גירות, ומדביקם בדבק חזק, עד שאי אפשר להפרידם כלל, ואם הוא רוצה בעל כרחו להפרידם, מכרח להיות שאחד יקח מהשני, כך כביכול צריכה להיות הדבקות אליו יתברך, שיהיה כל-כך דבוק עמו יתברך, עד שאפלו, חס ושלום, כשיפל, יקח כביכול גם אותו יתברך עמו, הינו שלא יוכל אף פעם להפרד ממנו, שאפלו כשיש לו ירידה ונפילה, ימשיך אותו יתברך כביכול גם-כן עמו, באפן שלא יוכל אף פעם להפרד ממנו יתברך, וזו המדרגה הגבוהה ביותר בדבקות הבורא יתברך שמו, ועל-כן נקראת 'דבקות' לשון 'דבק', שהאדם צריך להיות כל-כך דבוק בו יתברך, עד שלא יוכלו להפריד ביניהם, ואפלו, חס ושלום, כשיפרידו, אזי יקח גם אותו יתברך למקום שהוא נמצא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאנשי שלומנו מספרים בשם הרב הקדוש רבי פינחס מקוריץ זי"ע, שאמר פעם על עצמו את מה שכתוב (שמות כב, יט): "בלתי להגיה לבוד", עד שזכיתי להגיע ל"בלתי להגיה", לקח לי הרבה זמן, אבל להגיע לבחינת "לבוד" ממש, עבירו יתברך לבוד, על זה עבדתי הרבה שנים, ובזו הלשון אמר: "ביז איה בין געקומען צו בלתי להגיה", האט מיה גענומען זייער א לאנגע צייט, אבער ס'זאל זיין נאר לבוד נאר פאר זיינסט וועגען האב איה געדארפט האראווען יארן איבער יארן", והספיר מוהרא"ש נ"י, שאפלו בדבקות הבורא, אסור להטעות את עצמו, פי האדם יכול לחשב שהוא כבר דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, ובאמת הוא מטעה את עצמו מאד, ועל-כן צריך להתנגע הרבה מאד, שיזכה לבלתי להגיה, אבל ביותר צריכים להתנגע הרבה מאד, שיהיה בלתי להגיה ל"לבוד", ל"לבוד" דיקא, הינו שלא תהינה לו שום מחשבות

אחרות, רק להיות דבוק בחי החיים בו יתברך, ועל זה צריכים הרבה יגיעות. ובאמת כשאדם זוכה להגיע אל דבקות כזו, שאי אפשר לו להפרד ממנו יתברך בשום פנים ואופן, אזי יטעם טעם עולם הבא בעולם הזה.

דעת

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך לבקש הרבה ממנו יתברך על דעת ושכל, כי כשיש לאדם דעת ושכל, יש לו כבר הכל, וכשאיין לו דעת, אין לו שום דבר, וכמאמרם ז"ל (נדרים מא.): דדא ביה פלא ביה, ודלא ביה מה ביה א, כי באמת כשאדם זוכה לדעת שלמה, אף פעם לא יצא לריב עם אף אחד, כי ידין את כלם לכף זכות. ועקר המחלקת שיש בין בני-אדם הוא רק מחסרון הדעת, שאינו מישב את עצמו בדעתו, כי חבל על זמנו היקר, לבטלו במחלקת, במריבות ובשטטיות, ובאמת בזה העולם יכולים להרויח מאד בגשמיות וברוחניות, אם יש לאדם דעת אמתית, ועקר הצרה, שאדם רחוק מן הדעת, ובפרט מי שחטא, בעוונותינו הרבים, בפגם הברית, לו נפגמה הדעת לגמרי, והוא חשוף לכל הצרות והרעות שבעולם, ובפרט מחלקת באה מחמת חסרון הדעת, שבא מחמת פגם הברית, ועל-כן כל אלו שהם בעלי מחלקת, הם פגומים בברית מאד מאד, כי דעתם נפגמה מאד, ועל-ידי-זה הם יוצאים תמיד לריב עם זולתם, ועל-כן צריכין לבקש הרבה ממנו יתברך על דעת, וכשיש לאדם ישוב הדעת אמתית, אז כבר הולך לו כל החיים בצורה אחרת לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אי אפשר לזכות לדעת, כי אם על-ידי רבוי תפלה והתבודדות, וכשאדם מתפלל ומתבודד אליו יתברך,

(א) כשיש לו דעת, יש לו הכל, וכשאיין לו דעת, מה יש לו?

ומפרש את שיחתו להקדוש-ברוך-הוא, ועושה לעצמו דין ומשפט על כל פרט ופרט שעושה, על-ידי-זה הוא אף פעם לא יצא לריב עם זולתו, ולא יפגם אף דעתו, לא-כן כשאדם אינו מתבודד עמו ותברך, על-ידי-זה נפגמת דעתו, ובאים עליו כל הצרות והיסורים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכיותר צריכים דעת ושכל איך לנהל בית, כי על-פי-רב צריכים להגביה דעתה של האשה, כי "נשים דעתן קלה" (שבת לג:), והן רגישות מאד, ועלולות תכף-ומיד לבכות ולהשבר, ועל-כן צריך הפעל להשלים דעת אשתו, לחזקה, לאמצה ולשמחה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ראש השנה ו:): אשה — בעלה משמחה; וזה עקר שלמות הדעת — שיהיה שלום בביתו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי רב בני-אדם שהם אכזריים ורשעים גדולים בתוך ביתם, והם מצערים מאד מאד את נשותיהם בכל מיני צער, הכל בא מחמת חסרון דעתם, שמחם פגום מאד מאד, ועל-ידי-זה הם באים לידי מחלקת, והמחלקת הורסת את הבית לגמרי, ועל-כן צריך לעבד הרבה על דעת, שיהיה לו דעת ושכל, ותמיד ידע שאינו יודע, כי מי שחושב שיש לו כבר דעת, הוא רחוק מהדעת והשכל, כי בזה העולם עובר על כל אחד ואחד כל מיני משברים וגלים, וצריך להיות חכם בשלמה המלך, לדעת איך לעבר את זה העולם, ועל-כן על 'דעת' צריכין לבקש הרבה ממנו ותברך, לזכות לדעת אמתית.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אי אפשר בשום פנים ואופן להגיע אל שלמות הדעת, רק על-ידי רבוי תפלה ובקשה, לבקש הרבה ממנו ותברך, שיוזכה לשוב הדעת, כי מי שזוכה להתבודד בכל יום אליו ותברך, וכל דבר ודבר שעובר עליו, הוא שופט את עצמו לפניו ותברך, על-ידי-זה תאיר בו הדעת, וכשתהיה בו דעת, אזי ינצל מכל מיני צרות שבעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראה אצל אנשי שלומנו הקדושים, כאלו שהיו בעלי ישוב הדעת ממש להפליא, והכל בא להם בזכות שזכו להתבודד אליו יתברך, ולפרש כל שיחתם לפניו יתברך, וכל מה שרק עבר עליהם ברוחניות ובגשמיות ספרו לפניו יתברך, וזה אשר השלים את דעתם, וגדל הישוב הדעת שהיה להם, היה ממש להפליא, והיו מסדרים ומישבים מאד מאד, התפללו שחרית ותיקין, ומנחה מקדם, ומעריב תכף-ומיד בזמנו ונחות, והנהגת האכילה והשתיה, הכל היה בישוב דעת גדול מאד, וכן הנהגתם בין אדם לחברו ובינם לבין נשותיהם, הכל היה בישוב דעת נפלא מאד, והכל היה הודות התפלה וההתבודדות, שלא עשו שום דבר בלי תפלה והתבודדות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שר' נחמן טולטשינער ז"ל, היה בעל ישוב הדעת נפלא מאד מאד, ואנשי שלומנו היו באים אליו רק בעבור דבר זה, להתבונן היאך זוכה אדם בזה העולם להיות בעל ישוב דעת כזה, ואפלו מצד המתנגדים לחסידות ברסלב היו באים אל ר' נחמן טולטשינער ז"ל, לקבל ממנו עצה בעסקם הפרטי, הן במשא ומתן והן בשלום-בית, כי כלם הפירוהו כבעל ישוב דעת נפלא, והיה שם דבר בישוב הדעת, ועל-ידי-זה זכה להשפין שלום-בית בין זוגות רבים, וכן שלום בין איש לחברו, כי כשאדם זוכה לישוב הדעת, אזי ממילא כבר משרה שלום, כי דעת ושלום הולכים ביחד, כי שלמות הוא דבר שלם, ולא שיקף לומר על חצי דבר שהוא שלם, כמו-כן עם דעת, לא שיקף לומר שהוא קצת בר דעת, אלא הוא צריך להיות שלם בדעתו, ועקר הדעת הוא — להפיר את הקדוש-ברוך-הוא, לידע שהכל ממנו יתברך, אשר זה עקר הדעת, וכמו שפתוב (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת כי הוי"ה הוא האלקים אין עוד מלבדו"; ואת הדעת הזו צריך לחזר בעצמו, ותכף-ומיד כשאדם זוכה לדעת זו, אזי כבר כל החיים הולכים לו אחרת, כי יודע שמה שקורה בביתו, זה השגחה פרטית ממנו יתברך, ומה שקורה בין אדם לחברו, זה

ממנו יתברך, ובזה משרה שלום סביבו, וכן על כל פרט ופרט הוא מכניס את הקדוש-ברוך-הוא, וזה נקרא "שלמות הדעת".

ורגיל מוהרא"ש נ"י לומר כשעושים תכניות, שיהיה כף וכו', או כף וכו', "ואיה איפה הקדוש-ברוך-הוא?"... כאומר, אנשים עושים תכניות, אבל שוכחים שהעקר הוא הקדוש-ברוך-הוא, שרק הוא קובע מה יהיה, וזה עקר שלמות הדעת, וכשאדם יודע דבר זה, אז הוא המאשר ביותר עלי אדמות; ועל-כן אשרי מי שמבקש כל יום על דעת, שיזכה לדעת אמתית, דעת האמת, להפיר את הקדוש-ברוך-הוא, ואז ממילא יגאל מכל צרותיו, כי כל הצרות באות רק מחמת חסרון הדעת, שבא, רחמנא לישזבן, מחמת עוונות, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (סוטה ג.): אין אדם עובר עברה, אלא אם-כן נכנס בו רוח שטות; ועל-כן כל אחד כפי עברותיו, חטאיו ופשעיו, כמו-כן נכנסה בו רוח שטות, ועל-כן צריך לשוב בתשובה שלמה, בתשובה אמתית, ויזכה לדעת שלמה, ואז יהיה נגאל מכל צרותיו.

התקרבות לרבנו ז"ל

מוהרא"ש נ"י רגיל לומר: אין מלים בפנינו להודות ולהלל להקדוש-ברוך-הוא על גדל החסד חנם שעשה עמנו, שאנו יודעים מרבנו ז"ל, כי הידיעה ממנו, ומכל שכן וכל שכן שמקרבים אליו, זו כבר מעלה גדולה מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י: רבנו ז"ל הוא מתנה לכלל ישראל, ולא שיהו לצמצמו במקום אחד ולומר: רק אצלי רבנו ז"ל, לא ולא! אסור לומר כן, רק צריך לידע שרבנו ז"ל הוא מתנה לכלל ישראל.

וְרַגִּיל מוֹהֲרָא שׁ נ"י לומר, כי איתא בַּסְּפָר הַקְּדוֹשׁ "בֵּית אֶהְרִן" (דרושי ל"ג בְּעֵמֶר): "כִּשְׁם שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְכָל אֶף לְפָחוּתִים, כִּךָּ רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי לְכָל אֶף לְפָחוּתִים", וְזֶה דְבוּר גְּפָלָא (א גִּיּוּאֵלְדִיג וְוֹאֶרְט), וְדָבָר זֶה שֵׁיךְ גַּם עַל רַבְּנוּ ז"ל. וּמוּבָא בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ (פְּרַשְׁת יִתְרוֹ פו:): מֵאֵן דְּמִתְפָּרֵשׁ מְרַבִּי שְׁמֵעוֹן כְּאֵלוֹ מִתְפָּרֵשׁ מְפָלָא^א, וְדָבָר זֶה שֵׁיךְ גַּם עַל רַבְּנוּ ז"ל, כִּי רַבְּנוּ ז"ל וְרַבִּי שְׁמֵעוֹן בַּר יוֹחָאי הֵם הֵינּוּ הַךְ, וְזֶה צְרִיף אֶת זֶה, כַּמוּבָא בַּגְּלוּי שְׁגָלָה רַבְּנוּ ז"ל מִמַּעַלְת גְּדֻלַּת רַבִּי שְׁמֵעוֹן בַּר יוֹחָאי, שְׁסִיִּים: וְעַכְשָׁיו יֵשׁ נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה, זְכוּתוֹ יִגָּן עָלֵינוּ, שְׁגָם הָעִיר וְקִדְיֵשׁ מִן שְׁמִיָּא נְחִית צְרִיף לְקַבֵּל מַשָּׁם, כִּי בְּאַמַּת עַל-פִּי הַהִקְדָּמוֹת שֶׁל הַ"לְקוּוֹטִי-מוֹהֲרֵן", יְכוּלִים לְהַבִּין בְּדוּרוֹתֵינוּ אֵלֶּה בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ (עֵין בְּשִׁפְת הַנַּחַל עַל הַתְּגֻלוֹת זו), כִּי הַדּוֹר יָרַד כָּל-כָּף, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, עַד שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג בְּדַבְּרֵי הַזֵּהָר וְהַתְּקוּנִים, לוֹלָא עֲצוֹת רַבְּנוּ ז"ל. וְיִדוּעַ אֲשֶׁר רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי מְכַוֵּן מִמֶּשׁ אֶל רַבִּי נַחְמָן בֶּן שְׁמַחָבִי, כִּי יֵשׁ לָהֶם שִׁיכוֹת גְּדוּלָּה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא שׁ נ"י, כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן חֲבָרְיָא, כְּמוֹ-כֵן הִיָּתָה לְאָרִי הַקְּדוֹשׁ חֲבָרְיָא, וְכְמוֹ-כֵן הִיָּה לְבַעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ חֲבָרְיָא, וְכְמוֹ שֶׁהִיָּתָה לָהֶם חֲבָרְיָא, כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל חֲבָרְיָא, אֲשֶׁרִי מִי שֶׁתּוֹחֵב אֶת רֵאשׁוֹ בֵּין הַחֲבָרְיָא קִדְיֵשׁא הַזֶּה, וְאֶף שְׁגָם בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ יֵשׁ חַלּוּקִים וּפְרוּדִים וּמַחֲלֵקֵת, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר שְׂרַק אֶצֶלוֹ יֵשׁ חֲבָרְיָא, וְאֲשֶׁרִי מִי שֶׁשֵּׁיךְ לְחֲבָרְיָא שְׁלוֹ וְכוּ', עִם כָּל זֹאת זֶה בְּעֲצָמָה הַבְּחִירָה, לְדַעַת אֶל אִיזוֹ חֲבָרְיָא לְהַפְּנִים. וְתַמִּיד חוֹזֵר מוֹהֲרָא שׁ נ"י וְאוֹמֵר, שְׁעַם הַחֲבָרְיָא קִדְיֵשׁא "הֵיכַל-הַקְּדֹשׁ", אִינּוּ מִתְבַּיֵּשׁ כָּלֵל, וְאֶף שֶׁהַסֵּמ"ך-מ"ם אוֹרֵב מְאֹד מְאֹד עַל כָּל תַּלְמִיד מִתְלַמְּדֵי "הֵיכַל-הַקְּדֹשׁ", הֵינּוּ כִּי רוֹאִים בְּחוּשׁ אֶת הַהִפְּרָשׁ בֵּין מִי שֶׁמְקַרֵּב לְ"הֵיכַל-הַקְּדֹשׁ" לְמִי שֶׁאִינּוּ מְקַרֵּב, כִּי דָּבָר זֶה

(א) מִי שְׁפוּרֵשׁ מְרַבִּי שְׁמֵעוֹן, כְּאֵלוֹ פּוּרֵשׁ מִהַכֵּל.

(ב) רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי בְּגִימַטְרִיָּה 553, כְּמַנִּין רַבִּי נַחְמָן בֶּן שְׁמַחָה.

נָפַר בֵּין פְּלִיּוֹת חֲסִידֵי בְּרֶסֶלַב, מִי הוּא תַלְמִיד מִ"הֵיכַל-הַקֶּדֶשׁ", תַּמִּיד יֵשׁ עִמּוֹ מִשְׁנֵיּוֹת אוֹ "לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן" אוֹ עֵין יַעֲקֹב וְכוּ', וּמִתַּמִּיד מְאֹד מְאֹד בְּלִמּוּדוֹ, וְאֵינוֹ מְבַטֵּל אֶת זְמַנּוֹ, מוֹסֵר נַפְשׁוֹ לְהַפְיֵץ אֶת סִפְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, וַיֵּשׁ לוֹ דְּבוּרֵי אֱמוּנָה נִפְלְאִים שֶׁקָּבַל שָׁם, וְדָבַר זֶה יְדוּעַ וּמְפָרְסֵם לְכָל, וּבְכָל פַּעַם שֶׁמִּישָׁהוּ מְדַבֵּר מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, תִּכְף-וּמִיד שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ: "הֵאֵם אַתָּה בְּרֶסֶלַב מִתַּלְמִידֵי 'הֵיכַל-הַקֶּדֶשׁ'... וְדָבַר זֶה מְפָרְסֵם בֵּין כָּלֵם, וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁוֹ, וּבִפְרָטִיּוֹת כְּשֵׁרוֹאִים אֶחָד מִתַּמִּיד בְּמִשְׁנֵיּוֹת, כְּבָר שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ: "הֵאֵם אֵינְךָ תַלְמִיד 'הֵיכַל-הַקֶּדֶשׁ'? עִם כָּל זֹאת הַסֵּמֶךְ-מִ"ם אוֹרֵב מְאֹד מְאֹד עַל כָּל תַּלְמִיד מִתַּלְמִידֵי "הֵיכַל-הַקֶּדֶשׁ", לְנִתְקוֹ מִהַחֲבָרָא קְדִישָׁא הַזֶּה, וְתַמִּיד נִכְנָסוֹת לוֹ קִשְׁיוֹת עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י, עַד שֶׁמִּתְרַחֵק, וְרוֹחֵמָנָא לְצַלֵּן, מְדַבֵּר אַחֲרֵי-כֵן כָּל דְּבַר אֶסוּר, וְזֶה בָּא לוֹ מִהַעֲבָרוֹת וְחִטָּאת הַנְּעוּרִים שֶׁנִּתְעוֹרְרִים אֲצֵלוֹ בְּכָל פַּעַם, וְאֵינוֹ שָׁם עַל לְבוֹ דְּבַר זֶה.

וּבְכָל פַּעַם מוֹהֲרָא"ש נ"י חוֹזֵר עַל דְּבַר זֶה, שֶׁמִּי שֶׁחוֹלֵק עָלָיו, לְהוֹי יְדוּעַ שֶׁהוּא פָּגוּם מְאֹד בְּבְרִית, כִּי הָרִי כָּל לִמּוּדוֹ הוּא רַק לְגִלוֹת אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלְהַחֲדִיר אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְלְהַתַּמִּיד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, וְלְהִיּוֹת בְּכָל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה — מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מְדָרַשׁ, זֵהר וְתַקוּנִים, רַמְבַּ"ם, טוֹר, וְשִׁלְחַן עֲרוּךְ וְכוּ' וְכוּ', כָּל סֵדֶר דְּרֵךְ הַלִּמּוּד שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, כִּיְדוּעַ לְכָל, וְאֵם-בֵּן מַה שֶׁיֵּךְ לְחֻלֵּק עַל זֶה, וְאֵם אֶחָד חוֹלֵק עַל זֶה, הוּא מְגַלֵּה אֶת לְכוּף מַעֲשָׂיו, וּמִי שֶׁרַק עֵין אֱמֶת לוֹ יוֹדֵה עַל זֶה.

וּבִקְרִיב מַה שֶׁאָמַר פַּעַם הָרַב הַקְדוּשׁ מִבְּרִדִּיטְשׁוֹב זי"ע: הֵיכֵן שֵׁישׁ מִשְׁהוֹ טוֹב — תַּפְס רַבְּנוֹ ז"ל, "וּוִי סְאִיז דָּא רַעֲכֻטְס הָאֵט זִיךְ פֶּאַרְקְלִיבְעֵן בֵּי ר' נַחֲמָן", יְכוּלִים הַיּוֹם לוֹמַר בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ: הֵיכֵן שֶׁרַק רוֹאִים אֵיזָה אַבְרָהָם רַצִּינִי, אֵם יַחֲקְרוּ הֵיטֵב אֶתְרֵיו, יֵרָאוּ שֶׁהִיָּה פַעַם תַּלְמִיד מוֹהֲרָא"ש נ"י, אוֹ תַלְמִיד תַּלְמִידוֹ, אוֹ

ששוקד בספריו הקדושים, ומקבל משם חזיק, ודבר זה ברור לכל; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם כלל.

התלהבות

מוהרא"ש נ"י אמר פעם לאחד שקבל לפניו, שאי אפשר לו להתפלל בכל בית-כנסת, כי אינם מתפללים בהתלהבות, ועל-כן הוא מחפש תמיד בית-כנסת, ששם מתפללים בהתלהבות, ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: תדע כי עקר ההתלהבות היא אצל האדם בעצמו ולא אצל אחרים, הינו מי שרוצה להתפלל בהתלהבות, הוא צריך להתלהב בעצמו, ואז כשיהיה מלהב בעצמו, כבר לא יצטרך לחפש איזה בית-כנסת שמתפללים שם בהתלהבות, כי מי שמתחפש בית-כנסת שמתפללים שם בהתלהבות, סימן שהוא אינו מתפלל בהתלהבות, ורק מסתכל על אחרים, כיצד הם מתפללים בהתלהבות, כי המתפלל בהתלהבות, הוא מלהב תמיד בכל מקום שרק יהיה, ואינו מחפש שום מקום, כי באיזה מקום שרק יהיה בזה העולם, שם הוא מלהב להקדוש-ברוך-הוא, ואם אחד מחפש מקום שמתפללים בהתלהבות, סימן שהוא באמת אינו מלהב כלל, רק מסתכל על אחרים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר עקר ההתלהבות היא בלב, וצריך לצמצם את ההתלהבות שבלב שלא תהיה בכחינת (שמות יט, כא): "פן יהרסו", כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ט), ואדם צריך להיות תמיד מלהב אליו יתברך, שלבו יבער אליו יתברך, ויאמר את אותיות התפלה בהתלהבות גדולה מאד מאד, ויקשר את מחשבתו אל דבורו, ויחשב תמיד רק ממנו יתברך, זו נקראת התלהבות, שנפתח לו אור אין סוף, ואומר את תבות התפלה

ואותיותיה בַּהֲתַלְהֻבוֹת גְּדוּלָה מְאֹד, וּמְכַנִּים אֶת עֲצֻמוֹ בְּתוֹךְ תְּבוֹת
הַתְּפִלָּה (עֵין שָׁם, סִימָן ד), וְלֹא כַּאֲשֶׁר חוֹשְׁבִים שֶׁהֲתַלְהֻבוֹת הִיא —
כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה תְּנוּעוֹת מְשֻׁנוֹת, קוֹפֵץ, צוֹהֵל וְצוֹעֵק וְכוּ', וְכוּ', זֶה לֹא
נִקְרָאת הֲתַלְהֻבוֹת כָּלֵל, זֶה רַק עֲצָבִים.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י: לְדַעַת בְּאֵמֶת מֵה זֶה הֲתַלְהֻבוֹת, עַל זֶה
גַּם-כֵּן צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי עֵקֶר הֵהֲתַלְהֻבוֹת הִיא,
שְׁלִבּוֹ תָּמִיד יִבְעַר רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא תִהְיֶינָה לוֹ שׁוּם מַחְשְׁבוֹת
אַחֲרוֹת, רַק לְדַבֵּק עֲצֻמוֹ בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה הָעֵקֶר — שִׁיְהִיָּה
הָאָדָם תָּמִיד מְלֵהָב רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּבִפְרָט בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וְאִף
פְּעַם לֹא יִסְתַּכֵּל עַל אַחֲרִים.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, כִּי הֵהֲתַלְהֻבוֹת דּוֹמָה לְקִיטוֹר הַזֶּה, אִוֵּן
וְוִי אֶ קַעְסֵל וְוַאס קַאכְטֵא, וּבְאֵמֶת אֵין רוֹאִים אֶת הָאֵשׁ, רַק אֶת
הָעֵשֶׂן וְהָאֵדִים שְׁפוֹרְצִים בְּכַח גְּדוּל, וְאֶת הָאֵשׁ אֵין רוֹאִים כָּלֵל, כִּי
צְרִיכָה לֵהִיּוֹת הֵהֲתַלְהֻבוֹת, שְׁאָדָם יִהְיֶה מְלֵהָב מְאֹד מְאֹד, וְיִתְפַּלֵּל
בְּהֲתַלְהֻבוֹת גְּדוּלָה עַד מְאֹד, אִף הָאֵשׁ תִּהְיֶה עֲצוּרָה בְּתוֹךְ לְבוֹ, שְׁלֹא
יִרְאוּ אֶת הָאֵשׁ, כִּי בְּרַגַע שְׂרוּאִים אֶת הָאֵשׁ, זֶה נִקְרָאת אֵשׁ זָרָה, וְזֶה
הִיא פְּגָמָם שֶׁל נְדָב וְאַבְיָהוּא, שֶׁהֲתַלְהֻבוֹת יוֹתֵר מְדִי, שְׁזֶה נִקְרָא אֵשׁ
זָרָה, אֲשֶׁר לֹא צִוָּה הַשֵּׁם, כִּי שְׁלֵמוֹת הֵהֲתַלְהֻבוֹת הִיא, שִׁיְהִיָּה הָאָדָם
מְלֵהָב תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאִף אֶחָד לֹא יִרְגִישׁ עָלָיו מְאוּמָה, וּבִפְרָט
בְּתַפְלָה צְרִיךְ לֵהִיּוֹת מְלֵהָב, וּלְקַשֵּׁר מַחְשַׁבְתּוֹ אֶל דְּבוּרוֹ, וּלְכַוֵּן פְּרוּשׁ
הַמְּלוֹת מֵה הוּא אוֹמֵר, וְזוֹ הֵהֲתַלְהֻבוֹת הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר, לֹא-כֵן אָדָם
שְׁעוֹשֶׂה תָּמִיד תְּנוּעוֹת מְשֻׁנוֹת — קוֹפֵץ, רוֹקֵד וְצוֹהֵל, אִף לְבוֹ בֵּל
עֲמוֹ בְּשַׁעַת שְׁאוּמֵר דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה, אֵין זֶה שׁוּם הֲתַלְהֻבוֹת, וְעַל זֶה
צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים, שְׁלֹא יִטְעֶה אֶת עֲצֻמוֹ.

וְסִפֵּר מוֹהְרַא"ש נ"י, שְׁלִרְבֵּנוּ ז"ל הִיא תְּלִמִּיד אֶחָד, וְשָׁמוֹ ר'
שְׁמוּאֵל אֵיזִיק ז"ל, וְהוּא הִיא תְּלִמִּיד מִתְּפִלֵּל בְּהֲתַלְהֻבוֹת גְּדוּלָה מְאֹד,

ובשעה שהתפלל לא ראו אצלו דבר — רק אדים, שקורין פארע, יוצאים מתחת לטליתו, כי עמד בפניה מזרחית דרומית, והתפלל בהתלהבות עצומה, והיה מכסה בטליתו, ולא ראו אצלו שום דבר, רק פארע — הינו אדים, יוצאים מתחת לטליתו, כל-כך התפלל בחמימות גדולה שעות על גבי שעות, ופעם אחת נגש אליו אחד מאנשי שלומנו, ובקש ממנו שיתפלל בעבורו, שיהיו לו בנים זכרים, כי לא זכה עדן לבנים זכרים, ועל-כן בקש מאד מר' שמואל איזיק ז"ל, שיבטיח לו בן זכר, ענה ואמר לו: "אני מבטיח לך בן זכר, רק בתנאי שבכל שנה תביא לי מתנה לראש השנה זוג לבנים חדשים", וכך הוי, שקבל על עצמו שבכל ראש השנה, יביא לו זוג לבנים חדשים, ונפקד וזכה לשנה הבאה בבן זכר, וקרא את שמו על שם רבנו ז"ל, וקיים את הבטחתו כל שנה, וכשגדל הבן הזה ר' נחמן, היה הוא בעצמו השליח למסור אותם לר' שמואל איזיק ז"ל, ור' שמואל איזיק היה עומד בתפלתו בראש השנה מליל ראשון עד ליל שני, והיה מתפלל בהתלהבות וכדבקות גדולה, וספר פעם ר' נחמן לבנו ר' איזיק קראסטגשטיין, שזוכר שפעם אחת הביא לו בערב ראש השנה כדרכו את זוג הלבנים החדשים ולבשם, ואחר-כך בליל שני של ראש השנה, כשגמר תפלתו ופתח ר' שמואל איזיק החגורה אחר שעמד כל ה'מעת לעת' בתפלה בהתלהבות גדולה, ונפלו ממנו הבגדים החדשים כשהם מפררים מרב זעה וחמימות שהיו בהם, עד כדי כך התפלל בהתלהבות, הינו שהיה חגור בחגורה חזק מאד, והזעה הרבה הרטיבה את הבגדים, וכשרק פתח את החגורה, נפלו ממנו בחלקם הינו הכתנת וכוי, כי נקרעו מרב זעה וחמימות. וסיים מוהרא"ש נ"י, שראו אצל ר' שמואל איזיק, שבכל מקום שהיה התפלל בהתלהבות גדולה, וזו נקראת באמת התלהבות, לא להסתפל על אחר כלל, ולא להתבלבל ממקומות אחרים, רק כל אחד ואחד יתפלל בהתלהבות עצומה, ואז באמת יזכה להגיע אל מה שצריך להגיע, וזו נקראת שלמות ההתלהבות, שאינו מסתפל על אף אחד,

רק באיזה בית-כנסת שרק מתפלל, באיזה מקום שרק יהיה, יתפלל בהתלהבות גדולה, ועל-ידי-זה יצליח דרכו.

התמדה

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להרגיל את עצמו להיות מתמיד בלמוד התורה הקדושה, ומי שפבר זכה אל מדת ההתמדה, אין לה עוד טוב מזה, כי כל עקר התגברות היצר הרע, שמתגבר על האדם, הוא רק — בפנוי מחכמה, כי פשאדם הולך בטל, על-ידי-זה זקמת תאות נאוף בוערת בו, כי אין היצר הרע שולט אלא בלב הפנוי מחכמה (רמב"ם הלכות אישות); ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (כתבות נט.): הפטלה מביאה לידי שעמום ולידי זמה, כי בזה שאדם מסתובב ואינו עושה דבר ומשעמם לו, אזי בא לידי זמה, רחמנא לישזבן, ונופל לעברות חמורות. והתורה הקדושה שוברת את היצר הרע, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (קדושין ל.): אמר הקדוש-ברוך-הוא: פראתי יצר הרע, פראתי תורה תכלין פנגדו, הינו שהקדוש-ברוך-הוא פעצמו, שפרא את היצר הרע, אמר, שתכף-ומיד שפרא את היצר הרע — שהיא המכה, תכף-ומיד פרא גם את הרטיה למכה — שהיא התורה הקדושה, כי התורה מבטלת את היצר הרע לגמרי, כי היצר הרע רוצה לעשות את האדם משגע מפש, כי בעל עברה הוא משגע, והתורה מכנסת בו דעת ושכל וחכמה אלקית, וזוהה לשבר את היצר הרע, ועל-כן צריכים להתמיד מאד בלמוד התורה הקדושה, ולשבר את היצר הרע, כי התורה היא כמו מקל, שמשברת את הרוח שטות שנכנסה בו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן א'), אף פדי שיזכה ללמד את התורה הקדושה, צריך התמדה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר התורה לא נקנית בפעם אחת, אלא צריך להרגיל את עצמו ללמד מעט ועוד מעט ועוד מעט, וכך ירצה ללמד עוד מעט, ומה'מעט' הזה, יזכה להיות בכל חלקי התורה הקדושה, ולטייל בכל הספרים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהגאון האלקי ה"חת"ם סופר" זי"ע אמר, שנעשה 'גאון' רק על-ידי חמש דקות, והסביר את עצמו, כי אלו ה'חמש דקות' שבגני-אדם זלזלו בהן, אצלו היו יקרות מאד מאד, ולא בטל את הזמן, ועל-ידי-זה זכה להעשות 'גאון'. וסיים מוהרא"ש נ"י, אשר יכול דבר זה כל אחד להרגיל את עצמו, שתמיד יקבע לעצמו שעורים קטנים לחמש דקות או עשר דקות באיזה למוד, וזה יביא אותו אחר-כך להתמדה גדולה.

וכן ספר בענין מוהרנ"ת ז"ל, שקדם התקרבותו לרבנו ז"ל, רצה ללמד הרבה מאד מאד, ועל-ידי-זה לבסוף התבטל, וכשבא אל רבנו ז"ל ופרש את שיחתו לפניו, שרוצה להיות מתמיד, אבל אין זה הולך לו, אז נתן לו רבנו ז"ל את העצה הזאת: "מעט גם-כן טוב", וכשבא לבית-המדרש ורצה ללמד, וראה שיש לו באותו היום מניעה, כגון: ברית, או שצריך לנסע בדרך למקום פלשהו, או יש שם מריבה או איזה בטול אחר, אמר לעצמו, שילמד קצת ואחר-כך ילך משם, וכשהתחיל ללמד קצת, אמר: אולי אלמד עוד קצת, ואחר-כך אלך, וכן נמשך, עד שזכה להיות מתמיד גדול מאד, ולמד כל ימי חייו בהתמדה רבה עד מאד.

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי זוהי הדרך העקרית איך להעשות 'מתמיד', שכל 'זמן' קצר יהיה חשוב אצלו מאד, ויהיו לו שעורים רבים בכל תחומי התורה, הן בפשט, הן ברמז, הן בדרש והן בסוד, תמיד יהיו לו שעורים רבים וספרים רבים, וילמד כסדרן, ויצוין לעצמו ציונים במה שכתב למד, וכך לאט לאט יזכה לסיים את כל התורה כלה כמה וכמה פעמים, ויטייל בכל הספרים בעולם.

אך צריך להשפיל לא להכביד על עצמו יותר מדי, כי אז תפקע סבלנותו, כי אסור להעמיס על עצמו יותר מכחו, וכדגמת החמור, שאם מעמיסים עליו משא רב, לבסוף הוא רובץ תחת משאו, כן האדם, צריך לדעת מתי כן ומתי לא, כי צריך לתת ניקח למחין, אבל אדם צריך להיות מתמיד, ולטייל בכל חלקי התורה הקדושה, וזה עושים רק בשכל ובחכמה, תמיד ללמד מעט ועוד מעט, ועל-ידי-זה באמת יזכה לעבר ולטייל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שזוכה להגיע למדת ההתמדה, אין עוד דבר יותר טוב מזה, כי רואים איך שבני-אדם מסתובבים בזה העולם שבורים ורצוצים, והכל מחמת שאין להם חשק לשום דבר, ובאמת זה בא מחמת שלא נכנסו לתוך מתיקות התורה הקדושה, כי אם היו נכנסים למתיקות התורה הקדושה, היו רוצים ללמד יותר ויותר, ולא היה ספר בעולם שלא היו זוכים לטייל בו, כי מדת ההתמדה עולה על הכל, כי אזי האדם טרוד תמיד; אשרי מי שמרגיל את עצמו במדת ההתמדה, וילמד בכל יום הרבה תורה, וזה ישבר את יצרו הרע הבוער בו.

הצלחה

מוהרא"ש נ"י אמר: מי שרוצה להצליח בחייו, עקר העצה הוא בראש ובראשונה, שלא יגלה את תכניותיו לאחרים, כי בדרך כלל יש כל מיני טפוסים אנשים, יש שמגזימים בגזמאות, אם תעשה כן וכך אזי יהיה כן וכך, ותעלה ותצליח עד לרקיע... וזו סתם גזמא המבלבלת את האדם, ומכניסה אותו לדמיונות, וכמו-כן להפוך, יש טפוסים אנשים שהם פחדנים גדולים, וברגע שתספר להם את תכניותיך, הם יתנו לך תמונה פסימית מאוד, כאלו מי יודע מה יהיה,

והם מלאים פחדים יתרים, ועל-ידי-זה יחלישו את דעתך, ויכניסו בך כאלו הכל אבוד וכדומה, ועל-כן מי שרוצה להצליח, בראש ובראשונה שלא יגלה את תכניותיו לאף אחד, ושנית, שימדד היטב היטב את יכלתו, ויעשה לעצמו חשבון: "האם אוכל לעמד במה שאני רוצה לקחת על עצמי?!" ועל-ידי ישוב הדעת הזה יזכה להצליח, כי לכל אדם יש כחות עצומים, ועקר מניעת ההצלחה הוא רק מפני שתי הבחינות הנזכרות, או שמגזימים יותר מדי, ואחר-כך כשהוא לא הולך כמו שחשב, על-ידי-זה יש לו אכזבות גדולות, או שהוא מלא פחדים ויראות חיצוניות כאלו מי יודע מה יקרה, ועל-ידי-זה הוא לא מתחיל, אבל כשאדם מישב את עצמו היטב היטב, ומפיר את יכלתו, ואינו מגזים כלל, אלא עושה חשבון מיד ליד מה ירויח, וכן אינו מתפחד משום בריה שבעולם, כי סוף כל סוף אינו מכניס בעסק שום דעה חיצונית, אז דיקא יצליח, וזה סובב על כל פרט ופרט בחיים, מהדבר הקטן ביותר עד הדבר הגדול ביותר, וצריך להשמר מאד מאד מבני-אדם, שלא יחלישו את דעתו, ועל-כן אמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות הצלחה, סימן ג): אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, וזה מאמר חכמינו הקדושים בגמרא (תענית ח:), אף רבנו ז"ל הכניס את זה באות 'הצלחה', להורות אשר אי אפשר להצליח ולהרויח, ושהברכה תהיה מצויה אצלו אלא כשהדבר יהיה סמוי מן העין, ולא יגלה זאת לאף אחד, ואז דיקא יצליח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם בעצמו יכול להצליח, הינו כשאינו תלוי בדעת אחרים, ומתעקש להוציא נקדתו מהכח אל הפעל במסירות נפש הכי גדולה יהיה מה שיהיה ויהיה איך שיהיה, הוא יצליח, אף תכף-ומיד כשהוא צריך לזולתו, כבר נעשים כמה חורים בפלי שלו, כי הבטחון והאמונה חזקים בו יתברך, וכן האמונה והבטחון בכחותיו, כי כמו שצריכים להאמין בו יתברך, כן צריכים להאמין בעצמו, הוא בחינת פלי לקבל בו כל ההשפעות, אבל תכף-ומיד שצריכים לטובות מזולתו, אזי נעשים חורים בפלי,

ונשפכות כל ההשפעות, וזה ברור כשמש, כשאדם רוצה לעשות דבר בעצמו בלי שום שתף או טובות מזולתו, אז בלי שום ספק — יצליח, אבל בו ברגע שצריך את הטובות מזולתו או את העצות והדעות מזולתו, כבר לקויה ההצלחה, ועל-כן עקר ההצלחה — כשאינו מערב את אף אחד בעניניו, ואז דיקא יצליח.

וסיים מוהרא"ש נ"י, ודעת לנכון שצריכים לבקש הרבה ממנו יתברך שיצליח, כי עקר ההצלחה תלויה רק אצלו יתברך, וכמו שאמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות הצלחה, סימן ד): הצלחה — סיעתא דשמיא היא, אבל מי שבוטח בו יתברך, ויש לו אמונה ברורה ומזככת בו יתברך שלא יעזב אותו, ויש לו אמונה בעצמו, ואינו מערב בעניניו אנשים מהחוץ, אז בודאי יצליח דרכו, וזה בדוק ומנסה.

התבודדות

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר שלמות ההתבודדות, כשאדם הולך לבד להתבודד עמו יתברך, ואף בריה שבעולם אינה יודעת שהוא עכשו מתבודד עמו יתברך, כי זוהי הלשון של התבודדות, מלשון בדידות ויחידות, שהאדם מתיחד לבד עמו יתברך, ואף בריה בעולם אינה יודעת מה הוא עושה עכשו, כי אז ההתבודדות היא עם אמת, הינו שכל כונתו היא רק לפרש שיחתו לפניו יתברך בתמימות ופשיטות גמורה, ואינו חושב אז משום בריה שבעולם כלל, מה שאין כן כשאחד כבר יודע שהוא עכשו עוסק בהתבודדות, כבר נפגמת האמת שלו, כי חלק ממחשבתו חושב מזה שאחרים יודעים שהוא מתבודד עכשו, ויש לו התפארות וגדלות מזה וכו', ואם-כן כבר נפגמת האמת שלו, ואין זו שלמות ההתבודדות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים במציאות, כשאדם הולך לפסיכיאטר, הוא עושה את זה בסודיות מחלטת, למען לא יתודע מזה לשום ברך שבעולם, וגם אצל הפסיכיאטרים מסדרים שיהיה קצת זמן בין תור אחד למשנהו, כדי שלא יראה אדם את חברו כלל, וגם יש במשרד דלת מיחדת שיכולים לצאת דרכה בהצנע ובסתם, הרי כשבא לפרש שיחתו לפני בשר ודם, הוא עושה את זה בתכלית הסוד, כדי שאחרים לא ידעו מזה כלל, וכמו-כן צריך להיות כשבא לפרש שיחתו לפני השם יתברך, שלא תדע מזה שום ברך כלל, ואף אחד לא ידע מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, כי כל זה צריך האדם לספר לפניו יתברך לבד, ולבקש עזרה ממנו על כל עניניו ברוחניות ובגשמיות, ומי שרגיל להתבודד עמו יתברך, בודאי אינו צריך לילך לפסיכיאטר או לספר לפני חברו עניניו כלל, כי הכל הוא מספר לפניו יתברך, וזה כבר מקרר את כל עצפיו, ונותן לו תקנה טובה ובטחון חזק בחיים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שהולך ומספר ברבים מה שעובר עליו ברוחניות ובגשמיות, זהו סימן שהוא רחוק ממדת האמת בתכלית הרחוק, וגם יש בו מדת העזות והחצפה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות לד.): חציף עלי מאן דמפרש חטאיה, שנאמר (תהלים לב, א): "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה", כי מי שאוחז במדת האמת, מדקדק לפרש כל שיחתו לפניו יתברך לבד, ומבקש רק ממנו יתברך כל הצטרכותו ברוחניות ובגשמיות, ואינו צריך שבגיאדם יסתכלו עליו בעין של רחמנות, ויכפו עליו או יחזקו אותו, אדרבה הוא הולך ומחזק את כלם, ואינו נצרף לבריות כלל, ואפלו בשעה שעוברים עליו נסיונות קשים ומרים מאד, אינו רוצה ששום ברך תתודע מזה, רק בורח בכל פעם יותר ויותר אליו יתברך, ומגלה את כל לבו לפניו יתברך בפרטי פרטיות, וזה מה שנותן לו עקר הכח לעמד בנסיון ולעבור על הכל בשלום.

(א) מי שמפרש חטאיו (ומגלה אותם), נחשב בעיני חזו"ן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים את זה אצל אברהם אבינו, שגם בשעה שהיה לו הנסיון הגדול של העקדה, שהיה קשה כנגד כלם, אף בריה שבעולם לא ידעה מזה, ואף אשתו לא ידעה, וגם נערי — אליעזר וישמעאל לא ידעו, ואפלו יצחק בנו לא ידע כמעט עד הסוף, הרי שכל הנסיון היה רק בינו לבין השם יתברך, ורק לפניו יתברך לבד פרש כל שיחתו, וכמובא ברש"י (בראשית כב, יב): אמר אברהם להקדוש-ברוך-הוא, אפרש לפניך את שיחתי וכו', וזוהי עקר מעלת האדם — כשזוכה לעמד חזק בנסיונו, ובזרח רק אליו יתברך, ומפרש כל שיחתו בינו לבין קונו בתמימות ופשיטות גמורה, פי אזי משתבחים בו בכל העולמות, ואומרים: "ראה איזה בן חביב יש לי בעולם הזה, שבא תמיד רק לפני לפרש כל שיחתו וצערו" וכו', ואזי בודאי זוכה לפעל כל מה שצריך ברוחניות ובגשמיות, אשרי לו.

ומוהרא"ש נ"י היה אומר תמיד, שכל אלו שעושים רעש ופרסום מההתבודדות שלהם, ומארגנים נסיעות לצאת לשדה להתבודד, וצועקים בקולי קולות בין בני-אדם, עד שאחד שומע את קולו של חברו, אין בכל זה שלמות כלל, והם רחוקים מאד מתכלית ההתבודדות שגלה לנו רבנו ז"ל, פי עקר ההתבודדות היא בדרך יחידי לבד, במקום ובזמן שאף אחד אינו יודע מזה, ורק אז יכול האדם לבוא לבטול אמתו לפניו יתברך, עד שיכלל במחייב המציאות לגמרי (עין היטב בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נב).

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם היה בביתו של הרב החסיד ר' לוי יצחק ז"ל, ודבר עמו שיחות קדושות בעניני רבנו ז"ל, ואיך שרבנו ז"ל רוצה להכניס בנו מדת האמת, ושרב בני-אדם אינם מבינים כלל את האמת של רבנו ז"ל וכו', ופתאום שמעו מרחוק קול של אחד מאנשי שלומנו שצועק בקולי קולות בהתבודדותו על גג בית-המדרש של חסידי ברסלב במאה שערים, אז פנה ר' לוי

יצחק ז"ל אל מוהרא"ש נ"י, ושאל אותו: "נו, תגידו לי, איפה היא האמת? הלא התבודדות צריכה להביא את האדם למדת האמת, והיכן היא האמת בהתבודדות כזאת? הלא עכשיו יגידו האנשים ברחוב, שבברסלב יש משגעים, ואם-כן למה צריכין להתבודד כן, הלא יכולין להתבודד בבית בחדרי חדרים, ואף אחד אינו צריך לדעת מזה..."

ומוהרא"ש נ"י חוזר תמיד ואומר לתלמידיו, שאף-על-פי שמבאר בדברי רבנו ז"ל בכמה מקומות, שעקר ההתבודדות הוא חוץ מן העיר, בקר ובשדה דיקא, אף-על-פי-כן יכולים להתבודד בכל מקום ממש, גם בתוך ביתו של אדם, ואדרבה מבאר בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י', שעקר השלמות היא להעלות את התפלה מהר ושדה לבחינת בית, עין שם; ומי שזוכה לדבקות אמתית בו יתברך, גם בתוך ביתו הוא מרגיש כאלו יושב חוץ מן הישוב, ויכול להתדבק שם אליו יתברך בדבקות הכי גדולה.

ואמר פעם מוהרא"ש נ"י לאנשי שלומנו היקרים: אף-על-פי שאני הלכתי ימים ושנים להתבודדות בשדות וכיערים, אבל לי לא היו ספרי "אשר בנחל" לחזק אותי שיכולים להדבק בו יתברך בכל מקום, אבל לכם, תהלה לאל, יש כבר ספרי "אשר בנחל", שמגלים לכם, איך שמלא כל הארץ כבודו, ויכולים להתבודד עמו יתברך בכל מקום ממש, ולכן כבר אינכם צריכין להתפלבל מזה כלל, ואם אינכם יכולים בנגל להגיע להר ושדה, בודאי ההתבודדות בתוך הבית עולה על הכל.

והיה מוהרא"ש נ"י רגיל לומר: אף-על-פי-כן אנשי שלומנו היקרים הגרים בעיר יבנאל, יכולים בנגל לקים את כל השלש בחינות הנ"ל, של הר, שדה ובית, כי תכף-ומיד כשיוצאים שם מן הבית, כבר נמצאים בשדה, ועוד כמה פסיעות וכבר נמצאים על

הָהָר, וְלִכֵּן יְכוּלִים לְקַיֵּם שֵׁם אֶת כָּל הַשְּׁלֵשׁ בְּחִינּוֹת הָאֱלוֹ בְּיַחַד;
אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהַתְּבוּדָד עִמּוֹ יִתְּבַרְךָ תָּמִיד.

נְפוּחִים

מוהרא"ש נ"י אומר, שאין צריכים להפגס בנפוחים עם אף אחד בעולם, ואפלו בין אנשי שלומנו, אין צריכים להפגס בנפוחים, כי הנפוחים אינם מביאים שום תועלת, רק מחלישים את הדעת, ובין כך עוברים הימים הטובים של האדם.

ופעם אחת שאל אחד מאנשי שלומנו שגר בעיר אחת שיש שם בית-הפגסת של חסידי ברסלב, אף יש שם פתות פתות, ומתנפחים ביניהם איזו פתה היא הנכונה, ועל מוהרא"ש נ"י הם חולקים, אף זה ששאל, הוא מחזיק ממוהרא"ש נ"י, ועל-כך שאלתו היתה, האם כדאי לו ללכת לבית-הפגסת ההוא להתפלל, מאחר ששומע שחולקים על מוהרא"ש נ"י, ענה מוהרא"ש נ"י ואמר לו: "אתה יודע שיטתי בדרכי רבנו ז"ל, אצלי העקר מה שרבנו ז"ל אומר, לא מה ששמרל אומר, ולא מה שבערל אומר... אצלי קובע רק מה שרבנו ז"ל אומר, הינו פי 'ברסלב' חסידות' תלוייה רק כפי שאדם מתמיד בספרי רבנו ז"ל, וכל מי שמתמיד יותר בספרי רבנו ז"ל ובפרט ב"לקוטי-מוהר"ן" הקדוש והנורא, הוא יותר מקרב אל רבנו ז"ל, כי שם פניו, שכלו וחקמתו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קצב), ועל-כך מה ולמה להפגס בנפוחים, אתה ראה להתפלל עם אנשי שלומנו חסידי ברסלב, כי סוף כל סוף מתפללים שם אותו הנפסח, ורוקדים בכל יום אחר התפלה, אשר במקומות אחרים נראה דבר זה כצחוק, וכן גם שומעים שם דברי רבנו ז"ל, כי לומדים בפרטים "לקוטי-מוהר"ן", ועל-כך דעתי שכך תלך ותתפלל שם, אבל מה

שְׁשִׁיף אֵלַי, בְּזֶה אֵל תִּכְנַס בְּשׁוּם וּכְפֹחִים עִם שׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, אֲדַרְבֶּה כְּשֶׁאֶחָד יָבֹא לְהִתְנַפֵּחַ עִמָּךְ, תֹּאמַר לוֹ: 'בֹּא וְנִלְמַד יַחַד לְקוּטֵי־מוֹהַר־יָן', וְנַעֲזֹב אֶת כָּל הַשְּׁטִיּוֹת'."

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, הֲלֹא רַבְּנֵנוּ וְ"ל אָמַר, שְׁכָל הַשְּׁבַעִים שָׁנָה עוֹבְרִים בְּחֵלוֹם שֶׁל רִבְעֵי שָׁעָה (עֵינַי שָׁם, חֵלֵק ב', סִימָן סא), וְעַל־כֵּן הִכְדָּאֵי לְהִתְנַפֵּחַ בְּשִׁבִיל רִבְעֵי שָׁעָה, וְלֹא־אֶבֶד אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא בְּיַחַד?! לָכֵן צְרִיכִים לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְהִכְנַס בְּכּוֹפֹחִים עִם אֶף בְּרִיָּה בְּעוֹלָם, רַק לְדַבֵּר בְּוַדָּאוֹת לְגִלוֹת לְכֻלָּם אֶת עֲצוֹת רַבְּנֵנוּ וְ"ל, וְלֹא לְהִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁמוֹהֲרַנְ"ת וְ"ל אֶחָז בְּשִׁטָּה זוֹ, שְׁאִסוּר לְהִתְנַפֵּחַ כָּלֵל, וּבִפְרוּשׁ הַתְּכַטָּא פַּעַם וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "דִּי אֲלַע וְוֹאס הָאֲבֵן גְּעֵרְעֵדֵט הָאֲבֵן זִיךְ נִישְׁט דְּעַר הָאֲלֵטֵן", הֵינּוּ כְּשֶׁהִמְתַּנְּגִידִים בָּאִים וְרוֹצִים לְהִכְנַס בְּכּוֹפֹחִים אִם אֶתָּה כֵּן צוֹדֵק אוֹ אֶתָּה לֹא צוֹדֵק, צְרִיכִים לְדַם וְלִשְׁתַּק, וְלֹא לְהִתְיַחַס אֲלֵיהֶם כָּלֵל, כִּי מַה יִּהְיֶה אִם הֵהוּא יִנְצַח אוֹתָךְ, סוּף כָּל סוּף הוּא יִקְרַר אוֹתָךְ, וּמַמָּה? רַק מִהִתְכַּלִּית הַנְּצַחִית — מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְעַל־כֵּן מַה וְלָמָּה לְהִכְנַס בְּכּוֹפֹחִים, כָּל עֲנִינֵינוּ הוּא רַק לְהִתְמַיֵּד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְלִהְיוֹת וְלִטְיֵל בְּכָל חֻלְקִיהָ, וְכֵן לְהִתְמַיֵּד בְּתְפִלָּה בְּכּוֹנֵנָה וּבִקּוּל וּבַחֲסִיוֹת גְּדוּלָּה, וְלִרְקֹד וְלִשְׁמַח בְּכָל יוֹם, וְלִשְׁמַע כְּלֵי זְמֵר, וְלַעֲבֹד אֶת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְעַל מַה וְלָמָּה כְּדָאֵי לְבַלּוֹת אֶת הַזְּמַן בְּזֶה הָעוֹלָם בְּכּוֹפֹחֵי סָרֵק, אֲשֶׁר אֵינָם מְבִיאִים לְשׁוּם דְּבַר רַק אֶל מַחְלָקַת: וְעַל־כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שְׁאִינוּ מִתְנַפֵּחַ עִם אֶף אֶחָד, וְאִז נִכּוֹן לְבוֹ יִהְיֶה וּבְטוֹחַ, שְׁיַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם.

ותרן

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להתפלל הרבה להקדוש-ברוך-הוא, שיחונן אותו בדעת מתי להיות ותרן בממונו ומתי להיות קמצן, כי על-פי-רב הוא שקול דק מאד, והטעות מצויה הרבה, כי הנה האדם חושב שמרויח הרבה על-ידי קמצנותו, ולבסוף נתודע לו שהפסיד הרבה יותר ממה שהרויח, ולפעמים האדם מוכן להטריח עצמו בטרחות ויגיעות עצומות כדי להרויח כמה פרוטות, ובינתיים אינו חש שמבזבז את כחו ואת זמנו ששנה אלף פעמים ממה שהרויח, אבל דרך האדם להסתפל בקטנות מחו רק על רגע זה, ועושה לעצמו חשבון, שהלא מרויח עכשו כמה פרוטות, אך אינו שם לב, שבעוד זמן מועט יראה שההפסד היה הרבה יותר מהרווח.

ודרכו של מוהרא"ש נ"י לומר ענין זה לגבי דברים חשובים שונים, שהאדם צריך לבקש תמיד לעשות את חזיו יותר קלים ונעימים, ולא להסתפל על כל פרוטה ופרוטה שעולה לו, כי מה כל תכלית הכסף, הלא לעזר לאדם לעבד את השם יתברך בכל כחותיו ובמנוחת הנפש, ואם יהיה קמצן בממונו, ומצר ודואג על כל פרוטה שמוציא מכיסו, זה יבלבל אותו מאד בעבודתו, ולא תהיה לו מנוחת הנפש כלל, ולכן הטוב ביותר ללכת במדת הוותרנות, ולא לדאג על כל פרוטה ופרוטה שצריך להוציא, כי הדאגה מכלה ימיו של אדם, ולהפוך — השמחה והוותרנות מאריכות ימיו ושנותיו, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (מגלה כח): במה הארכת ימים? ותרן הייתי בממוני. כשהולך האדם בדרך זו, יהיה לו מוח מישב לעבודת השם יתברך, וירוים הרבה מאד בין ברוחניות ובין בגשמיות.

ואין דעתו של מוהרא"ש נ"י ניחא באלו שהולכים נע ונד בכל העיר לחפש מציאות, הנחות ומבצעים וכו', ובשביל רוח של כמה פרוטות, מוכנים לנסע כמה קילומטרים עד החנות וכו', ובינתיים אינם שוקלים בדעתם שדמי הנסיעה ובזבוז הזמן, וגם הטרחות

והיגיעות, עולים פי כמה וכמה יותר מכל הנוח הגדול שחושבים להרויח. ועוד אומר, שהלא עקר תכלית הכסף, שיהיה לאדם זמן פנוי ללמד ולהתפלל, אם-כן למה לא ישלם פרוטות ספורות נוספות, ובזמן הזה יחטף כמה נקודות טובות של תורה ותפלה וכו', שיקרים ויחשובים הרבה יותר מכל הון דעלמא.

ופעם אחת בא אברך אחד מארץ ישראל למוהרא"ש נ"י, ללמד אצלו הליכות חיים, כי היו לו בלבושים רבים בעניני הנהגות ביתו, הן בינו לבין אשתו, והן בינו לבין ילדיו, ורצה לקבל ממוהרא"ש נ"י הדרך אשר לנהל ימי חייו, שיוכל לעבד את השם יתברך כראוי, ואחד מבלבוליו העקריים היה בענין פרשת הכסף, כי בטבעו היה קמצן גדול מאד, וכשאחד מהילדים רצה לקנות גלידה או ספריה וכדומה, לא רצה לקנות להם, באמרו כל מיני סברות וטעמים: זה לא טוב לשנים, זה לא בריא לגוף וכו', וכו', ובכל פעם דחה אותם בתרוץ אחר, ואשתו היתה מתקוטטת עמו מאד על דבר זה: "איך לא תקנה לילדים לפעמים גליות או ספריות כשאר הילדים", והיה משיב לה: "הלא כל זה יעלה לנו כסף, ואני אצטרף לבטל עצמי מתורה ותפלה להשיג אותו, ולכן לא כדאי לי", והיו לו תמיד קטטות ומריבות בביתו על דברים כגון אלו, ורצה לשמע ממוהרא"ש נ"י חנת דעתו בענין זה.

ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "הלא תראה איך הבעל דבר תפס אותך ברשתו, ואין אתה מרגיש בדבר כלל, הלא בטול התורה שיש לך מכל המריבות והקטטות שאתה מתקוטט עם אשתך וילדך, ובלבול המח שיש לך מכל זה, הוא פי מאה יותר מן בטול התורה שהיה לך, אם היית לוקח את הכסף, ונותן לאשתך ולילדים, והיית שוכח מזה לגמרי, ההנף חושב שאתה מרויח, אין אתה מרויח כלל, רק אדרבה אתה מפסיד הרבה, השיטה שלי היא, שתקנה לילדך כל מיני ממתקים ומעדנים, ותעמד עליהם שיכרכו ברכה כראוי,

וּמַעֲנֶה אִמֵּן בְּכוֹנֶה, וְאַחֲר־כֵּן תִּלְךָ לְלַמַּד בְּשִׂמְחָה וּבִישׁוּב הַדַּעַת,
וּבְזֶה הַרוּחַת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁחֲשַׁבְתָּ לְקַמֵּץ בְּמִמוֹנְךָ."

וּפַעַם בָּא אַבְרָהָ אֶחָד לְמוֹהֲרָא"ש נ"י, וְסִפֵּר לוֹ, שֶׁהוּא עֹשֶׂה
עוֹבֵר לְגוֹר בְּדִירָה חֲדָשָׁה, וְעֹשֶׂה לְעֲצָמוֹ חֲשֻׁבוֹן, שָׂאֵם יִשְׁכַּר מִשְׂאִית
קִטְנָה, אֲזִי הוּא וְאֲחִיו יוֹכְלוּ לְהַעֲבִיר כָּל רְהִיטֵי הַבַּיִת, וְלֹא יִצְטָרֵף
לְשִׁכַּר חֲבֵרַת הוֹכְלוֹת, וְלִשְׁלֵם כַּמָּה מְאוֹת דוֹלָר, וְהַקְפִּיד עָלָיו
מוֹהֲרָא"ש נ"י מְאֹד, וְאָמַר לוֹ: "תִּרְאֶה הַפְּסִילוֹת בְּחֲשֻׁבוֹנְךָ. אֲתָה
חוֹשֵׁב לְהַרְוִיחַ כַּמָּה מְאוֹת דוֹלָר, וְאֵינְךָ לוֹקֵחַ בְּחֲשֻׁבוֹן, שְׂוֹ עֲבוּדָה
מְסַכְנַת מְאֹד, אֲשֶׁר יְכוּלִים לְשַׁכַּר אֶת הַגֹּב עַל יָדֶהָ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, הֲלֹא
אֵלֶּה שְׁעוֹסְקִים בְּזוֹה, הֵם עַל-פִּי-רֹב אֲנָשִׁים חֲזָקִים מְאֹד הַמְלַמְּדִים
בְּזוֹה, וְאֵיךְ תִּקַּח עַל עֲצָמְךָ עֲבוּדָה מְפָרֶכֶת כָּל-כֶּף, וּמָה גַם שְׂכָמָה
יָמִים תִּצְטָרֵף לְבַטֵּל עַל זֶה, בְּשַׁעַה שֶׁהַחֲבֵרָה תַעֲשֶׂה הַכֹּל בְּכַמָּה
שָׁעוֹת, וּיְכַבֵּר נִגְמָר כָּל הָעֵינָן, וְאִם-כֵּן עַל הָאָדָם לְהִיּוֹת חָכֵם אֵיךְ
לְחַסֵּף אֶת כֶּסֶפוֹ, וְלֹא לְהִיּוֹת קֹמֵץ בְּשַׁעַה שֶׁהַהֶפְסֵד מִמָּקוֹם אַחֵר
הוּא הַרְבֵּה יוֹתֵר מִכָּל הַרוּחַ הַמְדֻמָּה, וְאֲזִי יֵצֵא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ.

וְכֵן הָיָה פַּעַם סְפוּר, שֶׁאַבְרָהָ אֶחָד שְׂכַר אֵיזָה פּוֹעֵל לְצַבֵּעַ אֶת
בֵּיתוֹ בְּמַחִיר מוֹזֵל מְאֹד, וְחָשַׁב שִׁירוּיַת הַרְבֵּה כֶּסֶף בְּמָקוֹם לְשַׁכַּר
צַבֵּעַ מְמָחָה, אַחֵר כַּמָּה יָמִים שֶׁל עֲבוּדָה, כְּשֶׁכָּבַר שְׁלֵם לוֹ רֹב שְׂכָרוֹ,
הִבְחִין שֶׁלֹּא עֹשֶׂה עֲבוּדָה טוֹבָה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְהוֹכִיחוֹ עַל זֶה,
וְהַפּוֹעֵל נִפְגַּע מְאֹד עַל שֶׁלֹּא נִרְאָתָה בְּעֵינָיו עֲבוּדָתוֹ, וְנִטַּל כָּל כָּלָיו
וְעוֹב אֶת הַבַּיִת, וְלֹא חוֹזֵר עוֹד, וְהַצָּרֵף הָאֲבָרָה הֵנ"ל לְקַחַת צַבֵּעַ
מְמָחָה, עַל מְנַת לְתַקֵּן מָה שֶׁעוֹת הָרֵאשׁוֹן. וְכִשְׁסִפֵּר הָאֲבָרָה הֵנ"ל
אֶת כָּל הַסְּפוּר לְמוֹהֲרָא"ש נ"י, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "כֵּן
הוּא תְּמִיד, הָאָדָם חוֹשֵׁב שִׁמְרוּיַת בּוֹ בְּמָקוֹם אֵיזָה סֵף כֶּסֶף, אֲבָל
אַחֲר־כֵּן מִתְגַּלֶּה לוֹ שֶׁהֶפְסִיד מִצַּד אַחֵר סֵף יוֹתֵר גְּדוֹל, וְלָכֵן עַל כָּל
אֶחָד לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שִׁיזְכֶּה לְדַעַת תְּמִיד, מְתִי לְהִיּוֹת

חסֵכֵן בְּמִמוֹנוֹ, וּמִתִּי לֵהִיּוֹת וּתְרוֹן, וּבִזְכוּת הַתְּפִלָּה בְּיַדֵּי יְנַחֵהוּ הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת לְאִמְתָּהּ."

וְדָאֵי

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁאֵדָם צְרִיף לְדַבֵּר תָּמִיד רַק בְּנִדְאוֹת
וְלֹא בְּסִפְקוֹת וְכוּ', וְעָקַר הַנִּדְאוֹת הוּא רַק דְּבַר אֶחָד, הֵינּוּ הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ-הוּא, וְאִם-כֵּן לְמַה לְדַבֵּר דְּבָרִים אַחֲרָיִם, שְׁעָלֵיהֶם אֶפְשָׁר לְרִיב
וְלִהְתַּנַּכֵּחַ, זֶה יֵאמַר כֶּף, וְהַשְׁנִי יֵאמַר אַחֲרָת, צְרִיכִים לְדַבֵּר רַק מִמְּנוֹ
יִתְבַּרֵךְ, שֶׁהוּא וְדָאֵי וּבִטּוּחַ, כִּי הוּא יִתְבַּרֵךְ הֵיחָה, הֵיחָה וְיִהְיֶה, וְאִם
יָבוֹא אֶחָד וַיִּרְצֶה לְדַבֵּר דְּבָרִים אַחֲרָיִם וַיִּתְנַכַּח עִמּוֹ, הָרִי מִיָּד יִתְפָּרֵס
שֶׁהוּא אֶפִיקוֹרֵס, וְכֻלָּם יִבְרַחוּ מִמְּנוֹ, וְלִכֵּן הָעָקַר לְדַבֵּר רַק מִמְּנוֹ
יִתְבַּרֵךְ תָּמִיד.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׁאֵפְלוּ מִמְּשִׁיחַ אֵין צְרִיכִים לְדַבֵּר, רַק
מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵךְ לְבַד, וְאֶף-עַל-פִּי שְׁיִשְׁנֵם כְּאֵלוֹ הָאוֹמְרִים אַחֲרָת, אֲבָל
הַמְּצִיאוֹת הֵיא, שְׁבִסּוּפוֹ שֶׁל דְּבַר יוֹצְאִים מִזֶּה קְלִקּוּלִים גְּדוּלִים, כִּי
הוּא דְּבַר נֶעְלָם וְנִסְתָּר לְגַמְרִי, וְאֶף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִתִּי תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה,
וְכֻלָּנוּ יְהוּדִים מְאֻמִּינִים בְּנֵי מְאֻמִּינִים, הַמְּאֻמִּינִים בְּאֻמוֹנָה שְׁלֵמָה,
שְׁבִכָּל יוֹם וַיּוֹם יְכוּל מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ לְהַתְּגַלּוֹת, וְכִמוֹ שְׁאוֹמְרִים: "אַחֲכָה
לוֹ בְּכָל יוֹם שְׁיָבוֹא", אֶף אֵי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה בְּרַבִּים, וְלִפְרֵסֵם מִי
וּמָה וְכוּ', כִּי אִם יִדְבְּרוּ כֵן, וּבִסּוּפוֹ שֶׁל דְּבַר לֹא יִתְקִים כֶּף, יָבוֹאוּ
אֲנָשִׁים לְהַתְּרַחֵק מִן הָאֻמוֹנָה הַקְּדוּשָׁה, וְלִפְל לְכַפִּירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת,
חַס וְשָׁלוֹם, אֶף כְּשֵׁאֲדָם מְדַבֵּר רַק מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵךְ, זֶהוּ דְּבַר וְדָאֵי וּבִטּוּחַ,
וְאֵז יִצְלִיחַ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת אם נתבונן — נראה, שבאשר יבוא ויתגלה משיח צדקנו בעולם, עקר גלוינו יהיה לגלות ולפרסם אלקותו ותברך לכל העולם כלו, ואפלו לאמות העולם, כי מרב גלוי אלקות שיהיה אז בעולם, אפלו אמות העולם יכירו מלכותו ותברך, וממילא למה צריכים לדבר היום מדברים שאף אחד אינו יודע, למה לא נדבר מדברים ודאיים, שהם — דבורי אמונה והשגחה, ולזה בודאי כלם מסכימים, כי בודאי אנו מאמינים באמונה שלמה שמשיח צדקנו יבוא ויגאלנו, ובכל יום ויום אנו מחכים לו וכו', אף אין צריכים לדבר מזה, כי איננו יודעים כלל וכלל מתי ומי וכו', העקר למסור עצמנו לגמרי אליו ותברך, ואיך שהוא ותברך ירצה פן יהיה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שאחרים אינם אומרים כן, אני אומר כן, ומי שרוצה לבוא ולחלק עלי — יבוא ויחלק, כי העקר הוא רק לדבר מדברים בטוחים וידועים, שהוא — הקדוש-ברוך-הוא בעצמו כביכול, ועל-ידי-זה יצליח מאד מאד, ואף-על-פי שגם על האמונה הקדושה יש אנשים שרוצים להקשות קשיות וכו', ויש כאלו שרוצים שיוכיחו להם את אמתת מציאותו ותברך וכו', להם צריכים לומר: אני רואה שאמה יכול ללכת, ומי הולך בך? הלא רק הקדוש-ברוך-הוא הולך בך, וכן שאר כל העולם כלו עומד ומתקיים, ומי מחיה ומנהיג אותם? הלא רק הקדוש-ברוך-הוא... וזה דבר שהוא ודאי, ומזה צריכים לדבר, וכשהאדם מרגיל את עצמו לדבר רק בודאות, אז יצליח מאד.

וילון

מוהרא"ש נ"י אמר, שהקדשה מסבכת בוילון גדול מאד, וככל שהקדשה גבוהה יותר, כך היא מסבכת ומסתרת בוילון עב וגדול יותר, עד שאף אחד אינו יכול לראות זאת, ולכן בני-אדם מזלזלים כל-כך בקדשה, מחמת שהקדשה מסתרת ומכסה מאד, ואי אפשר לראות כלום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה סוכב הולך גם על הצדיק, שהוא מסבב עם וילון, וככל שהוא צדיק יותר גדול, כן הוילון גדול יותר, ומסתיר את אורו יותר, ומחמת זה אין לאף אחד השגה בצדיק, והצדיק היושב תחת הוילון, יושב ושוחק מפל העולם פלו, כי מאחורי הוילון, הוא יושב ומאיר את אורו יתברך לכל העולם פלו, ומפרסם אלקותו יתברך בכל מקום, ואף אחד אינו יודע ממנו כלל, עד שיש צדיקים גדולים שמסתרים כל-כך, שאף אחד בעולם אינו יודע מהם כלל, ואף-על-פי-כן הם ממשיכים השפעות טובות לכל העולם פלו, ומוסרים תמיד את נפשם ומתפללים בשביל כלל נשמות ישראל, ועוסקים בחדושי תורה שיעזרו לכל נשמות ישראל, אף אף אחד אינו יודע מהם כלל, כי הם מקפיים בוילון גדול ועב מאד, וככל שהם גדולים יותר, כן מסתרים בוילון גדול יותר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם הקדוש-ברוך-הוא בעצמו כפיכול, מסבב ומסתר בוילון גדול, כי אלקותו יתברך נסתרת מעיני כל חי, ואף אחד אינו תופס, שמלא כל הארץ כבודו, והוא ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין, ואם היה האדם יודע, שהקדוש-ברוך-הוא נמצא בכל העולם פלו, היה בטל במציאות לגמרי, אף למען הבחירה והנסיין, הסתיר הקדוש-ברוך-הוא את אלקותו בוילון גדול, ועל-ידי-זה אין לאף אחד השגה בו, וזה אשר וילון עולה בגימטריה ק"ב כמנין אמונה, כי אי אפשר בשום פנים ואפן להשיגו יתברך, אלא על-ידי האמונה הקדושה, שהיא המלכות, ואם האדם זוכה ויש לו שכל, יבין וידע, שבוילון בעצמו שהוא ההסתרה, שם נמצא הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, ואם יחפש ויבקש

אחריי יתברך, יזכה להסיר את הוילון, ולראות את אלקותו יתברך, מה שאין כן כשאין לאדם שכל, אזי הוילון נהפך להסתרה גדולה, ואינו רואה מאומה. וכן הוא לגבי הצדיקים ולגבי התורה הקדושה, מי שיש לו שכל, זוכה להסיר את הוילון, ולהתקרב אליהם באמת.

והוי

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להרגיל את עצמו להתודות לפניו יתברך תמיד, ולומר: "רבנו של עולם, חטאתי, עויתי ופשעתי לפניך, והרע בעיניך עשיתי, רבנו של עולם, מחל לי על כל עוונותי" וכו', ובאפן כזה יזכה להתקדם בעבודת השם יתברך, ולעלות מעלה מעלה, מה שאין כן כשאדם עושה מעצמו איזו ישות ומציאות, וחושב שכבר זכה למדרגה והשגה וכו', אזי לא יזכה אף פעם לחזר בתשובה שלמה באמת, כי הלא חושב שהוא צדיק ועושה רק טוב וכו', אבל כשהוא מתודה אליו יתברך תמיד וחוזר בתשובה, על-ידי-זה עולה מעלה מעלה, כי הודוי הוא עקר מצות התשובה, וכמוכא בהלכות תשובה לרמב"ם (פרק א', הלכה ב'), ע"ן שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם לפני אנשים צריך להתודות ולבקש מחילה מהם, ולומר: "אולי עשיתי לך עולה, מחל לי" וכו', ואז אם הדבר אמת, ובאמת עשה לאותו אדם עולה, הרי בודאי עשה טוב בזה שבקש ממנו סליחה ומחילה, כי אין לחכות עד ערב יום הכפורים כדי לבקש מחברו ומחילה, כי מה יהיה אם ישכח אז, ועברות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר, ולכן כדאי לבקש מחילה מיד, ואם אין הדבר כך, שלא עשה לו עולה וכו', יתעורר האדם השני בעצמו לעשות תשובה, אשר זו היתה העבודה הקדושה של שני האחים הקדושים: הרבי ר' אלימלך והרבי ר'

זוֹשָׁא, זְכוּתָם תִּגַּן עֲלֵינוּ, שֶׁהֵיוּ צוֹעֲקִים עַל עֲצָמָם, וְהָיָה הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ זי"ע אוֹמֵר: "אֹי מֶלֶךְ, מֶלֶךְ, לְמָה עָשִׂיתָ כֹּךְ וְכֹךְ", וְהִתְחִיל לִפְרֹט אֶת הַחֲטָאִים שֶׁל הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵיוּ יוֹשְׁבִים אֶצְלוֹ, וְכֵן הַרְבֵּי ר' זוֹשָׁא זי"ע צָעַק עַל עֲצָמוֹ בְּרַבִּים: "זוֹשָׁא, זוֹשָׁא, מָה עָשִׂיתָ" וְכוּ', וּבְדֶרֶךְ זֶה נִתְעוֹרְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֲחֵרִים בַּתְּשׁוּבָה, כִּי הִבִּינוּ שֶׁבָהֶם יֵשׁ כָּל הַחֲטָאִים הָאֵלּוּ... נִמְצָא שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְנוּדוֹת תָּמִיד, וְזֶה יִגְרַם שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּעֲצָמוֹ וְגַם יַעֲזֹר אֲחֵרִים בַּתְּשׁוּבָה, כִּי הוֹדוּי יִשְׁפֹר לְבוֹ בְּקִרְבוֹ, וַיַּעֲזֹר אוֹתוֹ לְחֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה שֶׁלְּמָה בְּאֵמֶת; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁעוֹסֵק בְּכֹךְ תָּמִיד, וּמִתְנוּדָה לְפָנָיו יִתְפָּרֵךְ תָּמִיד, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי־זֶה יַעֲלֶה מַעְלָה מַעְלָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁעֵקֶר הוֹדוּי צָרִיךְ לְהִיּוֹת עַל בְּטוּל הַזְּמַן שֶׁל הָאָדָם, כִּי בְּנִי־אָדָם מְבַטְלִים וּמְבַזְבְּזִים וּמְבַלְיִים אֶת זְמַנָּם בְּהִבָּל וּבְרִיק, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וּמְדַבְּרִים כָּל מִינֵי שְׁטִיּוֹת וְהִבָּלִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה אֵינָם לוֹמְדִים וְאֵינָם מִתְפַּלְלִים כָּלֵל, וּלְבִסּוּף יִצְטָרְכוּ לְתַן עַל כָּל זֶה דִּין וְחֲשָׁבוֹן, וְלִכֵּן צָרִיכִין לְהִתְנוּדוֹת עַל כֹּךְ תָּמִיד, וּלְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְפָּרֵךְ, אֵיךְ שֶׁיַּצְרוּ מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְגוֹרֵם לוֹ לְבַטֵּל וּלְבַזְבֹּז אֶת זְמָנוֹ הַיָּקָר מְכַל וְכוּ', וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּעֲצָמוֹ יִזְכֶּה לְנַצֵּל אֶת זְמָנוֹ הַיָּקָר, וְלְהַשְׁלִים אֶת כָּל הַזְּמַן שֶׁאֵבֵד בִּימֵי חַיָּיו, וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שֶׁלְּמָה בְּאֵמֶת; אֲשֶׁרֵי לוֹ וְאֲשֶׁרֵי חֵלְקוֹ.

זמן

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהַמְתַּנָּה הַיָּקָרָה בְּיוֹתֵר שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם הַיָּא — הַזְּמַן, כִּי פְּשִׁיט לֹא זְמַן, יְכוּל לְמַלֵּא אוֹתוֹ עִם כָּל טוֹב אֵמֶתִי וְנִצְחִי. אֵךְ עֵקֶר צִרַת הָאָדָם בָּאָה כְּשֶׁאוֹמֵר: "אֵין לִי מָה לַעֲשׂוֹת עִם הַזְּמַן", וְהוֹלֵךְ וּמְבַלְיָה זְמָנוֹ הַיָּקָר בְּהִבָּל וְרִיק, וּמִתְעַצֵּל לְמַלֵּא אוֹתוֹ

בדבר ממש, פי הבטלה היא קללה גדולה, ומביאה את האדם לכל מיני רעות, רחמנא לצלן. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (כתבות נט): הבטלה מביאה לידי שעמום ולידי זמה, רחמנא לצלן, פי כשאין לאדם מה לעשות בזמנו, נכנסים בו כל מיני דמיונות ורעיונות רעים, ומביאים אותו לידי כל מיני רעות שבעולם, רחמנא לצלן, וכאמת כל זה נמשך מהחלל הפנוי שעשה הקדוש-ברוך-הוא בשעת בריאת העולמות, שפתו עקר בחירת האדם, פי עקר הפח של החלל הפנוי נאחז אצל מי שמחו ריק ופנוי מתורה ועבודת השם יתברך, וגם מעסקים גשמיים הוא מתעצל מאד, ומבטל את זמנו בהבל וריק, ואז מזמנו הפנוי הוא נופל לתוך החלל הפנוי, ונדמה לו שאין לו מה לעשות כלל, אבל כשאדם תמיד עסוק באיזה עסק, הן עסק רוחני של תורה ועבודת השם יתברך, והן עסק גשמי של פרנסה וכיוצא בזה, אזי עסקיו שומרים אותו מפל רע, וכבר אין לו זמן לחשב דמיונות ורעיונות רעים, וזוהי התחלת ישועתו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריך האדם תמיד להיות כל-כך עסוק, עד שמרב טרדתו בעסקיו, ישכח את כל שטיותיו, ולא יהיה לו זמן לחשב מהם כלל, וכמו שספר מוהרנ"ת ז"ל, שפעם היה אחד שהיו לו הרבה פחדים ודמיונות של הבל, ולא רצה לצאת מחוץ לבית מרב פחד, ופעם הגיעו 'היידמאקעס' (קבוצה של רוצחים) לעיר, וכל בני העיר נאלצו לברח, וגם האיש הנ"ל מרב בהלה, שכח את כל הפחד שהיה לו לצאת מהבית, וברח עם כלם אל תוך היער, ושאלו אותו האנשים: "איך ברכת, הרי אתה פחדן וחושש לצאת מביתך?" ועל זה השיב: "מרב פחד מה'היידמאקעס' שכחתי שאני פחדן" ... הרי כשאדם עסוק בעניניו, אין לו זמן אפלו לחשב מפחדיו ודמיונותיו הרעים, ולכן צריך האדם לראות למלא את זמנו תמיד, עד שיתבטלו ממנו כל דמיונותיו, ואזי יהיה חיים טובים תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שמכיר גדל הערך והחשיבות של הזמן, אינו מבטל ממנו אף רגע, כי חבל לו על כל רגע שהיה יכול לרכש לעצמו אורות עליונים וגבוהים מאד, כי כל דבור של תורה ותפלה הוא דבר נצחי וקיים לעולם ועד, ואם-כן איך יתן לרגע זה לילך לבטלה, חס ושלום, ולכן אפילו אם אין לו ברגע זה איזה ספר ללמד בו, אבל יכול לפתח פיו לדבר אילו דבורים להשם יתברך, או לחזור על איזה למוד בעל פה וכיוצא בזה, ולמה יאבד בידיים אורות נוראים ונשגבים כאלה, הלא רגעים אלו לא יחזרו לו אף פעם, וכמאמר החכם: "אדם דואג על אבוד דמיו ואינו דואג על אבוד ימיו, דמיו חוזרים וימיו אינם חוזרים"; ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, ושומר תמיד על זמנו כראוי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-כן זמ"ן עולה בגימטריה כשני השמות: מ"ה, ב"ן ביחד, (וכמוכא בכתבי האריז"ל בכונת קדוש לליל יום טוב), כי כשאדם שומר על זמנו כראוי, מתיחדים על ידו שני השמות הנ"ל, ועולה ומקשר עולם העשיה בעולם היצירה (המכונים כנגד שני השמות הנ"ל) ביחד, כי עקר אריכת הזמן נדמה לאדם כשנופל לתוך גשמיות עולם העשיה, וחושב שיש לו הרבה זמן, עד שאינו יודע מה לעשות עמו, אבל כשבא להפכה הנ"ל, שאין הזמן עומד כלל, והכל פורח כהרף עין, וצריכים לתפס ולמלא כל רגע עם טוב אמת ונצחית, אזי הוא עולה ומתעלה מתוך גשמיות עולם העשיה לרוחניות עולם היצירה, שהוא עולם המלאכים, ויוצא מגדר האנושי לגמרי, ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ושומר על זמנו בשמירה מעלה מאד.

זכות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך להרגיל את עצמו תמיד לחפש זכות בחברו, ולדון כל אחד ואחד לכף זכות ולמצא בו נקדה טובה, כי אף פעם אי אפשר לדעת מה עובר על השני, ובעוונותינו הרבים עובר על בני-אדם מה שעובר — צרות ויסורים וכו', רחמנא לצלן, ולפעמים נראה כאלו אינו מתנהג יפה והוא אדם רע וכו', ובאמת אינו כן, רק הוא סובל מה שסובל מביתו או מילדיו, מפרנסה או מבריאות, ואינו מתפונן לעשות שום דבר רע כלל, ולכן צריך לדונו לכף זכות, וכשמרגיל את עצמו לדון אנשים לכף זכות, על-ידי-זה מעלה אותם מכף חוב לכף זכות, ויכול על-ידי-זה להחזיר את כל העולם פלו בתשובה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפב).

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר את כל האברכים, בחורים ובחורות הנכשלים בעברות, רחמנא לצלן, אני בעצמי יכול לדונם לכף זכות, ולכתב על כף ספרים שלמים. ומוהרנ"ת ז"ל אמר, שהוא יכול ללמד זכות אפלו על בעל העברה הגדול ביותר, ולכתב עליו כמה גליונות של דברי זכות, וגם אני יכול לכתב על כל אחד שנכשל בפגם הפריית, רחמנא לצלן, ספרים עבים מאד, ולדונם לכף זכות, כי מסתובבים אצלי הרבה בחורים ואברכים המספרים לי מה שעובר עליהם, ואני יודע שאינם רוצים לחטא, אף עובר עליהם מה שעובר, ואינם מוצאים את זווגם וכו', ובעולם העליון אלמד זכות על כלם, וכל ספרי נכתבים על קטב זה — לקרב יהודים אליו יתברך, ולדון את כל אחד ואחד לכף זכות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריך למסור נפשו על מדת הזכות, הינו לדון כל יהודי ויהודי לכף זכות, וצריכים על זה מסירות נפש ממש, כי טבעו של האדם לראות רק רע אצל השני, ולדון אותו לכף חוב, ולכן צריכים מסירות נפש גדולה לדון את חברו לכף זכות, כי אין זה דבר קל כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת נסע מוהרנ"ת ו"ל עם ר' נחמן טולטשינער ו"ל בדרך, ובדרך נסיעתם חזר מוהרנ"ת ו"ל על התורה בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפב, שנקראת: "אומרה לאלקי בעודי", ששם מדבר רבנו ו"ל מענין שצריך לדון את כל אחד ואחד לכף זכות, ולמצא בו נקודות טובות, ואפלו ברשע הגמור וכו', ור' נחמן טולטשינער ו"ל חזר אחרי מוהרנ"ת ו"ל מלה במלה בדרך למודו בתורה, ומוהרנ"ת ו"ל הסתובב אל ר' נחמן טולטשינער ו"ל ואמר לו: "אתה חושב שזה דבר קל לדון אנשים לכף זכות? זהו הדבר הקשה ביותר, כי הרי רבנו ו"ל אומר, שעלידי שדנים אחרים לכף זכות, יכולים להחזירם בתשובה, ואם עדין לא חזרו כלם בתשובה, סימן שלא דנו אותם לכף זכות... ולכן צריכים על זה מסירות נפש ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם צריך בעקר להרגיל את עצמו לדון לכף זכות את אשתו, כי יש אנשים כאלה שמדקדקים כל-כף עם נשותיהם, ואם אינן עושות בדיוק כפי שצוו להם, נעשית ביניהם מריבה שלמה, והופכים שמים וארץ וכו', ולכן העקר הוא להרגיל את עצמו לדון את אשתו לכף זכות, ואפלו שאינה עושה כל מה שרוצה, ואינה מנקה את הבית בדיוק כפי שנראה לו, במקום לצעק עליה ולכעס ולריב, יותר טוב לדון אותה לכף זכות ולעזר לה, וכשהאדם זוכה לדון את אשתו לכף זכות תמיד, אזי ביתו נתהפך לגן-עדן ממש; אשרי הזוכה להגיע לזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכים לדון לכף זכות גם את הילדים, כי על-פירב ההורים אינם יכולים להבין את ילדיהם, ודנין אותם לכף זכות, אבל באמת אסור לעשות כן, וצריכים להבין את הילדים, כי גם עליהם עובר מה שעובר, ואף-על-פי שלפעמים אינם מציתים להורים, צריכים לדון אותם לכף זכות, ולרחם עליהם, ולמרות שזהו בודאי דבר קשה מאד, כי טבעו של אבא שרוצה שפנו יצית לו וישמע לדבריו, אף אם יש לאב שכל, ודן את בנו לכף זכות, ויודע

שְׁבוּדַי גַּם עָלְיוּ עוֹבֵר מֵהַשְּׁעוֹבֵר, וְאֵינוֹ מְטִיל עָלָיו אֶת מְרוֹתוֹ
בְּחֻזְקָה וְכוּ', עַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה לְרוֹת מִמֶּנּוּ רַב נַחַת,
וְתִתְקַשֵּׁר אֵלָיו בְּאַמֶּת, כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי שְׁמַרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ
לְדוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה לְהִתְנַהֵג בֶּן בְּאַמֶּת.

זֶהָר

מוהרא"ש נ"י אָמַר, כִּי לְמוֹד הַזֶּהָר וְהַתְּקוּנִים מְזַכֵּךְ אֶת הַמַּחֲזִין
וּמְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם מִן הַשְּׁנָה, כְּאֲשֶׁר גִּלָּה לָנוּ רַבְּנּוּ וַ"ל (לקוטי-מוהר"ן,
חֶלֶק א', סִימָן ס), שְׂרָבִי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי הוּא בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת
הַשְּׁנָה, כִּי יֵשׁ בְּגֵי-אָדָם שְׁיִשְׁנִים אֶת יְמֵיהֶם, וְהַצְדִּיק הָאֵמֶת מְעוֹרֵר
אוֹתָם מְשַׁנְתָּם, וְעַקֵּר הַשְּׁנָה הוּא שְׁהַמַּחֲזִין יִשְׁנִים, וְאֵינוֹ מְרַגֵּשׁ אֶת
אַמְתּוֹ מְצִיאֹתוֹ יְתַבְּרֵךְ, כִּי מֵרַב יֵאוּשׁ שְׁאָדָם מִנַּח בּוֹ מֵרַב חֶטְאָיו
וְעוֹנוֹתָיו, עַל-יְדֵי-זֶה מַחוּ יֵשׁן, וְהוּא נִמְצָא בְּקִטְנוֹת גְּדוּלָּה, כִּי
אֵינוֹ מְרַגֵּשׁ אֶת אַמְתּוֹ מְצִיאֹתוֹ יְתַבְּרֵךְ, וְתַכְפֵּף-וּמִיד כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד
זֶהָר וְתְקוּנֵים, מְתַעוֹרֵר מַחוּ מִן הַשְּׁנָה, וּמְרַגֵּשׁ אֶת אַמְתּוֹ מְצִיאֹתוֹ
יְתַבְּרֵךְ, וּמִי שְׁמַרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְלַמֵּד זֶהָר, מַחוּ מְשׁוּטֵט מִמִּילָא
בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כִּי עַל-יְדֵי לְמוֹד זֶהָר וְתְקוּנֵים, מְחַשְׁבָתוֹ עוֹלָה
אֶל מְקוֹם הַלְמוּד, וְיַעַן שֶׁהַלְמוּד שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי הוּא גְלוּי
אַלְקוּת, וְהוּא רְגִיל לְדַבֵּר מִהָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וּמֵה נַעֲשֶׂה בְּעַת קִיּוֹם
הַמְּצוּוֹת, וְאֵילוּ שְׁעִשׂוּעִים הֵם גּוֹרְמִים לְמַעְלָה, וְכֵן לְהַפּוּךְ כְּשֶׁעוֹבְרִים
אִיזוֹ עֲבָרָה, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבֵן, אִיזָה פָּגָם וְחֻרְבָן גּוֹרְמִים לְמַעְלָה בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת, וּכְשֶׁאָדָם רְגִיל בְּלְמוֹד זֶהָר וְתְקוּנֵים, עַל-יְדֵי-זֶה מְתַעוֹרֵר
נִשְׁמָתוֹ מִן הַשְּׁנָה, וּמִתְחִיל לְזַכֵּר מִמֶּנּוּ יְתַבְּרֵךְ, עַל-כֵּן אֲשֶׁרֵי וְאֲשֶׁרֵי
מִי שְׁלוֹמֵד בְּכָל יוֹם שְׁעוֹר קְבוּעַ בְּזֶהָר וְשְׁעוֹר קְבוּעַ בְּתְקוּנֵים, כִּי
עַל-יְדֵי-זֶה תְּתַעוֹרֵר נִשְׁמָתוֹ מִן הַשְּׁנָה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל אנשי שלומנו הוא דבר פשוט ללמד בכל יום שעור כסדרן בזהר ובתקונים, ואפלו אצל האיש הפשוט מאנשי שלומנו, גם אצלו רואים סימניות בזהר ובתקונים, כגון בני-אדם שהיתה להם חנות וישבו כל היום בחנות, והיה נדמה עליהם שהם אנשים פשוטים, עם כל זאת בין השעורים שלהם שלמדו בחנות, כגון: עין יעקב, תהלים, לקוטי-הלכות, היה להם גם שעור בזהר ובתקונים, כי גם האמירה בעלמא מעוררת מן השנה, כי על-ידי למוד זהר ותקונים, המחשבה עולה למעלה למעלה; על-פן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, וקובע לעצמו בכל יום שעור קבוע בזהר ובתקונים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצלו הדרך היא, שבבקר קדם התפלה אחר ברכת התורה, יש לו שעור בזהר, וקדם השנה יש לו שעור בתקוני זהר, שאז לומד כמה שיכול מעט או הרבה, כפי הפנאי שיש לו, ובאמצע היום יש לו עוד שעור בזהר עם פרושים, וכן שעור בתקונים עם פרושים.

ותמיד מעורר מוהרא"ש נ"י את תלמידיו, שיתמידו בלמוד זהר ותקונים, ואמר בשם האריז"ל, שפעם נתן תקון לבעל תשובה ללמד בכל יום חמשה דפי זהר וחמשה דפי תקונים, אשרי מי שיאחז בזה כל ימי חייו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-ידי למוד זהר נפתח המוח והדעת לראות שיש עוד עולם, כי האדם מצמצם בזה העולם, ומרב צרותיו, דאגותיו ויסוריו, נדמה לו כאלו אין לו רק העולם הזה והבוליו ודמיונותיו וכו', אבל כשאדם רגיל בלמוד זהר, אז רואה בחוש שיש עוד עולם, והקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו בחסד וברחמים, והעולם הזה מקשר לעולמות העליונים; אשרי מי שמתמיד בלמוד זהר בכל יום.

זריזות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך להרגיל את עצמו להיות זריז מאד בכל מעשיו, כי מדת הזריזות היא המדה היקרה ביותר שאדם יכול לזכות אליה, כי אם זכה למדת הזריזות, כבר זכה לכל, כי המדה המגנה ביותר היא מדת העצלות, שהאדם עצל, ואינו רוצה לעשות שום דבר, לא לעבד, לא ללמד ולא להתפלל, ורואים טבעי בני-אדם, שהם כל כך עצלנים, שאפילו לישן אינם יכולים, אף שהם כבר יגעים מאד מאד ונופלים על פניהם מרב עיפות שהם עיפים ויגעים מכל היום, עם כל זאת מחמת מדת העצלות, אינם הולכים לישן, כי שורפים את זמנם היקר בהבל וריק, וכן בכל פרט ופרט מהחיים הם עצלנים, וזה מה שהורס את כל חיהם, ועל-כן צריך להרגיל את עצמו ביותר במדת הזריזות, כי אי אפשר להצליח בזה העולם בין בגשמי ובין ברוחני אלא על-ידי מדת הזריזות, ומוהר"ן ת"ז"ל היה דגמא חיה במדת הזריזות, כי היה זריז גדול בכל מעשיו, עד שאמר לו פעם רבנו ז"ל, אתה עוד תהיה מנהיג, כי מדת הזריזות מביאה את האדם לכל מיני מעלות ומדות טובות, ובפרט אי אפשר לקנות קנין התורה אלא על ידי מדת הזריזות, כי על פי רב למה אין אדם לומד תורה, זה רק מחמת עצלות, שהוא דוחף משעה לשעה ומיום ליום, ובין כך אינו תופס שעוברים לו הימים והשבועות, החדשים והשנים להבל ולריק, ומאומה אין בידו, לא כן כשאדם הוא זריז מאד, יודע שהיום אני צריך ללמד אפילו מעט דמעט, וכן בכל שעה ושעה, על ידי זה זוכה למלא את היום עם הרבה טוב אמתי ונצחי, ובמשך כמה שנים זוכה לעבר ולסיים את כל התורה כלה, וכל זה הודות למדת הזריזות שיש בו, שמזרז את עצמו בכל יום ויום. ותכמינו הקדושים אמרו (ילקוט משלי רמז תתקמ"ה): תלמיד חכם שונה שנים ושלשה פרקים בשבת, שנים ושלשה דברים ביום,

שְׁתִּים שֶׁל שְׁפָרְשִׁיּוֹת בְּחֻדְשׁ, נִמְצָא עֲשִׂיר לְאַחַר זְמַן, אֲבָל אִם אוֹמֵר:
 לְמַחֵר אָנִי לוֹמֵד, לְמַחֵר אָנִי שׁוֹנֶה, אִין בְּיָדוֹ כְּלוּם, וְעָלִיו נֶאֱמַר (מְשָׁלִי
 כ, ד): "מִחֲרָף עֲצָל לֹא יִחְרַשׁ", כִּי אִי אֶפְשָׁר לְזָכוֹת לְקַנְיֵן הַתּוֹרָה
 אֲלֹא עַל-יְדֵי מִדַּת הַזְּרִיזוֹת, לִידַע שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה הוּא גַם-כֵּן יוֹם, וְעוֹד
 מְעַט יִפְרַח לוֹ הַיּוֹם וְלֹא יִשָּׂאֵר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לְזַרְזוֹ אֶת
 עֲצָמוֹ בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֶט שֶׁל הַחַיִּים, כִּי גַם בְּעֶסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה צָרִיךְ לְזַרְזוֹ
 עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד, וְתִכְף-וּמִיד כְּשֶׁבָא לְיָדוֹ אֵיזָה מִסְחָר — יַעֲשֶׂהוּ, כִּי
 הַכֹּל מְשֻׁגָּח בְּהַשְׁגָּחַה פְּרֻטִית מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שְׂדִיקָא בַּיּוֹם הַזֶּה יִרוּיַח
 וְיִתְרַחֵב לוֹ בְּפִרְנָסָתוֹ, וּכְמוֹ-כֵן כְּשֶׁבָאָה לוֹ אֵיזוֹ עֲבוּדָה לְעֵבֶד, אוֹ
 אֵיזוֹ עֲשִׂיָה לְעִשׂוֹת, תִּכְף-וּמִיד יִזְרֹז אֶת עֲצָמוֹ לְעִשׂוֹתָהּ, כְּדִי שֶׁלֹּא
 יִתְבַּלְבַּל כָּלֵל אַחֲרֵי-כֵן, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָנִים רוּחָנִיִּים, כְּגוֹן
 לִילָף לְבֵית-הַכְּנֶסֶת לְהַתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, מְנַחֶה אוֹ מְעֲרִיב, צָרִיךְ
 לְהִיּוֹת זְרִיז גָּדוֹל שֶׁלֹּא יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְתְּפִלָּה, וְאֵל יִדְבַּר אֲז
 עִם שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע-עוֹלָם, רַק יִזְרֹז עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד לְשָׁמֵר עַל זְמַנֵּי
 הַתְּפִלָּה, וְזוֹהִי שְׁלֵמוֹת הַזְּרִיזוֹת; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁקּוֹנֶה לְעֲצָמוֹ אֶת מִדַּת
 הַזְּרִיזוֹת בְּאַמְתָּ.

זְקוֹן

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׂאָדָם צָרִיךְ לְהִזְהַר וּלְהִקְפִּיד מְאֹד מְאֹד
 לֹא לְהוֹרִיד אֶת הַזְּקוֹן, כִּי מוֹהֲרָנ"ת ו"ל הִקְפִּיד עַל זֶה מְאֹד מְאֹד,
 וְאָמַר שֶׁהוּא עוֹן חַמּוּר מְאֹד מְאֹד לִילָף בְּלִי זְקוֹן, וְאָף שֶׁלְכַאוּרָה יֵשׁ
 כְּמֵה הַתְּרִים, עִם כָּל זֹאת בְּאַמְתָּ אִין עַל זֶה שׁוֹם הַתֵּר, עַל-פִּי סוּדוֹת
 הַקְּבֵלָה. וּפְעַם אַחַת הִרְבֵּה מוֹהֲרָנ"ת ו"ל לְדַבֵּר בְּעִנְיַן זְקוֹן וּפְאוֹת,
 וְהַתְּבַטָּא וְאָמַר: "אִישׁ יְהוּדִי שֵׁישׁ לוֹ זְקוֹן וּפְאוֹת, כְּשֶׁמִּגִּיעַ זְמַנוֹ
 לְשִׁכְּבַע עַל הַרְצָפָה עִם הַרְגְּלִים אֶל הַדְּלֵת (הַיְנוּ שְׁנַפְטָר), אִין לוֹ מֵה
 לְהַתְּבַיֵּשׁ כָּלֵל, מֵאַחַר שֵׁישׁ לוֹ זְקוֹן וּפְאוֹת", וְהַתְּבַטָּא מוֹהֲרָנ"ת ו"ל

בחרירות גדולה, על כל אלו שמגלחים את הזקן והפאות, ואמר, ששמע בפרוש מרבנו ז"ל, שבמים הקדמונים גם אמות העולם הנה להם זקן, ורק לפני כמה מאות שנים התחילו להוריד את הזקן, ואחר-כך למדו מהם רשעי ישראל, עד שנתרבתה הפרצה בעוונותינו הרבים, ונעשה להתר גם בין הכשרים להוריד את הזקן, והאריך מאד מאד בשיחה זו (עין חיי-מוהר"ן, סימן נא).

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב החסיד רבי ישראל קארדוונער ז"ל, קדם הסתלקותו לעילא ולעילא, הנה שמח מאד, אף שהיה כבר חלוש מאד מאד, כי הנה סמוך ממש לגסיסה, וכששאלו אותו, למה הוא כל-כך שמח, ענה ואמר: "תודה לאל שאני נפטר עם זקן ועם פאות", ובמלים אלו הסתלק...

ואמר מוהרא"ש נ"י, כשבר ישראל הולך עם זקן ופאות, זה בעצמו שומר אותו מלילה אל המקומות המטנפים, כי מתביש מפני העוברים והשבים שלא יתפסוהו עובר עברה, כי הזקן והפאות הם שמירה לאדם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכין להשפיל בדבר זה מאד מאד, הינו בענין הזקן והפאות, ובפרט אלו בעלי התשובה, שרק עכשו חזרו בתשובה, צריכין ללכת לאט לאט, ולא לילה בדרך קיצונית מן הקצה אל הקצה, הינו שצריכים לשכנע ולהסביר לאשה את מעלת וגדלות הזקן והפאות, ולא לצאת לריב עמה בשביל זה, כי לא כל אשה מוכנה לזה, ובפרט אלו שעדין רחוקים מהיהדות, אצלם דבר זה מוזר מאד, וצריך סבלנות גדולה עד שיוכל להסביר ולשכנע אותן במעלת הזקן והפאות, ואסור לריב בשביל זה, ומכל שכן לא להתגרש בשביל זה, ומוהרא"ש נ"י מתנגד מאד על אלו שאומרים, שמוטב להתגרש מהאשה, אם אינה מסכימה שיגדל זקן ופאות, ורגיל לומר, שזה בכלל רבוי אור, שגורם אחר-כך שבירת הכלים, כי להתגרש קל מאד, אבל לחזור ולמצא אחרת, כבר קשה מאד,

ויבוא לידי עבירות חמורות, רחמנא לצלן, מה שאין בן כשמהיה לו סבלנות, וידבר על לב אשתו, וישכנע אותה ויסביר לה את גדלת ומעלת הזקן והפאות, אזי לבסוף בנדאי תניח לו לגדל זקן ופאות.

ופעם בא זוג אחד אל מוהרא"ש נ"י, שהבעל נעשה בעל תשובה, וגדל זקן ארוך, ואשתו רצתה להתגרש ממנו בעבור זה, כי לא הסכימה בשום פנים ואפן שיהיה לו זקן, ואף שמוהרא"ש נ"י דבר עמה הרבה, הבין שאינו יכול לפעל אצלה, כי היתה נחושה בדעתה להתגרש מבעלה עקב הזקן, ואז הורה מוהרא"ש נ"י לבעל, שיוריד את הזקן, כדי להציל את ביתו, ואמר לו: "אם תצית אותי בזה, תראה שיתהפך כל ביתך לבסוף לבית יהודי... כי לפעמים האשה מתעקשת בעקשנות, ולבסוף היא חוזרת מעקשנותה, ומתחרטת למה התעקשה, וכבר ראינו דברים כאלו אצל הרבה מבעלי התשובה".

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מה שמקבל בעולם, שזקן ופאות מונעים לפרנסה, זו טעות גדולה, אדרבה זקן ופאות מרמזים על עולמות עליונים, על י"ג [שלשה-עשר] תקוני דיקנא קדישא, שמשם באה הפרנסה והמן. ופעם אחת בא לפניו יהודי שקצץ את זקנו, והתלונן שפרנסתו מצמצמת, ואחז מוהרא"ש נ"י את זקנו המקצץ וסחבו... ואמר לו: "תן כפר לזקנך לגדל, ואז תראה איך שפרנסתך גם-כן תגדל". וכן עשה, והקדוש-ברוך-הוא עזר לו, שהכפלה פרנסתו, ויהי הדבר לפלא.

חדושי תורה

מוהרא"ש נ"י אמר, שבעניני חדושי תורה צריך להיות חכם גדול, ולידע מה לכתב ואיך לכתב, והעקר — שיהיו מתבליים בדבורי אמונה והשגחה פרטית. ואמר שקדם שאדם רוצה לחדש חדושי תורה, עליו להתבודד הרבה עמו ותבון, ולהדביק מחשבתו בעלמא דאתי, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן סה), שאדם צריך לבוא לבטול גמור אל האין סוף ברוך הוא, ואחר-כך פשחזור מהבטול יביא עמו תורה, ומשיף לעצמו חדושי תורה, ועל-כן מי שרוצה לחדש חדושי תורה, עליו להתבודד הרבה עמו ותבון, ויבטל את עצמו לגמרי באין סוף ברוך הוא, ואז מחו יהיה דבוק בו ותבון, ועל-ידי-זה יוכל להמשיך הרבה חדושי תורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אם רואים שאחד זוכה לחדושי תורה רבים, צריכים לידע שעוסק הרבה בתפלה ובקשה, כי כל מה שאדם עוסק יותר בתפלה ובקשה, יותר מאיר לו אורו ותבון, ועל-ידי-זה זוכה לחדש חדושים נפלאים, ועל-כן אשרי מי שזוכה לבטל את עצמו לגמרי באין סוף ברוך הוא, ומדבק את מחשבתו בעלמא דאתי, שאז יביא עמו חדושי תורה אמתיים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר עקר החדושי תורה בדרכי רבנו ז"ל צריך להיות לעבדה ולמעשה, לחזק ולאמץ ולקרב את כל הנפשות אליו ותבון, ולדבר דבורי אמונה והשגחה פרטית, ולהמשיך על עצמו ערבות, נעיונות, ידידות וזיו שכונת עזו ותבון, אשר זה החדוש הכי גדול, בפרט בעתים הללו, שהעולם מלא כפירות ואפיקורסות, כמו שגלה לנו רבנו ז"ל, אשר קדם ביאת המשיח, כל העולם פלו יהיה מלא כפירות ואפיקורסות, ועל-כן עקר החדושים צריכים להיות בדבורי אמונה והשגחה פרטית, וככל שאדם זוכה לחדש יותר באמונה ובהשגחה פרטית דבורים ערבים ומתקים המקרבים בני-אדם אליו ותבון, אין למעלה ממדרגה זו, והחדושים האלו הם אשר בוראים שמים חדשים וארץ חדשה כמוכא בזהר הקדוש (עין בהקדמת הזהר, דף ה').

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל החדושי תורה שלו זכה לחדשם, על-ידי הבזיונות ושפיות הדמים שסבל מאינשי דלא מעלי, שדברו עליו כל דבר אסור, וחרפוהו וגדפוהו וזלזלו בו, והוא ברח אליו יתברך, ועל-ידי-זה זכה שהקדוש-ברוך-הוא נתן לו מתנה "עט זהב" (א גאלדענעם פּעדער), שיוכל לחדש חדושי תורה כאלו עד שהרחוקים והגרועים ביותר, גם-כן ישיגו בהשגות אלקות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב מטשהרין ז"ל אמר בפרוש, ששמע ממוהרנ"ת ז"ל, שהתישב עצמו היטב בינו לבין קונו במה יוכל להמשיך את דעת רבנו ז"ל בעולם, ועלה על דעתו שרק על-ידי שיחדש חדושי תורה, ועל-פן קבל על עצמו לחדש הרבה בדברי רבנו ז"ל, וכך זכה לחדש כל ימיו חדושי תורה, והם הדרושים הנפלאים המובאים בלקוטי-הלכות, ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, אשר באמת מי שזוכה ללמד הרבה לקוטי-הלכות, רואה איך שהלכה אחת מלאה בדרושים נוראים ונפלאים מאד ושכל נורא ונפלא מאד בפסוקי תנ"ך, במאמרי חז"ל ומדרשים, מצוות וחגים וכו' וכו', פי מוהרנ"ת ז"ל קשר אותם יחד, והחדושים הם נוראים ונפלאים מאד מאד; אשרי מי שיתמיד בספרי לקוטי-הלכות, ואז יראה את גדל כחו של מוהרנ"ת ז"ל בחדושי דאורייתא.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאמר פעם רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל: "אתה יחיד בדור בחדושי דאורייתא", ושאל אותו מוהרנ"ת ז"ל: "הלא נמצא הרב" (שידוע שהרבה בדרושים עמקים, בדרושי חסידות), ענה ואמר רבנו ז"ל: "אבל איפה יש לו ההקדמות שלך?" (אבער ווי האט ער דיינע הקדמות?), כאומר על-ידי הקדמותיו של רבנו ז"ל, חדושי התורה הם כבר באפן אחר לגמרי, כי רואים בחוש, אשר על-ידי חדושי תורה אשר בנויים על דברי רבנו ז"ל, יכולים לקרב אלפים ורבבות נשמות ישראל, ואפלו הגרועים והרחוקים ביותר.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרכו של הרב מטשהרין ז"ל היתה, לא לדבר עם אנשי שלומנו מעניני עבודת השם, רק היה מתמיד גדול, וישב בחדרו יומם ולילה ועוסק בתורה ובתפלה ובחדושיין דאורייתא, וכשהפצירו בו אנשי שלומנו, מדוע אינו מוסר שעורים בספרי רבנו ז"ל, ומדוע אינו לומד ברבים, ענה ואמר: "כותב אני את הכל בספרים, ובהם ימצאו כבר אנשי שלומנו דברי מוסר ויראת שמים המשיבים את הנפש, ומחזקים ומאמצים", וכן קים כל ימי חייו, שחדש ספרים נפלאים בדברי רבנו ז"ל, הלא הם ראש ספריו "פרפראות לחכמה", פרוש על כל ה"לקוטי-מוהר"ן", וספר "יקרא דשבתא", קדשת שבת, המגלה איך שכל תורה ותורה מ"לקוטי-מוהר"ן" מדברת משבת, וכן "זמרת הארץ", לגלות איך שכל תורה ותורה מרבנו ז"ל מדברת מארץ ישראל, "ירח האיתנים", שמגלה איך כל תורה ותורה מ"לקוטי-מוהר"ן" מדברת מקדשת ראש השנה, וכן "נחת השלחן" שמפרש את השלחן ערוף, חלק ארץ חיים, יורה דעה ואבן העזר על-פי תורה א' מ"לקוטי מוהר"ן", ועוד ספרים יקרים שזכה לחבר.

וסים מוהרא"ש נ"י בזו הלשון: "גם ממני ישארו הרבה ספרים שיחיו את כל העולם כלו", פון מיר וועט אויכעט בלייבן אסאך ספרים וואס וועלן מחיה זיין די גאנצע וועלט.

חלל הפנוי

מוהרא"ש נ"י דבר פעם שיחה נפלאה מענין תכלית הבריאה וסוד החלל הפנוי המובא בכתבי האריז"ל ובדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימנים: מט, סד), ואמר, שזאת צריכים לדעת, שכל

הבריאה כלה היתה רק בשביל ישראל, כי תכלית כל הבריאה היתה כדי לגלות מלכותו יתברך, ורק עם ישראל מקבלים על מלכותו יתברך עליהם באמת, ורק הם בוחרים מרצונם הטוב לקיים כל מצוות התורה הקדושה, ולקשר את כל הבריאה כלה אל השם יתברך, כי בודאי השם יתברך מסתתר גם בתוך גשמיות הבריאה, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואפלו ענין החלל הפנוי שהיה בשעת בריאת העולם, שלכאורה נראה כאלו צמצם הקדוש-ברוך-הוא אלקותו משם, באמת לאמתו גם בחלל הפנוי יש אלקות, אבל זה מסתר מדעת האדם, וקשה לו להבין את זה, ומזה נתהנה עקר הבחירה והנפיון של האדם, שהרי רואה לפני עיניו "עולם כמנהגו נוהג", וכאלו יש מקרה, טבע ומזל, ואינו רואה אלקותו יתברך באפן גלוי מפל גשמיות הבריאה, אבל כשאדם בוחר בטוב, ורוצה למצא אלקותו יתברך גם מתוך הגשמיות, אזי נתודע לו שגם החלל הפנוי הוא אלקות, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבדבר זה היתה עקר המחלקת בין הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע והמתנגדים, ולא היתה מחלקתם בדברים פשוטים כלל, כי המתנגדים פרשו את ענין החלל הפנוי כפשוטו, הינו שהצמצום שבתחלת הבריאה היה כפשוטו, שהשם יתברך כביכול סלק שכנינתו משם, ובתוך המקום הזה היתה הבריאה, ועקר עבודת האדם הוא לבחור בטוב ולקיים התורה והמצוות בתוך המקום הזה הנקרא החלל הפנוי, אף-על-פי שאינו רואה שם אלקותו יתברך כלל, ומזה נמשכת השיטה של דרך המוסר והעבודה של שבירת המדות וכו', כי מחמת שהכל תלוי בבחירתו של האדם והוא עומד במקום שנראה פנוי וריק מאלקותו יתברך, לכן הוא מכרח לעבד על עצמו ולשפר מדותיו, כדי שלא יפל ביד הקלפות המסככות אותו מכל צד.

אבל הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע ותלמידיו, גלו דרך אחרת לגמרי, שבאמת גם החלל הפנוי בעצמו מלא עם אלקותו יתברך,

וההסתרה היא רק במח האדם מחמת הבחירה והנסיגון (וכמבאר היטב כל זה בלקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן סד, עין שם), כי באמת כל הדומם, צומח, חי, מדבר, מגלה אלקותו יתברך, ואין שום תנועה קלה בעולם שלא תהיה בה השגחת השם יתברך הפרטי פרטית, וככל שהאדם מכניס עצמו בתוך התורה הקדושה וקיום המצוות וכו', כן מתגלה לו אלקותו יתברך המסתתרת בכל גשמיות הבריאה, ואזי הוא ממלא גם החלל הפנוי עם אלקותו יתברך, ומביא את כל הבריאה כלה לתכליתה ושלמותה, נמצא שעקר עבודת האדם, לבטל עצמו לגמרי בתוך האמונה הקדושה, ולדעת שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואזי ממילא תבטלנה ממנו כל הישות והמדות הרעות, כי הלא הוא אינו פאן כלל רק הקדוש-ברוך-הוא בעצמו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שיש בכל זה דברים דקים ורוחניים מאד מסודות נסתרות הבריאה, אשרי מי שזוכה להבינם קצת.

חובות

מוהרא"ש נ"י אמר, שרבנו ז"ל הקפיד מאד מאד על אנשי שלומנו, שלא יכנסו בחובות, ואמר רבנו ז"ל, שיש חטא אחד שגורם לאדם להיות בעל חוב, ולא פרש רבנו ז"ל איזה חטא, והסביר מוהרא"ש נ"י, שכפי המוכן מדברי רבנו ז"ל, זה חטא פגם הברית — הוצאת זרע לבטלה, אשר החטא הזה גורם לאדם להיות בעל חוב תמיד, שזה אשר כתוב (איוב כ, טו): "חיל בלע ויִקְאָנוּ", שהוא ראשי תבות: ח'ו"ב, והשם הזה מובא בדברי הארז"ל, בכונות התפלה, שהוא ראשי תבות: ויקבצנו יחיד מארבע כנפות הארץ, שהשם הזה מסגל לקבץ את כל הנצוצות הקדושים שאדם אבד על-ידי חטא הוצאת זרע לבטלה, נמצא שהחטא הזה הוא הגורם

לאדם להיות בעל חוב, ועל-פן על האדם לשמר את עצמו מאד מלהיות בעל חוב, וכשהוא בעל חוב, צריך שיודע שזה בסבת החטא, ועליו לשוב בתשובה שלמה, ועקר התשובה על זה הוא, למוד תורה הקדושה, שהוא סוד: ו'תן ח'לקנו ב'תורתך, ראשי תבות: ח'יב', ועל-ידי התמדה בלמוד התורה הקדושה, יכולים לפרע את כל החובות, ועל-פן מי שיודע שפגם בחטא הזה ונכנס בחובות, יקבע לעצמו קביעות עצומה בלמוד התורה הקדושה, ועל-ידי-זה ינצל מחובות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר עקר החובות של האדם באים רק מחמת עצלות, שהאדם אינו רוצה לעשות שום דבר בפרנסתו, ואומר שיש לו בטחון, והוא פשוט מבלה את זמנו, ואינו לומד כלל, ואז בודאי יפגס לחובות, כי אם האדם מתמיד בתורה הקדושה, ואינו מבטל את זמנו היקר כלל, רק מכניס את עצמו אל תוך התורה הקדושה, ומחדש חדושין דאורייתא, ואינו מבטל זמנו כלל אפלו כרגע, אז שיהי כל הענין של בטחון, שהוא עושה את רצונו יתברך, ומתמיד בלמוד התורה הקדושה, ועל-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא מפרנסו בפרנסה בשפע, ואין לו מה לדאג כלל, לא-כן כשאדם מבטל את זמנו, ואינו לומד תורה כלל, רק הוא עצלן גדול, ורב שעות היום הולכות אצלו לריק ולהבל, על-ידי-זה נופל בחובות גדולים, ואין שום פלא בזה שנופל לחובות, והוא רק מחמת עצלות שבו, ועל-פן כשיש לאדם חובות, ידע ויחפש היטב היטב בעצמו אם הוא אינו עצלן, כי דרכו של עצלן להיות בעל חוב, ועל-פן אשרי מי שאינו מבלה את זמנו, רק מתמיד בלמוד התורה הקדושה, שאז דיקא יצא מחובותיו, אבל אם יבטל את זמנו ויהיה עצלן, בודאי יהיה בעל חוב גדול, ולא עוד אלא שהעצלות תביא אותו לידי גאון, כמאמרם ז"ל (כתבות נט): הבטלה מביאה לידי זמה ולידי שעמום, כי בזה שאדם מבטל את זמנו להבל ולריק, בא לידי זמה, רחמנא לישזבן, ונכשל בעוונות חמורים, ועל-ידי-זה הוא בא לחובות גדולים, ונכנס לסבוכים רבים כספיים, וכל זה נעשה

רק מחמת העצלות שבו, ועל-פן אין לו על מה להתלונן כי אם על עצמו, ולכן מי שרוצה לצאת מחובותיו, ישתדל לקבוע לעצמו שעורים כסדרן ללמד בכל יום את התורה הקדושה, ועל-ידי-זה באמת יזכה להנצל מלהיות בעל חוב.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה יצר הרע גדול אצל האדם, שתמיד צריך ללוות כספים מאחרים, ואינו מישב את עצמו אשר סוף כל סוף הוא צריך לשלם את זה, כי אין זו עצה להיות בעל חוב, אדרבה החובות יהרסו אותו לגמרי, ועל-פן אשרי מי שיש לו שכל ודעת, ואינו בא לידי חובות כלל, ואז דיקא יצליח דרכו.

חצות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אצל רבנו ז"ל היה ענין אמירת חצות דבר גדול מאד מאד, ועורר את אנשי שלומנו שיאמרו בכל לילה סדר תקון חצות, וכל אנשי שלומנו האמתיים, המסורים באמת אל רבנו ז"ל, נזהרים מאד באמירת סדר תקון חצות. ולפלא הוא שבגני-אדם מזלזלים בזה מאד, והוא מוכא בסימן הראשון שבשלחן ערוך.

והסביר מוהרא"ש נ"י, למה כל-כך קשה לבני-אדם לומר בלילה סדר תקון חצות, הלא הוא מוכא בסימן הראשון בשלחן ערוך, ורואים שבגני-אדם מוסרים את נפשם לקיים את השלחן ערוך מאד מאד, ומחמירים ומקפידים בכל מה שמוכא בו, ורק בענין חצות מקלים מאד. ובאמת דבר זה בא מחמת שעושים מאמירת חצות משהו מיחד, דהינו שמגדילים את זה מאד מאד, ואומרים: "אה! חצות?"... כאומר לומר חצות הוא משהו מיחד, ואינו שרף

אלינו, הינו שמגדילים את זה יותר מדי, ועל-ידי-זה אינם אומרים אותו כָּלֵל, ואף שרוב בני-אדם ערים בשעת חצות, עם כל זאת אינם נוהרים בזה כמו שנוהרים בתפלת שחרית, בתפלת מנחה ובתפלת מעריב, כי דבר זה נעשה אצלם חל, כי לבני-אדם נדמה שפדי לומר תקון חצות צריך להתלבש בשק ואפר ולישב בין תנור לכירים, ורק כך לערוך את סדר התקון, כי אחרת אין זה חצות, ממילא הוא אינו אחוז בזה, ועל-כן אינו אומר כָּלֵל, וזוהי טעות גדולה מאד מאד, כי אמירת אלו העשירה מזמורים המובאים בסדר תקון חצות, עושה פעולה גדולה בשמים, וזוכה לטהר ולזכך את נשמתו, כי כל אלו שזוכים לומר סדר תקון חצות, הם מקרבים את הגאולה, והקדוש-ברוך-הוא משתבח ומתפאר עמם בכל העולמות כלם, ואם היו בני-אדם יודעים מעלת אמירת תקון חצות, לא היו מזלזלים בזה, אלא היו אומרים אותו בפשטות.

וסים מוהרא"ש נ"י: מי שמרגיל את עצמו באמירת סדר חצות, רואה שהוא דבר פשוט, ולא כמו שסוברים שזה ענין ליחידי סגולה... ואמר מוהרא"ש נ"י, שאדם צריך להרגיל את עצמו כל-כך באמירת חצות, עד שלא יעבור עליו לילה אחד בלי לומר חצות. ובנדאי עקר סדר אמירת חצות הוא לילך לישן מקדם, ואחר-כך לקום ולומר חצות, כמו שהזהירנו רבנו ז"ל, עם כל זאת כשבני-אדם ממילא ערים, וכשרק מגיע זמן חצות יאמרו בזריות המזמורים של סדר תקון חצות, בזה עושים תקון גדול לנשמתם; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כָּלֵל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שזוכה לומר בלילה תקון חצות, ומתחיל לבכות על עוונותיו המרבים, ומישב את עצמו היכן הוא בעולם, אז ירגיש טעם עולם הבא בעולם הזה, ויראה איך שמהכל לא נשאר שום דבר רק קיום המצוות ולמוד התורה ולעסוק בתפלה, כי בעת זמן חצות, אז מנשבת הרוח צפונית, שהיא הרוח הצפונה בתוך לבו של האדם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ח), ואדם זוכה

אז לישב את עצמו היטב היטב, כי בשעת חצות אז הוא עת רצון גדול בשמים, והכל שקט, וכל העולם ישנים על מטתם, והוא יושב בחדרו ובפנתו ומתבודד עצמו עמו יתברך, אז יראה וישכיל, שכל העולם פלו אינו עולה כהרף עין לגבי דבקות אחת אליו יתברך, ואז יראה בחוש בעת חצות כשהוא לבדו בחדרו ובפנתו, איך שיבוא היום, וישאר לבד, ואף אחד לא יהיה עמו, אלא יוליכוהו לקברו, ויקברוהו וישאר שם לבד וכו' וכו'; והכלל כי אז בשעת חצות היא התעוררות גדולה מאד ועת רצון גבה ועליון עד מאד מאד, ולכן מי שער בעת חצות ולומד ומתפלל אז אליו יתברך, הוא יכול לזכות לדברים עליונים וגבוהים עד מאד, וכל הצדיקים האמתיים לא זכו להגיע אל מדוגתם, אלא על ידי שהיו נזהרים להיות ערים בשעת חצות, ובכו אליו יתברך, ובקשו ממנו יתברך כל מה שהיו צריכים, ודיקא על ידי זה זכו למה שזכו; אשרי מי שזוכה להיות ער בכל לילה בעת חצות, ומנצל אז את הזמן פראוי, ואז אל רב טוב הצפון יזכה בזה העולם.

חבר

מוהרא"ש נ"י אמר, שחבר טוב נקרא מי שאוהב את חברו, ואוחז בו בכל מצב שרק יהיה, אפלו בשעה שיש לחברו איזו ירידה או נפילה, חס ושלום, כי חבר אמתי אף פעם לא יעזב את זולתו בעת צרתו, רק ישתדל לעזור לו בכל ענין שרק יכול. ודרבם של בני אדם שמתחברים ומתקרבים למי ששעתו מצלחת, בבחינת (משלי יד, כ): "ואהבי עשיר רבים", כי ההתחברות וההתקרבות היא לטובת עצמם, אולי גם הם יזכו להנאות מעשירותו ומטובתו, אבל תקף ומיד כשהאדם יורד מגדלתו ומאבד עשירותו וכו', כלם עוזבים אותו, ואינם מסתכלים עליו, וחבר כזה אינו נקרא חבר כלל, כי

חבר צריך להיות דבוק מאד, ואף פעם לא יעזב את חברו יהיה מה שיהיה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה רואים בספור של החכם והתם שספר רבנו ז"ל (ספורי-מעשיות, מעשה ט'), כי החכם והתם למדו ביחד באותו חדר, והיו אוהבים זה את זה מאד, ואחר-כך פשה החכם נתגדל וכו', והיה כל העולם אצלו כלא כלום, והסתכל על התם כמשגע, עם כל זאת חברו התם לא עזבו, אלא רץ אליו תמיד ושאלו: "חברי היקר, למה אתה נמצא פל-כך בצרות ויסורים", וחזק אותו ורצה לעזור לו בכל ענין, עד שמסר לו גם את דירתו העניה וכו', וזה סימן של חבר אמתי, שמחזיק תמיד עם חברו אפלו בשעה שרואה בכשלונו.

ואמר מוהרא"ש נ"י בשם אנשי שלומנו, שזה מה שמצינו בעת מכירת יוסף, שהיו חלוקי דעות בין השבטים, אלו אמרו להרגו, ואלו אמרו לזרקו לבור וכו', וכשבא יהודה ואמר (בראשית לז, כ"ז): "מה בצע פי נהרג את אחינו וכסינו את דמו, לכו ונמכרנו לישמעאלים ונדנו אל תהי בו, כי אחינו בשרנו הוא", אזי "וישמעו אחיו" ומכרו אותו, ולבסוף קרה מה שקרה, שראו כלם בצערו של אביהם, "וימאן להתנחם, ויאמר כי ארד אל בני אלה, ויבך אתו אביו" (שם, פסוק לה), ומה כתוב אחר-כך (שם, לח, א): "ויהי בעת ההוא ויגד יהודה מאת אחיו" וגו', ודרשו חכמינו הקדושים (מובא שם בפרוש רש"י): מלמד שהורידוהו אחיו מגדלתו, שאף שכלם היו באותה עצה, ושתפו אתם את הקדוש-ברוך-הוא, עם כל זאת תקף-וימיד כשראו את הצער של אביהם, כבר שכחו שגם להם היה חלק במכירת יוסף, והורידו את יהודה מגדלתו, ואמרו לו: "אתה אמרת למכרו, אלו אמרת להשיבו היינו שומעים לך" (עין שמות רבה מב, ג), וכבר לא רצו להתעסק עמו, ומה כתיב אחר-כך (בראשית לח, א): "ויט עד איש עדלמי ושמו חירה", שהלך יהודה להתעסק במסחר עם איש עדלמי הנקרא חירה, ואחר-כך כשקרה לו המעשה

של תמר ולא ידע מה לעשות, עד שאמר (שם, פסוק כג): "פן נהיה לבוז" וכו', והיה בצרה גדולה מאד, לכאורה היה צריך חירה איש העדלמי לעזב אותו, היתכן שעשית דבר מכער כזה? אבל אנחנו רואים שכתוב בתורה הקדושה, שלא רק שלא עזבו, אלא קראו רעהו, "וישלח יהודה את גדי העזים ביד רעהו העדלמי" (שם, פסוק כ), שנעשה לו חבר לצרה, וכזה רואים מה נקרא חבר אמתי, בפעם שאדם נמצא בצרה ובכיוון גדול כל-כף, ואף-על-פי-כן חברו אינו עוזב אותו, אלא אדרבה מתחבר אליו יותר ויותר, ואינו שוכח את הטובות שקבל ממנו, ועל-כן יהודה אף שגדוהו האחים, והלך אל חירה איש העדלמי, ואחר-כך קרה עמו מה שקרה עם מעשה תמר, שהיה לו לכיוון גדול, עם כל זאת התורה הקדושה מגלה לנו, שחירה נשאר חברו, כמו שכתוב: "רעהו העדלמי". וזה מורה לנו מה נקרא חבר אמתי, שאף פעם לא יעזב את חברו הטוב אפילו שעשה מה שעשה, כי בודאי על הכל מועילה תשובה, ואם לא יעזב אותו, רק אדרבה יחזק אותו, בודאי יעזר לו לעשות תשובה באמת.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שעל-כן כל החברים הטובים הנמצאים אצל הצדיק האמת, צריכים לאחו במדרגה זו, להיות חברים אמתיים זה לזה, הינו להשתדל לעזר לזולת אפלו בעת בשלוננו וירידתו, ותהיה נוגעת לו צרתו של חברו כאלו היתה הצרה שלו ממש, וכמו שבצרה שלו היה מטכס לעצמו כל מיני עצות שבעולם לצאת מהצרה, בן צריכה להיות אהבתו לחברו, להשתדל בעבורו בכל מיני אפנים שבעולם להוציא אותו מצרתו, וכשחברים אוחזים עצמם באחדות כזו, יש להם סיעתא דשמיא מיחדת להצליח בכל עניניהם, והם נקראים חברי קדישא, שבודאי השכינה הקדושה שרויה ביניהם; אשרי להם.

טפ"ש

מוהרא"ש נ"י אמר, שאצל העולם מקבלת הגדרת "טפ"ש על מי שאין לו שכל, והוא בטלן, אינו מרויח כסף, ואינו מצלח בעולם הזה, אבל לאמתו של דבר הטפ"ש הוא מי שאינו מסתפל על תכליתו הנצחית, ומבלה את ימיו בהבל ובריק, ואינו מסתפל מה ילד יום, דיקא אדם זה נקרא טפ"ש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, הלא חכמינו הקדושים קוראים טפ"ש למי שנכנס לבית המדרש, ורואה שיש כל-כף הרבה ללמד ואינו לומד, כי אומר: "מי יכול ללמד כל-כף הרבה: שבת — כ"ד פרקים, כלים — ל' פרקים", ועל-כן אינו עושה שום דבר, אבל החכם אומר: "אלמד היום מעט ומחר מעט", עד שגומר הכל (עין דברים רבה ח, ג), הרי אנו רואים, שאצל חכמינו הקדושים הטפ"ש הוא מי שאינו מסתפל על תכליתו הנצחית, ומי שאינו יודע את האמת, אשר העקר הוא למוד התורה הקדושה, ולעסק בתפלה בכונה, ולהיות דבוק בו יתברך, ולא כמו שאנשי העולם סוברים, שטפ"ש הוא מי שאינו יצלח בעולם הזה.

ופעם אחת באו משלחים אל מוהרא"ש נ"י, ואמרו לו, שהיום אי אפשר לאסוף כסף, כי כל העשירים אומרים שיודו מנכסיהם, והסבירו את זה באופן פשוט: בני-אדם אינם קונים בתים, וכשאין קונים בתים, אז אין צריכים לבעלי מלאכות לתקן, ואין צריכים לקנות רהיטים, וכשאין קונים רהיטים, כבר אין קונים שאר צרכי הדיירה וכו' וכו', ועל-כן ירדה עניות לעולם, כי אחד תלוי בשני, כי אין קונים וממילא אין כסף, ענה ואמר על זה מוהרא"ש נ"י: אבל אצלנו הוא אחרת, כשלוּמדים חמ"ש, מתבוננים אחר-כך בדברי רש"י הקדוש, ואחר-כך לומדים משניות, ומתחילים לחטט במפרשים, ואחר-כך לומדים גמרא בבלי ירושלמי, שהם מים שאין להם סוף, כי כל תוספות הוא נחמד למראה וטוב לעינים, ובפרט כשאדם

מתבונן במפרשים, הינו במפרשי הש"ס, אז אין לה עוד טוב יותר מזה, כי אין עוד טוב מידיעת התורה, וכשמתחילים ללמד אגדה, מדרש ועין יעקב, אז רואים גדלתו יתברך, ובפרט כשלומד סתרי תורה, זהר ותקונים, כתבי האר"ל וספרי חסידות, אז ממש מרגישים ערבות, ידידות, נעימות, זיו, חיות אלקותו יתברך, ולמוד אחד מושף את הלומד למשנהו, וזה נמצא תמיד, ובתורה אין שום עניות, אדרבה אין לה עוד יותר עשירות כמו מי שמכניס את עצמו בלמוד תורה, ועל-כן אשרי מי שאינו טפש, רק מנצל את זמנו היקר בלמוד התורה הקדושה, אשר שם אף פעם אין עניות, ושם אף פעם אין צמצום, קטנות ודחקות, אדרבה עקר העשירות היא רק מי שמכניס את עצמו בלמוד התורה הקדושה, ודיקא זה נקרא חכם, ומי שעושה ההפך, הוא הטפש הגדול ביותר, ועליו פונו חכמינו הקדושים: הטפש הזה הנכנס לבית-המדרש, ורואה את כל התורה כלה, אומר: אימתי אוכל לסימה, בגשמיות כשרואה כל-כף הרבה עסקים בעסקי העולם הזה, אינו אומר: "אימתי אזכה לקנות את כל זה", אדרבה הוא מתנגע יומם ולילה כדי להרויח כסף, ואינו נח כרגע, אבל כשבא לדבר רוחני, אומר: "מתי אזכה לזה, הרי זה הרבה מאד בשבילי", והוא מתרשל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שה"חפץ חיים" הפליג מאד במעלת למוד דפי גמרא, ואמר: אשרי מי שזוכה ללמד בכל יום דפי גמרא, וכשעולה האדם לעולם העליון, אז יהיה הגוף מכסה עם דפי הגמרא, וזה אשר ישמר אותו מחבוט הקבר ומכל רע, כי דפי הגמרא הם השמירה הגדולה ביותר; ואמר: בני-אדם שמשקיעים את ראשם ברכישת בתים, רהיטים, שלחנות, כסאות וארונות, ומבלים בזה את זמנם, כשיבואו לעולם העליון, יתבישו מאד, כי זה לא יקחו עמם, מה שאין כן דפי גמרא יקחו עמם; והוסיף עוד: תתארו לעצמכם, אשר במקום בתים מכסים דפי גמרא, במקום שלחנות מכסים דפי גמרא, במקום כסאות מכסים עם דפי גמרא ובמקום שטיחים יקרים מכסים עם דפי גמרא, הלא אין לכם עוד בתים יפים

כַּדְפֵי גְמָרָא, אֵין לְכֶם עוֹד רְהִיטִים יָפִים יוֹתֵר מִדְפֵי גְמָרָא, אֵין לְכֶם עוֹד שְׁלֵחֲנוֹת וְכִסְאוֹת יָפִים יוֹתֵר מִדְפֵי גְמָרָא, וְאֵין לְכֶם עוֹד שְׁטִיחִים יָפִים כַּדְפֵי גְמָרָא, וְכִשְׁאָדָם יוֹדֵעַ זֹאת, אַז הוּא הֵכִי מְצַלַח בְּעוֹלָם, לֹא־כֵן כְּשִׁמְכְנִיס בְּעַצְמוֹ כָּל מִינֵי הַבָּלִים, הוּא הוּא הַטַּפֵּשׁ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר.

טובות

מוהרא"ש נ"י אָמַר, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לְהִרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת תְּמִיד טוֹבוֹת עִם זולתו, וְאִף שְׁלוֹ עַצְמוֹ יֵצְאוּ מִזֶּה אַחֲר־כֵּךְ קְלִקּוּלִים רַבִּים, כִּי זֶה דְּבַר פְּשוֹט, אֲשֶׁר מִי שֶׁעוֹשֶׂה טוֹבוֹת לְזולתו, הֵהוּא מְשַׁלֵּם לוֹ אַחֲר־כֵּךְ בַּחֲזָרָה רַעוֹת, וְזֶה מְצוּי אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כָּכֵל שֶׁתַּעֲשֶׂה לוֹ יוֹתֵר טוֹבוֹת, הוּא יַעֲשֶׂה לָּךְ יוֹתֵר רַעוֹת, וְזֶה טְבָעִי בְּנִי־אָדָם, וְאִף שֶׁדְּבַר זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין כָּלֵל, כִּי סוּף כָּל סוּף עֲשִׂיתִי לָּךְ טוֹבָה וְלִמָּה אִתָּה מַחֲזִיר לִי רַעָה, אֵךְ כֵּךְ מִתְנַהֵג בְּעוֹלָם, שֶׁכָּל מָה שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה טוֹבוֹת לְזולתו, הַזולת מְשַׁלֵּם לוֹ רַעוֹת.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁדְּבַר זֶה תְּלוּי גַם בֵּין יְלָדֵי הָאָדָם, כִּי רֹאִים בְּמְצִיאוֹת וּבְחֹשׁ בְּעוֹלָם, אָבָא וְאָמָא שְׂמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בְּעִבּוֹר יְלָדֵיהֶם, וְנוֹתְנִים לָהֶם מְכַל טוֹב, אַחֲר־כֵּךְ הַיְלָדִים מְזוֹלְזִים בָּהֶם לֹא־כֵן אִם אֵין הַהוֹרִים נוֹתְנִים לַיְלָדִים פְּלוֹם, אַדְרַבָּה הֵם עוֹד מִתְאַכְזְרִים אֲלֵיהֶם, לְבִסוּף הַיְלָדִים זְרוּצוֹ וְיִמְשְׁכוּ אַחֲרֵי הוֹרֵיהֶם, וְאִף שֶׁהוּא הַפּוֹךְ הַדַּעַת וְהַפּוֹךְ הַסְּבָרָה — לָמָּה יִהְיֶה כֵּךְ, שֶׁהוֹרִים הַמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם וְנוֹתְנִים לַיְלָדִים כָּל טוֹב, וּמִתְעַנְּגִים מִהֶם צְרִיכִים, וּמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם רַק שִׁיחֶיהָ לָהֶם טוֹב, וְחוֹסְכִים מִמֶּשׁ מִפֶּת לַחֲמֵם, הַעֲקָר שִׁיחֶיהָ לַיְלָדִים טוֹב, לְבִסוּף אֵלוֹ הַיְלָדִים בּוֹעֲטִים בַּהוֹרִים, וְלַהַפּוֹךְ, הוֹרִים שֶׁהֵם אַכְזָרִיִּים, וְלֹא אִכְפַּת לָהֶם דְּבַר בְּעִנְיָן

לדיהם, ואינם מתעניינים כלל במה שחסר להם, אדרבה אומרים להם: "גם לנו לא היה, שגם לכם לא יהיה", ומתנהגים עמהם באכזריות גדולה, לבסוף הילדים נמשכים דיקא להורים פאלו, ודבר זה הוא למעלה מהשכל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, עם כל זאת צריך כל אדם למסור את נפשו לעשות רק טובות לכני-אדם, ולא יסתפל על שום דבר שבעולם, אפלו שיחזירו לו רע, מה אכפת לו, הוא צריך לעשות טובות מפני שדרך הטוב להיטיב, ומי שרוצה להכליל בו יתברך באמת, צריך להרגיל עצמו להיות טוב, וסוף הכבוד לבוא, אף שעכשו בועטים בו ומבזים ומחרפים אותו ומזלזלים בו, אבל סוף כל סוף יבוא היום שיתהפך הגלגל, וכני-אדם באמת יתענינו מי היה בעל הטובה האמתי ובעל החסד שעשה טובות וחסד עם זולתו, ויתכן שזה כבר יהיה אחר הסתלקותו, שאז בני-אדם יתעוררו: "למה רדפנו את האדם הזה, מה עשה לנו בחיינו" ... וכן הנכדים ימשכו עצמם מאד אל סביהם שהוריהם בעטו בהם, וזה ברור.

וספר מוהרא"ש נ"י שראה זאת בעצמו, כל אלו שבצעטו בו ושלמו לו רעה תחת הטובה, לבסוף הילדים של אלו האנשים באו אליו בחזרה, וקשרו עמו קשר חזק ואמיץ, ואמרו בפרוש, שאין הם מבינים את אבותיהם, למה שלמו רעה תחת טובה. וסיים מוהרא"ש נ"י: וכן מתקים דבר זה אצל הנכדים, כי הנכדים רואים איך שההורים מזלזלים בסבא, ולבסוף הם יחזרו אל הסבא ויקשרו עמו קשר חזק ואמיץ מאד בל ימוט.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי מוהרנ"ת ז"ל היתה דרכו לעשות טוב וחסד עם כל אחד ואחד, ולדבר עם כל מי שנכנס אצלו, כי ביתו היה פתוח תמיד, ומי שרק נכנס אליו, דבר עמו בעבודת השם יתברך, ולא הסתפל על שום בריה שבעולם, אפלו שידע שבאשר יצאו לחוץ, יעשו ממנו ליצנות ויזלזלו בו, הוא עשה את שלו, ודבר

אֵל כָּל הַבָּא אֵלָיו וְחִזְקוּ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן כָּל־ס חִלְקוּ עָלָיו וְשָׁנְאוּ
 אוֹתוֹ בְּתַכְלִית הַשְּׂנְאָה, וּכְשֶׁנִּסְתַּלַּק מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל, וְהִיָּתָה הַלְוִיָּה
 בְּמוֹצְאֵי-שַׁבַּת פָּרַשְׁת וַיִּגַּשׁ תַּר"ה, הִלְכוּ כָּל הַעֲיָרָה בְּבִרְסָלָב, אֲנָשִׁים,
 נָשִׁים וְטָף, אַחַר הַמָּטָה לֵלֵא יוֹצֵא מִן הַכֶּלֶל, וְלוֹו אוֹתוֹ עַד בֵּית
 הַעֲלָמִין, שֶׁהוּא לְמַרְגְּלוֹת הַהָר עַל יַד נְהַר בּוּג, וְכֻלָּם בָּכוּ בְּבִכּוּיֹת
 עֲצוּמוֹת, וְשָׁאֲלוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ: "עַל מָה וְלָמָּה רָדַפְנוּ אֶת הָאָדָם
 הַזֶּה? הֲרִי כָּל יָמָיו עָשָׂה לָנוּ רַק טוֹבוֹת וְחִזְק וְאִמְץ אוֹתָנוּ, וְלִכְסוּף
 אֲנַחְנוּ וְלִזְלוֹנוּ בּוֹ וְעָשִׂינוּ לוֹ רַק רַע".

וְסִיִּים מוֹהֲרַא"ש נ"י: אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת רַק
 טוֹבוֹת לְבְנֵי-אָדָם, וְאִינוּ מִסְתַּכֵּל עַל בְּנֵי-אָדָם הַמּוֹלְזִלִים בּוֹ, וְזֶה חֲסֵד
 שֶׁל אֲמֵת שֶׁאִינוּ מְצַפֶּה לְשׁוּם גָּמוּל, הוּא עוֹשֶׂה רַק טוֹבוֹת לְזוּלָּתוֹ,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה יִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁלַם לוֹ בַּחֲזָרָה טוֹבוֹת
 עַל גְּבִי טוֹבוֹת.

וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים דִּבֶּר עִמָּנוּ מוֹהֲרַא"ש נ"י, וְאָמַר, שֶׁכָּל מָה
 שֶׁהוּא זוֹכֶה בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא רַק מִחֲמַת שְׁבִנֵי-אָדָם שֶׁלְּמוֹ לוֹ בַּחֲזָרָה
 רְעָה תַּחַת טוֹבָה, כִּי הוּא מְסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַדָּם, וְאַחַר-כֵּן יֵצֵאוּ
 לַחוּץ וְדִבְרוּ עָלָיו כָּל דְּבַר רַע, וְהִתְחִילוּ לַחֲלֹק עָלָיו, וּבְזָכוֹת זֹו עָזְרוּ
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲשִׂירוֹת נִפְלְאוֹה בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחָנִי, וְהַכֹּל
 מִחֲמַת שֶׁשֶׁלְּמוֹ לוֹ בַּחֲזָרָה רְעָה תַּחַת טוֹבָה.

טבע

מוֹהֲרַא"ש נ"י אָמַר, שְׁבִנֵי-אָדָם חוֹשְׁבִים שֵׁישׁ מִשְׁגַּ שֶׁל טֵבַע,
 אֶךְ רַבָּנוּ ז"ל גָּלָה לָנוּ, כִּי אֵין שׁוּם טֵבַע כָּלָל, כִּי גַם הַטֵּבַע הוּא
 הַשְּׂגָחָה, כִּי בְּאֲמַת אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלָל, וְהוּא יִתְבַּרֵךְ מִחַיָּה,

מהוה ומקיים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ומה שיך בכלל טבע? אלא בשביל הבחירה והנפיון, הטביע הקדוש-ברוך-הוא את הבריאה בצורה כזו, שהוא יתברך יהיה נעלם בתוך הבריאה, עד שבני-אדם יחשבו שיש דבר שנפרד ממנו יתברך ונקרא טבע, אבל באמת אין שום טבע כלל, ועליו הראיה, כי רואים בחוש, שהטבע מחיב כף והתפלה משנה את הטבע (עין לקוטי-מוהר"ן. חלק א, סימן ז), ומה שיך לשנות את הטבע? אלא על-ידי תפלה מתגלה אמתת מציאותו יתברך והשגחתו הפרטי פרטית, שאז נתגלים נסים נגלים, כי ענין טבע הוא מלשון טבוע, שפכיכול הוא יתברך נטבע בזה הענין וכו', ואין יכולים לראותו, כאדם המטביע איזה דבר בתוך האדמה, עד שאין רואים אותו, כמו-כן כפיכול הטביע את עצמו בתוך דומם, צומח, חי, מדבר, עד שמי שאינו זוכה, רואה רק את גשמיות דומם, צומח, חי, מדבר, אבל את החיות אלקות שמטבעת בהם, אינו זוכה לראות, ועל-כן נדמה לו שיש טבע, אבל תכף-ומיד כשאדם מתפלל אליו יתברך, אז הטבע מחיב כף שלא יראה רק את גשמיות הדומם, צומח, חי, מדבר, והתפלה משנה את הטבע, כי היא מפרידה את הגשמיות והקלפה וכו', וזוכה לראות את עצם חיות אלקותו יתברך הטבוע בזה הדבר של הדומם, צומח, חי, מדבר, ועל-ידי-זה נעשה לו נס; ועל-כן אשרי מי שעוסק תמיד בתפלה, ומתפלל אליו יתברך, ובכל מקום שהולך, וכל דבר שרואה או אוכל וכו' וכו', יוציא ממנו רמזים, ויסתכל על החיות אלקות אשר טבועה בזה הדבר, ואז יתהפך הטבע להשגחה פרטית, כי באמת הטבע הוא כפסא להשגחתו יתברך; אשרי מי שזוכה להגיע למדרגה זו, ואז חי חיים טובים.

טָרְדוֹת

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך לדעת, כי כל חייו מלאים

טְרֻדוֹת, וְעַקֵּר הַצְּלַחַת הָאָדָם הוּא — לְכַרַח אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ מִתּוֹךְ הַטְּרֻדוֹת, וְאֵין זֶה עֲצָה כָּלֵל לְתַרְץ אֶת עֲצָמוֹ עַל כָּל דְּבָר, שֵׁישׁ לוֹ טְרֻדוֹת... וּבְשִׁבִיל זֶה אֵינוֹ יְכוּל לְעֵסֵק בְּעֵסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה בְּפִרְנָסָתוֹ... וּמִכָּל שָׁפֵן שָׁאִין לוֹ זְמַן לְלַמֵּד וּלְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, מִחֲמַת שֶׁהוּא טְרוּד בְּפִרְנָסָתוֹ... כִּי עָלָיו לְדַעַת, כִּי כֵךְ הַחַיִּים, שֶׁהָאָדָם יִהְיֶה טְרוּד כָּל יָמָיו, וְהַכֵּל בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן לְרְאוּת אֵל מִי יִפְנֶה בְּעַת הַטְּרֻדָה, וְאִם יִפֹּל בְּיָאוּשׁ וְעֲצָלוּת, אוֹ יִהְפֹּךְ הַכֵּל אֶל שְׂמֻחָה וְזִרְיוֹת, כִּי טְרֻדוֹת בְּהִכְרַח שְׂתֵהֵינָה לְכָל אֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי מְאֹד שְׂנֵאתָלֵל קִיּוֹן "נַע וְנָד תִּהְיֶה בְּאַרְץ" וְגו' (בְּרֵאשִׁית ד', יב), כָּל אֵלוֹ שֶׁהֵם מִשְׁרֵשׁ נִשְׁמַת קִיּוֹן, עָלֵיהֶם לִהְיוֹת מְטְרָדִים כָּל יָמֵי חַיֵּיהֶם, וְזֶה שֶׁאָמַר (שֵׁם, פְּסוּק יד): "הֵן גִּרְשָׁת אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה וּמִפְּנֵי אֶסְתֵּר וְהִיִּיתִי נַע וְנָד בְּאַרְץ וְהִיָּה כָּל מִצְאֵי יִהְרָגֵנִי", כִּי מְאֹד חָטְאוֹ הוּא מְטְרָד וְנִתְגַּרֵּשׁ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְהוֹלֵךְ נַע וְנָד, וְנִסְתַּרְתָּ מִמֶּנּוּ אֲמַתָּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְכָל דְּבָר שְׂקוּרָה עִמוֹ, הוֹרֵג אוֹתוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִיּוֹת, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְטְרָד מִבְּעָלֵי חוֹבוֹתָיו וּמִבְּעָלֵי מַחְלַקַת וְשׁוֹנְאִים, קָשִׁים וּכְבֵּדִים לוֹ מְאֹד מְאֹד הַחַיִּים, כִּי הוֹלֵךְ נַע וְנָד, וּמִסְתַּוְּבָב מִבְּהֵל וּמִבְּלָבָל, וּמְרִים לוֹ מְאֹד מְאֹד הַחַיִּים, וְאֵין שׁוּם עֲצָה אַחֲרָת, רַק לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְכַרַח אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, שִׁיעֲשֶׂה לְעֲצָמוֹ חֵק קְבוּעַ בְּכָל יוֹם לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוֹ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְעַל־יְדִי־זֶה יִזְכֶּה לְהַפֵּךְ אֶת כָּל טְרֻדוֹתָיו וְכוּ', וְיִזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל יְשׁוּב הַדַּעַת, כִּי בְּלֹא תִפְלָה וְהִתְבּוֹדָדוֹת, הָאָדָם יִשְׁאַר טְרוּד וּמְטְרָד כָּל יָמֵי חַיָּיו, וְיִלְךְ נַע וְנָד, וְזֶה (שֵׁם, פְּסוּק טו): "וַיִּשֶׂם ה'וֹי"ה לְקִיּוֹן אוֹת לְבַלְתִּי הַכּוֹת אוֹתוֹ כָּל מוֹצָאוֹ", שֶׁהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בָּרַב רַחֲמָיו יִתְבַּרֵךְ חֵקֵק לוֹ אוֹת מִשְׁמוֹ בְּמִצְחוֹ, הֵינּוּ שְׂנֵתֵן לוֹ אֶת הָעֲצָה הַזֹּאת, שֶׁאִם רַק יִכְנִיס בְּמִצְחוֹ אוֹת מִשְׁמוֹ יִתְבַּרֵךְ, עַל־יְדִי־זֶה יִהְיֶה לוֹ מְקוֹם הֵיכָן לְהִנָּצֵל, כִּי אִפְלוּ שְׂחָטָה הָאָדָם בְּמָה שְׂחָטָה, וְנִגְזַר עָלָיו "נַע וְנָד תִּהְיֶה בְּאַרְץ", אוֹ שֶׁהוּא בָּא מִשְׁרֵשׁ נִשְׁמַת קִיּוֹן, אֲבָל אִם יְדַבֵּיק אוֹת מִשְׁמוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּמִצְחוֹ, הֵינּוּ שִׁיתְבּוֹדֵד אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְיִיחַד יְחֻדִים קְדוֹשִׁים, וְיִצִּיר אוֹתִיּוֹת שֵׁם ה'וֹי"ה בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹךְ מִצְחוֹ,

על-ידי-זה יש לו בית מנוס היכן לברח; ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה להתבודד בכל יום עמו יתברך, ומפרש את כל שיחתו וכל אשר עובר עליו בפרטי פרטיות אליו יתברך, כאשר ידבר האיש אל רעהו והבן אל אביו בתמימות ובפשטות גמורה, והוא עקשן גדול על ענין זה, אז נכון לבו יהיה ובטוח, שיוכל תמיד לברח מתוך טרדותיו אליו יתברך, ולא יהיה עצלן, ולא יפל ביאוש, כי הכל תלוי בענין הזה, כפי שמטביע במצחו אות משמו יתברך; אשרי מי שמקים את זאת, שאז אינו צריך להיות מטרד, ואפלו אם הוא טרוד, אזי מהפך הכל אל רוחניות חיות אלקותו יתברך.

טרפה

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריכים להזהר מאד מאד בעתים הללו מה שאוכלים, ובפרט בשר, כי בעוונותינו הרבים, יש שוחטים קלים וריקים, שאינם נזקרים כלל במעשיהם, ועל-ידי-זה הם מכשילים את הרבים בנבלות וטרפות, כי הנבלות וטרפות שהאדם אוכל, מטמטמים את מחו ודעתו, ונתרחק על-ידי-זה ממנו יתברך, כי מי שנכשל באכילת נבלות וטרפות, על-ידי-זה לבו מעקם בעקמומיות, ומלא קשיות וספקות עליו יתברך; ועל-כן אלו הרשעים שבאים מהערב רב, שרצו להכשיל את נשמות ישראל במינות ואפיקורסות, לא הצליחו להגיע אל זה, אלא עד שהצליחו לפטם את המון העם בנבלות וטרפות, כי תכף-ומיד כשאדם אוכל נבלות וטרפות, על-ידי-זה נטמטמת דעתו ונתעקם לבו, ונכנסים בו קשיות וספקות עליו יתברך, וכמו שהרמב"ם ז"ל כתב באגרת תימן, שאי אפשר לבוא לכפירות ואפיקורסות ולא להאמין בתחית המתים ובמצוות הקדוש-ברוך-הוא, כי אם על-ידי שפטם את עצמו קדם בנבלות וטרפות, כי בזה שהאדם אוכל נבלות וטרפות, רחמנא לישזבן.

מתהפכים דמיו לטבע האכילה, עד שעל-ידי-זה הוא מלא כפירות ואפיקורסות וקשיות ועקמומיות עליו יתברך, ועל-כן צריכים לבקש הרבה ממנו יתברך בכל יום, שלא יפשל באכילת נבלות וטרפות וכן צריכים להשמר בכל המוצרים שקונים, שיהיה להם הכשר טוב של רב ירא שמים גדול מאד מאד, ולא די שהחוחמת מצויה, אלא צריכים להכיר את הרב המכשיר, כי בעוונותינו הרבים, היום יש מכשירים קלים וריקים ופוחזים, נואפים וגנבים וכו', המתחזים גם-כן לרפנים, ובאמת הם שפלים וגנבים, ומכשילים את הרבים באכילת נבלות וטרפות בעבור השכר שמקבלים על עבודתם, ועל-כן צריכים להשמר מאד מאד מה אוכלים, שלא יפשל באכילת טרפות, ורחמנא לישזון, אשר דבר זה מטמטט את הדעת ומעקם את הלב, ומכניס בו ספקות וקשיות עליו יתברך, ועוקר אותו משני העולמות, ורחמנא לישזון; ורואים בחוש הרבה בני-אדם שנכנסו בהם קשיות וספקות עליו יתברך, ומקשים הרבה קשיות, ואינם יודעים מאין בא להם דבר זה, כי הלא הם יהודים שומרי תורה ומצוות המדקדקים בקלה כבחמורה, ומאין יבוא להם עגזן זה? אף אינם יודעים שנכשלו באכילת נבלות וטרפות אפלו שהיה בשוגג, ודבר זה פכר עכר את דמם, וכתוצאה מכך הגיעו לידי כפירות ואפיקורסות. ועל-כן צריך לבקש הרבה ממנו יתברך, שיזהרו כל ימי חייו הוא ובני ביתו, בניו ובנותיו וכל אשר לו, שלא יפשלו באכילת נבלות וטרפות.

יום הולדת

מוהרא"ש נ"י אמר, שאצל רב אחינו בני ישראל, לא נהגו לעשות שמחה וסעדה ביום ההולדת, כי דבר זה מצינו בתורה רק אצל פרעה (בראשית מ, כ): "ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה, ויעש משתה" וגו', והטעם למה אין עושין עסק מזה הוא על-פי

המדרש (שמות רבה מח, א) על הפסוק (קהלת ז, א): "טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו", טוב יום מיתתו של אדם גדול מיום לידתו, כשמת מודיע מעשיו לבריות, משל לספינה הפורשת לים הגדול, כשהיא יוצאת אין הכל שמחין בה, כי אין יודעין מה יהיה עמה, כשהיא נכנסת לשלום, אזי הכל שמחין בה וכו', עין שם; וכן הוא אצל האדם, בשעה שנולד אין יודעים מה יהיה עמו, כי יכול להיות צדיק גדול כמשה רבנו, ויזכה את כל העולם כלו, ויכול להיות, חס ושלום, רשע מפרסם כירבעם בן נבט, שחטא והחטיא את הרבים, ורחמנא לצלן, ולכן אין מתפארים ביום ההלדת כלל, אבל כשנסתלק האדם, ורואים מה פעל בזה העולם, ואיך זכה וזכה את הרבים, אזי שיך לעשות משתה ושמחה, שזהו ענין סעדת הילולא שנוהגים לעשות ביום הסתלקות הצדיקים, כי אז הוא כמו יום החתונה שלהם, שבאים ונתקבצים יחד כל המצוות והמעשים הטובים שזכו לעצמם וזכו את אחרים, ואז השמחה גדולה מאד מאד, עד שיש צדיקים שבכל העולם כלו שמחים ועושים סעדה ביום הסתלקותם, כמו התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, שנקבע בשלחן ערוך לא לומר תחנון בל"ג בעומר, ומפסיקים בו דיני אבלות של ימי הספירה וכו', הכל להורות על גדל מעלת הצדיקים ביום הסתלקותם, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (חלין ז): גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן, אבל ביום לידת האדם עדין אין יודעים כלום, ולכן לא נוהגים לעשות אז יום משתה ושמחה.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר: אף-על-פי-כן מצינו אצל כמה צדיקים וכן אצל מוהרנ"ת ז"ל, שהיו עורכים סעדה ביום ההלדת שלהם (עין ימי מוהרנ"ת בנסיעתו לארץ ישראל, סימן לו — יום הלדת של מוהרנ"ת ז"ל הוא בחמשה עשר בשבט), וכן מובא בספר הקדוש "בן איש חי" (שנה ראשונה, פרשת ראה, סעיף יז): יש נוהגים לעשות בכל שנה את יום הלדה ליום טוב, וסימן יפה הוא, וכן נוהגים בביתנו, עין שם, והטעם לזה, כי צדיקים כאלו, אשר זכו למסור כל נפשם, גופם ומאדם בשביל השם יתברך, הם ככר נעשו שכנים לעפר בחייהם,

וכבר אינם מזה העולם כָּלֵל, ולכן בכל יום הַלְדַת שְׁלֵהֶם, נִדְמָה לָהֶם
 כְּיוֹם הַסְתַּלְקוּתָם, וְעוֹשִׁין חֲשָׁבוֹן הַנְּפֶשׁ לְעַצְמָם, כַּמָּה פְּעֻלוֹת טוֹבוֹת
 זְכוּ לְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפֶּעַל בְּשָׁנָה זוֹ שָׁנַתן לָהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ,
 וְהֵם שְׂשִׁים וּשְׁמֹחִים בְּזֶה מְאֹד, וּבִפְרָט אֶצֶל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שֶׁכָּל
 הַהֲשָׂאָה שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל הִיְתָה עַל יְדוֹ, וְכִמוֹ שֶׁהֶעִיד עָלָיו רַבְּנוֹ ז"ל,
 שֶׁבְּלַעַדְיוֹ לֹא הָיָה נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ אֶפְלוֹ עֲלֵה אֶחָד, "א בְּלַעַטֵּל שְׁמוֹת
 וְוַאֲלֵט פּוֹן מִיר נִישְׁט גַּעֲבִלִיבְעֵן"^א, וְלִכֵּן בְּיוֹם לִידְתוֹ עָשָׂה סַעֲדָה,
 לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל שֶׁהִבִּיאוֹ לְעוֹלָם, לְדָלוֹת וּלְהַשְׁקוֹת
 מִתּוֹרַת רַבְּנוֹ ז"ל לְאַחֲרִים, וּלְהָאִיר כָּל פְּנֵי תַבַּל בְּאוֹרוֹ הַגָּדוֹל.

וְגַם אֶצֶל מוֹהֲרַא"ש נ"י רָאינו תְּמִיד, שְׂיוֹם הַהֲלָדַת שְׁלוֹ הוּא
 בְּעַל חֲשִׁיבוֹת מִיְחַדְת (יוֹם הַלְדַת שֶׁל מוֹהֲרַא"ש נ"י הוּא כ"א בְּאִיר),
 וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ נוֹהֲגִים תְּמִיד לַעֲשׂוֹת סַעֲדָה לְכַבּוֹדוֹ, וּמוֹהֲרַא"ש נ"י
 מִשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם בְּשִׂמְחָה וּבְהַתְעוֹרְרוּת, וְאוֹמֵר דְּבָרֵי תוֹרָה מְעַנֵּינָא
 דְּיוֹמָא, וּבְהֵם מְעוֹרֵר אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ מְאֹד עַל הַדְּפֶסֶת וְהַפְּצַת
 סְפָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל בְּעוֹלָם, וְאוֹמֵר, שְׁמִי שְׁעוֹסֵק בְּהַפְּצַת סְפָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל
 בְּעוֹלָם, יֵשׁ לוֹ בְּמָה לְשִׂמְחָ בְּיוֹם הַהֲלָדַת שְׁלוֹ, כִּי זְכוּת הַרְבִּים תְּלוּיָה
 בּוֹ לְדוֹרֵי דוֹרוֹת; אֲשֶׁרֵי מִי שְׂיֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּעַבּוּדָה קְדוּשָׁה זוֹ.

יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת

מוֹהֲרַא"ש נ"י אָמַר, שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל
 יוֹם יוֹם יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת, קְטַנּוֹת וְהַשְׁלָכוֹת, וְנוֹפֵל בְּעַמְקָא דְתַהוֹמָא
 רַבָּא, עַד שְׂיֵשׁ בְּגִי-אָדָם, שֶׁכָּל-כֶּף נָפְלוֹ וְנִתְלַכְּלוֹ בְּמָה שֶׁנִּתְלַכְּלוֹ,
 רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וְאִין לָהֶם עֲצָה וְדַרְךְ אִיף לְצֵאת מִיְרִידָתָם וּנְפִילָתָם
 הַמְלַכְלֶכֶת. וּבְאֲמַת הַקְדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא הַקְּדִים רְפוּאָה לַמְּכָה, וְשִׁלַּח

(א) דף אַחַד שֶׁל 'שְׁמוֹת', לֹא הָיָה נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ.

לנו את רבנו ז"ל, ולכן מי שיודע בנפשו, שעוכרות עליו ירידות ונפילות, קטנות והשלכות כאלו, עליו למסור את נפשו בשביל ההתקרבות אל רבנו ז"ל, ולהחזיק את עצמו אצל רבנו ז"ל, ואף שאלו שכבר נכשלו בכל מיני חטאים, עוונות ופשעים, עליהם מתגבר היצר הרע הרע מאוד מאד לחלק על רבנו ז"ל ועל תלמידיו האמתיים, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן עב), שיש כל מיני יצרין רעים הבוערים באדם, וכששוכרים את כל היצרין הרעים, אז יש יצר הרע לא להתקרב אל הצדיק, והיצר הרע הזה הוא היצר הרע המזוהם והמטנף עד מאד, שאינו מניח להתקרב אל הצדיק האמת, וזה הנסיון הקשה ביותר, כי האדם יכול כבר לשבר את כל התאוות והמדות הרעות, אבל לשבר את התאוה הזו, שמסיתים ומדיחים אותו שיתרחק מהצדיק האמת ומתלמידיו האמתיים, על זה אי אפשר להתגבר, כי היצר הרע בא בכל מיני התלבשות, ומתלבש בכל מיני אפנים שבעולם, לרחק את האדם מרבנו ז"ל, ואם יש לאדם שכל, ויודע היטב את נגעי לבבו ומכאוביו, כל מה שעבר עליו כבר בירידות ונפילות, ונתלכלך במה שנתלכלך, שום דבר בעולם לא יוכל לנתקו מרבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו שנפלו בירידות ונפילות מגנות עד מאד, ועדין הם מנחים בשאול תחתית ומתחתיו, עליהם לדעת, כי ההכרח שיצטרכו לשמע התנגדות גדולה על רבנו ז"ל ועל תלמידיו האמתיים, המגלים ומפרסמים את למודו הטוב, ושמדברים עליהם ועל ספריהם, כמו שקרה עם מוהרנ"ת ז"ל, שהחרימו אותו והכניסוהו לבית הסהר, ועברו עליו מחלוקות רבות ממפרסמים גדולים, ואף על-פי-כן לא יכלו לו, כי סוף כל סוף נשאר שמו וזכרו בעולם, ואף שרצו כבר במה מפרסמים לשלחו לסביר, רחמנא לישזבן, כל-כך התגבר עליו הסמ"ד-מ"ם בעצמו, עם כל זאת לא הועיל להם כלל.

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי את דבר רבנו ז"ל לא יוכלו לעקר בשום פנים ואפן, וכמו שאמר רבי ישראל קארדונער ז"ל: עכשו, שהיה כבר הנחל נובע מקור חכמה בעולם, והכריז: "אין שום יאוש בעולם כלל", הסמ"ד-מ"ם יכול לקפץ מהארץ לשמים ומהשמים לארץ ולא יועיל לו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלו שנפלו בירידות ונפילות והשלכות עמקות, עליהם למסור את נפשם בשביל ההתקבחות, להיות מקרבים אל רבנו ז"ל ואל תלמידיו האמתיים בכל דור ודור, המגלים ומפרסמים את למודו הטוב, והם צריכים לדעת שזה יהיה עקר נסיונם, שישמעו לדבר עליהם כל דבר אסור, ואם רק יעמדו בנסיון הזה, יצליחו לעבר על הכל.

וספר מוהרא"ש נ"י כי פעם אחת בעת המחלקת הגדולה, שעבר על מוהרנ"ת ז"ל מה שעבר, ונתרחקו ממנו המון בני הנעורים, דבר מוהרנ"ת ז"ל מהפסוק (תהלים קמו, ו): "השמר אמת לעולם", כי הרבה מאנשי שלומנו היו שבורים, ושאלו את מוהרנ"ת ז"ל: "מה יהיה, אנו רואים שההתנגדות גדולה כל-כף, ומתרחקים מאתנו בני הנעורים, מה יהיה?" ענה ואמר להם: "הידעתם מה הפרוש של 'השמר אמת לעולם'? הקדוש-ברוך-הוא בעצמו שומר את האמת, ולכסוף יקים (שם פה, יב): 'אמת מארץ תצמח', ותגדל ותצליח ותעשה פרי, 'ושפת אמת תכן לעד'", והמשיל את דבר רבנו ז"ל למלך שהיה לו גן נפלא, וגדלו בו כל חלקי ומיני הצומח שבעולם, רק מין אחד מיחד לא נמצא בגן הזה, מחמת שהיה יקר המציאות, אך המלך השתוקק מאד שגם הצמח הזה יהיה בגנו הנפלא, ולכן התיגע הרבה יגיעות, ובזבז ממון רב, עד שברכות הזמן וברכ השתדלות ויגיעה, השיג גרעין אחד ממין צומח זה, וזרע גם אותו בגנו, ומחמת שגרעין זה היה יחיד ומיחס בגן, ודוקא על גרעין כזה הסכנה מרחפת ביותר, עד שגדל כל צרכו, וכן הצפרים אורכות לגרעינים, ולכן פחד המלך מאד על גרעין זה יותר

מכל הגרעינים, והפקיד עליו שומרים מיוחדים, שתמיד ישגיחו בעין פקוחה, ולא יסירו עין מעליו אף לרגע אחד. וסיים מוהרנ"ת ז"ל: "בן הוא דבר רבנו ז"ל, שהוא גרעין נפלא בגן מלך המלכים הקדוש-ברוך-הוא, ואורבים עליו כל מיני צפרים רעות לחטפו, אבל הקדוש-ברוך-הוא בעצמו שומר על דבר רבנו ז"ל, שלא יאבד, ואם כבר רבנו ז"ל בעולם, הינו אם הקדוש-ברוך-הוא כבר שתלו בזה העולם, בודאי אין מה לדאג, כי דבר רבנו ז"ל ילף, ילף, ילף", ובזו הלשון אמר: דעם רעבינ'ס זאף וועט גיין, גיין, גיין אויף דער וועלט", כי הקדוש-ברוך-הוא שומר את האמת בעצמו.

וסיים מוהרא"ש נ"י: דברים אלה צריכים לחקק היטב היטב בלב כל אלה שיירדו ונפלו ונכשלו במה שיירדו ונפלו ונכשלו בכל מיני עברות שבעולם, עליהם לדעת פי דיקא עליהם יתפשטו כל המניעות והעכובים, המחלקת והמריבות מצד הצפרים, שהם כלל המתנגדים, שיירצו להסית ולהדיח אותם שיתרחקו מרבנו ז"ל ומתלמידיו האמתיים, המגלים את למודו הנפלא, ואם יהיה להם שכל, ישארו אצל רבנו ז"ל לעולם. (והארץ מוהרא"ש נ"י בשיחה זו, וחבל שלא נכתבה בזמנה).

ישוב הדעת

מוהרא"ש נ"י אמר, שאצל רבנו ז"ל ענין ישוב הדעת הוא עקר גדול, עד שגלה לנו תורה נוראה ונפלאה מאד בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י': מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך, ואינם מתקרבים אליו יתברך, הוא רק מחמת שאין להם ישוב הדעת, ואינם מישבין את עצמן, והעקר להשתדל לישוב עצמו היטב, מה התכלית מכל התאוות ומכל עניני העולם הזה, הן תאוות הנכנסות לגוף, והן

תאוות שחוץ לגוף, כגון כבוד, ואז בודאי ישוב אל ה', כי העקר תלוי בישוב הדעת של האדם, כי אם יישב עצמו היטב היטב, אזי ילך לו הכל בנקל, וכשאינן לאדם ישוב הדעת, אז הוא תמיד במרירות ובעצבות, בעצבון ובדכאון, ועל-ידי-זה מרים לו החיים מאד מאד, מאחר שאינו זוכה לישוב את דעתו, לא-כן על-ידי ישוב הדעת, האדם זוכה לשמחה, וכן על-ידי שמחה זוכה לישוב הדעת, ועל-כן צריכין לעבד הרבה על נקדה זו של ישוב הדעת, שיזכה האדם לישוב את דעתו תמיד, כי בלא ישוב הדעת הוא מבקל ומבלבל מאד, שקורין פליטיס (עין שיחות-הר"ן, סימן רכח), כל זה בא לאדם מחמת שאינו זוכה להתבודד עמו יתברך, כי באמת מי שזוכה להתבודד עמו יתברך, ולפרש כל שיחתו וכל מה שעובר עליו אליו יתברך, כאשר יספר איש אל רעהו והבן אל אביו, אז יזכה לישוב הדעת אמתי, כי התפלה וההתבודדות שהאדם מתפלל ומתבודד עמו יתברך, מכניסות בו שמחה אמיתית, שהיא הדבקות בו יתברך, והוא תמיד שורה בישוב הדעת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראה בחוש, אשר כל אלו מאנשי שלומנו הגדולים, שזכו להתבודד בכל יום עמו יתברך, הנה להם ישוב הדעת נורא ונפלא מאד, וכל זה זכו מרב שמחה ותפלה, כי השמחה מישבת את הדעת וזוכה לדבר עמו יתברך, אשר על-ידי-זה בא לדבקות אמיתית בו יתברך, ואזי מסתפל תמיד על רוחניות חיות אלקותו יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שספר לו ר' לוי יצחק ז"ל, ששמע מר' מרדכי באברניצער ז"ל, שהוא שמע מר' הירץ ז"ל, שהיה בנו של ר' שכנא ז"ל בן מוהרנ"ת ז"ל (אבי ר' אברהם שטרנהרץ ז"ל), שנסע לארץ ישראל כדי לקיים את דברי רבנו ז"ל, שהיה חפץ מאד שאנשי שלומנו יגורו בארץ ישראל, ועל-כל-פנים שיבקרו שם פעם אחת בחיים, ואחר כסופים ורצונות של ימים ושנים זכה להוציא מהכח אל הפעל, ונסע לארץ ישראל, והיה בכל המקומות הקדושים:

בירושלים ובחברון, בצפת ובטבריה, וכשהיה בטבריה ידע שגור שם יהודי זקן, תלמיד מוהרנ"ת ז"ל, ר' נתן בן ר' לייבל ראובן'ס ז"ל, והלך לבקרו, ואותו היום היה חם מאד מאד, ובפרט בטבריה, היה החם מחניק מאד, וכשהגיע לביתו, ראהו שיושב בחצרו, בלי מלבוש עליון, רק עם טלית קטן גדול, ופניו אל ים הכנרת, וישב שם בישוב הדעת ובדבקות גדולה, והוא עמד על ידו ונחפה שיתפנה אליו, ולקח זמן מה עד שחזר לעצמו, ואז נתן לו שלום בשמחה רבה, ודברו מה שדברו וכו', וכשחזר ר' הירץ ז"ל לרוסיה, היה רגיל לספר את הספור הנורא הזה, שהיה בארץ ישראל, וראה יהודי שזכה לישוב הדעת נורא ונפלא מאד, והיה מפליג מאד בגדל ישוב הדעת שראה אצל ר' נתן בן ר' לייבל ראובן'ס ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת כל מי שזוכה לישוב הדעת אמתי, ולישב את עצמו, שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, הוא תמיד יסתכל רק על רוחניות חיות אלקותו יתברך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל; אשרי מי שזוכה להגיע לישוב הדעת כזה.

יאוש

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר עקר קלפת הסמ"ך-מ"ם, להפיל את האדם ביאוש, שייאש את עצמו, כאלו אף פעם לא יהיה לו אור וטוב, וכאלו אף פעם לא יצא מהחשך שגלפד בו, ואף פעם כבר לא יראה טוב ואור בחייו, כי הסמ"ך-מ"ם כל-כך מחשיך לאדם את החיים, עד שהוא אינו רואה את קצה המנהרה, וכל-כך מר לו בחיים, עד שיש בני-אדם שמרב יאוש, הם מתאבדים, רחמנא לישזבן, וכל זה בא מרב יאושם, כי היאוש גרוע יותר מהכל, בין בגשמיות ובין ברוחניות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר בדרך כלל בא היאוש מחמת מרה
 שחורה הנכנסת באדם, שהוא נעשה עצוב וכל-כף נשבר, עד שנדמה
 לו, שכל העולם נגדו, והוא בעצמו נגד עצמו, וזה הורס אותו לגמרי,
 ורבנו ז"ל צעק בקול גדול: "געוואלד, זייט אייך נישט מייאש,
 קיין יאוש איז גאר נישט פארהאנדן"^א וכל זה הוא דבר רבנו ז"ל,
 להחדיר בעולם אשר אין שום יאוש בעולם כלל, וכל זמן שאדם חי,
 עדין יש לו תקנה לתקן הכל, ויכול לצאת מצרותיו, ואפלו שנדמה
 לו שהחיים כל-כף מרים ומרורים, ואינו רואה שום מראה מקום
 איך לצאת מפל צרותיו, עם כל זאת עם כל ההקדמות הנוראות
 והנפלאות שקבלנו מרבנו ז"ל, אם רק יקחו בני-האדם את למוד
 רבנו ז"ל בתמימות ופשיטות, אז יראו, כינו וישכילו, שאין שום
 יאוש בעולם כלל. וחכמינו הקדושים אומרים (ברכות י): אפלו חרב
 חדה מנחת על צוארו של אדם, אל יתיאש עצמו מן הרחמים;
 רואים מכאן, שאף אם אדם נתפס כבר בין הגויים, וקשרו את ידיו
 ורגליו, והניחוהו על השלחן, והולכים לחתך את ראשו בלי שום
 ספק, כי החרב מנחת על צוארו, היש אדם שלא יתיאש ברגע זה?!
 מאחר שרואה שגויים רוצחים סבבוהו, וקשרו את ידיו ורגליו, והוא
 מנח על השלחן, והולכים לחתך את ראשו, הלא בודאי יתיאש, עם
 כל זאת באו חכמינו הקדושים ואמרו: אפלו חרב חדה מנחת על
 צוארו של אדם, אל יתיאש עצמו מן הרחמים, אפלו אז צריך האדם
 למלמל ולדבר עמו יתברך, ואסור לו להתיאש בשום אופן. והלמוד
 הזה הוא למוד עמק עמק מי ימצאנו, ואם לא יכניס האדם בעצמו
 את הלמוד הזה, הוא אבוד לגמרי, על-כן לא בחנם צעק רבנו ז"ל:
 אין שום יאוש בעולם כלל, כי רב העולם שמתרחקים ממנו יתברך,
 הוא רק מחמת היאוש שנכנס בהם מרב חטאתיהם ועוונותיהם ורב
 צרותיהם.

(א) הוי, אל יתיאשו עצמכם, אין שום יאוש בעולם כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריך לדון את כל עם ישראל לכף זכות, שעובר עליהם מה שעובר בפרנסה ודחקות, בחובות, צרות ויסורים, במריבות ומחלוקות, בחור אין לו שדוף, אברך אין לו ילדים, פלוני אין לו פרנסה, אלמוני יש לו צרות מילדיו, כי כל העולם כלו מלא צרות ויסורים — אם יסתכלו בעין האמת, והכל בא מחמת רב היאוש, על-כן צריכין להחזיר בעולם את הלמוד הקדוש של רבנו ז"ל, אשר אין שום יאוש בעולם כלל, ואסור להתיאש בשום פנים ואפן, וצריכין לעשות פעולות לגלות ולפרסם את למודו של רבנו ז"ל בעולם, וזוהי המצוה הכי גדולה, להחזיר בעם ישראל שאין שום יאוש בעולם כלל, וכזה מצילים את נשמות ישראל מכליון.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם הנה האדם יודע את מעלת מי שזוכה לחזק את חברו, ולהחזיר בו את הלמוד העמק הזה, אשר אין שום יאוש בעולם כלל, ואיך שהוא חשוב בשמים, אז היו עוסקים בזה כל היום כלו, כי רואים בני-אדם שמסתובבים לעשות צדקה וחסד בעבור תומים ואלמנות או עוסקים בהכנסת פלה, אבל אף אחד אינו שם על לבו, כי יש מצוה כזו אשר אין צריכין להכניס בה שום יגיעה, רק לפתח את הפה, והיא — לילך ולחזק את נשמות ישראל ולדבר על לבם, ואדרבה, להיות משפיע ולא מקבל, ולחזק ולאמץ את כל השבורים ונמוכי הרוח, להחזיר בהם תקוה והתחזקות ושמחה אמתית, אשר אין עוד מצוה יותר גדולה מצדקה זו — להחזיר שכל באדם, וכמו שפרש רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קו): "אשרי משכיל אל דל" (תהלים מא, א) — אשרי אדם שמכניס שכל בידל, וזו המצוה הגדולה ביותר בעולם, ומי שעוסק בזה, לחזק ולאמץ את נשמות ישראל שלא יתיאשו, מעלתו גדולה מאד מאד, ויש לו מקום בשמים, והוא בונה לעצמו היכל גדול. ועל-כן אשרי מי שעוסק לחזק ולאמץ נשמות ישראל, והוא מאד מאד חשוב אצלו יתברך, כמו שרואים בגשמיות, מלך גדול ונורא, שאבד ממנו בנו, והולך ותועה ביער, ונתרחק משלחן אביו, והבן משתוקק מאד לחזר אל אביו, אבל אינו יודע היכן הדרך, והוא

נופל בַּיָּאוֹשׁ וּבַעֲצָבוֹן, בְּדַפְאוֹן וּבַעֲצָבוֹת, בְּמַרְירוֹת וּבְמַרְהוּת שְׁחוּרָה וְכוּ', וּכְשֶׁבָא אָדָם וּמְחַזְקוֹ וּמְאַמְצוֹ וּמְשַׁמְחוֹ, וּמְכַנִּיס בּוֹ תִּקְוָה עַד שְׁמַחְזִירוֹ אֶל אָבִיו, אִיזוֹ שְׂמִיחָה יֵשׁ לְמַלְךְ, וְאִיזָה שְׂכָר יִקָּר הוּא נוֹתֵן לְאָדָם הַזֶּה, "אֵתָה חֲזַקְתָּ אֶת בְּנֵי בְּעַת צָרָה, בְּעַת שְׁעִבְרָה עָלָיו כָּל־כֶּף הַרְבֵּה מְרִירוֹת וְכָל־כֶּף הַרְבֵּה יְסוּרִים, וְעֲזַרְתָּ לוֹ", אִין שְׂכָר בְּעוֹלָם שְׂלֵא יִקָּבֵל מֵהַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ מְקַרְבּוֹ מְאֹד מְאֹד, "הָרִי סוּף כָּל סוּף עֲזַרְתָּ לְבְנֵי בְּעַת שְׁהִיָּה בְּמַצָּב חֲמוֹר כְּזֶה וּבִיאוֹשׁ עֲמַק".

וּסְיָם מוהֲרָא"ש נ"י, בְּאִין עֲרַף כָּלֵל מְגַשְׁמִיּוֹת לְרוּחַנִּיּוֹת, אִיזָה שְׂמִיחָה הוּא מְכַנִּיס בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כְּשִׁזּוּכָה לְחֲזֵק וּלְאַמֵּץ אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְלִהְחַזְזֵרם וּלְקַרְבָּם אֵלָיו יְתִבְרַךְ, אֲשֶׁר אִין עוֹד שְׂכָר בְּעוֹלָם שְׂלֵא יִקָּבֵל עַל זֶה, כִּי בּוֹנֵה לְעַצְמוֹ הֵיכָל נוֹרָא בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, עַל־יַדֵּי שְׂמַחְזֵק אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל־כֵּן צְרִיכִין לְעַסֵּק בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, לְחֲזֵק וּלְאַמֵּץ אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְבַל יֵיֵאָשׁוּ אֶת עַצְמָם, וּמִי שְׁעוֹסֵק בְּזֶה, יִזְכֶּה לְכָל טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי.

יָצָר

מוהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׂבַדְרָךְ כָּלֵל הַיָּצָר הֵרַע מִתְּלַבֵּשׁ עַל הָאָדָם בְּאֶחָד מִשְׁנֵי אָפְנִים, אוֹ שֶׁהוּא בָּא אֵלָיו בְּהִתְלַבְּשׁוֹת שֶׁל יִשׁוּת וּגְאוּת וְאוֹמֵר לוֹ, כִּבְרַת הַגַּעַת לְאִיזוֹ מְדַרְגָּה חֲשׂוּבָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ, כִּבְרַת אִין לָךְ לְהִתְיַגֵּעַ וּלְהַעֲמִיס עַל עַצְמְךָ כָּל־כֶּף בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ וְכוּ', וּבְזוֹ הַגְּאוּת הוּא תוֹפֵס אֶת הָאָדָם, כִּי מִי שֵׁישׁ בּוֹ גְאוּת, אִין הַקְּדוּשָׁת־בְּרוּךְ־הוּא שׁוֹרָה עִמוֹ, וְכִמּוֹ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סוּטָה ה.): אִין אֲנִי וְהוּא יְכוּלִים לְדוֹר בְּעוֹלָם, אוֹ שֶׁהוּא בָּא אֶל הָאָדָם בְּהִתְלַבְּשׁוֹת שֶׁל יָאוֹשׁ וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, וְאוֹמֵר לוֹ, שְׂפָכְרֵךְ אִין לוֹ תִּקְוָה בְּחַיִּים, וְלֹא כְּדָאֵי לוֹ אֶפְלוֹ לְהִתְחִיל לְעַסֵּק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם

יתברך, כי ממילא לא יגיע אל שום מדרגה והשגה כלל, ובזה הוא שובר אותו לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מרמז בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קז) בפרשו את הפסוק (דברים כא, י): "כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בדיך ושבת שביו", כי עקר אויבו של האדם הוא היצר הרע, והוא בא אל האדם באחד משני האפנים הנ"ל, קדם הוא מנסה לשבר אותו לגמרי, ולומר לו, שכבר אין לו תקנה ותקנה בחיים, וכנגדו צריכין להלחם תכף ומיד ולהכרית אותו לגמרי, בבחינת "כי תצא למלחמה על אויבך", אבל אחר-כך פשרואה הבעל-דבר שאינו יכול לשבר את האדם בדרך זה, הוא בא אליו באפן השני הנ"ל, שאומר לו שכבר הגיע למעלה ולמדרגה גדולה, ואינו צריך כבר לעבד ולהתגנע בעבודת השם יתברך, וזהו "ונתנו ה' אלקיך בדיך", הינו שהבעל-דבר ימסר ה' אלקיך בדיך, כאלו אתה כבר מושל בראת אלקים, ועל זה מזהירה אותך התורה הקדושה: "ושבת שביו", הינו שתחזר על דברי הבעל-דבר אליו בעצמו, ותאמר לו: "איך אתה אומר שהשם יתברך שורה עמי, הלא פשיש לי ישות וגאות, אין הקדוש-ברוך-הוא שורה עמי כלל, כי הקדוש-ברוך-הוא אומר: 'אין אני והוא יכולין לדור בעולם', נמצא, שאם יש לי גאות, לא השגתי שום מדרגה והשגה כלל".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם צריך להזהר מאד לעמד על המשמר נגד שתי המלחמות הנ"ל של היצר הרע, והוא — על-ידי שידע היטב שאין שום יאוש בעולם כלל, ומכל ירידה ונפילה יכולים לשוב אליו יתברך, ומצד שני גם לדעת, שאף פעם אין האדם גומר את עבודתו, כי תמיד יש מעלה יותר גבוהה שיש לו להשתוקק אליה, ואף פעם לא שיך לומר, שכבר גמר את עבודתו. ושתי בקיאות אלו נקראות בספרי רבנו ז"ל: בקי ברצוא ובקי בשוב, בקי ברצוא — הינו בעליה, שתמיד ילך למעלה למעלה,

ולא יפסיק עבודתו מפני שום דבר שבעולם, כי "אם אָסַק שְׁמַיִם
שָׁם אֲתָה" (תהלים קלט, ז), שְׁבָכַל עֲלֶיָה וְעֲלֶיָה שָׁם נִמְצָא כְבוֹדוֹ
יִתְבָּרַךְ, וְאִם-כֵּן אֵין שִׁיף לומר שְׁכָבַר הַשִּׁיג אֶת הַפֶּל, וּבְקִי בְּשׁוֹב
— הֵינּוּ בִּירִידָה, שְׂיֵדַע שְׁגָם בְּעֵצָם יִרִידתוֹ נִמְצָא שָׁם כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ,
בְּבַחֲיִנַת: "וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּחֱ" (שם), וְיִתְחַזַּק מְאֹד לְהַעֲלוֹת עֲצָמוֹ
מִשָּׁם, וּלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִחֲדָשׁ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁשִׁתִּי הָעֲרֻמוֹמִיּוֹת הֵנ"ל שֶׁל הַבַּעַל-דְּבָר
הֵן סוֹד עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהִיא אָסוּר לְאָדָם וְחֻוּהָ לְאָכַל מִמֶּנּוּ,
כְּדִי שְׂלֵא יִכְנסוּ בָּהֶם הַבְּלָבוֹלִים שְׂכָאִים מִשְׁנֵי הָעֲנִינִים הֵנ"ל, אֲבָל
הַסֵּמ"ךְ-מ"ם שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הָרַע, הַתְּלַבֵּשׁ בְּדַמוֹת הַנְּחֹשׁ, וְהַצְּלִיחַ
לְהַכְשִׁיל אוֹתָם לַעֲבֹר עַל צִוּוֵי ה' וּלְאָכַל מִמֶּנּוּ, וּבְזֶה כָּבַר נִכְנסוּ בָּהֶם
שְׁנֵי הַבְּלָבוֹלִים הֵנ"ל, מִצַּד הַטוֹב שֶׁל עֵץ הַדַּעַת נִכְנסוּ בְּאָדָם מִחֲשֻׁבוֹת
שֶׁהֶפֶל כָּבַר טוֹב, וְאֵין לוֹ מֵה לְתַקֵּן עוֹד בְּעִבּוּדָתוֹ, וּבְזֶה תוֹפֵס אֶת
הָאָדָם בְּיִשׁוּת וּבְגֵאוּת, בְּבַחֲיִנַת (בְּרַאשִׁית ג, ה): "וְהֵייתֶם כְּאֱלֹקִים"
וְגו', וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּרַשׁ מִפְּנֵי הַשְּׂכִינָה, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּבַחֲיִנַת (שם,
פְּסוּק כד): "וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם" וְגו', וּמִצַּד הָרַע שֶׁל עֵץ הַדַּעַת, נִכְנס
בְּאָדָם יְאוֹשׁ וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, כָּאלוֹ כָּבַר כְּלוֹ רַע, וְאִי אֶפְשֶׁר לוֹ לְתַקֵּן
שׁוּם דְּבָר כָּלֵל, וּכְמוֹ שֶׁהִיא אֲזַ אַחַר הַחֲטָא שֶׁל אָדָם הָרַאשׁוֹן, שְׁנַפֵּל
בְּחִלְשׁוֹת הַדַּעַת כְּזֹאת, עַד שֶׁפָּרַשׁ מְאֻשָּׁתוֹ, וְק"ל [מְאָה וְשְׁלֹשִׁים]
שָׁנָה הָיוּ בָּאִים רוּחוֹת וְשָׂדִים וּמְחַמְמִים אוֹתוֹ וְכו' (כְּמֵבֵאֵר בְּעִרוּבֵין
יח: עֵין שָׁם), וְלִכֵּן עָקַר עֲצַת הָאָדָם הוּא לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְלְאַחֲזֵ בְּעֵץ
הַחַיִּים, וְלִדְבֹק עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת, שֶׁעַל זֶה נֹאמַר
(בְּרַאשִׁית ג, כב): "וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יְדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל
וְחִי לְעֹלָם", כִּי אֵין "וְעַתָּה" אֶלֶּא לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה (בְּרַאשִׁית רַבָּה כא, ו),
וּ"פֶן יִשְׁלַח יְדוֹ", הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּבַחֲיִנַת (שְׁמוֹת יז, יב): "וַיְהִי
יְדִיו אֲמוּנָה", וְתִרְגּוּמוֹ: "פְּרִישָׁן בְּצִלוֹ", הֵינּוּ פְּרוּשׁוֹת בְּתַפְלָה, וְאֲז
"וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחִי לְעֹלָם", שְׁזוּכָה לְהַפְּלֵל בְּחֵי הַחַיִּים
בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּזְכֶּה לְחֵיּוֹת חַיִּים טוֹבִים וְנִצְחִיִּים לְעוֹלָם וָעַד; אֲשֶׁרֵי לוֹ.

וְכֹל זֶה הוּא גַם עֵצֶם קִלְפָתוֹ שֶׁל עֲמֶלֶק, שְׁגַם־כֵּן כְּלוּל מִשְׁנֵי
 הָאֲרִיסִיִּים הַנִּלְ, מֵצַד אֶחָד מִכְּנִיס קְרִירוֹת וַיֵּאוֹשׁ בְּאָדָם, בְּבַחֲיִנַת
 (דְּבָרִים כה, יח): "אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדִרְךָ", וּמִכְּנִיס בּוֹ חִלְשׁוֹת הַדַּעַת וְדַפְאוֹן
 פְּנִימִי, עַד שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם תִּקְנָה בְּחַיִּים, וּמֵצַד שְׁנֵי מִכְּנִיס
 בּוֹ יִשׁוֹת וְגֵאוֹת, כִּי עֲמֶלֶק בְּגִימְטְרִיָּה ר"ם פְּמוּבָא, שְׁמִכְּנִיס גֵּאוֹת
 בְּאָדָם וְאוֹמֵר לוֹ שֶׁכָּבַר תִּקֵּן אֶת עֲצָמוֹ, וְאֵין לוֹ כְּבָר מֵה לִפְעַל בְּחַיָּיו,
 וְאֵין עֲצָה אַחֲרַת נֶגֶד טְמֵאת עֲמֶלֶק, רַק לְהַגְבִּיֵה יָדָיו בְּתַפְלָה וּבִקְשָׁה
 אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְבַקֵּשׁ מִתְּנַת חַנּוּם שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעוּ מִיָּדוֹ, וּכְמוֹ
 שֶׁעָשָׂה מִשָּׁה רַבְּנוֹ בְּשַׁעַת מְלַחֲמַת עֲמֶלֶק, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יז, יא):
 "וַהֲיָה כַּאֲשֶׁר יֵרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבְרֵי יִשְׂרָאֵל" וְגו', "וַיְהִי יָדָיו אֲמוֹנָה"
 כְּנִל, וְלִפְעָמִים עֲמֶלֶק בָּא עִם עֲרֵמוּמִיּוֹת כְּזוֹ, עַד שֶׁמִּבְּלָבַל דַּעַת
 הָאָדָם לְגַמְרִי, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּבָר מֵהוּ טוֹב וּמֵהוּ רַע, וְלִכֵּן צָרִיךְ לְהֵרִים
 וּלְהַגְבִּיֵה יָדָיו אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְצַפּוֹת וּלְיַחַל לִישׁוּעַת ה', וְלֹא
 לִפְל בְּדַעַתוֹ כְּלָל, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין הָאָדָם מְיָאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ מִתַּפְלָה
 וְהַתְּבוּדָּדוּת, וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה', אֲזִי בּוֹדָאֵי סוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה לְנִצְחָה
 בְּמִלְחָמָה כְּרֵאוּי, וְלִכְבֹּשׁ אֶת יְצֵרוֹ לְגַמְרִי.

כְּפַרְת עוֹנוֹת

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר הָאָדָם צָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁכָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר
 עָלָיו בֵּין בְּגִשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי, הַכֹּל כְּפַרְת עוֹנוֹת, הֵינּוּ כִּי בְּאִמַּת
 הָאָדָם הוּא חֵלֶק אֱלֹוֶה מִמַּעַל, וְנִשְׁמָתוֹ בָּאָה מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת,
 וְתַכְלִית כְּוִנַּת הַבְּרִיאָה הֵיחָה שֶׁהַנִּשְׁמָה תֵּרַד לְמַטָּה, וְלֹא תִשְׁכַּח
 כְּרָגַע מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁתֵּאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ עִם
 אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה נִבְרָא בְּצוּרָה כְּזוֹ, שֶׁיְהִיֶּה הַכֹּל נִעְלָם
 וְנִסְתָּר וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁלֹּא יֵרְאוּ וְלֹא יִגְיִשׁוּ אֶת הָאֵלֶקוֹת הַמְּלַבֶּשֶׁת

בזה העולם: דומם, צומח, חי, מדבר, ועקר עבודת הנשמה היא לא רק שתדבק את עצמה בחזרה אל מקור מחצבתה, אלא גם שתאיר את כל העולם כלו עם אלקותו יתברך, וזה עקר התכלית שתתגלה אמתת מציאותו יתברך בעולם, ומי שזוכה לגלות את ההסתרות והפסויים וכו', ולהאיר את אמתת מציאותו יתברך מתוך הדומם, צומח, חי, מדבר, וכן מדבק את נשמתו אליו יתברך, הוא יגיע אל התכלית שלשמה נברא האדם, אך מחמת העיונות שאדם חטא נגדו יתברך, נעלם ונסתר ונתכסה גם ממנו אמתת מציאותו יתברך, עד שנשמתו שהיא אור מהאור אין סוף ברוך הוא מתפסית ומתעלמת לגמרי בכמה פסויים ולבושים אכמיז"א, עד שמתרחק ממקור מחצבתו, ואז מתחיל לסבל כל מיני סבל, הן ברוחניות — שתפלותיו מלאות מחשבות זרות, והן בלמודו — שאינו מבין כלל, וקשה לו קשיות רבות, ומכל שכן בגשמיות — שעוברות עליו צרות צרורות, מבגיי-אדם ומבגיי ומאשתו וכו' וכו', וסובל חרופין וגדופין וכו' וכו', עד שיש שכל-כף חטאו בזה העולם, שהכל שחור להם ומרים ומרורים חזיהם, ואינם רואים שום אור.

ועקר תקנתם להפטר מכל הצרות — לדעת ידיעות אלו, שבאמת הכל לכל אלקות גמור הוא, אך מחמת שהתלכלכו כל-כף בעוונות וחסאים ופשעים, שבשביל זה עובר עליהם מה שעובר, לכן אם יקחו עצמם בידיהם, ולא יפלו בדעתם כלל, אלא ידעו שכל מה שעובר עליהם, הוא רק בשביל כפרת עוונות, על-ידי-זה באמת יזכו שיתכפרו כל עוונותיהם, ויתבטלו כל הפסויים וההעלמות וההסתרות ויתפדרו כל פועלי און, ותתגלה להם אמתת מציאותו יתברך; אשרי מי שזוכה לקבל את כל אשר עובר עליו לכפרת עוונות, שאז באמת יזכה לכפרת עוונות.

כבוד הבריות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך להזהר מאד מאד בכבוד הבריות, ונחמנינו הקדושים אמרו (אבות ד): "איזהו מכבד המכבד את הבריות", כי זה עקר כבודו של האדם — כשזוכה לכבד את הבריות, וזה עקר גדול מאד, כי צריכים לדעת שכל בר ישראל הוא חלק אלוך ממעל ממש, ועל-פן צריכים להזהר מאד בכבודו, ואפלו מי שהוא רשע גמור, חס ושלום, צריכים להזהר בכבודו. ופעם ארע מעשה נורא, שאחד מתלמידי מוהרא"ש נ"י ירק בפני אדם רשע המצער מאד מאד את מוהרא"ש נ"י, וכונת הלה היתה בזה להשפיל את הרשע, וכששמע מוהרא"ש נ"י את הספור, נתבהל מאד מאד, והיה לו צער ועגמת נפש גדולה עד מאד, וממש לא היו יכולים לדבר עמו, כי היה שרוי בצער קשה וכבד מאד, עד שצוה לאסוף את כל אנשי שלומנו, ודרש בפניהם דרשה ארכה: "הן אמת שהלה הוא רשע גמור ומצערני מאד מאד, והוא 'מוסר' מפרסם, עם כל זאת לא הגיע לו שיירקו בפניו, כי אפלו גוי ואתם יודעים איך אני 'אוהב' גוי... (כידוע שמוהרא"ש נ"י התבטא במה פעמים שהוא שונא את הגוי בתכלית השנאה) ואפלו כלב... שעובר ברחוב אסור לירק בפניו, כי ענין היריקה לירק בפני זולתו — אסור, אפלו שתהיה חיה או גוי ומכל שכן יהודי רשע, אסור לירק בפניו, וסוף כל סוף יש בכל דבר חיות אלקות, וצריכים להשמר מאד מאד לא לירק בפני זולתו, כי זו השפלה גדולה מאד, הן אמת אני מבין שהלה פון לכבודי, אבל ההכרח לגלות לכם כי אין זה כבודי, הרשע הזה תהיה לו ממילא סוף כל סוף מפלה אחר מפלה, ועוד תראו בעיניכם את המפלה הגדולה שתהיה לו, שיהיה ללעג ולקלס בעיני כל העולם, אף זה לא עניננו — לירק בפני חברו, כי היריקה היא השפלת כבוד הבריות", והכריז אז: "אם משפילים את מישהו, גורמים לעצמם דינים בשמים, ועל-פן אני מכרח לצאת מידי דין שמים, ולמחות על זה". ולא קרר את עצמו מוהרא"ש נ"י,

עד שהעניש את הלה, שלא יניחו לו לעלות לתורה חצי שנה, וכן שהוא עצמו נ"י לא ידבר עמו. אף שפונת הלה לשם שמים היתה, כי חרה לו מאד מאד על הצער שהרשע המרשע גורם למוהרא"ש נ"י, עם כל זאת הקפיד על זה מאד מוהרא"ש נ"י, ואמר, שענין יריקה הוא ענין של זלזול כבוד הבריות, ואדם צריך להזהר מאד מאד בכבוד הבריות.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ראו איך שהתורה הקדושה חסה על כבוד הבריות, עד שהתירו לו לקחת אבנים קטנות בשבת מפני כבוד הבריות (עין שבת פא:), וכן אגו מוצאים, מי שנפסקה ציצית טליתו בכרמלית, לא הצריכו להניח טליתו שם, ולהפגס לביתו ערס, והכל מפני כבוד הבריות (מנחות לת.), רואים מכאן עד כמה יש להקפיד על כבוד הבריות, כי התורה הקדושה חסה על כבוד הבריות, ואסור לזלזל בכבודן.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת ישב הגאון ר' איסר זלמן מלצר ז"ל עם כמה מתלמידיו, ופלפלו בתורה, וילפתע ראה אחד מן התלמידים דרך החלון, שהרב מבריסק ז"ל בא, ענה ואמר: "הנה אני רואה את הרב מבריסק עולה במדרגות", ויהי כשמע ר' איסר זלמן מלצר ז"ל את זאת, תכף-ומיד רץ אל ארון הפגדים והחליף את בגדיו לבגדי שבת, וקבש את כובע השבת, ורץ אל הדלת ופתחה, ומה מאד נשתומם, שהיה שם איזה איש פשוט... אף מחמת שהתלבש בלבוש של שבת, פתח את הדלת, והכניס את היהודי אל תוך ביתו, והושיבו בראש השלחן על מקומו, ואף שהלה סרב מאד, ואמר: "מה אתם רוצים ממני? ולמה מגיע לי הכבוד הזה?", עם כל זאת לא ותר ר' איסר זלמן מלצר ז"ל כלל, רק הושיבו בראש השלחן בעל כרחו, והלה והכין לו תה וכבודו מאד מאד, והוציא את תלמידיו החוצה, ודבר עמו בכבוד ראש, ושאלו מה בקשתו, והלה עמד רועד ומשתומם, מה רוצה ממני, למה נותן לי כבוד כזה? ור' איסר זלמן מלצר ז"ל דוחק עליו: "מה כבודו רוצה?" ענה ואמר:

"היות שטפלי תלויים בי, ואני צריך לצאת לחוץ לארץ, ואני צריך כתב המלצה שאתם מכירים אותי ואת מצביי", תכף ומיד לקח ג'ר ועט, וכתב לו המלצה נפלאה, ופטריו לשלום, וכשהלך השתוממו מאד תלמידיו, ושאלו אותו: "למה נתתם כבוד כזה לאיש פשוט?" ענה ואמר: "הלא אתם אמרתם לי שהרב מבויסק ז"ל בא לבקרני, והעמדתי עצמי לכבוד התורה, פי הוא גאון אדיר, והלבשתי עצמי במלבושי שבת, ורצתי לפני הפתח, וכשראיתי יהודי זה, אמרתי לעצמי, בודאי כל בר ישראל ראוי לכבוד גדול מצד נשמתו, שהיא חלק אלוך ממעל, וצריכים לקבל בכבוד גדול את כל בר ישראל מפני כבוד הבריות, ולהתלבש לכבודו בכגדי שבת, אך בני אדם ילעגו על זה, לכן אין עושים זאת, והנה מחמת הטעות שהטעיתם אותי, ויצא לי לקיים את המצוה של כבוד הבריות, לכבד את בר ישראל, איך לא אקיים את המצוה בשמחה, ואמרתי: 'מצוה הבאה לידי אקימנה' (מכות י.), ולכן כפדתי את היהודי הזה, ובאמת כן ראוי לכבד את כל בר ישראל בכבוד כזה מצד ערך נשמתו".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכים להקפיד מאד מאד על ענין זה, לכבד את כל בר ישראל, פי דיקא על ידי שמכבדים אותו, יכולים להוציא את הנקדה הטובה שיש בו, פי לפעמים מחמת רבוי עוונות האדם, הוא נמצא בקטנות גדולה, ואין רואים את הנקדה הטובה שבו, את נקדת חיות אלקות המאירה בו, ועל ידי שנותנים לו כבוד, מוציאים את נקדת חיות אלקותו שיש בתוכו, ועל ידי שנותנים לו כבוד, יכול לחזור בתשובה, ולכן צריכים לכבד את הבריות מאד, וזה עקר כבודו יתברך — כשמכבדים את כל בר ישראל, ונותנים לו כבוד גדול, וצריכים להקפיד על זה מאד מאד, וכן ראוי להקדים שלום לפני כל אדם, וכמה פעמים הזהיר מוהרא"ש נ"י לתלמידיו "היכל הקדש", ואמר להם: "בשעה שיבגס איש זר מבחוץ להיכל הישיבה, ראו תכף ומיד לתן לו שלום, ולקבל כל אחד בסדר פנים יפות, וזה מחמת כבוד הבריות". ודבר זה הוא מקפיד תמיד, שצריכים להקדים בשלום כל אדם, ולא להסתכל על אדם בבטול

ורבבוז, כאומר מי אתה, מי זה, מי בא בתחומי וכו' וכו', אלא
 כשאתה רואה יהודי אורח שבא למקומך, תקדים לו שלום, וזה
 מצד כבוד הבריות; אשרי מי שקונה בעצמו מדה זו — לכבד את
 הבריות.

כפוי טובה

מוהרא"ש נ"י אומר, שהמדה המגנה ביותר באדם — כשהוא
 כפוי טובה, הינו כשאתה עושה לפלוני טובה, והוא משלם לך רעות,
 אין לך עוד מדה מגנה יותר גדולה מזו, כי סוף כל סוף אדם מסר
 את נפשו בעבורך, ועשה לך טובות, על-כן איך תחזיר לו רעות?
 על-כן זוהי מדה מגנה מאד מאד, להחזיר רעות לזולת.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אף-על-פי שנמצאים בני-אדם שמשלמים
 רעה תחת טובה, עם כל זאת אין למנע את עצמו מלהמשיך לעשות
 טובות לזולתו, אדרבה כשאדם עושה טובה לזולתו ומשלמים לו
 רעה, אזי שכרו גדול בשמים, כי אצלו יתברך הוא בחשבון גדול
 ובחסד וצדק כל פרט ופרט שאדם עושה בשביל הקדוש-ברוך-הוא,
 ועל-כן אם אדם עושה איזו טובה לזולתו והיא לשם שמים, אזי
 נכון לבו יהיה וכוונתו, שהקדוש-ברוך-הוא ישלם לו בתורה מח
 ושכל גדול להשיג השגות גדולות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כל אלו הצדיקים הגדולים במעלה
 נוראה ונפלאה מאד, אשר מסרו את נפשם בעבור נשמות ישראל,
 ותמיד עסקו להיטיב עם זולתם, ואף שאחרים שלמו להם רעה
 בתמורה, אף-על-פי-כן המשיכו לעשות רק טובות, לבסוף זכו

ששלם להם הקדוש-ברוך-הוא השגות גדולות בעבודת השם יתברך, וזכו לחדש הרבה חדושי תורה, וחברו ספרים לאין שעור.

וספר מוהרא"ש נ"י, שראו בכל הדורות, שכל אלו הצדיקים הגדולים, שעסקו בעשיית טובות עם ישראל, וכשעבר עליהם מאנשים מה שעבר, ואף-על-פי-כן לא הפסיקו לעשות טובות, על-ידי-זה נתפרסם שמם, וזכרם נשאר לדורי דורות, ועל-כן מי שרגיל לעשות טובות לזולתו, אין לו להשבר מכף שבני-אדם כפויי טובה נגדו, ומשלמים לו רעה תחת טובה, הוא יעשה את שלו, והקדוש-ברוך-הוא יעשה את שלו, ואז יראה שיצליח.

כֶּסֶף

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל הענין של כסף וממון הוא באמת דבר דק ורוחני מאד, וכמבאר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א' סימן כה), שלמעלה הכסף הוא בחינת גננין עלאין, רק כשפא למטה נתגשם ונתגלם בתוך כסף גשמי. וכן אומר רבנו ז"ל במקום אחר, שהממון בא מאותו מקום עליון שהנפש באה משם, ושם למעלה היא בחינת קדשה גבוהה ושפע קדש, רק אחר-כך נתגשם למטה כדרך ההשתלשלות, ונתהיה ממנה ממון, ועל-כן הנפש תאבה לממון, מחמת שהנפש באה ממקום שהממון בא משם, אבל צריך לבלי להתאוות לממון, רק להתאוות ולאהב את המקום שהממון בא ומשתלשל משם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א' סימן סח), ועל שם זה נקרא 'כסף' — על שם שמעורר את האדם לכסופין להשם יתברך, כי הלא עקר פרנסתו של האדם תלויה בהשגת הכסף, וכשיש לאדם שכל, אזי תמיד מתפלל אליו יתברך שיהיה לו כסף כדי הצטרכותו, ולא יהיה נצרך אל הבריות, נמצא שהכסף מעורר אותו לכסופין

להשם יתברך, ואזי זוכה להרגיש הגננין עלאין שײש בתוך הכסף, ואיך שהוא דבר רוחני ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכמה פעמים יכולים לראות בחוש, איך הכסף קשור לרוחניות עליונה מאד, כי בנדאי כל אדם היה בוחר תמיד לישב בביתו במנוחה ובשקט, ולא לנסע נסיעות למרחקים, ולטלטל עצמו בטלטולים קשים וכו', אבל בשמים יודעים שהתקון של האדם תלוי במקום פלוני ופלוני, שהוא באיזו פנה נדחת בכדור הארץ, ודיקא שמה יש נצוצות קדשה השײכים לשרש נשמתו, והוא צריך להעלותם, ואם-כן איך מעוררים את האדם לצאת מביתו ולהגיע לשם? זה נעשה על-ידי הכסף והממון, שאומרים לו, שבאותו מקום יכול להרויח כסף רב וכו', ואזי מזדרז ונוסע לשם במרץ גדול, וכמו שרואים בחוש, שבני-אדם נוסעים למרח הרחוק ולאוסטרליה וכו' לשם מסחר, ואינו שם לב שבאמת נשמתו רואה שם דבר גדול מאד שײש לה לתקן, ולפעמים מגיע לשם ומנסה לעשות מסחר, ואינו עולה בידו כלל, אבל בינתיים התפלל שם כמה תפלות, ואמר שם הרבה ברכות, וכן דבר כמה דבורי אמונה וכו', ואין עולה על דעתו שזו הייתה כל תכלית נסיעתו לשם, ותקן בזה דברים עליונים מאד, נמצא שדיקא הכסף גרם לו להגיע אל תקונו, ומהכסף נשלמו כסופי נפשו להשם יתברך, הרי שכל הענין של כסף קשור לרוחניות עליונה מאד, והבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-כן כשײש לאדם שכל, אזי אינו עושה ישות ומציאות מן הכסף בעצמו, רק תמיד כוסף ומשתוקק למשפיע הכסף, שהוא הקדוש-ברוך-הוא, וצריכין לזכור שהכסף הוא עגל, והוא מתגלגל וכא בעולם, היום יש לו, ולמחר אין לו, וליום המתרת שוב יש לו וכו', וכן תמיד, וכן אמרו חכמינו הקדושים (במדבר רבה כב, ו): למה נקרא שמן זוזים? שזוזים מזה לזה, העקר לעורר עצמו על-ידי הכסף לכסף להקדוש-ברוך-הוא, ותמיד לבקש מלפניו יתברך שיהיה לו כל כסף הצטרכותו, אבל איך ואיפה ובמה

ישיג אותו, אינו צריך לבלבל את עצמו כלל, כי הכל תלוי בידו יתברך לבד, וכפי שימסר עצמו אליו יתברך, בן ימשך עליו שפע גדול.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכין לזכור תמיד את דברי רבנו ז"ל בספורי-מעשיות (עין במעשה י"ב מבצל תפלה), שהכסף הוא צואה וסרחון, ולעתיד לבוא כל מי שיהיה לו יותר כסף, יתביש יותר וכו', עין שם; כי הכסף מצד חיצוניותו הוא בודאי סרחון גדול, ואסור לעשות ממנו שום ישות ומציאות כלל, רק העקר תמיד לעשות עם הכסף דברים טובים, הינו מצוות ומעשים טובים, ולהתזיק לומדי תורה וכו', ואזי מעלה ומתקן את כל כספו, ומתפך אותו לקדשה.

וכמה פעמים באו אנשים למוהרא"ש נ"י, ובקשו ממנו שיברך להם איזה דולר או מטבע אחרת לסגלה ולשמירה וכו', ואף פעם לא הסכים מוהרא"ש נ"י, והיה עונה ואומר: "הרבי שלנו אומר שכסף הוא צואה וסרחון, ואם כן איך אברך אותך בדבר מאוס כזה".... וכונתו בזה להכניס בהם ידיעה זו, שאסור לעשות שום ישות ומציאות מחיצוניות הכסף, כי אין בו שום חשיבות כלל, העקר הוא רק במה שזוכים לעשות עם הכסף, ואיך שמתעוררים לכסף ולהשתוקק להקדוש-ברוך-הוא על-ידי הכסף, וכשיש לאדם שכל, יכול להפך כל כספו לאורות רוחניים ממש; אשרי הזוכה לדעת ושכל כזה.

בתיבה

מוהרא"ש נ"י אמר, שראוי לכל אדם להרגיל את עצמו במלאכת הבתיבה, הינו לכתב כל מיני חדושי תורה העולים על

דעתו, וכן מה שזוּכָּה לְשִׁמְעַ מִפִּי הַצַּדִּיקִים, כִּי עַל־יְדִי־זֶה יִהְיֶה קִיּוֹם לְדַבּוּרִים לְדוּרֵי דוּרוֹת, אֲבָל אִם אֵין מַעֲלִים אוֹתָם עַל פְּנֵי הַפֶּתַח, אֲזִי בְּזִמְן קָצֵר הֵם נִשְׁפָּחִים לְגַמְרִי, וְאֵין מֵהֶם זְכָר כָּלֵל, וְהֵנָּה אֲנָשִׁים רַבִּים טוֹעֵנִים, שְׂאִינָם רְגִילִים בְּמִלְאֶכֶת הַפְּתִיכָה, וְקָשָׁה לָהֶם מְאֹד לְהַעֲלוֹת דְּבָרִים עַל פְּנֵי הַפֶּתַח, אֲבָל בְּאֵמֶת הַכֹּל תְּלוּי בְּרִגְלוֹת, הֵינוּ שְׂיָרְגִיל הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ לְאֵט לְאֵט לְכַתֵּב, אֲפֹלוּ דַבּוּרִים קְצָרִים שֶׁל חֲדוּשֵׁי תוֹרָה וְיִרְאֵת שְׁמִים, שְׁעָלוּ עַל דַּעְתּוֹ אוֹ שְׁזָכָה לְשִׁמְעַ מִפִּי הַצַּדִּיקִים שְׂבִדוֹר, וּבְמִשָּׁף הַזְּמַן הַהֶרְגֵּל יַעֲשֶׂה טָבֵעַ, וְיִהְיֶה קָל לוֹ מְאֹד לְכַתֵּב כָּל מִינֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה כְּרְאוּי.

וְאָמַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שְׁעֲנִין הַפְּתִיכָה הוּא דְּבַר חָשׁוּב מְאֹד, וְזוֹהִי זְכוּת הַרְבִּים לְדוּרֵי דוּרוֹת, כִּי אִלְמָלָא הָיוּ הַצַּדִּיקִים כּוֹתְבִים אֶת חֲדוּשֵׁיהֶם, אוֹ אִלוֹ לֹא הָיָה אֶחָד מִן הַתְּלַמִּידִים כּוֹתֵב מֵה שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הַצַּדִּיקִים, לֹא הָיָה נִשְׁאָר לָנוּ מֵהֶם שׁוּם זְכָר כָּלֵל, וְלֹא הָיִינוּ יוֹדְעִים אֲפֹלוּ שֶׁהָיָה צַדִּיק כְּזֶה בְּעוֹלָם כָּלֵל, וּכְמוֹ שְׂאֵנוּ רוֹאִים אֲצֵל רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁבְּלַעֲדֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל לֹא הָיִינוּ יוֹדְעִים כָּלֵל מִרַבְּנוּ ז"ל, וּכְמוֹ שֶׁהַעִיד עָלָיו רַבְּנוּ ז"ל, וְאָמַר, שְׂאֵם לֹא מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, לֹא הָיָה נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ אֲפֹלוּ דָף אֶחָד שֶׁל 'שְׁמוֹת'... (עֵין חַיִּי-מוֹהֲרַ"ן, סִימָן שַׁע – דְּפוּס חֲדָשׁ), כִּי עֲנִין הַפְּתִיכָה הוּא מִתְּנָה טוֹבָה שֶׁיְכוּל כָּל אֶחָד לְתַן לְכָל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, כִּי כְּשֵׁאִישׁ אֶחָד כּוֹתֵב חֲדוּשֵׁי תוֹרָה שְׁזָכָה לְחֲדָשׁ אוֹ לְשִׁמְעַ מִפִּי הַצַּדִּיקִים, בְּזֶה יְכוּל לְזְכוּת כָּל נִשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל לְכָל הַדּוּרוֹת, וְאֵין עוֹד זְכוּת הַרְבִּים גְּדוֹלָה מִזֶּה.

וְאָמַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שְׂרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁבְּשַׁעָה שְׂאֶחָד זוּכָּה לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאֵמֶת, בּוֹעֲרֵת בּוֹ אֵשׁ דְּקַדְשָׁה מְאֹד, וּמִתְחִיל לְהַעֲלוֹת עַל פְּנֵי הַפֶּתַח כָּל שִׂיחָה שְׁזוּכָּה לְשִׁמְעַ מִפִּיו, אֲבָל בְּמִשָּׁף הַזְּמַן מִתְקַרֵּר אֲצֵלוֹ כָּל הָעֲנִין, וּמִפְסִיק מִמֶּנּוּ לְגַמְרִי, וְזֶה מִחֲמַת שֶׁהִתְקַרְבוֹתוֹ נִעֲשְׂתָה אֲצֵלוֹ כְּדָבָר יָשָׁן, וּכְבָר אֵינוֹ מְרַגֵּשׁ אֶת הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁהִיָּתָה לוֹ בְּתַחֲלָה, וְהוּא בְּחִינַת מֵה שְׁנוֹזְכֵר בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲרַ"ן,

חלק א', סימן קצב), שלפעמים נופל בחינת שכחה גם על ספר שנכתב וכו', הינו שמתרשל מבחינת הפתיכה, וכל הענין נשפך ממנו לגמרי, אבל עקר השלמות הוא — שתהיה אצלו ההתקרבות אל הצדיק כדבר חדש תמיד, ובכל פעם יבוא כאלו לא היה אצלו כלל, וכאלו עוד לא שמע ממנו שום דבור כלל, ואזי בודאי יהיה אצלו כל דבור ודבור יקר מכל הון, וישתדל להעלות על פני הכתב כל מה ששומע.

ומוהרא"ש נ"י מעורר תמיד את תלמידיו היקרים, שישתדלו להעלות על פני הכתב כל מיני חדושי תורה ושיחות יקרות שזוכים לשמע ממנו, כי אף-על-פי שהוא בעצמו גם-כן עוסק הרבה בכתיבת חדושי תורה וספרים נפלאים וכו', אבל אף-על-פי-כן אי אפשר לו לכתב הכל, בפרט הדבורים שמדבר עם אחרים, ועל-פי-רב אחר-כך נשפכים ממנו לגמרי, ואינו זוכר אותם כלל, וכשאחד משתדל להעלות אותם על פני הכתב, הוא ממש מזכה את הרבים בדבורים קדושים וחדושי תורה שהיו נשפכים מן העולם לגמרי, חס ושלום.

ופעמים רבות כשראה מוהרא"ש נ"י תורותיו או שיחותיו כתובים עלי ספר, היה מתמיה ואומר (בדרך שמחה): "וכי כך דברתי, וכך אמרתי? הלא הם חדושים נפלאים מאד, וכבר שכחתי לגמרי שאמרתי אותם..." והיה נהנה מאד לראות אותם על פני הכתב, והיה אומר: "תהלה לאל, שישארו דבורים כאלו ממני, כי זהו כל חפצי וכל מגמתי, לזכות נשמות ישראל עם דבורי אמונה ויראת שמים, והלואי שהיו זוכים לכתב כל דבור ממש".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש בני-אדם שיש להם זכרון טוב, וזוכרים היטב כל מה ששומעים, ומחמת זה אינם רואים את גדל הנחיצות להעלות את הדברים על פני הכתב, כי נדמה להם כאלו יזכרום לעולם, ויכלו לחזור עליהם לכל מי שירצה לשמע אותם, אבל זוהי כסילות גדולה מאד, כי הלא האדם אינו חי לעולם, וכשיסתלק מן העולם, מי ידע מה היה לו במחור, ואפלו בחייו, איך אפשר

שׁימסר כּל מה שׁיודע לְכָל אַנְשֵׁי הָעוֹלָם, הֲלֵא רַק מְעַט דְּמַעַט יִזְכּוּ
 לְהַנּוֹת מִן הָאוֹצָר שְׁמַנַּח אֲצִלוֹ, וְלִכֵּן הֶעֱקַר לְהַרְגִיל עֲצָמוּ בְּמִלְאֶכֶת
 הַכְּתִיבָה, וְלִכְתּוֹב כָּל מִינֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה וְדַבּוּרֵי אַמוּנָה וַיִּרְאֵת שְׁמַיִם,
 שְׂזוּכָה לְחַדֵּשׁ וְלִשְׁמַע, וְאֲזִי תִהְיֶה זְכוּת הַרְבִּים תְּלוּיָה בּוֹ לְדוּרֵי
 דוֹרוֹת, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יִכִּירוּ לוֹ טוֹבָה עַל כָּל הַחֶסֶד הַנִּפְלֵא שְׁגַמְל
 עִמָּהֶם.

לקוטי-מוהר"ן

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר עָקַר הַהֲתַקְרְבוּת אֶל רַבְּנֵי ז"ל תְּלוּי
 רַק כְּפִי שְׁמַתְמִיד בְּסִפְרוֹ הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא "לקוטי-מוהר"ן", כִּי רַק בְּזֶה
 תְּלוּיָה הַהֲתַקְרְבוּת, כְּפִי שְׁמַכְנִיס בְּעֲצָמוּ אֶת תּוֹרוֹת רַבְּנֵי ז"ל, אֲשֶׁר
 כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה הִיא מְרֻשָּׁם (שְׁקוֹרִין רְצֻפֵט) לְמַחְלָה אַחֲרַת, עַל-כֵּן
 מִי שְׂרוּצָה לְהִתְרַפֵּא מִכָּל הַמַּחְלוֹת וְהַחֲלָאִים שְׁנֹדְבָקוּ בּוֹ עַל-יְדֵי
 עוֹנוֹתָיו הַמְרַבִּים, יִהְיֶה רְגִיל לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם "לקוטי-מוהר"ן", אֲשֶׁר
 בְּפִרוּשׁ גָּלָה לָנוּ רַבְּנֵי ז"ל עַל סֵפֶר זֶה, שְׁיִפְתַּח אֶת קִשְׁיוֹת גִּידֵינוּ,
 וַיִּפְתַּח אֶת הַלֵּב וַיַּחְזִיר אוֹתוֹ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וַיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה עַל
 יָדוֹ בְּעַל הַשְּׂגָה גְדוֹלָה, וְהִזְהִירָנוּ מְאֹד מְאֹד לְלַמֵּד סִפְרוֹ הַקְּדוּשׁ
 וְהַנּוֹרָא "לקוטי-מוהר"ן" (עֵינַי חַיֵּי-מוהר"ן, סִימָנִים: שְׂמוֹ, שְׂמַט), וְאָמַר:
 הַבְּעַל-דְּבָר יְכוּל לְחַפּוֹת וּלְכַסּוֹת אֶת הָעֵינַיִם מְאֹד, אֲבָל בְּלֹא זֶה הִיָּה
 הַסֵּפֶר עוֹשֶׂה הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד בְּעוֹלָם, וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "דְּעַר
 בְּעַל-דְּבָר קָעַן זֵייעַר פֶּאָר שְׁטַעלֵן, אָבְעֶר זּוֹנְסֵט, נוֹאֲלֵט דָּאָס סִפֵּר
 מְחִיב גִּיווּעַן אַ גְּרוּיִסֵן אוּיס בְּרֵאָף צוֹ טוּהֵן אוּיף דְּעֶר נוֹעֲלֵט" (עֵינַי
 שֵׁם, סִימָן שֵׁנִי); וְעַל-כֵּן כָּל מִי שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל רַבְּנֵי ז"ל, עָלְיוֹ
 לְהִתְמַיֵּד בְּכָל יוֹם חֵק וְלֹא יַעֲבֹר בְּסִפְרוֹ הַקְּדוּשׁ "לקוטי-מוהר"ן", כִּי
 אַחֲרַת אֵינוֹ מְקַרֵּב כָּלֵל אֶל רַבְּנֵי ז"ל, וְכָל הַתְּקַרְבוּתוֹ הִיא רַק דְּמִיּוֹן
 גְּדוֹל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מי שבאמת אוהב את רבנו ז"ל, והוא חקוק בפנימיות לבבו, אזי יתמיד מאד מאד בספרו הקדוש והנורא "לקוטי מוהר"ן", כי פניו, שכלו וחקמתו הם בתוך הספר (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קצב), ועל-כן כל מה שמתמידים יותר בספרו הקדוש והנורא "לקוטי מוהר"ן", יותר זוכים לראות את רבנו ז"ל, כי הרי פניו ודמותו גנוזים בו.

ורגיל מוהרא"ש נ"י לומר ברבים בכל פעם: תדעו, שעקר ההתקבנות אל רבנו ז"ל היא רק על-ידי התמדה ושקידה נפלאה בספרו הקדוש והנורא "לקוטי מוהר"ן", ואין ההתקבנות תלויה על-ידי שמעך או בערך או יאק מק, אשר נתפרסמו לאחרונה, והכל הבל, כי בלי למוד "לקוטי מוהר"ן" לא יודעים בין ימינם לשמאלם, ועם "לקוטי מוהר"ן" כבר אין צריכים את אף אחד, רק את רבנו ז"ל בעצמו.

וספר מוהרא"ש נ"י בשם הרב הקדוש רבי אייזיקל מקומארנא, זכותו יגן עלינו, שדרכו היתה לספר את הספור ששמע מפי חותנו הרב הקדוש מפינטשוב זי"ע, ששמע אצל רבו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע, ששמע מרבו הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע, ששמע מרבו המגיד מפעוריטש זי"ע, שפעם אחת נעלם מעיניהם הבעל-שם טוב הקדוש זי"ע, והלכו כל התלמידים לחפשו, כי היתה פליאה גדולה בעיניהם להיכן נעלם פתאם, והלכו בתוך היער, ופתאום שמעו את קולו צועק בקולות משנים, ועמדו מרחוק וראו איך שבוכה וצועק מאד, ודופק את ראשו על אילן, ועמדו נבהלים ונפתחים מאד על המראה הזה, ואחר-כך חזר מהיער, וכשראה את תלמידיו מחפים לו, ענה ואמר: קדם ביאת משיח צדקנו יתרבו השקרים כל-כך בעולם, עד שיאק מק יהיו גם-כן אדמורי"ם, והם יוליכו שולל את האנשים.

וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר, על מי שהתפונן הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו — יאק, איני יודע, אבל על מי התפונן — מק, זה אני בן יודע, שאדם פגום יוליך שולל את אנשי שלומנו, והוא יהיה הוגה דעות בדבר רבנו ז"ל... ועל-כן אם אתם רוצים להתקרב אל רבנו ז"ל, העקר רק להתמיד בלמוד "לקוטי-מוהר"ן", ורק מה שכתוב שם תדעו שהם דברי רבנו ז"ל.

ומוהרא"ש נ"י מעורר תמיד את תלמידיו, שישתדלו לסיים בכל חדש את הספר הקדוש והנורא "לקוטי-מוהר"ן", ועל-כל-פנים פעם בחדשים, אבל בעל תשובה, הינו מי שרוצה לזכות באמת לתשובה, עליו למסר את נפשו לסיים בכל חדש את ה"לקוטי-מוהר"ן", כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל, אשר הספר הזה יחזיר את האדם בתשובה (ת"י-מוהר"ן, סימן שמש); ועל-כן מי שרוצה באמת לחזור בתשובה, עליו לסיים בכל חדש את ה"לקוטי-מוהר"ן", ואין עוד תקון לנפש כמי שזוכה לומר "לקוטי-מוהר"ן" בכל יום ולסימו פעם בחדש, והוא מסגל כמו אמירת משניות ואמירת זהר, כי הוא זכוף הנפש גדול מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעוד יהיה זמן שידיפסו את ה"לקוטי-מוהר"ן" בפורמט קטן עם נקודות, ויחלקוהו לימי החדש, הינו שבתוף ה"לקוטי-מוהר"ן" יהיה רשום סדר הלוח שתקן, כדי לסיים בכל חדש את ה"לקוטי-מוהר"ן", ודבר זה יהיה תקון גדול בעולם, כי על-ידי-זה יהיה נקל לכל אלו שרוצים לחזור בתשובה, שייכלו לסיים בכל חדש את ה"לקוטי-מוהר"ן", ואמר, שמשתוקק מאד מאד להדיפסו כך.

ובכל פעם שבאים, ומספרים לו משהו בשם זה... או בשם זה... (מה"זקנים" וה"חשובים"...), הוא עונה: "איני מכיר אותם... אני מכיר רק את רבנו ז"ל, כי אצלי קובע רק מה שכתוב בספרו הקדוש והנורא 'לקוטי-מוהר"ן', ומי שאינו לומד 'לקוטי-מוהר"ן' הוא מלא

דמיונות, ועל-כן אין מענין אותי כָּלֵל מה שאחרים אומרים, אצלי קובע בחיי היום יום, רק הספר הקדוש והנורא 'לקוטי-מוהר"ן'.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מי שמרגיל את עצמו לסיים בכל חֶדֶשׁ את ה"לקוטי-מוהר"ן" הקדוש והנורא כפי שנחלק לימי החֶדֶשׁ, אז יראה וימצא מדי יום ביומו, אשר כל מה שעובר עליו ברוחניות ובגשמיות מרמז באותן התורות שלמד ביום ההוא, וכן מי שרגיל לחדש חדושי תורה, יכול לקשר את החדושים של היום ההוא אל סדר התורות השיכות ליום ההוא, וכך יחיה את היום עם רבנו ז"ל (ער וועט לעבן דעם טאג מיט'ן רבי'ן), כי מי שרגיל בזה, הינו לסיים בכל יום השיך ליום ההוא, הוא חי עם רבנו ז"ל; אשרי מי שמרגיל את עצמו לילך בדרך הנוראה והנפלאה הזו.

ליצנות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר קלפת הליצנות היא הקלפה הגרועה ביותר מכל הקלפות, ומי שנופל לידיה, קשה וכבד לו לשוב בתשובה שלמה לפניו יתברך, כי כשאדם עובר עברות, חס ושלום, והקלפות מסבכות אותו, אז בדרך הטבע מחמת קדשת נשמתו, נשבר לבו מאד, ומתחיל להתחרט על כל הרע שעשה, ורוצה לתזר בתשובה, אבל מי שנוכנס בקלפת הליצנות, לו כבר אין שום תקנה, רחמנא לישזבן, כי הליצנות מורידה ממנו הכל, כל זיק של יראת שמים, וכל מה שרק ידברו עמו בענין תשובה ויראת שמים, יהיה אצלו כליצנות, כי מי שמכניס את עצמו בקלפת הליצנות, כל העולם כלו נעשה בעיניו כלא, כמו שארע ל"חכם" (עין ספורי-מעשיות, מעשה ט), שהלך בתכמות ובליצנות, אזי הסתפל בבוז ולעג לכל העולם כלו, ולבסוף, רחמנא לישזבן, כפר בעקר, כי התלוצץ גם

ממנו יתברר, רחמנא לצלן, לא-כן ה"תם" שזכה למה שזכה, ועלה ונתעלה בתכלית המעלה, עד שדבר פנים אל פנים אל המלך בעצמו, הכל היה רק על-ידי מדת התמימות שהיתה בו, ותכף-ומיד כשפאו אליו בני-אדם לדבר עמו, הקדים להם ההקדמה הזו: "נאר אהן ליצנות"^א, כי אצלו לא היה שום מקום לקלפה של הליצנות, ועל-כן דיקא על-ידי-זו זכה למה שזכה (עין שם).

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר האדם יכול להתעורר מאד מאד בעבודת השם יתברר, וילקבל הרבה יראת שמים, וימלא פלים רבים עם יראת שמים (פולע עמערס^ב מיט יראת שמים), ורק יבוא לך אחד, ויאמר מלתא דליצנותא, א וערטל פון ליצנותי, וכבר יקרר אותו, וכל הפלים המלאים יראת שמים ישפכו לחוץ, וזה ברור, בדוק ומנסה, כי הליצנות היא קלפה עצומה, ומוהרנ"ת ז"ל היה רגיל לומר שהליצנות היא עקר פתח הטמאה, ורמז במה שאמרו חכמינו הקדושים (יומא לח): הבא לטמא פותחין לו, שנאמר (משלי ג, לד): "אם ללצים הוא יליץ", הרי אנו רואים מדברי חכמינו הקדושים בעצמם, שאמרו: "הבא לטמא פותחין לו", שנפתח לו פתח לטמאה דיקא על-ידי מדת הליצנות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כמו שצריכין להזהר ולהשמר מאד מאד מלצים, קלים, פוחזים וריקים, שעושים ליצנות מן הקדשה ומיראי השם ואנשים כשרים, כמו-כן ויותר מכן צריכין להזהר ולהשמר מאלו הלצים המסתובבים בין אנשי שלומנו, כי גם בין אנשי שלומנו חסידי ברסלב, מסתובבים לצים גדולים, כי הסמ"ך-מ"ם מאד מאד מיוחד שדבר רבנו ז"ל יתפשט בעולם, ועל-כן העמיד גם בפנים את שלוחיו, שהם ליצנים המתלוצצים מזה או מזה, ומקררים את בני-האדם מעבודת השם יתברר, ובפרט מסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, וכך אמר מוהרא"ש נ"י: "אם תמצאו בין אנשי שלומנו, אחד

א) רק בלי ליצנות.

ב) פלים מלאים.

ג) בדיחה של ליצנות.

שמתלוצץ מסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, תדעו שזהו הלץ הגדול ביותר, והוא שליח של הסמ"ך-מ"ם, כי איך יכולים להתלוצץ מזה, אשר הוא דבור של רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן עו), אין זה אלא שהוא הוא הליצן, שליח הסמ"ך-מ"ם המסתובב בינינו, וצריכין להתרחק ממנו כמו שמתרחקים ממצרע ומבעלי ראתן, שהוא חלי המדבק, כי קלפת הליצנות היא מחלה מדבקת, כי לץ יכול להפך את זולתו ללץ, על-כן צריכין לברח מכל מיני לצים, ודיקא על-ידי-זה יצליח בדרך רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שרוצה להצליח בדרך רבנו ז"ל, עליו לברח מכל מיני לצים, כי דרכי רבנו ז"ל הן בדיוק ההפך של ליצנות, כי הלמוד של רבנו ז"ל הוא למוד עמק עמק בדרך הפשיטות, כגון השיחה בינו לבין קונו, אי אפשר לקיים בשום פנים ואופן אלא כשזוכה לסלק דעתו וחקמתו לגמרי, כי אחרת לא ידבר עמו יתברך, ועל-כן אצל הלצים, הדבר הראשון שמתלוצצים הוא מתפלה והתבודדות, כי כל זה הוא ללעג ולקלס בעיניהם, ושואלים: "עם מי אתה מדבר?... הקיר לא יענה לך"... ובאמת זוהי כפירה ואפיקורסות גדולה, כי המאמין האמתי שמאמין שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא מחיה ומנהיג את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, הוא ידבר תמיד עמו יתברך. וליץ' אותיות 'צל', הינו שאינו זוכה לראות את אמתת מציאותו יתברך, כי על-ידי מדת הליצנות עושה לעצמו צל בינו לבין השכינה הקדושה, ועל-כן אשרי מי שבורח מן הליצנות, ואשרי ואשרי מי שבורח מכל מיני ליצנים, אשר הבל פיהם הטמא מזיק לאדם העומד על ידס.

לשון-הרע

מוהרא"ש נ"י אמר: אף שלשון-הרע היא עברה חמורה מאד מאד, כְּאִשֶּׁר הִפְלִיגוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים בְּגִנוּת וּבְחֻמֵר הַדְּבִוּר שֶׁל לְשׁוֹן-הָרַע, וְאָמְרוּ (עֲרִיז' טו:): "כָּל הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן-הָרַע מְגַדִּיל עוֹנוֹת עַד לְשָׁמַיִם, וְאוֹמֵר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוּלִין לְדוּר בְּעוֹלָם, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְשֵׁר שֶׁל גִּיהֵנוּם, אֲנִי עָלְיוּ מְלַמְעֵלָה וְאַתָּה עָלְיוּ מְלַמְטָה — נְדוּנָו"; וְעוֹד עֲנָשִׁים קָשִׁים וּמְרִים עַל הָאָדָם הַמְדַבֵּר לְשׁוֹן-הָרַע, עִם כָּל זֹאת יֵשׁ מְצָבִים שְׂמֻצוֹה לְדַבֵּר וּלְגַלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת הַרְשָׁעִים, וְלֹא רַק שְׂאִין זֶה לְשׁוֹן-הָרַע, אֲלֹא זוֹהִי מְצוֹה גְדוֹלָה, כְּדִי שְׂלֹא יִתְפָּסוּ בְּנֵי-אָדָם בְּרִשְׁתָּם.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂבֻזָּה בְּנֵי-אָדָם טוֹעִים עַד מְאֹד, בְּשַׁעֲהַ שְׂמַדְבָּרִים כָּל דְּבַר אֲסוּר עַל צְדִיקִים קְדוּשִׁים הַדְּבָקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְפִיעִים תוֹרָה בֵּין עִם יִשְׂרָאֵל, אֲזוּ אֵין אֶף אֶחָד חוֹשֵׁב פְּעָמִים, שְׂמִלְכַד שֵׁיִשׁ בְּזֵה אֲסוּר לְשׁוֹן-הָרַע הַחֲמוּר מְאֹד מְאֹד, וְכָל הַעֲנָשִׁים הַקָּשִׁים וְהַמְרִים מְגִיעִים לוֹ עַל זֶה, אֲלֹא יֵשׁ בְּזֵה גַם חֲמֵר הָעוֹן שֶׁל בְּזוּי תַלְמִיד חֶכֶם וּבְזוּי הַתּוֹרָה, וְחִלוּל שֵׁם שָׁמַיִם, אֲכַל בְּשַׁעֲהַ שְׂמַדְבָּרִים עַל דְּרָכֵי הַרְשָׁעִים, שְׂצָרִיכִים לְהַבְדִּיל מֵהֵם וּלְכַרֵּחַ מֵהֵם כְּמוֹ שְׂבוֹרְחִים מְאֹשׁ, וּמְגַלִּים וּמְפָרְסְמִים אֶת תוֹעֵבוֹתֵיהֶם, הֵם תְּכַף-וּמִיד צוֹעֲקִים: "הִיתְכֵן שְׂאַתָּם מְדַבָּרִים לְשׁוֹן-הָרַע, צְרִיכִין לְדוּן אוֹתָם לְכַף זְכוּת... וּבְפָרְט כְּשֵׁיִשׁ 'רַע-בְּנִים' שְׂמַחְזִיקִים בְּיַדִּי הַרְשָׁעִים וְתוֹמְכִים בָּהֶם, אֲזִי צוֹעֲקִים: "אֵיךְ אַתָּם מְבִזִּים רְבָנִים וְגוֹרְמִים חִלוּל ה'", כִּי הוֹפְכִים מִן הַהַפּוּךְ אֶל הַהַפּוּךְ, כְּמוֹ שְׂאַמֵּר הַנִּבְיָא (יִשְׁעִיָּה ה, כ): "הוֹי הָאֲמָרִים לְרַע טוֹב וְלְטוֹב רַע, שְׂמִים חֲשֵׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֲשֵׁךְ, שְׂמִים מֵר לְמַתְק וּמַתְק לְמֵר".

וְהִבִּיא מוהֲרַא"ש נ"י דְּגָמָא לְזֵה מֵהַרְבַּ הַקְדוּשׁ מְסַאטְמֵר, וְזְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ, שְׂלַחֵם כָּל יְמֵיו נִגְדַּד הַפּוֹשְׁעִים וְהַזְדִּים, הַמִּינִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים, וְגַלְהָ וּפְרָסֵם אֶת מַעֲשֵׂיהֶם וְתוֹעֵבוֹתֵיהֶם בְּרַבִּים,

ולא היתה שבת אחת שלא דבר מהם בעת אמירת תורתו, והיה בוכה ומבכה שמים וארץ, איך יכולים רשעים ארורים לדבר נגדו יתברך בריש גלי בלי שום בושח כלל, ולעשות כל מיני תועבות רעות, והכל בשם ישראל, והזהיר שיתרחקו מן הרשעים הללו כמטחוי קשת, ולא היתה שיחה ששח, שלא הזכיר בה, שצריכים להתרחק מאלו הרשעים והאפיקורסים, המינים והזדים, ולא רק מהם, אלא ממי שתומך בהם, והוקיע את רבניהם לעיני כל, ודבר זה גלוי ומפורסם בין תלמידי הרבים, ומוכח בספריו הקדושים, אף-על-פי-כן נמצאו אנשים רבים ששנאו אותו בתכלית השנאה, מפני שגלה את האמת, ואמרו עליו שהוא מדבר לשון-הרע... והוא שונא ישראל... ושונא ציון... וכדומה, וכל מיני לשונות של גנאי השתמשו כנגדו, והכל מפני שהוקיע את הזבל הזה, שהרבנים — 'רע בנים', עוזרים למינים ולאפיקורסים, ונותנים להם כח, בעוד שאלו היראים והשלמים שמוסרים את נפשם על קדוש שמו יתברך, ומקימים את התורה הקדושה במסירות נפש, ומקימים דורות של יראים ושלמים כפי המסורת שלנו מדור דור, עליהם מתר לדבר כל דבר אסור, ויש עליהם עוד טענות, למה הם מדברים על ישראל... ועל רבנים... שזוהי צעקת הנביא: "הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור ואור לחשך, שמים מר למתק ומתק למר".

ואת כל זה דבר עמנו מוהרא"ש נ"י לגבי מה שקורה ביבנאל, שבאים בטענות, היתכן לדבר על רב בישראל... על יהודי חרדי... ואיך אתם לא מתביישים? ואיך אתם מדברים לשון-הרע? ובאמת אין מי שיודע את האמת, אלא מי שגר שם, אז תפל עליו אימה ופחד, ויפחד ויחרד איך יכולים לסגור את העינים ולהטעות את בני-אדם, אדם קל שבקלים, עם הארץ גמור, שלא קרא ולא שנה ולא שמש תלמידי חכמים, ואינו יודע שום דבר, הולך יד ביד עם הפושעים, ואביו היה בין אלו הידועים לשמצה שהתירו את המזזרים, ורוקד במקום תערכת אנשים ונשים, (ויש על זה תמונות שאי אפשר להכחישן), נותן הכשרים על טרפות ונבלות, ואם היו

רק אלו עוונותיו עדין החרשנו, כי באמת אין לנו שום עסק עמו, אך דא עקא, שמרגע שנכנסו אנשי שלומנו לגור ביבנאל, ובאו לשם שלש משפחות מאנשי שלומנו, קדם שידעו מי הוא ומה הוא, כשהנשים רצו ללכת למקוה אמר, שכאן המנהג שנשים הולכות אחר הצהריים... ותכף ומיד התחילו להקים קול רעש: "היתכן שרוב בישוראל יכשיל בכריתות?" וכו', והתחיל להצטדק, מאחר שאין לו בלגית אלא לשעה או שעתים... וענו אנשי שלומנו: "תן לנו את המפתח ונאנחנו נדאג לבלגית שתבוא בלילה", ולא הסכים בשום פנים ואפן, והיו צריכין להלחם עמו, עד שלבסוף על אפו וחסמתו, נאלץ לפתח את המקוה בלילה, והיתה הבלגית אשה בלי כסוי ראש עם שערות פרועות, בלי שרוולים ובלי גרבים וכו', (תוכלו לתאר לעצמכם איך היא כבר נאמנת להיות בלגית), אבל לא היתה שום בררה, ובכל פעם שנכנסו עוד כמה משפחות חרדיות, התחילו לזעק ולצעק: "היתכן שהיא תהיה בלגית?!!" ומה עוד שצעקה תמיד, שאין לה זמן והיא ממהרת וכו', וכבר אין מדברים מהלכלוך והזהמה שהיו במקוה עצמו — נמלים, עכבישים ועוד רמשים למיניהם בתוך המים, שדבר זה היה ממש נורא ואים, וכן האמבטיות אף פעם לא היו נקיות וכו', והצבע מן התקרה נפל לתוך המים, והיה מוהרא"ש נ"י בא אליו בטענה: "היתכן?" והוא תמיד התחמק בתרוצים שונים, כאלו אין לו בררה, ומוהרא"ש נ"י אמר לו: "אני נותן לכם את כל ההוצאות לתקן את כל המקוה, לקנות אמבטיות חדשות, לצבוע וכו', ולא הועיל שום דבר, אלא תמיד התחמק בחכמה עצומה, והלביש את עצמו במסוה של כשר, ירא וחרד, כי הרי הולך עם שטריימל... ובאמת אמר מוהרא"ש נ"י, שלא עלה על דעתו אז — מה קורה כאן, כי תמיד היו לו תרוצים להתחמק בכל מיני נכלי ערמומיות, אבל בו ברגע שהתחילו להכנס עוד משפחות מרבות ילדים קטנים, והכריז מוהרא"ש נ"י, שהוא מקים גן חרדי, כדי שהתינוקות של בית רבן מאנשי שלומנו, לא יצטרכו ללכת לגן חילוני, אז הקים ההוא קול רעש גדול, ועשה כל מיני פעולות שבעולם לסגור את הגן, והסית והדיח את החילונים

נגד הגן, ואז התחלנו לתפס מה קורה פה, כי הייתכן שאחד שנקרא רב בישראל, והולך עם שטריימל ובגדי משי, יעמיד עצמו לארכו ולרחבו שלא יפתח גן חרדי, ואז התחלנו להריח את ריח הטמאה והכפירה שנודף מאדם זה, והתחילו אנשי שלומנו להתרחק ממנו, ואחר-כך נתגלה שהיה הוא ולא אחר, שהסית והדיח את תושבי המקום נגד אנשי שלומנו, ולא החילונים כפי שהיה כתוב בעתונים, אלא הוא ולא אחר היה המסית והמדיח, ומה שרק עשו כדי ללכת עמו בכפפות של משי, לא הועיל דבר, אלא תמיד הסית והדיח את תושבי המקום נגד המשפחות החרדיות, ומדי פעם בפעם סגר לגמרי את המקנה, בתואנה שהוא צריך לשפץ אותו... ובין כך סבלו מזה נשות אנשי שלומנו, עד שפעם אחת הלך אחד מאנשי שלומנו, ופרץ את המקנה, כי כאב לו מאד שאין מקנה טהרה בעירה, ומה נשתומם ונבהל כשהתחיל לחפש בבור של אוצר מי גשמים, ומצא שהוא ריק לגמרי, רחמנא לישיזבן... ומאז ראינו באיזה פח נפלנו, ואשר נכשלנו, רחמנא לישיזבן, באסורי כריתות, וכשהתחלנו לזעק ולצעק: "היתכן שהכשלת כל-כך הרבה משפחות באסורי כריתות?" אז הסית והדיח עוד 'רע בנים' כמהו, והם באו בטענה: "היתכן שאתם רודפים רב בישראל... היתכן שאתם מדברים לשון-הרע"... ואמר מוהרא"ש נ"י: "שמו שמים, אדם שהכשיל את הרבים בכריתות, שאף פעם לא היה מים באוצר של מי גשמים, והמקנה היה ממים שאובים, וכבר אין מדברים מההכשרים שלו, שמכשיר מצרכים טרפים וכו' וכו' (ואשר גם על כך ידועות לנו עבודות מחרדות), וכל התנהגותו, שאוכל בשר אצל כל מחלל שבת וכו' וכו', ועוד דברים רבים שעושה נגד הדת והיהדות, וכשמחים על כך, משיבים: 'למה אתם מדברים על רב בישראל'... למה אתם מדברים לשון-הרע"...

ומאז ראה מוהרא"ש נ"י, שאין שום עצה אחרת רק להנמק ממנו לגמרי, והכריז בריש גלי, שהוא בונה מקנה טהרה, והלה החל למסור כל מיני הלשנות לממשלה, אך לא הועיל לו מאומה,

כי מוהרא"ש נ"י בנה את המקנה במחתרת, עד שהשלמה הבניה בתכלית ההדור והיפי, וכן הקים מערכת חנוף לבנים ולבנות על טהרת הקדוש, וכן חנות המוכרת מצרכים עם ההכשרים הטובים ביותר, וכן הביא שוחט הגון וירא שמים, והקים מערכת פשרות מפארת. וכך נתקו כל אנשי שלומנו את הקשרים עמו, כי ראו, שאדם זה הוא ממושעי ישראל, קל שבקלים, מכשיל את הרבים בעברות חמורות, והכאב הגדול ביותר שהרשע הזה מצא חברים בדומה לו, המלמדים עליו זכות, ומתפכים את הקערה על פיה, כאלו חסידי ברסלב לוחמים נגד רב בישראל... ומדברים עליו לשון הרע...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעד שלא בא ליבנאל, לא הבין איך קים בכלל משג של "חילונים", שידברו כל-כך בגלוי נגד הקדוש-ברוך-הוא, ויתלוצצו נגד כל הקדוש לעם ישראל, אבל כשבא ליבנאל, וראה מה נקרא רב בישראל... המכשיל את כלם בנבלות וטרפות, ולא אכפת לו שום דבר מיהדות, רק כל משאת נפשו איך להרויח עוד כסף, אז הבין איך כל-כך הרבה נפשות מישראל יצאו לתרבות רעה, מאחר שהשטן הלביש עצמו ברבנים כמהו, שהם ולא אחרים היו מסיתים ומדיחים את המון-העם נגד החרדים לדבר ה', וזה ברור בשמש, ולבסוף הם מהפכים ואומרים: "איך מלאכם לבכם לדבר לשון-הרע נגד רב בישראל?!"...

והמשיך מוהרא"ש נ"י: "האין זה מגחך? האם כשמגלים תועבותיו של אדם המכשיל את הרבים בכריתות ובחלול שבת, ומאכיל את הרבים טרפות, זה נקרא לשון-הרע? ומי אחז עמו? רבנים פסולים כמהו, אשר אם יהיה ההכרח לגלות את פרצופם — נגלה ולא נהסס".

(ובאמת כל מה שספר ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י כנ"ל, זה רק אחוז אחד ממאה ממה שקורה שם ביבנאל בעניני יהדות, כי אין פרט ופרט ביהדות שהלה לא ימסר לממשלה, ומניח עצמו

לְאַרְכוּ וּלְרַחֲבוּ שְׁלֵא נוּכַל לְהַקִּים בְּתֵי חֲנוּף לְבִנְיָנוּ וּלְבִנוֹתֵינוּ, וּמִקְנֵה טְהָרָה וּשְׁחִיטָה, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן אָנוּ מִתְעַלְמִים מִמֶּנּוּ, וְהַקְמָנוּ מִקְנֵה טְהָרָה לְמוֹפֵת, וְהַבָּאנוּ שׁוֹחֵט יָרָא וְחָרַד, וְהַקְמָנוּ בְּתֵי חֲנוּף לְבִנְיָנוּ וּלְבִנוֹתֵינוּ עִם מְלַמְדִים וּמוֹרוֹת יְרָאֵי ה', וְכִשְׂיֵהִיהָ הַפְּנָאֵי נְרַחֵיב אֶת הַדְּבוּר מִכָּל הַרְשָׁעוֹת שֶׁל הַנִּ"ל, וְאַיֵךְ שֶׁהַעֲמִיד אֶת עֲצָמוֹ עַל כָּל פֶּרֶט הַקְּשׁוּר בִּיְהוּדוֹת, וּמִי עוֹזר לוֹ? ... שְׁמוֹ שְׁמַיִם, שְׁאֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ נִקְרָאִים רַבָּנִים, וְכִשְׁמַגְלִים אֶת פְּרָצוֹפֶס הַטְּמָא, אוֹמְרִים שְׁמֻדְבָּרִים לְשׁוֹן-הָרַע וּרְכִילוֹת...)

וּפַעַם אַחַת קָדַם פּוֹרִים, דְּבַר מוֹהֲרָא"ש נ"י מִהַרְשֵׁעַ הַנִּ"ל, אֵיךְ שְׁמָסַר אֶת כְּמָה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ עַל לֹא דְבָר, וְכֵן מָסַר אֶת הַחֲדָר שְׁלָנוּ, וְכִמְעַט שְׁסָגְרוּ אוֹתוֹ, וְכֵן מָסַר אֶת הַכוֹלָל זֶה פְּעַמִּים, וְכִמְעַט שְׁסָגְרוּ אוֹתוֹ, וְהִצָּרְכוּ לְקַחַת עוֹרֵף-דִּין וְכוּ', אִזְ אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: "תְּמוּהָ, תְּמוּהָ אֶקְרָא, אֵיךְ רָשָׁע כְּזֶה יְכוֹל לְקַרְא לְעֲצָמוֹ רַב בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁכָל מַחוּ וְדַעְתּוֹ הַטְּמָאִים הֵם רַק נִגְדַּד הִדָּת, וְדָבַר זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר לְמִי שְׁאֵינוּ בְּתוֹף הַעֲנִינִים, כִּי פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ, כָּל דְּבַר קָטָן הַקְּשׁוּר לְדָת, הוּא עוֹמֵד כְּנִגְדַּד וּמוֹנֵעַ וּמַעֲכָב, וְדָבַר כְּזֶה לֹא יֵאֱמָן כִּי יִסְפֵּר, אֵיךְ יְכוֹל לְהִיּוֹת כְּדָבַר הַזֶּה, הֲלֹא אִם הָיוּ שְׁנַיִם כְּתוּקוֹנָן, הָיוּ מַחְרִימִים אָדָם כְּזֶה לְגַמְרִי, וְהַיּוֹם עוֹד רָשָׁעִים כְּמוֹתוֹ נוֹתְנִים לוֹ גְּבוּי"...

וּבְמַהֲלֵךְ דְּבוּרוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י, הִזָּה שֶׁם אֶחָד מֵהַצַּד שְׁתַּמָּה, אֵיךְ הוּא מְדַבֵּר לְשׁוֹן-הָרַע ... עֲנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "לְדַעְתִּי, אֲסוּר לָךְ לְקַרְא אֶת הַמְּגִלָּה, כִּי כָל הַמְּגִלָּה מְדַבֵּרֶת לְשׁוֹן-הָרַע עַל הַמֶּן הַרְשָׁע... אֵיךְ שֶׁהַרַע לְעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי הָרִי גַם הַמֶּן הַרְשָׁע כָּל מְגַמְתוֹ הִיָּתָה רַק לְרַחֵק אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ", וְהָאֵרִיךְ בְּשִׂיחָה זוֹ מְאֹד, שְׁבִנְיָ-אָדָם אֵינָם יוֹדְעִים מַה זֶה לְשׁוֹן-הָרַע.

וּסְפַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֵׁישׁ סֵפֶר "תּוֹלְדוֹת הַחֲפֵץ חַיִּים" שֶׁחֲבַר תְּלִמִּידוֹ הָרַב יֵשׁוּר, וַיֵּשׁ שֶׁם הַסֵּכְמָה מֵהַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים עוֹזֵר מוֹיִלְנָא

ז"ל, ומביא שם, שהחפץ חיים ז"ל אף שהיה נזהר מאד מאד בענין לשון-הרע, ועוד בימיו כשילמד אצלו, התפאר בפני התלמידים: "זה לי ששים שנה שנוהרתי מלשון-הרע ומאבק לשון-הרע", אף-על-פי-כן מביא שם ספורים, שאם ראה ושמע והבין החפץ חיים ז"ל על איזה רב שעשה פשרות בדת, והיה "קל", לא חמל עליו כלל, אלא דבר עליו ברבים, ועורר את אנשים שינתקו ממנו כל מיני קשרים, ולא תהיה להם שום שיכות אליו, כי הוא בכלל "חוטא ומחטיא את הרבים", אשר אין לו מחילה עולמית, וצריכין להשמר ממנו מאד מאד, כמו שנשמרים מאש שורפת, והיה תמיד רגיל לומר, שביהדות אסור לעשות שום פשרות כלל, ובפרטיות בעניני חנוף הבנים והבנות וטהרת המשפחה, על זה צריכין למסר את נפשו עד הסוף, ובדברים כאלו אין חולקים כבוד לרב (ברכות יט: ועין תנחומא משפטים ל).

וסים מוהרא"ש נ"י: עמדו ותתפעלו על דברי קדוש ישראל כמו החפץ חיים ז"ל, שהיה נזהר כל ימיו מאסור לשון-הרע ואבק לשון-הרע, עם כל זאת כשראה רק איזו פרצה בדת, יצא בכל כחותיו למחות על זה, על-כן גם עלינו כאן ביבנאל, לשמור על עצמנו מאד מאד, מנגע הצרעת הזה, שעומד נגד החנוף הפשור, ומוסר את החדר ובית-הספר שלנו בכל פעם במסירות אחרות, העקר שיסגרו את זה, והכשיל אותנו באסורי פריתות, רחמנא לישזבן, שהמקנה לא היה פשוט כלל, ועלינו כלנו לחזור בתשובה שלמה על שנכשלנו על ידו באסור כזה, רחמנא לצלן, שאין על זה מחילה עולמית, כי מי שמחטיא את הרבים אין לו מחילה עולמית, ולכן אסור שיהיה לנו עסק כלשהו עם רשע כזה, אחד שהוא מסית ומדיח נגד כל דבר הקדוש לעם ישראל, והכל בלבוש של "לשים שמים", אוי לו ואוי לנפשו, ועלינו להפרד ממנו לגמרי לגמרי, ודיקא על-ידי-זה נזקה להצליח בהקמת קהלה קדושה, שנמסר נפשנו על חנוף הבנים והבנות על טהרת הקדש, כפי שקבלנו מאבותינו ואבות אבותינו מדור דור, וכן תהלה לאל, יש לנו כבר מקנה פשוט משלנו עם כל

החמרות ונהדורים, וכן יש לנו שוחט הגון וירא שמים גדול מאד, ובאפן כזה שלא יהיה לנו שום עסק עמו, נצליח להקים דורות יראים ושלמים, אף שאנו נמצאים במקום רחוק משאר החרדים, כי בזה שנבנה חומה סביבותינו, נהיה שמורים מכל רע.

לב נשבר

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר עקר גדלת הצדיקים הוא, שיש להם לב נשבר אמתי, והם תמיד שבורים כחרס הנשבר, באלפים וברבבות רסיסים בלי שום גזמה כלל, ודיקא על-ידי-זה הם עולים תמיד מעלה מעלה, כי כשאדם מחזיק את עצמו ללא כלום, ובוכה ומבכה שמים וארץ איך שהוא רחוק לגמרי ממנו יתברך, ומחזיק את עצמו להכי גרוע שבעולם, על-ידי-זה הוא עולה תמיד מעלה מעלה, כי בלי ריק יכול להתמלא, לא-כן כשאדם מחזיק את עצמו ליש ולמציאות, על-ידי-זה הוא כלי מלא, וממילא כבר לא יכול שום דבר להכניס אצלו, ואזי משתגע לגמרי, וכמאמר הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, שאדם משתגע מרב גאות, מה שאין כן כשאדם מחזיק את עצמו ללא כלום, ובטל בעיני עצמו לגמרי, אז אין שום מדרגה בעולם שלא יכול להגיע אליה, כי מעלת הלב נשבר עולה על הכל, וכל הצדיקים הגדולים במעלה מאד, לא הגיעו למדרגתם אלא על-ידי לב נשבר, ומוהרנ"ת ז"ל התבטא פעם, שאם היו לצדיקים שהיו באמת צדיקים לב נשבר כמו שיש לי, איני יודע אם יש גן-עדן מספיק בשבילם, כי הלב נשבר הוא הפלי של הקדוש-ברוך-הוא, כי מדת בשר ודם שאינו משתמש בכלים שבורים, אבל הקדוש-ברוך-הוא משתמש רק בכלים שבורים, וכמו שכתוב (תהלים נא, יט): "לב נשבר ונדבא אלקים לא תבזה", וכן אמרו חכמינו הקדושים (ספרי פרשת יקב): מה היין אי אפשר להתקיים

לא בכלי זָהָב וְלֹא בְכָלִי כֶסֶף אֲלֵא בַגְרוּעַ שְׁפָכְלִים — בְּכָלִי חֶרֶס,
כֶּן דְּבָרֵי תוֹרָה, אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְהִתְקַיֵּם, אֲלֵא בְּלֵב שְׁבוּר, עַל-כֵּן
אֲשָׁרֵי מִי שֶׁזוֹכָה לְהִגִּיעַ אֶל מַדְרָגָה כְּזוֹ שִׁיְהִיָּה לוֹ לֵב נִשְׁפָּר אֲמַתִּי.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁמַהֲשָׁמִים מְנַסִּים הִרְבֵּה אֶת הַצַּדִּיקִים
הָאֲמַתִּיִּים, אִם יֵשׁ לָהֶם לֵב נִשְׁפָּר, כִּי מְקִימִים עֲלֵיהֶם רְשָׁעִים
אֲרוּרִים, וְעוֹמְדִים וְחוֹלְקִים עֲלֵיהֶם, וְנוֹכְחִים עֲלֵיהֶם כְּכֻלָּבִים, וְאִם
אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵינָם מִתְפַּעְעֵלִים כָּלֵל, רַק בָּאִים לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ בְּלֵב נִשְׁפָּר
וְנִדְכָּא, וּמִבְטָלִים אֶת עֲצָמָם לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, זוֹהִי מַדְרַגַת הַצַּדִּיקִים
הָאֲמַתִּיִּים, וְאִזּוֹ לָבָם פְּתוּחַ כְּאוֹלָם, וּמְשִׁיגִים בְּכָל פְּעַם הַשְּׂגוֹת נוֹרָאוֹת
וְנִפְלְאוֹת בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאֵינָם צָרִיכִים לְשׁוּם הַקְּדָמוֹת כָּלֵל, מֵאַחַר
שֶׁלָּבָם נֶעֱשֶׂה קֵץ לְשִׁכְיִנַת עֲזוֹ יִתְבַּרְךָ, וְאִזּוֹ זוֹכִים לְגִלוֹת בְּכָל פְּעַם
גְּלוּיִים חֲדָשִׁים בְּגִדְלַת הַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ שָׁמוּ, וּכְכֹל שֶׁהֵם שְׁבוּרִים
בְּיוֹתֵר, שׁוֹרָה בָּהֶם הַשְּׁכִינָה יוֹתֵר, וְהַכֹּל פְּתוּחַ לְפָנֵיהֶם; אֲשָׁרֵי הַזּוֹכָה
לְהִגִּיעַ לְלֵב נִשְׁפָּר בְּאֲמַת.

לִילָה

מוהֲרַא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר צָרִיכִים לְשָׁמֵר מְאֹד מְאֹד עַל הַלִּילוֹת,
כִּי עֶקֶר הַכַּחַשׁ שֶׁל הַסְטָרָא אַחֲרָא הוּא רַק בְּלִילָה, וּכְמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים ב.): לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב וַיִּפְגַּס אָדָם בְּכִי
טוֹב וְכוּ', כִּי בְּלִילָה שְׁכִיחִים הַמִּזְיָקִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כ):
"בּוֹ תִרְמַשׁ כָּל חֵיתוֹ יַעַר", וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְשָׁמֵר מְאֹד עַל הַלִּילוֹת,
לְלַמַּד אִזּוֹ תּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (חֲגִיגָה יב): כָּל
הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד
בְּיָוֵם, וְאֲמָרוּ (סְנֵהֲדִין צב): כָּל בֵּית שְׂאִין דְּבָרֵי תּוֹרָה נִשְׁמָעִין בְּלִילָה
— אִשׁ אוֹכְלָתוֹ, וְאֲמָרוּ (מְנַחוֹת קי): "הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי

ה' העמדים בבית ה' בלילות" (תהלים קלד, א), מאי בלילות? אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה, מעלה עליהם הכתוב כאלו עוסקים בעבודה; ואמרו (תמיד לב:): כל העוסק בתורה בלילה — שכינה כנגדו, ועל-כך אז עקר הזמן שאדם יכול ללמד בישוב הדעת ולהבין היטב מה שלומד, ולהפך — זה לעמת זה, עקר כחו של היצר הרע והסטרא אחרא הוא רק בלילות, וכידוע — כל ההצגות, התאטראות והמקומות המזהמים, ומשחקי קלפים, כל ענינם בעקר בלילה, על-כך צריך לשמר מאד מאד על הלילות, לבלות אותם רק בתורה ועבודת השם יתברך, ואז כשאדם שומר על הלילה, על-ידי-זה זוכה אחר-כך ליום טוב.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבליילה האדם צריך לשער בעצמו מה יש עליו לעשות, אם הוא מסגל ללמד — מה טוב ומה נעים, אבל אם אינו מסגל ללמד, יותר טוב שילך לישן תכף-ומיד, כי חבל לבלות את הזמן היקר בהבלים, ובפרט שיכולים לפל בשאול תחתית ומתחתיו אז, אם אין לומדים את התורה הקדושה, ועל-כך מי שרואה שדעתו מבלבלת עליו, שילך תכף-ומיד לישן, ועל-ידי-זה יוכל לקום בתצות או קדם אור היום, כי אז דעתו תהיה מישבת עליו, ויוכל ללמד הרבה.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שאצל הרבי ר' אלימלך זי"ע, היו דלתות ביתו סגורות ומסגרות בחצי הלילה הראשון, אין יוצא ואין בא, וכן היתה דרכם של אנשי שלומנו, עובדי השם, שתכף-ומיד אחר תפלת ערבית, קראו 'קריאת שמע שעל המטה' והלכו לישן, כדי שיוכלו לקום בתצות וללמד אז בלי שום טרדה, והיו הרבה מאנשי שלומנו שהיו קוראים את סדר 'קריאת שמע שעל המטה' בבית-הכנסת אחר תפלת ערבית, כדי שלא יצטרכו לדבר בבוזאם לביתם, כי אחר ברפת "המפיל" אסור לדבר... והיו רגילים אנשי שלומנו לומר, למה נדפס בסדור 'קריאת שמע שעל המטה' תכף אחר תפלת מעריב? להורות שתכף-ומיד אחר תפלת מעריב צריך

לקרא 'קריאת שמע שעל המטה', ולילך לישן בלי שום הפסק...
אשרי מי שזוכה לשמר את לילותיו, ולא לאבד אפלו לילה אחד
מימי חיו, ואז יזכה לטייל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה.

מחלקת

פעם כפשוט מוהרא"ש נ"י בענין ציון רבנו ז"ל, דבר מזה
שהתעוררה בשנים האחרונות מחלקת גדולה סביב הנושא של ציון
רבנו ז"ל, ואמר, שדבר זה פלא גדול מאד, שיהיה דבר כזה בין
אנשי שלומנו, שכלם רוצים רק רצון אחד — לבוא לקבל תקון
מרבנו ז"ל, ולבסוף גם כזה נעשה, בעוונותינו הרבים, פרוד גדול
בין אנשי שלומנו, עד שכבר יצא מזה חלול השם גדול, פי אלו
מדביקים מודעות על אלו, זה אומר שהוא בונה... וזולתו הורס...
וזה אומר שהשני מחרב... וכו' וכו' כל מיני שטיות שנתעוררו
לאחרונה כשנוסעים לראש השנה, ואמר מוהרא"ש נ"י על זה,
הטעם הוא פשוט, פי רבנו ז"ל הוא אור גדול ונורא מאד מאד,
אשר לא יכילהו הרעיון, ורואים בלילה כשיש רק איזה מעט אור,
אזי כל הזכוכים משתגעים ומסתוכבים סביב האור... כמו-כן לכל
אחד יש חבילה של עברות, רחמנא לצלן, וכשבא אל ציון רבנו
ז"ל בעיר אומן, ובפרט לראש השנה, אזי תכף-ומיד נתעורר אצלו
הרע ורוצה תקון, ומתחיל להתקוטט כדגמת הזכוכים הרואים אור
בלילה, הם משתגעים ואחד קופץ על השני...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכים לפרסם דבר זה בין אנשי
שלומנו, פי כל אחד חושב שעושה מצוה שיש לו חלק במחלקת, או
שהוא שיף לאיזה "ועד", או לאיזו "חברת נסיעות", וממילא מתר
לו כפר לחלק על זה או על זה, ובאמת אינו יודע שראוי לו להתביש

מאד, כי את קלונו מגלה ברבים, כי רבנו ז"ל הוא אור גדול ונורא מאד מאד, ושיף לכלל נשמות ישראל, ומה שיף שיהיה איזה "ועד" או "חברה" הממנה על ציון רבנו ז"ל, "מי שמך לאיש?"... אין זה כי אם העונות שלך שנתעוררו עכשו כשבאת אל ציון רבנו ז"ל, ועל-כן בזה שאתה עושה איזו מחלקת, הנך מגלה מי אתה...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שציון רבנו ז"ל שיף לכלל ישראל, והקבוצה הוא של רבנו ז"ל, ויכולים לערף שם אלף מנינים, ולא שיף לצמצם את כל המתפללים במנין אחד, ותמיד אומר מוהרא"ש נ"י: "לי יש רצון וכסופים להביא את כלל ישראל אל ציון רבנו ז"ל, האם שיף שכלל ישראל, כמה מליוני יהודים כן ירבו, יתפללו במנין אחד? אין זה רק מדת הגאות וההשתלטות שיש לבני-אדם — מי בראש"ש... ואמר עוד: "אני שברתי את המונופול של ההדפסה, (הינו כשהתקרבותי אל רבנו ז"ל, היה אז מונופול של הדפסה, היה "ועד", היתה "חברה", ואף אחד לא היה יכול להדפיס את ספרי רבנו ז"ל, ובאתי ושברתי את זה, והראיתי דרך שכלם יכולים להדפיס), כמו-כן אשבר את המונופול של מנין פרטי בקבוצה, אדרבה, אראה דרך שכל אחד וכל קבוצה יכולים לעשות מנין, ואין צריכים "ועד" או "חברה", כי אנתנו באנו רק אל רבנו ז"ל ולא אל הזקנים... והתישים..."

ועל גדל המחלקת והקנאות והשנאות שנתהוו על הקבוצה בראש השנה בין אנשי שלומנו, שהאחד מוסר בפני המלכות את האחר וכו', ופלוני רוצה לסגור את הציון בפני אלמוני וכו', אמר על זה מוהרא"ש נ"י: "איך ער אזא קבוצה, איז נישט פדאי בכלל צו דאווינען מיט זיי"א."

ובשהתחילו לחלק מאד על מוהרא"ש נ"י, למה עושה מנין נפרד בקבוצה באומן, ואף אימו עליו שייכוהו וכו' וכו', אז ענה ואמר (א) אם יש קבוצה, שאחד רוצה לסגור את הציון בפני זולתו, בכלל לא פדאי להתפלל עמהם.

מוהרא"ש נ"י בדרך צחות: "לא ידעתי שיש אצלי אור גדול כזה... אשר כל הזכוכים ביחד נתעוררו עלי... מילא על ציון רבנו ז"ל, אני מבין שכלם משתגעים, וכמה תישים ועמי-ארצים וכו' עשו לעצמם "ועד" או "חברה", ומתקוטטים זה עם זה וכו', זה רוצה לתפס את הציון בידו, וזה רוצה לתפס את הציון בידו... אבל מה רוצים ממני... מה אכפת להם שאני עושה מנין לעצמי... אין זה אלא משהו מנח תחת זה... העברות מקרקרות וקופצות..."

מנין

מוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד את תלמידיו, שיהיו נזהרים ביותר בתפלה בצבור, כי חכמינו הקדושים אמרו (ברכות ח.): אימתי עת רצון? בשעה שהצבור מתפללין, ואמרו (איכה רבתי ג, ח): כל המתפלל עם הצבור דומה לבני-אדם שעשו עטרה למלך, אבל בא אחר הצבור מעשיו נפרטין; ותמיד מעורר ומחזק את כלם, שיקפידו ויזהרו להתפלל במנין דיקא, ויכללו עצמם עם הצבור, ואפלו כשיש לאדם איזה אנס, וקם מאחר וכדומה, עם כל זאת יזהר ללכת להתפלל בבית-הכנסת דיקא ולא בביתו, וזה יעשה לעצמו חק קבוע — להתפלל בבית-הכנסת במנין, ואם נארע שאין מנין מאיזו סבה שלא תהיה, יתפלל תפלתו רק בבית-הכנסת ששם הוא מקום התפלה והשכינה שרויה שם.

ופעם אחת הוכיח מוהרא"ש נ"י ברבים ואמר לנו אשר רואים רע לבם של בני-אדם, לא די שאינם מתפללין בצבור וקמים מאחר, אלא עוד באים מאחר לבית-הכנסת ולבית-המדרש בשעה שפכר יושבים בני-אדם ולומדים בפולל או בחברותא וכדומה, ובאים לשם ומדברים ומפטפטים כל העולה על רוחם, ואחר-כך

עורכים קדושה ואומרים קדיש וכו', ודבר זה בכלל (תהלים י, ג):
 "ובצע ברוך נאץ ה'", לא די שהוא חוטא בעצמו, שקם מאחר
 ואינו מתפלל במנין, אלא הוא עוד חוטא ומחטיא את אחרים,
 יושבים יהודים שלומדים ורוצים ללמד, וכא פלוני ומדבר ומפטפט,
 ואחר-כך מתלבש במצוות, כאלו רוצה לעשות קדושה ולומר קדיש
 וכו', ובין כך מבטל את אחרים מתלמוד תורה, אינו אלא חוטא
 ומחטיא את הרבים".

ומוהרא"ש נ"י מאד מאד מקפיד על אלו המפטפטים ומדברים
 אחר התפלה, ואינם מניחים לזולתם להתפלל, אלא מספרים כל
 מיני חדשות ושטויות, העקר לעכב ולמנע את אחרים מלהתפלל,
 זוהי רשעות גדולה עד מאד, "אם אתה רוצה לדבר עם חברך, צא
 לחוץ, אבל לא בבית-הכנסת ולמנע את כל הצבור מלהתפלל או
 ללמד".

(ותמיד כשנארע מקרה כזה, שאחד מדבר ומנע את אחרים
 מתפלה או מתורה, אז נוזף בו מוהרא"ש נ"י, ואינו נושא פנים לאף
 אחד, ופעם אמר לאחד שבא מאחר מאד לבית-המדרש להתפלל,
 ועשה קדם רעש של ליצנות וכו': "מהיום והלאה כשאתה בא
 מאחר, תתפלל בחוץ בחדר החיצון, וזה יהיה לך לבזיון גדול, וכזה
 לפחות תכפר על שאתה בא להתפלל מאחר, וכך לכל הפחות לא
 תעכב את אחרים" (היתה זו כבר שעה מאחרת מאד).

מסירות נפש

מוהרא"ש נ"י אמר, כשם שיש מסירות נפש בפעל ממש,
 הינו מסירת גופו להריגה על קדוש השם, כן יש ענין של מסירת

השם, שהוא גם כן כמו מסירות נפש ממש (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רט), כי עצם מעלת מי שמוסר נפשו על קדוש השם, זה אי אפשר לתאר ולשער כלל, וכדאיתא בזהר הקדוש, שהיכל של אלו שמשרו נפשם על קדשת השם, הוא היכל גבה ועליון מאד, שאין שום ברירה יכולה לגשת שם, וכן איתא בגמרא (פסחים נ.): הרוגי מלכות אין כל ברירה יכולה לעמד במחיצתם, כי זה שבח ותענוג גדול מאד בשמים, כשנשמות ישראל מוכנות למסור נפשן על קדוש השם, ואינן חסות על חייהן הגשמיים כלל, ולפעמים צריכים לעשות יחודים ותקונים גדולים בשמים, ואי אפשר לעשותם, כי אם על-ידי מסירות נפשם של הרבה נשמות ישראל, ומזה באו הגזרות שסבלו עם ישראל במשך כל הדורות, כי היו צריכים לתקן תקונים עליונים מאד בשמים, ויש בכל זה סודות ורזים עליונים מאד, ולעתיד לבוא יתגלו לעיני כל הבריות כלן.

והנה כמו שיש מסירות נפש בגוף האדם בפעל ממש, כן יש מסירות נפש בשמו של האדם, הינו שמקבל על עצמו שיהיה שמו מבזה בפני הבריות, כי גם זה נחשב כמסירות נפש ממש, כי בתוך שמו של האדם מנחים כל הפחות של שרש נפשו כמובא (שיחות-הר"ן, סימן צה), וכשמדברים על שמו כל דבר אסור, ומבזים אותו ברבים וכו', זה נחשב למסירות נפש ממש, ובזה הוא ממתיק את הדינים מעל נשמות ישראל, ובאמת בכמה בחינות מסירת שמו של אדם על קדוש השם, יותר קשה ממסירת גופו להריגה ממש, כי את הגוף יכולים להרג רק פעם אחת, ואחר-כך נשמתו עולה אל שרשה למעלה ומתענגת בנעם זיו השכינה, אבל במסירת השם יכול האדם לסבל ימים ושנים ארכות של בזיונות ושפיכות דמים, ובכל פעם נשפך דמו מחדש, ומרגיש יסורים גדולים ונוראים מאד, ואף רואים בחוש, שמי שנדקר בחרב ובסכין, חס ושלום, כלם ירוצו לרחם עליו ולעזר לו בכל אפן שרק יכולים, אבל בבזיונות ושפיכות דמים שיש לאדם בפנימיות לבבו, זה אין אף אחד רואה, רק השם יתברך לבד, ואין שום ברירה בעולם שיכולה לעזר לו כלל,

ולכן קשורים בזה יסורים קשים ואימים מאד, והצדיקים מקבלים על עצמם מסירות נפש זאת, כדי לכפר על נשמות ישראל ולהצילן מגזרות רעות, חס ושלום, וזה נחשב כמסירות נפש ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שקשה מאד לתאר מה שהצדיקים סובלים מבזיונות ושפיכות דמים אלו, כי אין אף אחד יודע מה מנח בקרבם, ועד כמה נקרע ללבם לקרעי קרעים, ושבור לאלף אלפים שברי שבירים, אבל הם מקבלים על עצמם כל דבר בעבור תקון נשמות ישראל וקרוב הגאולה, ולא אכפת להם שום דבר כלל, וזהו בחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים נד:), ששמו של משיח היה אחד מהדברים שקדמו לעולם, שמו של משיח דיקא, כי בשם של משיח מנחים כל כחותיו, ושמו מבזה ומשפל מאד בכל דור ודור, עד שיבוא העת והזמן שתזכה קדשתו הגדולה להתגלות, ואז יראו כלם את עצם מעלתו וגדלתו, ויתפרסם שמו לטובה בכל העולם כלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזוהי המציאות, שסוף כל סוף יתפרסמו שמותם של הצדיקים האמתיים בכל העולם כלו, וכלם יצטרכו להודות בקדשתם הגדולה, כי כתיב (קהלת ז, א): "טוב שם משמן להודות בקדשתם הגדולה, ואמרו על זה חכמינו הקדושים (קהלת ו, א): "שמן טוב אין ריחו נודף אלא למקום מסים, אבל שם טוב הולך מסוף העולם עד סופו, ואין יכולים לעצור אותו כלל, ואף-על-פי שלעת עתה נראה שמו של הצדיק מבזה ומשפל מאד בעיני הבריות, אבל לבסוף תתגלה קדשת שמו לעיני כלם, ודיקא כל אלו הצדיקים, שבזו וחרפו אותם מאד בחייהם, שמם נשאר קדוש בין עם ישראל לדורי דורות, ולבסוף יתגלה שהם הם אשר קרבו את הגאולה, והיה שמם משתף בשמו של משיח ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שבכלליות הצדיקים סובלים בזיונות עצומים בחיים חיותם, ושמן מבזה מאד בעיני הבריות,

אף-על-פי-כן יש תמיד גם אנשים תמימים וכשרים, המיקרים מאד שמוחם של צדיקים, ומכבדים אותם מאד, ורואים זאת בחוש, שלפעמים אצל פלוני מבזה שמו של הצדיק מאד, ואצל שכנו הכל הוא ענין אחר לגמרי, ושם הצדיק חשוב ויקר אצלו מאד מאד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאחד מאנשי שלומנו הלך פעם להפיץ ספרי רבנו ז"ל, ועבר איש אחד ברחוב, וצעק עליו וכזהו ההזיונות עצומים: "לך מפאן עם הזבל הזה" (עפרא לפומיה), ובדיוק בו ברגע עבר לידם איזה חיל, ושמע את קול הרעש איך שהלה קרא לספר — 'זבל' וכו', ותפס החיל את האיש הנ"ל, והחל לצעק עליו: "האם לספר הזה אתה קורא 'זבל'?! הרי זה ספר קדוש ונורא מאד, והוא החיות של המוני אנשים שאני מכירים... ובעט בו ברגליו, עד שנפל על פיו על הארץ, ובקשי רב הרים אחר-כך את עצמו, וברח משם בבושה ובחרפה גדולה, הרי שאצל אחד יכול להיות שם הצדיק מבזה מאד, ואצל השני הוא מכבד בתכלית הכבוד. ואשרי מי שאינו מטעה את עצמו, וזוכה למצא את הצדיקים האמתיים שבדור, ולכבד אותם מאד, כי יהיה לו חלק בקרוב הגאלה ממש.

מרה שחורה

מוהרא"ש נ"י אמר, כי המחלה הכבדה ביותר לאדם היא מחלת 'מרה שחורה', כי כל מחלה שאדם חולה בה, חס ושלום, הוא הולך אל רופא ומשתדל להתרפא, לא-כן מחלת 'מרה שחורה' אין האדם רוצה להתרפא ממנה, כי כל-כך נכנס במחלה זו, עד שנחשב לו כאלו אינו חולה כלל, אדרבה כל אלו שלקו במחלת ה'מרה שחורה', נדמה להם שאחרים חולים ולא הם, וזה עקר המחלה, רחמנא לישזבן, כשאדם לוקה במחלת המרה שחורה, אזי

הוא תמיד מבהל ומבלבל ומלא פחדים, עד שיש בני-אדם שכל-כף לקו במחלת ה'מרה שחורה', שמפחדים לצאת לחוץ, וזה הורס אותם לגמרי, וזו מחלת השגעון, רחמנא לישזבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כל אלו שלקו במחלת ה'מרה שחורה', הם יכולים להתרפא, אם היו מודים בחליים, אזי היו הולכים אל מישהו לדבר עמו, ולהוציא את העצור בתוך לבם, אף הצרה במחלה זו, שאינם מאמינים לאף אחד, והם תמיד ממרמרים ויש להם טענות על כל העולם, והם שרויים תמיד בעצבות, ומרים להם החיים מאד, עד שהם סגורים בתוך עצמם לגמרי, וקשה וכבד לרפא אותם, על-כן אלה שנפלו במחלת 'מרה שחורה', הם חולים מסכנים עד מאד, וראוי לרחם עליהם מאד מאד, כי זו ממש מחלה שאין לה תרופה, אם לא שיקחו את עצמם בידם, כי באמת אין לה מחלה שלא יוכלו להתרפא ממנה, אף העקר ברפוי מחלה כלשהי, שעל האדם להודות שיש לו מחלה, ואז יש לו תקנה להתרפא, ועל-כן מי שלקה במחלת 'מרה שחורה', עליו להשתדל לילה אל חכם אמתי, ולדבר עמו, ולקחת את עצמו בידי, ולא יתביש כלל, כי דיקא על-ידי-זה יוכל להתרפא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל גלה לנו (ספורי-מעשיות, מעשה י"ג מיום ו'), אשר עקר רפואת הבת מלך שהיא נשמות ישראל — על-ידי עשרה מיני נגינה, שצריך האדם לשמע פלי זמר, ולשמח את עצמו תמיד, ואף שקשה וכבד לו מאד לבוא לשמחה, עם כל זאת עקר רפואתו — לשמע תמיד פלי זמר, וזה ירפא אותו מכל מחלותיו.

וסים מוהרא"ש נ"י: כל אלו שנפלו במחלת 'מרה שחורה', עליהם להרגיל את עצמם להתבודד עמו יתברך, ולפרש את כל שיחתם לפניו יתברך, ועל-ידי-זה כולי האי ואולי יצאו מזה, כי באמת אין לה דבר שאין עליו רפואה, והעקר שיקח האדם את

עצמו בַּיָּדוֹ, וְעַל-יַדֵּיהָ תִּהְיֶה לוֹ רְפוּאָה; אֲשֶׁר־מִי שְׁאִינוּ מְטַעַה אֶת עַצְמוֹ כָּלֵל, וּמְכַנֵּס דְּבוּרִים אֵלּוּ בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְאִזּוֹ תִּהְיֶה לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְאִפְלוֹ שֶׁהוּא שְׂרוּי בְּדַפְאוֹן גְּדוֹל וּבְמַרְה שְׁחוּרָה עֲצוּמָה.

מִסְחָר

מוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד, שלא יפגס אדם באיזה עסק או מסחר למעלה מכחותיו, כי זו דרכו של היצר הרע — להסית את האדם להפגס לאיזה עסק למעלה מכחותיו, ואחר-כך מפיל אותו לחובות עצומים עד שפושט רגל, ואז צריך לברוח מפעלי חובותיו הרוצים להרגו ממש, ורחמנא לצלן, מחמת רבוי הממון שחייב להם. ואמר, שרבנו ז"ל כבר הזהירנו על זה, ואמר (עין שיחות-הר"ן, סימן קכב), שמוטב להיות בעל חוב לעצמו או לבני ביתו בענין מלבושים ושאר הצטרכיות, מלהיות בעל חוב לחנוני או לאחרים, כי תכף-ומיד כשהאדם נכנס בעסקים ובמסחרים למעלה מכחותיו, הוא נאלץ ללוות כספים מפאן ומפאן, והוא בספנה גדולה שלא יאבד הכל, ויכרח להיות בורח על נפשו מפל בעלי החובות הרודפים אחריו, אף אלו הנה מנהל עסקו לפי כחו, ומשקיע בו רק מה שמוכן תחת ידו, הנה לאט לאט מצליח מאד, והנה יכול לפרנס עצמו בכבוד גדול, ולחיות בשלוה ובמנוחת הנפש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו יצר הרע עצום ונורא מאד, השכיח מאד בין בני-אדם, שרוצים להעשות עשירים בן יום ללילה, והולכים ולוים כספים עצומים, ומשקיעים אותם בכל מיני עסקים ומסחרים, ובמקום להעשות עשיר בן יום ללילה, נעשה עני ואביון, ואף-על-פי שהרבה נכשלים בזה, וכך אחד רואה את זולתו היאך נפל בפח יקוּשׁ, אף-על-פי-כן אינו לומד לקח, וחושב בלבו שהוא בודאי

יְצַלִּיחַ בְּמַסְחָרוֹ, וְעַל-כֵּן הוֹלֵךְ וְלוֹהֵ, וְגַם מִבְּטִיחַ אַחוּזִים עֲצוּמִים
 לְכָל מִי שִׁישְׁקִיעַ אֶצְלוֹ כְּסָפִים, וְאִינוֹ עוֹבֵר זְמַן רַב, עַד שֶׁפּוֹשֵׁט רֶגֶל,
 וְאֲנוֹס לְהַמְלִיט עַל נַפְשׁוֹ מִפְּנֵי בְּעָלֵי הַחוּבוֹת הַרוֹצִים לְהַרְגוֹ מִמֶּשׁ,
 רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י חוֹזֵר תָּמִיד וּמְזַהֵר אֶת כָּלֶם, שֶׁלִּבֵּל יִמְסְרוּ כְּסָפָם
 לְשׁוּם בְּרִיָּה בְּעוֹלָם, הַמִּבְּטִיחָה אֶפְלוֹ אַחוּז אֶחָד יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהַבִּנְיָן
 נוֹתֵן, כִּי מִי שֶׁמִּבְּטִיחַ לְתֵת פְּרוּטָה יוֹתֵר מִהַבִּנְיָן, הוּא בְּוֹדָי גִּנְבַּת גְּמוּר,
 וּבְזִמְן קָצֵר יִתְגַּלֶּה לְכָלֶם, שֶׁאֵבֵד אֶת פֶּל הַכֶּסֶף, וְלֹא נִשְׁאַרָה פְּרוּטָה
 מִפֶּל הַקֶּרֶן, אֲבָל לְבִנְיָ-אָדָם קִשָּׁה לְהַסְבִּיר זֹאת, כִּי הֵם צוֹעְקִים: "הֲרֵי
 תִּרְאוּ שֶׁזֶּה כְּמָה חֲדָשִׁים שֶׁקִּבְּלָנוּ שְׁלִשִׁים וְאַרְבָּעִים אַחוּזִים עַל הַקֶּרֶן
 שְׁלָנוּ", וּבְכַסִּילוֹתֵם הַגְּדוּלָּה אֵינָם תּוֹפְסִים, שֶׁהַכֶּסֶף הַזֶּה הוּא מִהַקֶּרֶן
 שְׁלָהֶם, שֶׁנִּמְצְאָת עַדִּין בִּידוֹ, וּבְעוֹד זְמַן קָצֵר גַּם זֶה לֹא יִהְיֶה לָהֶם...

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, הַלֹּאֵי שְׁבִנְיָ-אָדָם הֵיוּ לוֹמְדִים מִהַכְּשָׁלוֹן
 שְׁלָהֶם, כִּי זוֹ כְּבָר מְדֻרְגָה גְבוּהָה, כְּשֶׁאָדָם מְפִיר בְּטַעוֹת שְׁלוֹ, וּמִקְבֵּל
 עַל עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא לְחֹזֵר לְסוּרוֹ עוֹד, אֲבָל הַתְּאֵוָה שֶׁל כֶּסֶף כָּל-כָּף גְּדוּלָּה,
 עַד שֶׁמַּעֲוֹרֵת אֶת הָעֵינַיִם לְגַמְרִי, וּמְסִיתָה אוֹתוֹ שׁוֹב לַעֲשׂוֹת מַסְחָר
 וְעַסְקִים כְּאֵלוֹ, עַד שֶׁנוֹפֵל בְּנִפְיֵלָה כְּזֹאת, שֶׁכָּבֵר אֵין לוֹ תְּקוּמָה,
 רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וּכְמָה פְּעָמִים בָּאוּ אֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ לְמוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁיִּרְדוּ מִנְכַּסְיָהֶם
 וְנַעֲשׂוּ בְּעָלֵי חוּבוֹת גְּדוּלִים, וְרָצוּ לְשִׁמְעַע דְּבָרֵי חֲזוּק וְנַחֲוִמִים
 מִמוֹהֲרָא"ש נ"י, וְהָיָה מוֹהֲרָא"ש נ"י אוֹמֵר לָהֶם: "הַלֹּאֵי שֶׁתִּזְכְּרוּ
 מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה לְהַזְהֵר מֵעַסְקִים כְּאֵלוֹ, וְתִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת אֵיזָה עֵסֶק
 כְּפִי כַּחֲכֶם, וְלִשְׁלֵם לְאֵט לְאֵט לְכָל בְּעָלֵי חוּבוֹתֵיכֶם, כִּי עוֹן הַגְּנֵבָה
 חָמוּר מְאֹד מְאֹד, וְאַתֶּם צְרִיכִים לְשִׁלֵּם לְכָל מִי שֶׁאַתֶּם חַיְבִים, וְהַעֲקֹר
 — שֶׁתַּעֲשׂוּ הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה בַּחַיִּים, וּמֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה תִּמְסְרוּ עֲצָמְכֶם
 לְגַמְרִי לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְתִתְחִילוּ לַעֲסֹק בְּאֵיזָה עֵסֶק וּמַסְחָר קִטָּן כְּפִי

יְכַלְתְּכֶם, וְאִזְ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יַעֲזֹר לָכֶם לְצֵאת מִכָּל הַחֹבוֹת, וְלִהְתַּפְּרֹגֵס בְּהֵתֵר וּבְכַבוֹד”.

וּסְפַר מוֹהֲרָא שׁ נ”י, שְׁמִיד אַחֲרֵי חֲתוּנָתוֹ, הִכִּיר אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה גֵר בְּשִׁכְנוּת עִם חוֹתְנוֹ, גֵּרוֹ יְאִיר, וְאִישׁ זֶה נִכְנַס בְּעֶסֶק קְנִיַת בָּתִּים, עַד שֶׁקָּנָה לְעֶצְמוֹ כְּמֵאתִים עַד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת בָּתִּים, וְכָל זֶה הָיָה לְמַעַלָּה מִכּוּחֹתָיו לְגַמְרֵי, כִּי לְנֹה לְשֵׁם כָּךְ סְכוּמֵי עֵתָק, עַד שֶׁנִּסְתַּבֵּף מְאֹד, וְהִצְרִיךְ לְפָשֵׁט רַגְלֵי, וּבְעֲלֵי הַחֹבוֹת הִחְלוּ לְרַדֵּף אַחֲרָיו, וְהִזְהִירוּהוּ, שְׂאֵם לֹא יִשְׁלֵם, אֲזַי יִקְחוּ מִמֶּנּוּ כָּל חִפְץ שְׂיִישׁ לוֹ, וְהוּא נִסָּה לְדַחֹת אוֹתָם מִיּוֹם לְיוֹם, אֲבָל רָאָה שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִמָּשִׁיךְ כָּךְ זְמַן רַב, וְלֹא יָדַע לְהַשִּׁית עֲצָה לְנַפְשׁוֹ.

וַיְהִי הַיּוֹם, וּמוֹהֲרָא שׁ נ”י בָּא לְבֵית חוֹתְנוֹ, וְנִזְדַּמְן לְאִישׁ הַנַּ”ל לְדַבֵּר עִם מוֹהֲרָא שׁ נ”י, וְהִבְחִין מִדְּבוּרֵי מוֹהֲרָא שׁ נ”י, שֶׁיְכוּל לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה, וְהִתְחִיל לְסַפֵּר כָּל מַר לְכַבוֹ לְפָנָי מוֹהֲרָא שׁ נ”י, וּמוֹהֲרָא שׁ נ”י דָּבַר עִמּוֹ הִרְבֵּה דְבוּרֵי אֲמוּנָה, וְאָמַר לוֹ, שְׂאִין לוֹ עֲצָה אַחֲרֵת עֲכָשׁוּ, רַק לְמַסֵּר עֲצְמוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְלִהְזַהֵר מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה מְעַסְקִים כְּאֵלוֹ, וְיִתְפַּלֵּל הִרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְיִתְוַדֶּה לְפָנָיו שֶׁלֹּא טוֹב עָשָׂה, וַיֹּאמֶר לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, שֶׁהוּא מְפִיר עִתָּה, שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בְּיָדוֹ יִתְבַּרְךָ לְבַד, וְרַק הוּא יִתְבַּרְךָ יְכוּל לְהַצִּיל אוֹתוֹ וְכוּ', וּבְדְבוּרֵים אֵלוֹ חִזַּק אֶת הָאִישׁ הַנַּ”ל מְאֹד, וּמִמֶּשׁ הִחִיָּה אֶת נַפְשׁוֹ.

בְּלִיל-שַׁבַּת-קִדְשׁ הַבָּא, הָיָה מוֹהֲרָא שׁ נ”י בְּבֵית חוֹתְנוֹ, וְהָיָה אִזְ עַר כָּל הַלֵּילָה, וְעֶסֶק בְּעִבוּדָתוֹ כְּדָרְכוֹ בְּקִדְשׁ, וּלְפִתַע שָׁמַע מֵהַבֵּית הַסְּמוּךְ אֶת קוֹל הָאִישׁ הַנַּ”ל, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אֲנָה וְאֲנָה בְּבֵיתוֹ, וְאוֹמֵר: “רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵיךְ גּוֹיִים אִזְ אֲלַעַס אִזְ פּוֹן דִּיר, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵיךְ גּוֹיִים אִזְ אֲלַעַס אִזְ נָאֵר פּוֹן דִּיר”^א... וְכָךְ הִסְתוּבַב בְּבֵיתוֹ כְּמַעֲט כָּל הַלֵּילָה, וְאֲשֵׁתוֹ חֲשָׁבָה שֶׁהוּא יִצָּא מִדַּעְתּוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי לֹא הִבִּינָה מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ פְתָאוֹם, אֲבָל מוֹהֲרָא שׁ נ”י הִבִּין הֵיטֵב,

א) רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵיךְ יוֹדַע שֶׁהַכֹּל רַק מִמֶּךָ לְבַד.

שדבוריו עשו רשם גדול על האיש, עד שהבין שאין לו עצה אחרת, רק לברח להשם יתברך לבד, כי ראה שצרתו קרובה, ועוד מעט יבואו בעלי החובות, ויטלו את כל כלי ביתו וכו', וכן היה, שבשבוע הבא פרצו בעלי החובות לתוך ביתו, והשאירוהו נקי מנכסיו, ולא הניחו לו רק שני מזרנים ללון עליהם, אבל מחמת שכבר שמע הדבורים הנ"ל של מוהרא"ש נ"י, והקדים עצמו בשבת שעברה בתפלה ובאמונה, על-כן לא אבד עצמו כלל, רק קבל הכל באהבה ובאמונה. ובעת שהוציאו מביתו כל החפצים, ישב על כסא ושר, ומחא כף אל כף בהתלהבות עצומה: "אין עוד מלבדו" ... אין עוד מלבדו" ... וכן חזק את אשתו, עד שבמשך הזמן עשה לעצמו איזה עסק קטן כפי כחו, ולאט לאט שלם לבעלי חובותיו, עד שעזר לו הקדוש-ברוך-הוא, וחזר להתפרנס ברוח ובכבוד.

וסים מוהרא"ש נ"י: אשרי מי שיש לו עינים בראשו לראות את הנולד, ואף פעם אינו נכנס בעסקים שהם למעלה מכחותיו, כי אזי יחיה חיים שלווים ושקטים, וכודאי יעזר לו הקדוש-ברוך-הוא להתפרנס בעשר ובכבוד.

נצרך לבריות

מוהרא"ש נ"י אמר, שמי שרוצה להשפיע תורה ויראת שמים לאחרים, הוא מכרח להיות עצמאי לגמרי, ולא להיות נצרך אל הבריות כלל, כי תכף-ומיד כשאדם נצרך אל הבריות מחמת פונסתו והצטרכותו וכבודו וכו', הוא צריך להחניף להם, על מנת למצא חן בעיניהם, וכבר לא יוכיח אותם במלי דשמאי כראוי, כי מפחד שמא יתדלו לתת לו כסף וכבוד, ואזי הוא מכרח לשנות את האמת שלו מפניהם, וזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות ו): כל הנצרך

לבריות, פניו נשתנים לכמה גונין, ופרש רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סו), שפניו הינו האמת שלו, כי אי אפשר לו להיות איש אמת, מחמת שצריך למצא חן בעיני הבריות, ולכן אם רוצה להיות משפיע אמתו לעם ישראל, צריך לראות שיקבל כל השפעתו מהשם יתברך לבד, ולא יהיה נצרך אל הבריות כלל, ואז לא יפחד מבני-אדם, ויזכה להוכיח ולהדריך אותם בדרך הישר כראוי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש רמז נפלא לדבר זה בדברי התרגום היונתן בן עוזיאל, על הפסוק (שופטים ד, ה): "והיא יושבת תחת תמר דבורה", והיא יתבא בקרמא בעטרות דבורה ואתפרנסא מן דילה וכו', עין שם; ולכאורה יפלא, מה נכנס ענין זה לכאן, שמדבר מדבורה הנביאה, שהיתה שופטת את ישראל, אבל בתוך דברי התרגום מנח יסוד ועקר גדול במעלת נחשיבות הצדיק שבדור, שעקר מעלתו כשהוא מתפרנס מיגיע כפיו, ואינו נצרך לבריות כלל, וצדיק כזה בודאי יש לו הכח לעורר את כל הבריות כלן לעבודת השם יתברך, ויוכיח אותם על דרכיהם בלי פחד ומורא, כי אין לו שום נגיעות של ממון כלל, אבל תכף-ומיד כשאדם נצרך לבריות, וצריך לקבל כסף מהקהלה ומאנשים פרטיים וכו', ממילא כבר אסורים ידיו ורגליו, ומכרח לשנות דעתו בכל פעם כפי אנשיו ומקרביו, ואינו מוכיח אותם במלי דשמאי כראוי כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פי זה יכולים להבין דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רסט), שלפי דירת הצדיק נפר מעשה הדור, וסימן לדבר: "והיא יושבת תחת תמר", וכו' עין שם; ולכאורה איזו שיכות יש בין דירת הצדיק למעשה אנשי הדור? אבל על-פי הנ"ל מובן, כי אם דירת הצדיק בנויה ממעשה ידי עצמו, ואינו צריך לטובות ונדבות מאנשי העולם, אז בודאי נפרים מעשה הדור, שהם הולכים בדרךים טובות ומישרות, כי הצדיק מוכיח אותם על כל דרכיהם, ואינו חונף אותם כלל, מה שאין כן אם דירת

(א) והיא יושבת בעיר בעטרות דבורה, והתפרנסה משלה.

הצדיק היא ממעשה ידי אחרים, והוא צריך לבקש מהם הצטרכותו ופרנסתו, מן הסתם מעשי הדור אינם עולים כראוי, כי בודאי אינו מוכיח אותם כמו שצריך, וזה לומדים מדבורה הנביאה, שהיתה יושבת תחת תמר דבורה ומתפרנסת מן דילה, ולא היתה נצרכת לבריות כלל, והבן.

וספר מוהרא"ש נ"י שני ספורים המוכיחים איך מי שנצרך לבריות, אינו יכול להיות איש אמת כלל. פעם כששקה מוהרא"ש נ"י במדינת שויץ לנוח קצת בעבור בריאות גופו, שמע שהגיע לשם מנהיג מפרסם שיש לו הרבה חסידים, ונתישב מוהרא"ש נ"י, שילך להתפלל אצל תפלות מנחה ומעריב באיזה יום, ובין מנחה למעריב נגש אליו המפרסם הנ"ל לתן לו שלום פנהוג, ושאל המפרסם לשמו ולשם משפחתו, ולפני שהיתה למוהרא"ש נ"י האפשרות לומר לו איזו מלה, נכנס לפתע איש עשיר ומכבד, מלבש בבגדי כבוד, והמפרסם הנ"ל עזב את יד מוהרא"ש נ"י, ורץ תכף-ומיד אל העשיר הנ"ל, ונתן לו שלום בכבוד גדול, ודבר עמו זמן ארוך מאד... ואמר מוהרא"ש נ"י: "הרי תראה איזה שקר יש לאדם הנצרך לבריות, כי אפלו אם אדם מדבר עם סנדלר פשוט, אין זו דרך ארץ לברח באמצע דבורו לדבר עם אחר, ומכל שכן לאיש מכבד ובעל צורה אין עושים כזאת, אבל זהו פח הכסף והממון, שמעורר עיני האדם לגמרי, ואינו מניח אותו לקראת את האמת כלל".

והמעשה השני שספר, שנודמן למוהרא"ש נ"י להתפלל שחרית בבית-המדרש של מפרסם אחד, והיו אנשים אומרים על המפרסם הזה, שכל כלי בשמים ורואה מלאכים וכו', ואחר התפלה נגש אליו מוהרא"ש נ"י לתן לו שלום, והמפרסם הנ"ל עוד לא הניח תפלין דרבנו תם, ועשה תנועות בנדיו כאלו אינו יכול לתן לו שלום, מחמת שעדין לא גמר את התפלה, ולכן הלך ממנו מוהרא"ש נ"י, ופתאם נכנס איזה איש זקן ומגלח לתוך בית-המדרש, והיה נראה כאיש עשיר ואמיד, ורץ המפרסם הנ"ל לקראתו בבהלה גדולה, ונתן לו

שְׁלוֹם בְּפֶה מְלֵא, וְקָרַב אוֹתוֹ בְּכֹל מִינֵי קְרוֹב... אִזּוֹ רָאָה מוֹהֲרָא"ש
נ"י אֵת גְּדֹל הַשְּׁקָר שֶׁל מִי שֶׁנִּצְרָף לְבְרִיּוֹת, וְאֶפְלוּ אִם יֵאמְרוּ עָלָיו
בְּנֵי-אָדָם שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר, אִין זֶה שְׁוֶה כְּלוּם, כִּי יְכוּלִים
לְהִטְעוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת מְאֹד, וְאֲשַׁרֵּי מִי שֶׁסּוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ לְבַד,
וְאִינוּ נִצְרָף אֶל הַבְּרִיּוֹת כָּלֵל.

נִצְחוֹן

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: עֵקֶר הַנִּצְחוֹן הוּא רַק לְנִצַּח אֶת יְצֵרוֹ, וְאִין
לָךְ עוֹד נִצְחוֹן יוֹתֵר גְּדוֹל מִלְנִצַּח אֶת יְצֵרוֹ, וְעֵקֶר הַנִּצְחוֹן הוּא בְּמַדַּת
הַפְּעֵס, שֶׁאָדָם צָרִיף לְהַגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִתְאַפֵּק לֹא לְהִיּוֹת בְּכַעַס
כָּלֵל, כִּי הַפְּעֵס הוֹרֵס אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי, וְהִסְמִיךְ לְזֶה מֶה שֶׁאָמַר הַתַּנַּא
הַקְּדוֹשׁ (אָבוֹת ד', א): "אִיזְהוּ גְבוּר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יְצֵרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי
טז, ל): 'טוֹב אֲרָף אֶפְיִם מִגְּבוּר, וּמוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלְכַּד עִיר', רואים
מִכָּאֵן, שֶׁעֵקֶר כְּבִישַׁת יְצֵרוֹ הִיא מִמַּדַּת הַפְּעֵס, כִּי טֵבַע הָאָדָם לְהִיּוֹת
תְּמִיד עֲצֻבָנִי וְכַעֲסָן גְּדוֹל, עַל-כֵּן עֵקֶר גְּבוּרָתוֹ שֶׁל אָדָם, לְנִצַּח אֶת
יְצֵרוֹ, שְׁלֵא יִהְיֶה בְּכַעַס.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: כָּל אֱלוֹ שְׁחוּשָׁבִים, שֶׁיִּנְצְחוּ אֶת חֲבְרִיָּהֶם,
הֵם שׁוֹטִים גְּדוֹלִים, כִּי אִינֶם מְנִצְחִים אֶלָּא אֶת עֲצָמָם וְלֹא אֶת
חֲבְרִיָּהֶם, וּבִפְרָט אֱלוֹ שְׁיוּצָאִים נִגְדַּ צַּדִּיקִים אֲמַתִּיִּים, הַדְּבוּקִים בּוֹ
יִתְבַּרֵּךְ, הֵם צָרִיכִים לְדַעַת, כִּי בְּרַנֵּעַ שְׁיוּצָאִים נִגְדַּ צַּדִּיקִים אֲמַתִּיִּים,
כָּבֵר יֵשׁ לָהֶם מִפְּלֵה גְדוֹלָה, כִּי אֶת הַצַּדִּיק הָאֲמַתִּי הַדְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
וּמִיחַד יְחוּדִים קְדוֹשִׁים, אִי אֶפְשֵׁר לְנִצַּח כָּלֵל, כִּי הוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ
בְּדַבְּקוֹת אֲמַת, וּמִחֲבִיא אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-כֵּן לֹא שִׁיף לְנִצְחוֹ,
וּמִי שְׁרוּצָה לְנִצְחוֹ, הוּא מְנִצַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּלִבָּד, כִּי אֶת הַצַּדִּיק הָאֲמַת

לא יכולים לנצח, ועל-כן צריכים להזהר מאד מאד מדברים אלו, ולא לרצות לנצח את אף אחד, רק לנצח את יצרו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי יש טבע של בני-אדם, שהם צריכים תמיד לנצח, והם יפקירו הכל בעבור נצחונם, ובאמת זו שטות גדולה מאד, כי העקר לנצח את עצמו, ולשבר את מחשבתו, דבורו ומעשיו אליו יתברך, ולא לרצות שום רצון אחר מבלעדי רצונו יתברך, וירצה רק להכליל באין סוף ברוך הוא, אשר זה הנצחון הגדול ביותר לאדם בזה ובכא.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מה נקרא נצחון אמתי? כשאדם זוכה לנצח את עצמו, וזוכה להתמיד בלמוד התורה הקדושה, וזוכה לסיים תנ"ך, ששה סדרי משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור ושלחן ערוך, זהר ותקונים, וכל ספרי חסידות, מוסר וקבלה וכו' וכו', וכשזוכה לטיל בכל מקומות התורה הקדושה בעקשנות גדולה, זה עקר הנצחון הקדשה, ואין לה עוד נצחון יותר גדול מזה, כי היצר הרע מלביש את עצמו במצוות, העקר לא ללמד תורה, ועל-כן עקר הנצחון הוא לנצח את עצמו, כדי שיזכה להיות דבוק בחי החיים בו יתברך, ויזכה ללמד תורה.

נרדף

מוהרא"ש נ"י רגיל לומר, שיותר טוב להיות נרדף מלהיות רודף, ודבר מזה כמה פעמים לענין המחלקת שעליו, שיותר טוב להיות נרדף ולא רודף, כי חכמינו הקדושים אמרו (בבא קמא צג.): לעולם יהיה אדם מן הנרדפים ולא מן הרודפים, שאין לה נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה, והכשירם הכתוב על גבי המזבח;

כי אצלו יתברך ה'נרדף' חשוב מאד, ובפרט הצדיקים הקדושים, הדבוקים בו יתברך, עליהם לדעת, שההכרח שיהיו נרדפים, והכל מרב רחמנותו יתברך, כי הצדיק עובד את השם יתברך במסירות נפש הכי גדולה, עד שהוא זוכה לנתק את עצמו מגשמיות העולם הזה, וזוכה לבוא לדבקות גדולה בו יתברך, ומיחד יחודים קדושים, ועל זה הסטרא אחרא מקנאת בו מאד מאד, ורוצה להפילו, ועל-כן הקדוש-ברוך-הוא רוצה שירדפו אותו, ובאפן הזה יהיה נשבר לכבו, וינצל מגאות וישות, ולכן כל הצדיקים האמתיים הדבוקים באמת בו יתברך, יש להם רדיפות גדולות מרשעים גדולים, והכל ממנו יתברך, כדי לשמר עליהם, כדי שלא יפלו לנוקבא דתהומא רבא, כי כל אחד ואחד הרוצה לזכות להגיע לדבקות הבורא יתברך שמו וליחד יחודים קדושים, הוא בסכנה גדולה בזה העולם, כי הסמ"ך-מ"ם רודף אותו מאד מאד, כי הרי הוא קצר את החושים הסובבים את השושנה העליונה, שהיא השכינה הקדושה, ועל-כן הם מקימים עליו רשעים ארורים הפגומים בפגם הברית, כדי לשבר אותו ולהפילו. ובאמת כל זאת ממנו יתברך, כי אלו הצדיקים האמתיים, הזוכים להוריד את השכינה לעולם, ולמלא את כל העולם בלו עם אלקות, עד שיהיה רגיל בפיות בני-אדם לדבר: "ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין", הם תמיד בסכנה גדולה שלא יפלו באיזו ישות וגאות, שזה הורס את הכל, ועל-ידי שהם נעשים נרדפים, נשבר לבם באלף שברים, וזה מציל אותם מלפל בגאות ובישות.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שהוא נרדף, הקדוש-ברוך-הוא משגיח עליו בהשגחה נוראה ונפלאה מאד, שזה מה שכתוב (קהלת ג, טו): "והאלקים יבקש את נרדף", דיקא מי שהוא נרדף, אלקים יבקש אותו, וימשיך עליו שכינת עזו יתברך והשגחתו הפרטי פרטית, כי מי שהוא נרדף, הקדוש-ברוך-הוא מבקש אותו, ורוצה תמיד ביקרו, ועל-כן אשרי מי שהוא נרדף ואינו רודף.

ופעם אחת ארע, שאחד מתלמידי מוהרא"ש נ"י, ירק בפני אדם
 וכזה אותו, וכששמע זאת מוהרא"ש נ"י, חרה לו מאד מאד, והיה
 לו צער גדול מזה, ותכף ומיד הכריז אספה לכל אנשי שלומנו,
 תלמידי "היכל-הקדוש", ודרש בפניהם דרשה ארפה יותר משעתים,
 והסביר להם את סוד הצלחתו, שהוא רק מחמת שהוא נרדף,
 שכני-אדם רודפים אותו על לא דבר, ואפלו מבין תלמידי קמים
 עליו ומהפכים את הקערה על פיה, ומדברים עליו כל דבר אסור,
 וכל פגום מדבר עליו כל דבר אסור, ואזי הוא בורח יותר אליו
 יתברך, ומתחבא אצלו יתברך, ועל-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא מבקש
 אותו ומסתכל עליו, וזוכה למה שזוכה — לחבר בכל פעם ספרים
 חדשים וגלויים נפלאים בעבודת השם יתברך. וכמוכא בדברי רבנו
 ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סה), אשר בכל שעבודת על האדם
 יותר צרות, והוא בורח יותר אליו יתברך, על-ידי-זה ממשיך עליו
 תורה, ולכן כל עניננו — להיות נרדפים ולא רודפים, ועל-כן בו
 ברגע שאדם רודף את זולתו, הקדוש-ברוך-הוא מסיר השגחתו
 ממנו. והזהיר מאד מאד את כל תלמידי שיתברחו מלהיות רודפים,
 וחס ושלום לא יעשו מעשי הכל לרדף את זולתם, כי בזה מסירים
 את ההשגחה מהם, כי השגחתו הפרטי פרטית נמשכת על האדם
 הנרדף דיקא, שזה: "והאלקים יבקש את נרדף", הקדוש-ברוך-הוא
 מבקשו ומחפשו, ומאיר עליו אורו יתברך.

ואף שהלה שירק, ירק על פני איש רשע מרשע, טמא מטמא,
 שרודף את מוהרא"ש נ"י מאד מאד, עם כל זאת מחה מוהרא"ש
 נ"י, ואמר: "איני רוצה להיות ה'רודף' אלא ה'נרדף'", וענש את
 הלה, שלא יתפלל בבית מדרשם לפני העמוד חצי שנה, אף שהיה
 לו חיוב על אמו, עליה השלום, וכן שלא יעלה שם לתורה חצי
 שנה, כי אמר, שבזה שירק עליו, אם הוא לא ימחה, יקבלו בשמים
 שאני נעשיתי רודף, חס ושלום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בימי ר' נחמן טולטשינער ז"ל, באו אליו אנשי שלומנו לבקשו שיצא לחלק על אחד מאנשי שלומנו שנתפרסם, והיו הרבה שקנאו בו מאד ורצו להפילו, ואמרו לר' נחמן טולטשינער ז"ל: "אם אתה תרדף אותו, בודאי יתבטל", ענה להם בזו הלשון: "איך פארגין איהם גישט ער זאל זיין די נרדף, און איך זאל זיין די רודף"א... כי ממה נפשך, אם נתפרסם בקדשה, אף אחד לא יוכל לעשות מאומה, ואם חס ושלום, נתפרסם שלא בקדשה, ממילא יפל, ועל-כן למה לי להיות רודף, יותר טוב להיות נרדף.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר באמת כל אלו הרודפים איזה אדם, וחושבים שעושים לשם שמים, זה בא רק מחמת קנאה, כי ממה נפשך, אם נתפרסם מהשמים, לא יוכלו לעשות לו דבר, כדרך המים שאפלו שישפכו עליהם כל מיני עפר ואבנים כדי לסתמם, לא יוכלו להם, כי אם יסתמו בצד זה, יזרמו המים מכוון אחר, כמו-כן מי שנתפרסם על-ידי הקדוש-ברוך-הוא, אף אחד לא יוכל לסתם אותו, ואם נתפרסם שלא בקדשה, לבסוף יתגלה קלונו ברבים שהכל שקר, ועל-כן מה שיך לרדף איזה אדם, ואם רודפים אחד שהתפרסם, סימן שיש עליו קנאה, כי לולי הקנאה, לא היו רודפים אותו כלל, כי מה אכפת לו אם האדם נתפרסם; ועל-כן, סיים מוהרא"ש נ"י, צריכים להזהר לא לרדף אף אחד, והזמן יעשה את שלו.

ותמיד חוזר מוהרא"ש נ"י על דבר זה לפני תלמידיו, שחכמינו הקדושים אמרו (ויקרא רבה כז, ה): לעולם הקדוש-ברוך-הוא תובע דמן של נרדפים מן הרודפין, שכן הכל נרדף מפני קין, ובחר הקדוש-ברוך-הוא בהבל, נח נרדף מפני דורו, ולא בחר הקדוש-ברוך-הוא אלא בנח, אברהם נרדף מפני נמרוד, ובחר הקדוש-ברוך-הוא באברהם, יצחק נרדף מפלישתים, ובחר הקדוש-ברוך-הוא ביצחק, יעקב נרדף מפני עשו, ובחר הקדוש-ברוך-הוא ביעקב וכו', עין שם;

(א) איני רוצה לתת לו את הזכות הגדולה שיהיה הנרדף ואני אהיה הרודף.

אף בקרבנות כן, שור נרדף מפני הארי, עז נרדף מפני נמר, כבש נרדף מפני זאב, לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפים וכו', עין שם; ועל-כן צריכים להזהר מאד מאד לא לרדף שום בריה שבעולם, כי יותר טוב להיות מן הנרדפים ולא מן הרודפים. וסיים מוהרא"ש נ"י: ומה שאני לפעמים מגיב על החולקים שלי, זה רק כדי לשלם להם מנה אחת אפים, שלא יפנסו דבריהם אצל המון העם, ויקררו אותם מעבודת השם יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שזוכה להיות דבוק בו יתברך, יראה את מעלת הנרדף, שאצלו יתברך מאד חשובים הנרדפים, והוא יתברך משרה שכינתו רק במקום שיש נרדפים; ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה להיות מן הנרדפים ולא מן הרודפים. ועם כל זאת, אמר מוהרא"ש נ"י, בזה שמגלים את הצבועים, אין זה נקרא רודף, והביא דגמא: אם ראובן מאכיל לשמעון טרפות ונבלות או מכשילו בעברות חמורות וכו' וכו', וכא לוי ואומר לשמעון וכן מפרסם ברבים: "תדע שראובן מאכילך נבלות וטרפות, ומכשיל את הרבים בעברות חמורות" וכו' וכו', ומפרסמו ברבים, אין זה נקרא רודף, אדרבה זה מקדש שם שמים, כי צריכים גם בדברים אלה רחמים רבים לידע, מה ומי, איך ואימת, שלא יפנס בגדר רודף, כי פאמור יותר טוב להיות נרדף מרודף; אשרי מי ששם דבורים אלה בתוך לבו.

נקדה

מוהרא"ש נ"י אמר, שאסור לאדם להתבלבל מחברו, כי כל אדם יש לו הנקדה שלו, ואין שייך להתבלבל מנקדת אחר, וכמו שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לד), שכל אחד ואחד

יש לו הנקדה שלו מה שאין בתכרו, ולא רק מה שאין בתכרו, אלא שלא יוכל לחקות את חברו לא מצית למעבד כעבדא דאבא אומנא, כמו שהגמרא מספרת (תענית כא:), שהיה מקיז דם, אבא אומנא שמו, והתגלה לו בכל יום פרוז מן השמים, ואמר לו "שלוס", ולאבבי נתגלה פרוז מן השמים בכל ערב שבת, ואמר לו שלוס, ולרבא בערב יום הכפורים נתגלה פרוז, ואמר לו שלוס, והיתה להם חלישות הדעת, איך שלרופא פשוט יתגלה בכל יום פרוז מן השמים, ויאמר לו שלוס, אשר הם לא זכו לזה, ואמרו להם: לא מצית למעבד כעבדא דאבא אומנא, אתם אינכם יכולים לעשות את אשר הוא עושה, הוא רופא ויש לו נסיונות בין נשים, ואף-על-פי-כן הוא עומד בנפיון, יש לו בגד אחד בשעה שמרפא נשים, שבו הוא מכסה אותן שלא יסתכל בהן ומי שאין לו לשלם, אין הוא נוטל ממנו שכר בעבור טפולו, וכשהוא רואה תלמיד חכם, הוא עוד מהנה לו, נמצא, שיש לו נקדה שאינה שיכת אליכם, ואשר אינכם יכולים אפלו לעשות אותה, שהרי הם לא היו רופאים. רואים מפאן, שלכל אחד ואחד יש הנקדה שלו, ובשום פנים ואפן אינו יכול לעשות כמו חברו, וזו שלמות הידיעה, שהאדם צריך לדעת, שאינו מצית למעבד כעבדא דאבא אומנא, כל יהודי ויהודי יש לו הנקדה שלו, ולא שיהי לחקות את השני, אדרבה הוא צריך לשמח מאד מאד בנקדתו, ומי שהולך בדרך זו, אינו נופל בדעתו משום דבר שבעולם.

ודבר כל זאת מוהרא"ש נ"י בהקשר לכך, שרואים אצל בני-אדם, שאחד מתפלל בקולי קולות ואחד מתפלל בשקט, אחד מתפלל לאט ואחד מתפלל מהר וכדומה, כל מיני שנויים שיש בין בני-אדם, ואסור לדון זה את זה לכף חוב, כאלו לא זו הדרך שאתם מתפללים מהר, או לא זו הדרך שאתם מתפללים לאט, או לא זו לא הדרך שאתם מתפללים בקולות, או לא זו הדרך שאתם מתפללים בשקט, מה לך עם אחר, כל אחד יש לו הנקדה שלו.

ואסור להתבלבל בשום פנים ואפן, וכשלוקחים את הנקדה הזאת, אזי אף פעם לא יריבו אחד עם זולתו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שראו אצל תלמידי רבנו ז"ל, שכל אחד היתה לו נקדה אחרת, ואחד לא התבלבל מהשני, כגון ר' יודל ז"ל היה עוסק בקבלת פדיונות, ור' שמואל איזיק ז"ל היה עובד גדול כאש להבה, עד שאף פעם לא היו יכולים לדבר אתו, והיה עוסק בדברים רוחניים, ר' נפתלי ז"ל היה קפדן, והיה סגור, ודרכו היתה לעסק עם מלאכים, כמו שהזכירו רבנו ז"ל, ומוהרנ"ת ז"ל היתה אצלו נקדה אחרת לגמרי, הוא היה מוריד את עצמו אל אנשים, ומדבר עמהם דבורי רבנו ז"ל, ודיקא על ידו נשארה ההשארה של רבנו ז"ל, כי היו לו כחות עליונים להוריד ולהלביש את עצמו בכל מיני לבושים, עד שבני-אדם חשבוהו כשום דבר וכלא ממש, כי היה יכול להוריד את עצמו לכל הירודים והנפולים, והיו לו דבורים חמים כגחלי אש לכלם, וזכה לחדש בדרך רבנו ז"ל באפן נפלא כזה, עד שגם אנחנו בדורותינו אלה זוכים לדעת מרבנו ז"ל רק על-ידי מוהרנ"ת ז"ל.

וסים מוהרא"ש נ"י, רואים מכאן, איך שכל תלמיד ותלמיד מקבל באפן אחר את נקדת רבו, ואף אחד אסור לו להתבלבל מאחר, ודבר זה שיך בכל הדורות, שאסור להתבלבל משום דבר שבעולם, וכשאדם מכניס בעצמו ידיעות אלו — אזי מצליח, כי עקר הצלחת האדם תלוי רק בדבר זה — כפי שחזק בנקדתו, אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, רק מסתכל על נקדת עצמו, ואז יצליח מאד מאד.

נסים

מוהרא"ש נ"י שח על ענין הנסים, שבני-אדם מדברים כאלו הוא דבר שאינו שייך בדור הזה, אשר באמת אלו הם דבורי שטות, כי הקדוש-ברוך-הוא עושה נסים עם כל בר ישראל בכל יום, בכל שעה ובכל רגע, ורבנו ז"ל גלה לנו (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז), שבשייכלו האפיקורסים שאינם מאמינים בנסים, אז תבוא הגאולה, כי באמת מה היא הגאולה? כשאדם מאמין שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, וכשאדם מכניס ידיעות אלו במחו, שהכל אלקות גמור הוא, אז נגאל מכל צרותיו, ורואה נסים נגלים שעושה עמו הקדוש-ברוך-הוא, כי באמת כל בר ישראל הוא מלא נסים בכל יום, וכבר אמרו חכמינו הקדושים (נדה לא.): לעולם אפלו בעל הנס אינו מכיר בנסו, כי כל בר ישראל יש לו נסים בכל יום, ואם יסתכל היטב היטב מה שקורה בזה העולם, רחמנא לישזבן, שאנו חיים בין הגויים, ימח שמם וזכרם, רוצחים וגנבים פסלת האדם וכו', ועם כל זאת אנחנו יכולים להתקיים, אלו הנסים הגדולים ביותר, ובזה אנו רואים את השגחת הקדוש-ברוך-הוא עלינו. ואם קוראים בספרי ההיסטוריה, מה שעבר על נשמות ישראל במשך כל הדורות, רואים את הרציחות וההריגות שהרגו ורצחו במיתות משנות את עם ישראל, בלי שום רחמנות כלל, ולילי עזרת הקדוש-ברוך-הוא, לא היה נשאר מאתנו שריד ופליט, חס ושלום, והן הן גבורותיו, הן הן נוראותיו, שבכשה אחת יכולה להתקיים בין שבעים זאבים (עין יומא סט:).

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת כשהיה במקנה, פגש שם יהודי זקן שבא מרוסיה, וכשנודע לו שמוהרא"ש נ"י הוא ברסלבר חסיד, ענה ואמר לו: "אה, אה, אתם ברסלבר? אספר לכם ספור, איך עדין אני חי, כשהייתי בחור צעיר, הלכתי בתמי בדרך לבית-הכנסת להתפלל, ולפתע צץ מתחת לאדמה איזה גוי רוצח, והחל לתן לי אגרופים בכח רב, עד שאבדתי את ההכרה ונפלתי על הארץ, ולא

חדל להכותני, וחסבתי שסופי הגיע, והנה בא ר' נשק'ה, שהיה
 'ברסלבר חסיד', וכשראה את הגוי מכה אותי, קפץ עליו, הפילו על
 הארץ, והכה בו מכות רצח, ובין כף קמתי וברחתי לנפשי, ומה היה
 אחר-כך איני יודע, אבל דבר זה אני יודע, שאני חי היום בזכותו,
 על-כן בשעה שאני רואה 'ברסלבר חסיד', אני מספר את הספור
 הזה, למען גלות את הנס הזה שקרה לי, שהיה כפשע ביני ובין
 המות, שפתאום בא אלי גוי, ורצה להרגני על שאני יהודי"...

וסים מוהרא"ש נ"י, שבאמת ספורי נסים כאלו יכול כל בר
 ישראל לספר, ומצוה היא לספר אותם לבניו ולבני ביתו, למען ידעו,
 שגם היום יש נסים, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (מדרש שוחר-טוב
 תהלים קו): אי אפשר לעולם בלי נסים ובלי פלאים. כיצד? אדם
 נתון על גבי המטה והנחש בארץ לפניו, ביין שבא לתן רגלו, בורח
 הנחש מפניו, ואינו יודע מה פלאים עשה עמו הקדוש-ברוך-הוא,
 הוי אומר: "לעשה נפלאות גדולות לבדו" (תהלים קלו, ד), הוא לבדו
 יודע נסים ונפלאות שעושה עמנו, ועל-כן כל מי שנעשה עמו נס,
 מצוה עליו לספר את הנס ברבים, וזה הוא חזוק אמונה, כי הנסים
 תלויים כפי האמונה, כפי שאדם זוכה להאמין בו יתברך בתמימות
 ובכפשיטות, ולידע שאין בלעדיו יתברך כלל, כי אמונה ונסים תלויים
 זה בזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת, אם יתבונן האדם בעצמו, יראה
 את גדל הנסים שפכר עשה עמו הקדוש-ברוך-הוא בחיים חיותו,
 אשר אי אפשר לתאר ולספר כלל, כי הוא יתברך עושה נסים בכל
 יום, בכל שעה ובכל רגע; אשרי מי ששם עיניו, לבו ודעתו אל
 הנסים, ובזה יחזק אצלו את האמונה הקדושה.

וזאת ראינו אצל מוהרא"ש נ"י, שרגיל תמיד לספר לנו כל הנסים
 שעושה עמו השם יתברך, ונותן שכח והודיה ברבים להקדוש-ברוך-
 הוא על הנסים הללו, ובפרט אחר שקרתה לו התאוה הגדולה,

שְׁבָה נִפְצַע בְּרַגְלוֹ, וְהָיָה כְּפֶשַׁע בֵּינוּ וּבֵין הַמּוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, גַּם זֶה דְרָכּוֹ לְסַפֵּר תְּמִיד, וְנוֹתֵן תְּדִיר שְׂבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַשְּׂאִירוֹ בְּחַיִּים, וְנוֹהֵג גַּם לְבָרֵךְ בְּרֻכָּה בְּשֵׁם וּמַלְכוּת: "בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה לִי גַם בְּמָקוֹם הַזֶּה" וְכוּ', כְּשֶׁמְגִיעַ לְמָקוֹם הַתְּאוּנָה, וְתְמִיד חוֹזֵר וְאוֹמֵר לְנוּ, שְׂאֵסוּר לְשַׁפְּח אִף פַּעַם אֶת עַצְמִי הַנְּסִים שֶׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִמָּנוּ בְּכָל עֵת, וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשֵׁמוֹ יִתְבָּרַךְ תְּמִיד עַל כָּל הַנְּסִים הָאֵלֶּה, וְאִזִּי יִזְכֶּה לְאַמוּנָה זָכָה וּבְרוּרָה בְּאַמֶּת.

סְבֻלָנוֹת

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד מְדֻרְגָה בְּעוֹלָם כְּמוֹ מַדַּת הַסְּבֻלָנוֹת, שְׂאָדָם יִסְבַּל וְיִסְבַּל וְכוּ' וְכוּ' וְכוּ', עַל כָּל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו — בֵּין בְּגַשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי, וְלֹא יִגִּיב שׁוּם דְּבָר, רַק יִדְבֹק עִצְמוֹ בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, יִשְׁתַּדֵּל לְבָרַח יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיַעֲשֶׂה עִצְמוֹ כְּאִלוֹ אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְאֵינוֹ מְבִיחַ שׁוּם דְּבָר. וְזוֹ פְּנִינַת מְאֻמָּרָם וְ"ל (תְּמִיד לֵב). הַרוּצָה שִׁיחִיָּה — יְמוֹת, מִי שְׂרוּצָה בְּאַמֶּת לְחַיּוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים וְנִצְחִיִּים, יַעֲשֶׂה עִצְמוֹ כְּמַת, שְׁלֹא יִהְיֶה אֲכַפְתָּ לוֹ שׁוּם דְּבָר, וְאִזִּי בְּאַמֶּת יִחִיָּה חַיִּים אֲמִתִּיִּים, לֹא-כֵן מִי שֶׁתְּמִיד מְצַטְטֵר עַל עוֹלָם שְׂאֵינוֹ שְׁלוֹ, וְכָל דְּבָר קָטָן בְּזָה הָעוֹלָם מְעַצְבֵּן אוֹתוֹ, וְנִכְנָס בְּכַעַס וּבְרָצִיחָה וְכוּ', עַל-יְדֵי-זֶה חַיּוֹ אֵינָם חַיִּים כָּלֵל, כִּי הוּא תְּמִיד מְמַרְמֵר וְסוֹבֵל יְסוּרֵי גִיהֲנוֹם עוֹד בְּזָה הָעוֹלָם, כִּי כָּל דְּבָר שֶׁרַק קוֹרֶה עִמּוֹ, מְעַצְבֵּן אוֹתוֹ וְנִכְנָס בְּכַעַס וּבְעַצְבָנוֹת (עַר וְעֵרֵט זֵייעַר גְּעֵרָוּעוֹ), וְעַל-כֵּן מִי שְׂרוּצָה לְחַיּוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים וְנִצְחִיִּים, עָלָיו לְסַבֵּל כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו בְּזָה הָעוֹלָם, כִּי אֵין לָךְ מַדָּה טוֹבָה וּמְדֻרְגָה יוֹתֵר גְּבוּהָה מְמַדַּת הַסְּבֻלָנוֹת, הָעוֹלָה עַל כָּל הַמַּדּוֹת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר המדה הזאת של סבלנות, רוצה רבנו ו"ל להחדיר באנשיו, פי תכף-ומיד פשיש לאדם מדת הסבלנות, יש לו כבר הכל, ורבנו ו"ל בעצמו זכה למה שזכה רק הודות מדת הסבלנות, שזכה להגיע אליה בתכלית השלמות שאין שלמות אחריה, אשר אי אפשר לזכות לזה כי אם על-ידי שלמות תקון הדעת, שזוכים לזה על-ידי שמירת הברית, כי מי שמקלקל בדעתו, אזי ממילא הוא כעסן ועצבני.

וספר מוהרא"ש נ"י, שצדיק אחד אמר לבנו: בני, בא ואתן לך עצה איך לעבר את זה העולם בשלום: "שתק, שתק, שתק, וכאשר תתיגע מלשתק, תנוח קצת, ותשתק יותר" ... (ואלסט שווייגן, שווייגן, שווייגן, טאמער וועסט מיד ווערן פון שווייגן, זאלסטו זיך אביסל אפרוהען און שווייגן ווייטער...)

וסים מוהרא"ש נ"י, שיש בדבורים אלו עמקות עצומה, עמק עמק מי ומצאנו; אשרי מי שזוכה לסבל כל אשר עובר עליו, ושותק ואינו מגיב כלל, ואז דיקא יחיה חיים נצחיים, ערכים ומתקים.

ספקות

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר עבודת האדם — להגיע למדרגה כזו, שלא יהיו לו שום ספקות ובלבולים באמונה הקדושה כלל, ומי שעדין יש לו בלבולים וספקות פאלו, ראוי לו להתבייש מאד, כי צריך להבין, שזה מחמת שהוא מלכלך בחטאים ועוונות, ומחו מזהם מאד, ומחמת זה נכנסים בו כל הספקות והבלבולים האלו, והנה אם היה האדם מכיר את זה, ממילא היה מתעורר לתשובה

מאד, וְהָיָה זֶרֶק כָּל הַחֲכָמוֹת וְהַלִּיצָנוֹת מֵעֲצָמוֹ, וּמִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ סִפְרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּעֵין שֶׁל אַמְתָּה, וְהָיָה רוֹאֵה שֵׁם חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, אִיךָ לְחֹזֵר לְהִשָּׁם יִתְבַּרֵךְ בְּאַמְתָּה, אֲבָל עָקֵר הַצָּרָה הַיָּדוּשָׁה, שֶׁהַחֲכָמוֹת וְהַלִּיצָנוֹת שֶׁל הָאָדָם, אֵינָן מְנִיחוֹת לוֹ לְהַפְּיֵר אֶת מְקוֹמוֹ, וְהֵן מִסְתִּירוֹת אוֹרוֹ יִתְבַּרֵךְ מִן הָאָדָם לְגַמְרֵי, עַד שֶׁנִּדְמָה לוֹ, שֶׁהוּא הַצְּדִיק הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, וְאִז כָּבֵר אֵינּוּ רוֹאֵה כְּלוּם מִתּוֹךְ כָּל הַסִּפְרִים שְׁלוֹמֵד בָּהֶם. וְלִכֵּן צָרִיךְ הָאָדָם תָּמִיד לַעֲשׂוֹת חֲשׁבוֹן נֶפֶשׁ לַעֲצָמוֹ, וְלְהַפְּיֵר אֶת מְקוֹמוֹ בְּאַמְתָּה, וְיִזְכֹּר הֵיטֵב אִיךָ שֶׁעָבְרוּ לוֹ יָמָיו בַּחֲשָׁף עַד עַכְשָׁו, וְאִזִּי כְּשִׁיִּסְתַּכֵּל בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, בְּוִדְאֵי יִזְכֶּה לִרְאוֹת בְּכָל סֵפֶר חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים מְאֹד, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה תַעֲוֹרֵר אוֹתוֹ לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְאַמְתִּית. וְכִמוֹ שְׂאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (עֵין לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קכ"א), שֶׁכְּשֶׁאָדָם רוֹאֵה וְלוֹמֵד בְּסִפְרֵי, וּבְכָל מְקוֹם שְׁלוֹמֵד וְרוֹאֵה מוֹצֵא אֶת עֲצָמוֹ שֵׁם, הֵינּוּ שְׁלוֹקֵחַ לַעֲצָמוֹ מוֹסֵר, וְרוֹאֵה פְּחִיתוּתוֹ וְשִׁפְלוּתוֹ, זֶה סִימָן שֶׁחָפֵץ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, עֵין שֵׁם; כִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה תֵאִיר עֵינָיו בְּאוֹר אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְיִזְכֶּה לִרְאוֹת וְלְהַבִּין דְּבָרִים נִפְלְאִים מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא זָכָה לָהֶם עַד עַכְשָׁו.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, שֶׁכְּאֲשֶׁר יֵשׁ לָאָדָם הַקְּדָמָה זוֹ, דִּהְיָנוּ שֶׁהוּא מְפִיר אֶת מְקוֹמוֹ בְּאַמְתָּה, אִזִּי אִף פְּעַם לֹא יִתְפּוֹצְצוּ עֲצָבָיו, וְלֹא יַעֲשֶׂה מְשָׁגֵעַ, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ זי"ע אָמַר פְּעַם, שֶׁכָּל הַמְשָׁגָעִים נַעֲשִׂים רַק מִמַּדַּת הַגָּאוּת, שֶׁאָדָם שׁוֹכַח לְגַמְרֵי מִי הוּא, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא הַצְּדִיק הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, וְאִישׁ כְּזֶה בְּוִדְאֵי לֹא יִרְאֶה וְלֹא יִבִּין מְאוּמָה בְּשׁוּם סֵפֶר שִׁפְתָח, וְאִדְרָבָה יִכְנָסוּ בוֹ כָּל מִינֵי דְמִיּוֹנוֹת שֶׁל הֶבֶל, וְיִבְלָבְלוּ אֶת מַחוֹ לְגַמְרֵי, אֲבָל מִי שֶׁמְפִיר אֶת מְקוֹמוֹ בְּאַמְתָּה, וְלוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מִתּוֹךְ עֲנוּה וְשִׁפְלוּת, בְּוִדְאֵי יִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּהּ דְּבָרִים נִפְלְאִים מְאֹד.

וְהִנֵּה בְּגִשְׁמִיּוֹת אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁאֵין הָאָדָם מְטַעָה אֶת עֲצָמוֹ, וְאֵם לֹא לְמַד חֲכָמַת הַתְּכוּנָה וְהַהֲנַדְסָה וְכוּ', לֹא יִתְחִיל לִיצֵר מְטוֹס וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, כִּי יִבִּין תִּכְף-וּמִיד שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם מְשָׁג בְּדְבָרִים אֵלּוּ, וְאֵם-כֵּן מֵה

שיף אַפּלוּ לְהַתְּחִיל לַעֲסֹק בְּדָבָר זֶה, וְכָל אֱלוֹ שְׁעִסְקוּ בִּיצוּר מְטוֹסִים וְאוֹירוֹנִים וְכוּ', בְּלוּ שָׁנִים רַבּוֹת בְּבַת־סֵפֶר וּבְאוּנִיבֶרְסִיטָאוֹת, וְלַמְדוּ כָּל מִינֵי חֲכָמוֹת עֲמֻקּוֹת, וַיִּגְעוּ עַל זֶה יָמִים וְלֵילוֹת עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְחֻכְמָה וְשָׂכַל כְּזֶה, שְׂוִיכְלוּ לִיצֹר כְּלֵי עֲצוּם כְּזֶה, וְאִם־כֵּן לָמָּה בְּרוּחָנִיּוֹת יִהְיוּ לְאָדָם כָּל מִינֵי קִשְׁיוֹת וּבִלְבוּלִים, כְּשֶׁאִינוּ מִבֵּין אֵיזָה פֶּרֶט מֵהַנְּהַגַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, הֲלֹא הִיָּה לוֹ לְזִכֹּר הַיֵּטֵב, שְׂמַחוּ מִלְּכַלְךָ וּמִזֶּהֱם בְּכָל מִינֵי לְכַלּוֹף וְזֶהֱמָה, וְרֹאשׁוֹ נִדְמָה כְּרֹאשׁ שֶׁל דְּלַעַת, שְׂאִין בָּהּ שָׂכַל וְחֻכְמָה כָּלֵל. אִם־כֵּן אֵיךְ יִצְפָּה לְהַבִּין דְּרָכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּאֵמֶת?! וְלִכֵּן הֶעֱקַר שְׂיִכְנִיס הָאָדָם בְּעֲצָמוֹ אֶת מַדַּת הָאֵמֶת, וַיִּכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ הַיֵּטֵב, וְאִזִּי בּוֹדָאֵי לֹא יִהְיוּ לוֹ שׁוֹם קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת כָּלֵל.

סְפָרִים

מוהרא"ש נ"י אָמַר: כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְחַבֵּר סֵפֶר, וְלִכְתֹּב דְּבָרֵי תוֹרָה לְשִׁמְחָה וּבְדַבְּקוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְקַבֵּל סִיעָתָא דְשִׂמְיָא, שְׂבַתוֹךְ דְּבוּרָיו נִתְלַבְּשִׁים עוֹד הַרְבֵּה סוּדוֹת וּרְמִזִּים אֲשֶׁר הוּא בְּעֲצָמוֹ לֹא כּוֹן לָהֶם, וְכִשְׁאָדָם אַחַר יֹשֵׁב לִיד הַסֵּפֶר וַיִּסְתַּכֵּל בּוֹ, אִם הִסְתַּכְּלוּתוֹ הִיא בְּעֵין אֵמֶת, אִזִּי יִתְחִילוּ הָאוֹתִיּוֹת לְהֵאִיר וּלְהַצְטַרֵּף, בְּבַחֲנֵינָת: "אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וּמִצְטַרְפוֹת", שְׁנֵאֲמַר בַּחֲשׁוֹן בְּאוֹרִים וְתַמִּים (עֵין יוֹמָא עג:), וַיִּרְאֶה חֲדָשׁוֹת נִפְלְאוֹת בְּכָל מִינֵי צְרוּפִין חֲדָשִׁים וַיַּחְדִּים, וַיִּבִּין לְפַעֲמִים דְּבָרִים שְׂאֵפְלוּ בְּעַל הַמַּחְבֵּר לֹא כּוֹן אֲלֵיהֶם (עֵין לְקוּטִי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רפא).

וְהִנֵּה כָּל זֶה נֹאמַר עַל כָּל מִינֵי סְפָרִים קְדוּשִׁים שְׁנִכְתְּבוּ עַל־יַדֵּי צְדִיקִים וְגוֹדְלֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִכָּל שְׂכָן סְפָרֵי הַתַּנ"ךְ הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהֵם דְּבָרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ כְּבִיכּוֹל, שְׂבַתוֹךְ כָּל אוֹת וְאוֹת גְּנוּזִים תְּלֵי תְּלִים שֶׁל הֶלְכוֹת וְסוּדוֹת וְרִזִּין עֲלִיוֹנִים, וְלִכֵּן כְּשֶׁאָדָם יוֹשֵׁב וַיִּמְעֵין

באיזה ספר מספרי התנ"ך ומסתכל בהם בעין אמת, בודאי יתחילו להאיר לפניו כל מיני צרופים חדשים ונפלאים. וזה נאמר אפלו על איש פשוט, וכל שפן על איש צדיק, שכל פעם שפותח את התנ"ך בכל מקום, רואה נפלאות חדשות על כל אות ואות, וענן זה צריך לעורר את האדם מאד לגדל קדשת תורתנו הקדושה, ואיך שעל ידה יכול האדם להעשות איש כשר כראוי, ולהדבק בהשם יתברך בדבקות אמתית ונצחית באמת, כי בכל פסוק ופסוק גנוזים סתרי נסתרות מנסתרות הבורא יתברך שמו; ועל-כן דרכם של הצדיקים לומר תורה על איזה פסוק, וכן הוא במשניות ובמאמרי חכמינו הקדושים בגמרא ובמדרש ובהר הקדוש; אשרי מי שידבק עצמו בתוך האור הגנוז שבהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהכל תלוי במדת האמת, דהינו אם יסתכל האדם בספרי התורה הקדושה בעין אמת, בודאי יראה נפלאות בכל פרט ופרט, אבל אם יש לאדם עין של ליצנות, ואינו מחפש את האמת כלל, אזי לא רק שלא יראה שום חדושים ורמזים בתוך התורה הקדושה, אלא אדרבה, יקח מזה רמזים לדברי הליצנות שלו, ויהפך את דברי התורה לדברים בטלים, רחמנא לצלן — לא זכה, נעשה לו סם המות (יומא עב:). ולכן יזכר זאת האדם תמיד, שהעקר הוא תמימות ואמת, שיכיר האדם את מקומו, וידע ויזכר היטב מי הוא, ואיך עברו עליו ימי חייו, ואז בודאי לא ירצה לעשות שום ליצנות מדברי התורה הקדושה, אלא אדרבה, יחפש כל מיני רמזים וסודות מתוך דברי התורה, כדי ללמד אותו איך לחזר אף השם יתברך באמת, ואזי בודאי יזכה לראות מתוך התורה הקדושה דברים נוראים ונפלאים מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכמו שהוא בענין ספר מספרי התורה הקדושה בכלל, כן הוא בחיי האדם בפרט, כי מצינו שכלליות חיי האדם נקראים ספר, וכמו שכתוב (בראשית ה, א): "זה ספר תולדות אדם" וכיו', כי כל אחד ואחד בודאי יכול לכתב ספר שלם מקורות

ימי חייו, כי הלא עובר על האדם הרבה מאד במשך ימי חייו, והיה יכול לחבר מזה ספר עב כרס. וכמו שצריכים להסתפל על ספר של דברי תורה בעין אמת, כמו-כן צריך להסתפל על הספר של ימי חייו, וגם של חיי אחרים בעין אמת, ואזי בודאי יבין מספרים אלו דברים נפלאים מאד. כי למשל, אם יסתפל אדם על ספר חיי חברו, ויראה שעוברים עליו צרות ויסורים נוראים ואימים מאד, ואף-על-פי-כן הוא מתחזק מאד, ומחזיק מעמד בכל מה שעובר עליו, אזי מן הספר הזה יוכל ללמד הרבה מאד, כי אם איש כזה יכול היה להחזיק מעמד בגריעות מצבו, אזי בודאי גם אני יכול להחזיק מעמד במצב שלי, שאינו גרוע כל-כך. וזה יכול כל איש פשוט לעשות, אם רק יסתפל בעין אמת, ומפל שפן צדיק יכול להבין דברים נפלאים מאד מקורות חיי האדם, כי כשהוא רואה דברים זרים ומשנים עוברים על האדם, הוא מבין תכף-ומיד שהכל הוא בסוד הגלגול, והם דברים למעלה משכל האנושי לגמרי, כי הלא בכל פרט ופרט בזה העולם, יש רזין וסודות עליונים מנסתרות השם יתברך, ואין שום דבר לבטלה כלל, ולכן הצדיקים אשר מוסרים את עצמם לגמרי אל השם יתברך, ואין להם שום שאלות וספקות בתוך ספרם כלל, הם זוכים להבין דברים נפלאים מאד מאד מכל ספרי תולדות האדם, והם מוציאים למודים עצומים מכל פרט ופרט של הבריאה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו ענין ה'תיקו' שמצינו בש"ס, שהוא ראשי תבות: ת'שבי י'תרץ ק'שיות ו'בעיות, שאליהו הנביא בוא לפרש לנו כל השאלות והדברים הסתומים שבספרי התורה הקדושה, כי הלא חכמינו הקדושים אומרים (עדות ח): אין אליהו הנביא בא לרחק ולקרב, אלא לעשות שלום בעולם, ועקר השלום הוא בין האדם להשם יתברך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יד), ולכן תכף-ומיד שיהיה שלום בין האדם להשם יתברך, ולא יהיו לו שום קשיות וספקות על הנהגותיו יתברך כלל, אזי תתרצנה לו כל הקשיות שהיו

לו בתוך הספר שלו, וכבר לא תהיינה לו שאלות וקשיות כלל; אשרי הזוכה להגיע למדרגה כזו.

סמ"ך-מ"ם

מוהרא"ש נ"י אמר, שזה לעמת זה, נגד רבנו ז"ל המגלה אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא מאד, יש סמ"ך-מ"ם המעלים, מסתיר ומכסה את אור רבנו ז"ל, והוא מעמיד עצמו לארכו ולרחבו, העקר שלא יתפשט דבר רבנו ז"ל בעולם, כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל, אשר קדם שירדה נשמתו לעולם, צעק הסמ"ך-מ"ם: "אם הנשמה הזו תרד, מה יש לי לעשות בעולם", וענו ואמרו לו: "הנשמה הזאת מכרתה לרדת, ואתה צא ומצא לעצמך עצה". ויצא ומצא לעצמו עצה, שהביא עמו עוד אחד, שהכיר אותו מכבר, ואמר: "עכשו כבר יכולה הנשמה הזאת לרדת" ... (עין ספורי מעשיות, מעשה ז' מהזכוב והעכביש). ואמר מוהרא"ש נ"י: "האחד הזה שיש לו הכרות עצמו עם הסמ"ך-מ"ם, נמצא בכל דור ודור, כי מי שעומד נגד דעת רבנו ז"ל, ומונע ומעכב שלא תתפשט בעולם, צריכים לדעת, כי הוא הוא שליח הסמ"ך-מ"ם. ודבר זה רואים בחוש, שבכל הדורות סבלו אנשי שלומנו היקרים מאלו אנשים שהתחזו ליראים ושלמים וצדיקים... וחלקו על דבר רבנו ז"ל, ומנעו את בני הנעורים מלהתקרב אל רבנו ז"ל, ולבסוף נתגלה שהיו פגומים מאד, רחמנא לישזבן, בפגם הברית, והם "האחד" שהביא עמו הסמ"ך-מ"ם, ואמר: "עכשו שכבר יש לי 'האחד', הנשמה הזאת יכולה לרדת לעולם".

ואמר מוהרא"ש נ"י: אם הייתם יודעים איך הסמ"ך-מ"ם שונא את רבנו ז"ל, הייתם מתפעלים מאד מאד, איך יכול להיות דבר

כֹּזֶה, שֶׁהַסֵּמ"ךְ-מ"ם בְּעֶצְמוֹ נוֹקֵם בוֹ, כִּי הַלְמוּד שֶׁל רַבְנוּ ז"ל חוֹדֵר וְנוֹכֵנס אֶפְלוּ אֶל הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם, וּמַגְלֶה לָהֶם אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאִפְנֵי פְּשׁוּט וְקַל כָּל-כָּךְ, עַד שֶׁכֵּלֵם יְכִינּוּ, וְזֶה אֲשֶׁר כּוֹאֵב לוֹ מְאֹד מְאֹד.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהֵרֵב הַקְדוּשׁ בְּעַל הַתְּנִיָּא זי"ע סֵפֶר, שֶׁשָּׁמַע מְרַבּוֹ הַקְדוּשׁ הַמְּגִיד מִמְּעוֹרֵיטֵשׁ זי"ע, שֶׁהַסֵּמ"ךְ-מ"ם לֹא יֵרֵד לְזֶה הָעוֹלָם רַק שְׁלֹשׁ פְּעָמִים: פְּעַם רִאשׁוֹנָה בְּעַת עֲשִׂית הַעֲגָל, פְּעַם שְׁנִיָּה בְּעַת חֲרַבַּן בֵּית רֵאשׁוֹן, וּפְעַם שְׁלִישִׁית הוֹרִידוֹ הַבְּעַל-שִׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ זי"ע, וְרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת מִפְתַּח הַחֲסִידוֹת, וְאִף שֶׁרָצָה לְכַלֵּעַ אוֹתוֹ, וְצִעַק עָלָיו מַה שֶּׁצִּעַק — חֲרוּפִים וְגִדּוּפִים: "אֵיךְ מְלֹאֵךְ לְבָךְ לְהוֹרִידֵנִי לְעוֹלָם, אֲשֶׁר כָּלֵם מִפְּחָדִים וִירָאִים מִמֶּנִּי" וְכוּ' וְכוּ', עַם כָּל זֹאת צִעַק עָלָיו הַבְּעַל-שִׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ זי"ע: "אֵינִי מִפְּחָד מִמֶּךָ כָּלֵל, רְאֵה לְמִסֵּר לִי אֶת מִפְתַּח הַחֲסִידוֹת", וְעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה, וְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת הַמִּפְתָּח, וּמֵאֵז נִתְגַּלְתָּה הַחֲסִידוֹת בְּעוֹלָם. וְאִף-עַל-פִּי-כֵן, סִיִּם הַסֵּמ"ךְ-מ"ם וְאָמַר: "עוֹד אֲנִקֵּם בְּךָ..."

וּסִיִּים מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהִנְקֵמָה הַזֹּאת סוֹכְכַת עַל נִכְדּוֹ, שֶׁהוּא רַבְנוּ ז"ל, אֲשֶׁר עוֹד לֹא רָאִינוּ דְבַר כֹּזֶה בֵּין כָּל הַחֲסִידוֹת, שִׁישְׁנָאוּ אוֹתָם וַיִּדְבְּרוּ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁמְדַבְּרִים עַל חֲסִידוֹת בְּרִסְלָב, וּבִפְרֵט עַל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּהַפְצַת הַחֲסִידוֹת הַזֹּאת, עָלָיו מְדַבְּרִים כָּל דְבַר אֲסוּר מִבֵּית וּמִבְּחוּץ. וְכֵן זֶה גֵרַם הַסֵּמ"ךְ-מ"ם בְּמַה שֶׁהִפְטִיר וְאָמַר לַבְּעַל-שִׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ זי"ע: "עוֹד אֲנִקֵּם בְּךָ", וּבְנוֹדָאֵי אֵינִי הַפּוֹנֶה אֶלָּא עַל רַבְנוּ ז"ל שֶׁהוּא נִכְדּוֹ, כִּי אֵינּוּ מוֹצְאִים עַל שׁוֹם מְקוֹם שִׁידְבְּרוּ כָל-כָּךְ, וַיִּתְלוּצְצוּ כָל-כָּךְ, כְּמוֹ עַל חֲסִידוֹת בְּרִסְלָב, עַד שֶׁבְּנֵי-אָדָם שֶׁבָּאֵמֶת מְחִיִּים וּמְחִזְקִים עֲצָמָם עִם הַסְּפָרִים — סְפָרֵי רַבְנוּ ז"ל, עִם כָּל זֹאת בְּפִרְהֶסְיָה, לֹא יִקְחוּ אוֹתָם, מִחֲמַת בּוֹשָׁה שִׁישׁ לָהֶם... וּכְשֶׁאֶחָד רוֹצֶה לְקַנּוֹת סֵפֶר מִסְפָּרֵי רַבְנוּ ז"ל, הוּא קוֹנֶה זֹאת בְּהִצְנֵעַ, וּמִסְתִּירוֹ עִמָּק בְּכִיסוֹ, שֶׁלֹּא יֵרָאוּ וְלֹא יִבְחִינוּ כָּלֵל שִׁישׁ לוֹ סֵפֶר שֶׁל בְּרִסְלָב... וְאֶפְלוּ בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ חֲסִידֵי בְּרִסְלָב, יֵשׁ

מתנגדים עלינו — למה אנחנו הולכים בראש כל חוצות עם ספרי רבנו ז"ל, זה נגד דעת ה'זקנים'... (מלך זקן ויכסיל), וכל זה נקמת הסמ"ד-מ"ם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבעירה קטנה ברוסיה היה רוקח אחד, אשר כדרך רוקח בימים ההם, נתפס כבר בהשפלה, והיה מלא כפירות ואפיקורסות, רחמנא לישזבן, והלך בגלוי ראש, ופעם אחת עמד בפתח חנותו וקרא באיזה ספר, כדרך בלי פסוי ראש. ועבר שם יהודי חסיד עם זקן ופאות ארכים, וראה שהרוקח עומד בפתח חנותו ומעין בספר בגלוי ראש, סקרן אותו מאד, איזה ספר הוא זה, שהרוקח האפיקורס כל-כף מתעמק בו, ונגש והסתכל, וראה שזהו ספר של ברסלב... ענה ואמר לו היהודי החסיד לרוקח: "פע, אסור להסתכל בזה, זה טרף פסול"... ענה ואמר לו הרוקח: אה, אם זה טרף פסול, הרי אני מחפש ספרים כאלו... וגרש אותו. והתחיל לעין בו יותר ויותר, כי מה כבר יכול להיות בספר זה טרף פסול... ומרב עיונו בספר, נתהפך אחר-כך לבעל תשובה גדול מאד.

וסיים מוהרא"ש נ"י: רואים מכאן את השנאה שיש לסמ"ד-מ"ם על רבנו ז"ל, ואיך שאינו סובל שיפיעו את אור רבנו ז"ל בעולם, וישים את רגליו בכל מקום, העקר שלא יתפשט דבר רבנו ז"ל בעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י: על אחת כמה וכמה עלינו, שאנו רוצים לבנות עיר ברסלב בארצנו הקדושה, לא בחרנו שיצא כנגדנו הסמ"ד-מ"ם בהתגלמותו של הטמא מטמא ומרעיו הרשעים הרודפים אותנו, אבל כבר לא יועיל לו שום דבר, כי פעם אחת בעת המחלקת על מוהרנ"ת ז"ל, צעק ואמר בזו הלשון: "דער בעל-דבר איז גרויס, אפער דער הייליגער רבי איז נאך גרעסער"^א וכן אמר פעם הרב החסיד ר' ישראל קארדוונער ז"ל: עכשו שפכר היה בעולם הנחל

(א) (כחו של) הבעל-דבר גדול, אבל (כחו של) רבנו הקדוש גדול יותר.

נובע מקור חכמה, יכול הסמ"ך-מ"ם לקפץ משמים לארץ ומהארץ לשמים, אבל כבר לא יועיל לו שום דבר, כי על-ידי רבנו ז"ל כבר יתבטל לגמרי.

ספוח

מוהרא"ש נ"י אמר, שחג הספוח הוא זמן שמחתנו, ולכן ראוי לאדם לשמח עצמו מאד מאד בחג הקדוש הזה, ובפרטיות עם המצוות הקדושות שאנו זוכים לקיים בימים ההם, שהן: מצות ספה וארבעה מינים וכו', וראוי לאדם לישב בתוך הספה בשמחה עצומה מאד, ולהחיות עצמו בתמימות ובפשיטות במה שזוכה עכשו לישוב תחת צלא דמהימנותא, ולהסתיר עצמו בצל פני השכינה הקדושה. וכן בשעה שנוטל את ארבעת המינים בידיו, ראוי לו להחיות ולשמח עצמו מאד מאד, שזוכה לקיים מצוה נוראה ונפלאה כזאת, שמיוחד ומקשר את כל העולמות הקדושים ביחד, ומיוחד כל האותיות של שמו של הקדוש-ברוך-הוא ביחודא שלים. וכמו שאומרים ב"יהי רצון" לפני נטילת לולב, "בפרי עץ הדר וכפות תמרים" וכו' "אותיות שמך המיוחד תקרב אחד אל אחד, והיו לאחדים בידיו" וכו', כי אז האדם תופס בידיו כביכול את השם יתברך, וממשיך על עצמו קדשה עליונה מאד, וכל זה צריך להכניס באדם שמחה עצומה מאד. כי העקר הוא שמחת המצוות, שישמח עמהן כמו על כל הון דעלמא, בבחינת (תהלים קיט, קסב): "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", וכמו שגלה האריז"ל לאיש סודו, שלא זכה לכל מדרגותיו הגבוהות, אלא על-ידי שמחת המצוות, שהיה שמח בהן יותר מכל הון דעלמא, ובפרט בחג הקדוש הזה שהוא זמן שמחתנו, שהקדוש-ברוך-הוא מבקש מעמנו להיות בשמחה,

בְּיָדָי רְאוּי לְנוּ לְשִׂמְחָה מְאֹד כָּל הַחֵג, הֵן עִם הַסֵּכָה הַקְּדוּשָׁה, וְהֵן עִם אַרְבַּעַת הַמִּינִים הַקְּדוּשִׁים, וְלְשִׂמְחָה עִמָּהֶם כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, שְׂאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ רְגִילִים לוֹמַר, שְׂמִצּוֹת הַשְּׂמִחָה בְּחֵג הַסֵּכּוֹת, הִיא יוֹתֵר חֲמוּרָה מֵאֲסוּר 'מִשְׁהוּ' חֲמֵץ בְּפֶסַח, כִּי 'מִשְׁהוּ' חֲמֵץ בְּפֶסַח הוּא רַק אֲסוּר מִדְּרַבָּנָן, כִּי מִדְּאוֹרֵיחָא אֵין עוֹבְרִים אֶלָּא בְּכֹזֵית, אֲבָל מִשְׁהוּ עֲצָבוֹת בְּחֵג — אֲסוּרָה מִדְּאוֹרֵיחָא, כִּי כְּתִיב (דְּבָרִים טו): "וְהִיִּית אִף שְׂמֵחַ", שְׂצָרִיכִין לִהְיוֹת רַק בְּשְׂמִיחָה, וְחֻקְהָ-וּמִיד כְּשֶׁהָאָדָם מְרָאֵה בְּחֵג עֲצָבוֹת כְּלִשְׁהִי, חֵס וְשְׁלוֹם, הוּא כְּבָר עוֹבֵר עַל מִצְוֵה זֶה. וְהֵנָּה זֶה אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שְׁכָל יִשְׂרָאֵל מְדַקְדְּקִים מְאֹד עַל כָּל 'מִשְׁהוּ' שֶׁל חֲמֵץ בְּפֶסַח, וּבּוֹדְקִים וּמְחַפְּשִׁים בְּחוּרִים וּבְסֻדְקִים לְבַעַר אֶפְלוּ 'מִשְׁהוּ דְּמִשְׁהוּ' שֶׁל חֲמֵץ בְּפֶסַח, אִם-כֵּן כֹּף רְאוּי לְאָדָם לְדַקְדֵּק בְּמִצְוֹת שְׂמִיחָה בְּחֵג, וְלִהְיוֹת נֹזֵהר בְּכָל 'מִשְׁהוּ' שֶׁל עֲצָבוֹת, וְלִהְרָאוֹת רַק כָּל מִינֵי שְׂמִיחָה, וּבְכַפֵּרֵת בְּשַׁעַת עֲשִׂית הַמִּצְוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הַנִּל, שֶׁהֵן עֶקֶר שְׂמִיחָתְנוּ וְחַיּוּתְנוּ, צְרִיכִין לְשִׂמְחָה בְּהֵן מְאֹד מְאֹד.

וְהַזְכִּיר מוֹהְרַא"ש נ"י אֶת דְּבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, שְׂאֲמַר פְּעַם, שְׂקִשָּׁה מְאֹד לְהַטְעוֹת אֶת נַשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאִם הֵם מְפֹזְרִים מִמּוֹן הַרְבֵּה בְּשִׁבְלֵי מִצְוֹת אַרְבַּעַת מִינִים יוֹתֵר מִשְׂאֵר הַמִּצְוֹת, בְּיָדָי לֹא לְחַנֵּם הוּא, אֶלָּא שְׂנַשְׂמַתָּם יוֹדַעַת שְׂמִצְוֵה זֶה יִקְרָה מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעַר כָּלָל, וְאִם הֵיוּ יוֹדְעִים בְּאֵמֶת גְּדֹל מַעֲלַת מִצְוֵה זֶה, מִי יוֹדַע מֶה הֵיוּ עוֹשִׂים בְּשִׁבְלֵיהָ (עֵין שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן קכ"ה).

וּפְעַם בְּלִיל רֵאשׁוֹן דְּסִכּוֹת יֵרֵד גֶּשֶׁם חֲזָק בְּשַׁעַת תְּפִלַּת עֲרֻבֵית, וְאֲנָשִׁים רַבִּים חָשְׁשׁוּ שְׁלֹא יוּכְלוּ לְקַיֵּם מִצְוֹת סֵכָה כְּרֵאוּי מִפְּנֵי הַגֶּשֶׁם, אֲבָל אֶצֶל מוֹהְרַא"ש נ"י לֹא רָאוּ שׁוֹם שְׁנוּי כָּלָל, אֲדַרְבֵּה הִיָּה בְּשְׂמִיחָה עֲצוּמָה, וְחֻקְהָ אֶת כָּל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שְׂיִהְיוּ רַק בְּשְׂמִיחָה, וְאַחַר הַתְּפִלָּה הִלְכוּ לְרַקֵּד בְּשְׂמִיחָה מִיְחַדָּת. וְעוֹרֵר מוֹהְרַא"ש נ"י אֶת כָּלֵם, שְׂיִתְפַּלְלוּ שְׂיִזְכּוּ לְקַיֵּם מִצְוֹת סֵכָה כְּרֵאוּי. וְכַעֲבֹר כְּחֻצֵי שְׁעָה

פסק הגשם, ונעשו השמים זפים ובהירים מאד, וכשנכנס מוהרא"ש
 ג"י אחר-כך לספּה, הנה בשמחה ובהתלהבות עצומה, כרשפי אש
 ממש, וזמר את זמירות שבת-קדש (כי הנה אז גם ליל-שבת-קדש),
 ועשה קדוש בדבקות גדולה ועצומה מאד. ובאמצע הסעדה דבר
 מהעבודה הקדושה של אברהם אבינו, ואיך מסר נפשו לגלות
 ולפרסם אלקותו יתברך בכל העולם כלו. ואמר מוהרא"ש ג"י,
 שכן צריך האדם למסור נפשו על מדת השמחה, ולשמח תמיד עם
 אלקותו יתברך ועם המצוות הקדושות שנתן לנו הקדוש-ברוך-הוא,
 ואף פעם אסור לו לפל בדעתו כלל, ואפלו אם רואה שלעת עתה
 אי אפשר לו לקיים איזו מצוה — כגון ספּה, מחמת הגשם או
 איזו מניעה במצוה אחרת, אף-על-פי-כן אסור לו לפל בדעתו כלל,
 ולהסיח דעתו מן השמחה, כי עליו לדעת, שגם בדבר זה גנוז רצונו
 יתברך, והוא לבדו יתברך מנהיג את כל העולם, ומפתח הגשמים
 הלא הוא בידו יתברך לבד, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (תענית
 ב.), ולכן מה שיך להתעצב על זה, העקר לבקש מלפניו יתברך
 ברחמים ובתחנונים, שיזכה לקיים מצוותיו יתברך בשלמות, אבל
 אסור לדחק את השעה על זה, או לפל לאיזו עצבות, חס ושלום,
 כי זוהי עצת הבעל-דבר — להפיל את האדם לעצבות ולמרה
 שחורה, ועל-ידי-זה למנע אותו מעבודת השם יתברך לגמרי, אבל
 כשאדם מחזיק מעמד, ומשמח את עצמו בכל מה שרק עובר עליו,
 אזי לבסוף בודאי הקדוש-ברוך-הוא עוזר לו להוציא מהכח אל
 הפעל כל מה שהיה ברצונו לעשות, וזוכה להגיע אל דברים יפים
 מאד בעבודת השם יתברך; אשרי מי שזוכה להיות בשמחה תמיד,
 ובפרט בחג הסכות הקדוש, שהוא זמן שמחתנו.

עזרה

מוהרא"ש נ"י אמר, פי כל בר ישראל צריך לעזור לזולתו, וצריך למסור את נפשו בעבור זולתו, לעזור לו במה שיכולים, ועקר העזרה הוא בגשמיות, ובנדאי צריכים לעזור לכל בר ישראל גם ברוחניות, לקרבו אל הקדוש-ברוך-הוא, אבל צריכים לדאג גם לגשמיות שלו.

והיה פעם ספור, שפלוגי נגש לזולתו בבית-המדרש, והלה היה עני גדול, מלא צרות ויסורים ובעל חוב גדול, עד שרצו לגרשו מהדירה, ובא אותו אחד ואמר לו מוסר: "התפלין שלך אינם בסדר וכו'", ואז התפרץ עליו העני מאד: "מה אתה רוצה ממני? האם אתה דואג בשביל גשמיותי, כמו שאתה דואג לרוחניות שלי?..." והיה שבור מאד מאד, ונגש אליו מוהרא"ש נ"י, ונחמו ואמר לו בזה הלשון: אצל אנשי שלומנו יש פתגם: "יותר טוב שתדאג לגשמיות שלי לפני שאתה דואג לרוחניות שלי, את הרוחניות שלי אני אסדר בלעדיך, אבל לגשמיות שלי אתה יכול לעזור לי". וספר אז מוהרא"ש נ"י, פי ר' יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל היה רגיל לומר בשם אביו מוהרנ"ת ז"ל, שלאורח צריכים לעזור בגשמיות ולא ברוחניות. וכן היה פעם ספור, שר' ישראל קארדוונער ז"ל התאכסן בבית ר' מיכלי בן ר' יצחק ז"ל, ואז בקשו ר' ישראל קארדוונער, שיעיר אותו משנתו בעת חצות לילה, ודרכו של ר' מיכלי, שהיה קם בחצות לילה, אבל לא העיר את ר' ישראל עד שנתעורר בעצמו קדם הנץ, והיתה לו תרעמת עליו: "למה לא הערתם אותי, ועכשו בגללכם החסרתי חצות", ענה ואמר לו ר' מיכלי: "כף מקבלני מאבי ז"ל שקבל מאביו, שמחובת המארח לדאג לצרכים הגשמיים של האורח ולא לרוחניותו", וסיים מוהרא"ש נ"י, פי כף צריך להיות, וצריכים לעזור אחד לשני גם בגשמיות, ולא להיות אנוכיים, ובפרט אסור להגיד מוסר לשני, רק לעזור לו, פי כל הענין של רבנו ז"ל הוא תוכחה של אהבה ושל חסד (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח), ולא לומר מוסר לזולתו, ואז אם ילכו כלם בדרך זה יצליחו.

ודבר אז הרבה מוהרא"ש נ"י, איך שאחד צריך לעזור לשני להסתדר בפרנסה, ואם הוא יודע על איזו דירה, שיעזור לחברו למצא דירה, או אם יודע על איזו פרנסה, שיתן לחברו פרנסה וכדומה, העקר לעזור אחד לשני, ואז יצליח דרכו, כי כשעוזר לאחרים הקדוש-ברוך-הוא עוזר לו; אשרי מי שעוזר לחברו, ואז טוב לו כל הימים.

עֲרֵבוּת

מוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד את כל תלמידיו, שישמרו עצמם מאד מאד לא להיות ערבים לאף אחד, ואמר בפרוש: מי שערב בעבור חברו, הרי הוא מאבד עצמו לדעת, כי חכמינו הקדושים אמרו (דרך ארץ זוטא, פרק ג'): אם ערבת, ערבת על מנת לשלם, הינו שתכף-ומיד פשאדם ערב לחברו, עליו לדעת פי כבר יהיה מרח לשלם, ולא יועילו לו שום התנצלות ותרוצים — "לא הבנתי", "לא חשבתני", "לא רציתי", ברגע שאתה ערב, עליך לשלם, ולא יועיל לך שום דבר.

ואמר מוהרא"ש נ"י: עצה טובה למי שבאים ודוחקים עליו מאד מאד שיהיה ערב בעדם ויחתום להם את שמו, יענה להם: "טוב, קח את העט, וחתום את שמי" ... וכשהלה יתמה: "הלא אני צריך את חתימתך" ... ישיב לו: "אתה צריך חתימת שמי, אזי תחתם את שמי" ... וכשהלה יתחיל לגמגם: "אה! אה! אה! ואם... ואם!" (כאומר: ואם אני לא אשלם...), ישיב לו בפה מלא בלי שום פקפוק: "אגיד שאני לא חתמתי את זה... אלא אתה זיפת את חתימתי, כי אני לא מוכן ללכת לבית-סתר בגללך" ... וסיים מוהרא"ש נ"י, ואף שדבר זה נראה פצחוק, אבל מי שפבר נכוה בערבות, הוא יבין את

הדָּבָר טוֹב מְאֹד, כִּי בַעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים, יֵשׁ כָּל מִינֵי רַמָּאִים וְנוֹכְלִים וּמְפַקְרִים, שְׁלֹא אִכְפַּת לָהֶם מִזִּוְלָתָם כָּלֵל, וּבָאִים וּמִתְחַנְנִים, וְעוֹשִׂים כָּל מִינֵי חֲכָמוֹת וּתְנוּעוֹת שֶׁל חֵן, כְּאֵלוּ אַתָּה מִצִּיל אוֹתִי בְּזֶה שְׂאֵתָה חוֹתֶם וְעָרַב בְּעַדֵי וְכוּ', וּלְכַסּוֹף אֵינָם מְשַׁלְּמִים, וְאִזּוּ בָּאִים שְׁלוּחֵי בֵּית־הַמֶּשֶׁפֶט וְהַמִּשְׁטָרָה, וּמְעַקְלִים לְאָדָם שֶׁחָתַם אֶת כָּל מַה שֵׁיִשׁ לוֹ בְּבֵית וְאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁמִּקְבֵּל בְּעִבּוּדָה, עַד שֶׁבְּנֵי־אָדָם רַבִּים נִדְלָדְלוּ בַצּוּרָה כְּזוֹ, וְנִעְשׂוּ עֲנִיִּים בֶּן יוֹם לְלִילָה, וְהַכֵּל וְיָק בַּגָּלֵל נוֹכְלִים וְרַמָּאִים וּמְפַקְרִים כְּאֵלוּ, וְעַל־כֵּן הִחַכְּם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, וַיִּשְׁמַר עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד שְׁלֹא יִהְיֶה עָרַב לְאַף אֶחָד בְּעוֹלָם.

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שָׁאֵל תַּחֲשֹׁבוּ שְׁכָל זֶה דְּבוּרִים שֶׁל מַה בְּכַף, אֲלֵא הֵם עַקְרִים גְּדוֹלִים בְּחַיִּים, כִּי מִי שֶׁיִּקְבֵּל אֶת הַדְּבָרִים כְּמוֹ שֶׁהֵם, אֲזִי יִהְיֶה הַכִּי מְאֹשֶׁר בְּחַיָּיו, וְאִם יִתְלוּצֵץ מִדְּבוּרִים אֵלוּ, אֲזִי יִהְיֶה הָאִמְלָל הַכִּי גְדוֹל בְּחַיִּים, וְהִחַכְּם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ לְהַבִּין וּלְהַשְׁפִּיל דָּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר.

(וְצוּרָה אוֹתִי מוֹהֲרָא"ש נ"י לְרִשׁוֹם אֶת זֶה עַל פְּנֵי הַכֶּתֶב, וְאַף שֶׁזֶה נִרְאָה דְּבָר פְּשׁוּט, עִם כָּל זֹאת זֶה ה'אֶל־ף־בֵּית' שֶׁל הַחַיִּים, כִּי מִשְׁפָּחוֹת רַבּוֹת נִהְרָסוּ בַּגָּלֵל עֲרֻבוֹת, שֶׁהֵיוּ עָרַבִּים לְאַח אוֹ לְגִיס, לְדוֹד אוֹ לְאַחִיזֵן וְכַדּוּמָה, וְכֵן אֲנָשִׁים רַבִּים נִדְלָדְלוּ וְנִעְשׂוּ עֲנִיִּים בֶּן יוֹם לְלִילָה עַל־יְדֵי עֲנָן הָעֲרֻבוֹת, וְעַל־כֵּן צְרִיכִים לְדַעַת יְדִיעוֹת אֵלוּ. וְגַם הוּא עֲצָמוֹ נ"י נִכְוָה מִדְּבָרִים אֵלוּ).

עֲנִיּוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אֶת כָּל אָדָם וְאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם מְנַסִּים בְּמַדַּת הָעֲנִיּוֹת, וְאָדָם צָרִיךְ לְהַחְזִיק מִעֲמֵד לֹא לְהִשָּׁבֵר מִכָּל

מה שעובר עליו, ובפרט בעניני עניות, צריכים לברח רק אל הקדוש-ברוך-הוא, ולבקש ולהתחנן ממנו יתברך שירחיב לו, כי באמת עני הוא תמיד שכור, ויש לו לב נשבר, ולכן כל איש פשוט וצדיק, עברה עליו בימי נעוריו עניות גדולה, כי הקדוש-ברוך-הוא חפץ מאד בעבודת הצדיקים, ועל-כן מסבב עמהם במדת עניות, כדי שיהיו שבורים, ועל-ידי-זה ימשכו עצמם אליו יתברך, וזה יחזק אותם אחר-כך לעלות מעלה מעלה, להיות דבוק בדבקות הבורא יתברך שמו. ואי אפשר לזכות לדבקות, כי אם על-ידי שבירת לב, ואי אפשר לזכות לשבירת לב אמיתית אלא על-ידי עניות. ואמרו חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו זוטא, פרק ה'): חזר הקדוש-ברוך-הוא על כל מדות טובות, ולא מצא מדה טובה לישראל אלא עניות, שמתוך עניות הם יראים את השם יתברך, ואין צדקה באה אלא מתוך עניות, ואין גמילות חסד בא אלא מתוך עניות, ואין אדם ירא שמים ואין אדם לומד תורה אלא מתוך עניות וכו', עין שם; וסיים מוהרא"ש נ"י, מי שסובל עניות, אל יתרעם נגדו יתברך, חס ושלום, אלא ידע שמתנה טובה הקדוש-ברוך-הוא נותן לו, ולבסוף יזכה להגיע למדרגות רמות בעבודת השם יתברך, אם רק יחזיק מעמד ולא יתפעל משום דבר שבעולם.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שעליו עברה בתקופה שלאחר נשואיו עניות כזו, שלא היה לו לתן לחם וחלב לאשתו ולילדיו, עד כדי כך היתה שרוייה העניות אצלו, וגם שכר דירה לא היה לו, וימה אתם חושבים עשיתי? ברחתי אל איזה שדה ויער, ובכיתי שם הרבה אליו יתברך, ומה אתם חושבים שבכיתי ובקשתי? רק שאזכה להפיל בו יתברך, ולא בקשתי על גשמיות כלל, וסיים מוהרא"ש נ"י: מה אמר לכם, התפללות והבכיות היו חמות מאד מאד, כי היה שברון הלב גדול מאד, והצער והעניות העיקו מאד מאד, ועל-כן האט זיך זייער געשמאק געשריגן צום אייבישטער, כי כשאדם שבור כחרס הנשבר ומדכא ביסורים, אז כל תפליותיו הן בצורה אחרת

לגמרי. וחכמינו הקדושים אמרו (שמות רבה לא, יא): אין בעולם קשה מעניות, שהיא קשה מכל היסורים שבעולם, וכן אמרו (שם): כל מי שהוא מדקדק בעניות, כאלו דבוקים בו כל יסורים שבעולם, ואמרו (שם): אם יתקבצו כל היסורים לצד אחד והעניות לצד אחד, העניות מכריעה את כלם, עין שם; ועל-כן כשאדם באמת עני, והוא בא וצועק אליו יתברך על ענינו הרוחני, אז זוכה שגזדכך מאד מאד, ונעשה כלי לקבל בו רוחניות חיות אלקותו יתברך.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה ואמר, שכל הצדיקים והחכמים היו בתחלה עניים גדולים מאד מאד שהסתוככו על פני המדינה, וסבלו חרפת רעב, בזיונות ושפיכות דמים, וזה אשר הועיל להם אחר-כך לעלות מעלה מעלה. וספר מוהרא"ש נ"י ספור ביום ההילולא של הרבי ר' צבי אלימלך מדינוב (פעל מחבר ספר "בני יששכר"), שבהיותו בגיל צעיר, כבר היה דין בעיר דינוב, ושם היה רב גדול בשם ר' יהושע דינובר, והוא זכה שאלהו הנביא יבוא ללמד עמו, ופעם אחת חרפו וגדפו את הדין רבי צבי אלימלך, והרב היה שם, ולא מחה על בזיון הדין, ואז פסק לבוא אליו אליהו הנביא, והיה לו צער גדול מאד, והתענה הרבה מאד, ובקש מהקדוש-ברוך-הוא, שיתגלה אליו אליהו, ונתגלה אליו, ושאלו מדוע הפסיק ללמד עמו, ענה ואמר: "מפני ששמעת בזילותא דצורבא מרבנך איש קדוש מאד, והוא האברך הזה, ולא מחית, בשביל זה איני רוצה ללמד עמך", ואז פנה הרב מדינוב ר' יהושע אל האברך ר' צבי אלימלך שהיה דין, ובקש ממנו: "היות שאני סובל בשבילך הרבה מאד (לא רצה לומר לו שיש לו גלוי אליהו), ועל-כן נספם בדתתי או שאני עוקר מעיר דינוב, או שאמה תעקר מעיר דינוב, והבחירה ביך". ואז בחר הרבי ר' צבי אלימלך, ונסע אל העיר ריביטשיט, ונתקבל שם לרב. ומנהג התקופה ההיא היה, שפדי להתקבל לרב, צריכים קדם לומר דרשה ופלפול ואגדה, ומחמת שהיה למדן גדול עוד בימי נעוריו, אמר דרשה ארבה

וּפְלִפּוּל גְדוּל בְּאַגְדָּה, וּמַחֲמַת שָׂרֵב בְּעֲלֵי הַבְּתִים הָיוּ עֲמֵי אֲרָצוֹת,
 לְאֵט לְאֵט עֲזָבוּ אֶת הַמְּקוֹם, וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם, וַנִּשְׁאַר רֹאשׁ הַקֶּהֱל, שֶׁהָיָה
 גָּבֵר אֱלִים, וְאָמַר אֶל הַרְבֵּי ר' צְבִי אֱלִימֶלֶךְ: "אֲנִי מוֹכֵן לְקַבֵּל אֶתְכֶם
 לְרֵב בְּעִיר הַזֹּאת, רַק אִם תִּתְרָצוּ לִי קִשְׂיָה שֶׁקִּשְׂתָּה לִּי זֶה שָׁנִים",
 וְהִשִּׁיב לוֹ הַרְבֵּי ר' צְבִי אֱלִימֶלֶךְ זי"ע: "תִּשְׁאַל מֶה שֶׁתִּרְצֶה", וְשָׂאֵל:
 "אֵיךְ הִתְחַתֵּן יְתָרוֹ, הֲרֵי הָיָה כְּמֵר וּלְכַמֵּר אֲסוּר לְהִתְחַתֵּן", (הוּא שָׂאֵל
 זֹאת בְּתַמִּימוֹת, וְחָשַׁב שֶׁזֶה חֵלֶק מִתּוֹרָה...), וְתַכְף־וּמִיד הִבִּין הַרְבֵּי
 ר' צְבִי אֱלִימֶלֶךְ עִם מִי יֵשׁ לוֹ עֵסֶק, עָנָה וְאָמַר לוֹ: "הֲלֹא רַש"י מְבִיא
 בְּמַקוֹם, שִׁיתָרוֹ קִדְּם מִתֵּן תּוֹרָה הָיָה... וְאִזּוֹ הָיָה מִתָּר לוֹ לְהִתְחַתֵּן..."

רוֹאִים מִכָּאן, שֶׁאֲפִלוּ צְדִיק גְדוּל כְּמוֹ הַרְבֵּי ר' צְבִי אֱלִימֶלֶךְ, הָיָה
 צָרִיף לְסַבֵּל עֲלֻבוֹנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים וְכוּ' וְכוּ', וְהִרְבֶּה עָגְמַת נֶפֶשׁ
 עַד שֶׁנִּעְשְׂתָה רַב, עִם כָּל זֹאת שׁוֹם דָּבָר בְּעוֹלָם לֹא יָכוֹל הָיָה לְשִׁבֵר
 אוֹתוֹ, אֲדַרְבֶּה הוּא זָכָה לְחֶבֶר סְפָרִים רַבִּים בְּהִלְכָה, וּבִקְבֻלָּה, בְּדְרוּשׁ
 וּבַחֲסִידוֹת, אֲשֶׁר נִתְפַשְׁטוּ מְאֹד בְּכָל תְּפִוצוֹת יִשְׂרָאֵל. וְעַל־כֵּן אֲסוּר
 לְפַל בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל מֵהַעֲנִיּוֹת וְהַדְּחָקוֹת שְׁעוֹכְרֵת עָלָיו, אֲלֹא יִדְבַק אֶת
 עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וַיֵּדַע שֶׁהַכֹּל לְכָל רַק מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵךְ, כִּי הוּא יִתְבַרֵךְ
 מִנְהִיג אֶת הָעוֹלָם בְּהַשְׁגָּחַה פְּרִטִי פְּרִטִית, וְאָדָם הוּא רַק "אָדָם קָטָן
 מִסְתּוֹכֵב בְּזֶה הָעוֹלָם, אֵךְ יֵשׁ מִי שֶׁמִּנְהִיג אוֹתוֹ", וְעַל־כֵּן אֲסוּר לְפַל
 בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, כִּי הוּא מִשְׁגַּח בְּהַשְׁגָּחַה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד. וְאִם
 יִחֲזַק אֶת עֲצָמוֹ בְּתַקְיָה הַעֲנִיּוֹת שְׁעוֹכְרֵת עָלָיו בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת,
 סוּף כָּל סוּף הַכֹּל יִתְהַפֵּף לְטוֹבָה.

עֲנִיָּה

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁאֵין לָךְ עוֹד מְדָה יָפָה בְּחַיֵּי הָאָדָם כְּמוֹ
 מִדַּת הָעֲנִיָּה, שֶׁאָדָם מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹו יִתְבַרֵךְ, וְאֵינוֹ רוֹצֶה

שום דבר, שאז דיקא זוכה שהתורה מתקיימת אצלו, כי דיקא מי שמבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ונעשה כלא ממש, הוא זוכה להמשיך עליו המון חדושי תורה, כי כל מי שמבטל את עצמו יותר אליו יתברך, יותר נשפעים עליו חדושי תורה, ועל-כן כל אלו הצדיקים והחכמים הגדולים במעלה נפלאה ונוראה מאד, שהם בעיניהם כלא ממש, דיקא הם זכו לחדש המון חדושי תורה, כי זה תלוי בזה — כפי שאדם מבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, כמו-כן זוכה לחדושי תורה. וכמאמרם ז"ל (ערובין נד.): אם אדם משים עצמו כמדבר זה, שהכל דשין בו, תלמודו מתקים בידו, ואם לאו — אין תלמודו מתקים בידו, כי דיקא כשאדם משים את עצמו כמדבר הזה שכלם דשים עליו, על-ידי-זה התורה מתקיימת בו, ואמרו (פעיית ז.): מה מים מניחים מקום גבה והולכים למקום נמוך, אף דברי תורה אינם נתקיימים אלא במי שדעתו שפלה. וזו היתה דרכם של כל הצדיקים, שהיו מבטלים עצמם לגמרי אליו יתברך, והיו משפילים את עצמם לפני כל אדם, וכדרכו של הרבי ר' אלימלך, שהיה מביש את עצמו ברכים, ועל-ידי-זה זכה להאיר אורות צחצחות כאלו בספרו הקדוש "נעם אלימלך", עד שנתקדש אצל כלל ישראל כל-כף, ששמים את ספרו תחת כר של יולדת, או של מקשה לילד, חס ושלום, כי הוא זכה להכניס אורות צחצחות כאלו בספרו, עד שמסגל ספרו להרבה דברים כידוע דבר זה מצדיקים, וכבר רצו צדיקים רבים לעשות פרוש על ספרו הקדוש, ולא עלה בידם, והכל מרב שפלותו שזכה להגיע למדת ענוה ושפלות כזו, שהיה בטל ומבטל בעיני עצמו לגמרי, ותמיד היתה דרכו לביש את עצמו ברכים, ועל כל חטא ופשע ועון שהרגיש באחר, החל לצעק על עצמו: "מיילך", "מיילך", איך עשית דבר זה" וכיו, והזכיר את העברות שעשה הלה שבא אליו, ועל-כן היו אצלו רק מעט אנשים, כי התבישו מאד ויראו לעמד במחיצתו. וזכה להעמיד תלמידים קדושים, אשר הם האירו את דרכי החסידות של הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו תגן עלינו בעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שזו היתה דרכו הקדושה של החוזה מלובלין זי"ע, שכל-כף ביש והשפיל את עצמו ברבים, עד שהחזיק את עצמו ללא כלום ממש. ופעם שמעו איך שבאמירת "עלינו" חוזר על פסקה זו: "להפנות אליך כל רשעי ארץ", אפלו יעקב יצחק בן מאטיל", וחזר על זה פעמים אין מספר. וזו היתה דרכו תמיד, לבטל את עצמו לגמרי, ותמיד החזיק את עצמו ללא כלום, ועל-ידי-זה גם הוא זכה להקים תלמידים קדושים כאלו, אשר כל חסידות פולין נמשכה על-ידי תלמידיו ותלמידי תלמידיו, כידוע דבר זה, כי ככל שאדם זוכה יותר לבטל את עצמו לגמרי, הוא זוכה להמשיך את אור אלקותו בעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבעיר צפת היה רב פתמשים שנה — ר' שמואל העליר ז"ל, ואביו היה תלמיד החוזה מלובלין זי"ע, והוא נולד בזכות ברכתו של החוזה, וגדל באמירת החוזה, וכשהיה כבן עשר, היה שוכב גדול. והנה דרכו של החוזה מלובלין זי"ע היתה, שבערב שבת הסתגר בבית-הכנסת, ואף אחד לא היה רשאי להפגס לשם, ולא הועיל מאומה, כי נעל את הדלת, ולא ידעו מה מלאכתו בקדש אז. ור' שמואל היה אז בן עשר, ובהיותו שוכב, החליט, שיעבר עליו מה, הוא צריך להתחמק ולהתחבא בבית-הכנסת, ולראות מה עושה אז החוזה מלובלין זי"ע, והתחבא בתוך הבמה. כשנכנס החוזה מלובלין זי"ע, נעל את הדלת אחריו, ונגש אל ארון הקדש ופתחו, והוציא משם ספר תורה, והלך עד הבמה, ופתח את הספר תורה, והתחיל לצעק: "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר את חקי" (תהלים ג, ז), וחזר על פסוק זה פעמים אין מספר בבכיות עצומות, ואחר-כך התחיל לעבר על הסדרה. ויהי כשמע הילד שמואל שהתחבא בתוך הבמה את גדל הבכיות ושברון הלב, בעת אמרו את הפסוק: "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר את חקי", אזי התחיל לרעד ולפחד ועצמותיו דא לדא נקשן, ורצה לברח מרב פחד ואימה, אף חשש מאד שמא יבלבל את הצדיק, ועל-כן נשאר שם, ורעד כל אותה העת. כשגמר החוזה מלובלין

זי"ע לעבר את הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום, החזיר את הספר לארון קדש ויצא. וביליל שבת כשנכנס החוזה מלובלין זי"ע לעריכת השלחן, ופגש את הילד שמואל בא לקראתו, וצבט לו בלחיו לאות חבה, ואמר לו: "תזכר את מה שראית אתמול כל ימי חיידך..."

והיתה דרכו של הרב ר' שמואל לספר זאת כל ימי חייו, שאינו שוכח את המראה הנורא והנפלא הזה שראה לנגד עיניו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי כף דרכם של הצדיקים, שמבטלים את עצמם תמיד לגמרי באין סוף ברוך הוא, עד שמרגישים את עצמם הכי גרועים. וזו היתה דרכו של רבנו ז"ל, שתמיד אמר: "איך וויס גאר נישט"א, וכששאלו תלמידו מוהרנ"ת ז"ל: "רבי, הלא מקדם גליתם לנו כל-כף הרבה תורות נוראות ונפלאות, אם-כן איך אתם אומרים שאינכם יודעים?" והשיב רבנו ז"ל בתמימות ובפשיטות כזו, שהוא עכשו באמת אינו יודע שום דבר, עד שהכניס בלב כל התלמידים, שהוא באמת אינו יודע... ופעם אחת נשבע בשבת-קדש, שאינו יודע כלום...

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי כף דרכם של הצדיקים הגדולים במעלה נוראה ונפלאה מאד, שתמיד מבטלים את עצמם באין סוף ברוך הוא, עד שמרגישים בעצמם שהם הגרועים ביותר בעולם, ואינם יודעים כלום, ודיקא על-ידי-זה הם עולים ומתעלים מעלה מעלה תמיד; אשרי מי שמתחבר אל צדיקים קדושים כאלו, שתמיד מבטלים את עצמם אליו יתברך, וזוכים להגיע לענוה אמיתית כזו.

עמל

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר יש בני-אדם שעמלים בזה העולם מאד מאד לפרנסתם, וכן כל דבר גשמי בא להם בעמל ויגיעה וכזוה רבה מאד, עד שדבר זה מעקם מאד מאד את לבבם, ויש להם קשיות וספקות עליו יתברך, עד שיש בני-אדם שמרב עמל שעמלים כל-כף בעסקי העולם הזה, הם מואסים בחייהם, ונספם בדעתם לאבד עצמם לדעת, רחמנא לישזבן, וכל זה בא מחמת עמל שעמלים כל-כף בהכלי העולם הזה. וזו הקללה של הנפש הקדמוני, שנתקלל: "על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך" (בראשית ג), כי ברגע שאדם עוקר את עצמו, חס ושלום, ממנו יתברך, נענש בענש של הנפש הקדמוני, ומזה באות לו המחשבות של לאבד עצמו לדעת, רחמנא לצלן, כי הנפש הסית והדיח את האדם וחוה נגדו יתברך, וברגע שאדם מנתק את עצמו ממנו יתברך, על-ידי זה הוא עמל ויגע מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר ע'מ'ל' ראשי תבות: מ'אבד ע'צמו לדעת, כי דיקא על-ידי שהאדם עמל בהכלי העולם הזה ועוקר את עצמו, רחמנא לישזבן, ממנו יתברך, על-ידי זה באות לו מחשבות של לאבד עצמו לדעת.

ובאמת כבר דבר רבנו ו"ל מזה הרבה מאד, ואמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן קיט), מענין יסורי עולם הזה, שכל בני העולם כלו מלאים יסורים, אין גם אחד שיהיה לו עולם הזה, ואפלו העשירים הגדולים ואפלו השרים, אין להם שום עולם הזה כלל, כי כל ימיהם כעס ומכאובות, וכלם מלאים טרדות, דאגות ועצבות, יגון ואנחה תמיד, וכל אחד יש לו יסורים מיחדים, ואין גם אחד מכל הגבירים והשרים שילך לו הכל כסדר כרצונו תמיד, וכלם כאחד מלאים יסורים ודאגות תמיד, וזה ברור וידוע לכל מי שפקי קצת בהם וכדרכיהם, וכמה פעמים דברנו מזה, וראינו בעינינו כל זאת, ואפלו

מי שנדמה עליו שיש לו העולם הזה בשלמות, ויש לו כל התענוגות של עשר ונקסים וכבוד והון רב, וארמונות גדולים וכלים נפלאים ותכשיטים וסגלות מלכים וכו', אם יסתכלו בו היטב, הוא גם-כן מלא כעס ומכאובות הרבה תמיד, בכמה מיני אפנים וענינים בנראה בחוש, ואין צריך לבאר זאת למי שיש לו מח בקדקדו, ומסתכל בהם קצת באמת. וכמו שכתב שלמה המלך, עליו השלום (קהלת ב. כג): "כי כל ימיו מכאבים וכעס" וכו', וכתוב: "אדם לעמל יולד" (איוב ה. ז), "קצר ימים ושבע רגז" (איוב יד. א), וזה כולל את כל בני-אדם שבעולם מקטן ועד גדול, כי כלם נולדו לעמל ומלאים רגז ויסורים, ואין שום עצה ותחבולה להנצל מעמל ורגז זה, כי אם לברח להשם יתברך ולעסוק בתורה, וכמו שכתוב במדרש (בראשית רבה יג): אדם לעמל יולד — אשרי מי שעמלו בתורה, הינו מאחר שכל אדם נולד לעמל, ואי אפשר להמלט מזה בשום אופן, אפלו אם יהיה לו כל חללי דעלמא^א, בודאי יהיה לו עמל ויסורים ודאגות הרבה, על-כן החכם עיניו בראשו, שיהפך העמל לעמל של תורה, אשר בשביל זה נולד — שיעמל בתורה, ואז אשרי לו — כי נצל מעמל העולם הזה וזוכה לחיי העולם הבא.

ענה ואמר רבנו ז"ל, הנה הפל אומרים שיש עולם הזה ועולם הבא, והנה עולם הבא אנו מאמינים שישנו, ואולי יש עולם הזה גם-כן באיזה עולם, כי בכאן נראה שהוא הגיהנום, כי כלם מלאים יסורים גדולים תמיד. ואמר שאין נמצא שום עולם הזה כלל.

וסים מוהרא"ש נ"י, שאת דברי רבנו ז"ל אלו צריכים לזכר תמיד, כי הם עקרים גדולים בחיי האדם, ועוברות על כל אדם כל-כף הרבה צרות, ומתיגע ועמל ויגע ביגיעות וטרחות כאלו, עד שמרים לו החיים מאד, אף פשיכניס בעצמו דברי רבנו ז"ל, אשר עקר העמל הוא רק לעמל בתורה, אז ישפיע עליו הקדוש-ברוך-הוא פרנסה בשפע, כי במקום עמל בהבלי עולם הזה, יעמל בלמוד

(א) חלל העולם.

התורה הקדושה. וזו פונת הפסוק (ויקרא כו): "אם בחקתי תלכו", ופרש רש"י, שתהיו עמלים בתורה. וכשאדם עמל בתורה, נתקיימת אצלו הברכה: "ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה, ועץ השדה יתן פריו וגו', כי דיקא כשאדם עמל בתורה, נשפע עליו שפע גדול בפרנסה, ואינו צריך לעמל ולהתגע בעבלי העולם הזה; אשרי מי שעמל בתורה, ואז טוב לו בזה ובכא.

פרסום

מוהרא"ש נ"י אמר, כשאדם רוצה לפרסם ולגלות איזו דרך חדשה בעבודת השם ותפורה, כדי לעזור לאנשים להתקרב לדרך עבודת השם ותפורה, הוא מכרח להיות חזק מאד בדרך פעצמו, בלי שום ספק ונטיה מהאמת כלל, כי אם לא יהיה חזק בה מאד, יבוא אחר המתקנא בו, ויחלק עליו כדי לסתור את דרכו, ויהיה בסכנה גדולה שלא תחלש דעתו ויעזב את דרכו לגמרי, ודבר זה צריך האדם לדעת היטב. שאם ירצה לגלות איזה דבר חדש בעולם, יהיו הרבה בני-אדם שיתקנאו בו וירצו לסתור את דרכו, וכפתגם של צדיקים: "עושה חדשות — בעל מלקמות", מי שרוצה לעשות חדשות בעולם, הוא מכרח להיות בעל מלקמות, כי בודאי הרבה יחלקו עליו ויילחמו עמו, כי כל אמן שונא בני אפנותו (בראשית וכה לב, ב), ותמיד יש פאלו הרוצים להראות שאין בעולם דגמתם, וכאלו אין דעות לשום בניה לחדש דבר בלי רשותם, ורואים שגם בגשמיות, כשעולה על דעת האדם איזו השכלה חדשה, וממציא איזה כלי חדש או ספר וכיוצא בזה, הוא מכרח קדם לברר וללבן אותו כראוי, ואחר-כך לקנות "פטנט" רשום, שלא יטלו ממנו אחרים את ההמצאה שהמציא, ואף-על-פי שבניתיים בודאי יהיו

הרבה בני-אדם שיתלוצצו ויצחקו ממנו, ואחרים ינסו לגנבו ממנו וכו', אבל כשהוא עקשן גדול בנקדתו, סוף כל סוף יזכה להגיע לענינו, וכן הוא ברוחניות, בשעה שאדם רוצה לגלות חדשות בעולם, בודאי הרבה יתלוצצו ויצחקו ממנו וירצו לבטל דבריו, אבל כשהוא חזק מאד בנקדתו, והוא בטוח שיש יכול לעזר לנשמות ישראל, אינו צריך להתפעל משום בריה, רק ימשיך בדרך בתיממות ובכפישטות, ולבסוף בודאי יזכה להגיע למה שצריך להגיע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה נוהג בכל דבר, כשאדם חזק מאד בנקדתו, אינו צריך לפחד משום בריה שבעולם. כמו בענין מלמדות, שהיא אמנות קדושה וחשובה מאד, שהרי מלמד צריך לדעת איך להוריד עצמו אל הילדים, ולהכניס בהם תורה ויראת שמים, וזוהי אחריות גדולה מאד, כי תקון הילדים תלוי במלמד, ואם יש לו סבלנות, ויודע איך לצמצם את כל הלמודים הקדושים בדרך קלה ונעימה, עד שיוכלו כלם לקבל אותם, אזי ישארו דבריו בלבם כל ימי חייהם, מה שאין כן אם המלמד הוא כעסן ועצבני, ומכה את הילדים וכו', אזי לא די שאין נכנסים דבריו באזניהם, אלא גם נמאס כל ענין הלמוד בעיניהם, עד שאין להם שום רצון וחשק ללמד, והקולר תלוי בצואר המלמד, שאינו יודע כלל איך להתנהג עם תלמידים, אבל כשאדם חש בעצמו שיש לו דרך טובה איך להחדיר תורה ויראת שמים בתלמידים, אזי אינו צריך להסתפל על שום בריה שבעולם, ואפלו אם המנהל או מלמדים אחרים יאמרו לו שאין דרכו דרך, וילעגו לו וכו', אף-על-פי-כן אינו צריך להסתפל על זה כלל, אלא יאמר להם: הרי תראו, שבסוף השבוע ידעו התלמידים היטב כל מה שלמדו, ואין זה משנה באיזה אופן נעשה הדבר, ואז בודאי יצליח מאד בכל עניניו, ואף-על-פי שבודאי אחרים יתקנאו בו מאד, וירצו להלשין עליו ולדבר עליו סרה וכו', אף-על-פי-כן כשיהיה חזק בנקדתו ולא יסתפל על זה כלל, אזי יעלה ויצליח מאד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפדכר הזה ארע אצלו בשנים שהיה מלמד תינוקות, כי היו לו כל מיני דרכים נפלאות איך להכניס חשק גדול בתוך הילדים, שיצו ללמד ולדעת את הלמוד, ומלמדים אחרים צחקו עליו, ואפלו המנהל לעג לו, ואמר שאין זו דרך וכו', ואפלו קצת חרה אפו על שרוצה להכניס חדושים בתוך הישיבה וכו', ומוהרא"ש נ"י לא הסתפל על כל זה כלל, רק אמר למנהל: "תראה בסוף השבוע, איך שכלם ידעו את הלמוד בעל פה כמו זמר", וכן היה, שבסוף השבוע בא המנהל לבחן אותם, והעמיד את כלם ליד הקיר, והתחיל אחד מהילדים לומר משניות בעל פה כמו זמר, ותכף-ומיד פשגמר התחיל השני להמשיך במקום שגמר הראשון, וכן עשו כלם, והתפעל המנהל מאד מאד, כי אף פעם לא ראה דבר כזה, והתחיל לכבדו ולהעריכו מאד, וכן שאר המלמדים החלו לכבדו, ונתפרסם למלמד אמן ויבקי נפלא מאד, עד שפמה הורים באו וספרו שילדיהם אינם הולכים לישן בלי משניות בעל-פה... וחקו את הנגון שלמד עם הילדים משניות... וכיצד הילדים שרים לעצמם משנה אחר משנה בעל-פה קדם השנה, וכן ארע כשלמדו גמרא בבא קמא, פרק המניח, שידעו התלמידים את למודם בעל-פה עם נגון המיחד לגמרא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-כן פשאדם חזק מאד בנקדתו, אין יכולים להזיק לו כלל, אבל אם לא, יכולים מתנגדים וחולקים לקלקל את הדרך שלו, ולפעמים גם להרס ולשפור אותו לגמרי, כי לא די שעוזב את דרכו מרב חלישות הדעת, אלא גם נופל לגמרי מעבודת השם יתברך, חס ושלום (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כ), כי לפעמים האדם נופל לחלישות הדעת כזו, עד שנדמה לו שאינו שוה מאומה כלל, וכאלו אין לו מה לפעל בזה העולם, ונופל בדעתו כל-כף עד שעוזב את עבודתו מכל וכל, ולכן בודאי הענין של פרסום הוא דבר מספן מאד, ועקר עצת האדם הוא לעבד על נקדתו בהצנע לכת ובלי שום פרסום כלל, וכשיגיע הזמן שצריך להתפרסם בעולם, בודאי הקדוש-ברוך-הוא יפרסמו, וכמו שאמרו חכמינו

הקדושים (שמות רבה ח, ב): אם יֵשֶׁב אָדָם בְּזוּיֹת וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, נֹאמֵר
הקדוש־ברוך־הוא]: אָנִי מֵרָאֵהוּ לְבְרִיּוֹת, וְאֲזִי כָּבֵד יִהְיֶה חֻזֵּק מְאֹד
בְּנִקְדָתוֹ, עַד שֶׁלֹּא יִתְפַּעַל מִשׁוּם בְּרִיָּה כָּלֵל.

פְּדִיּוֹן הַבֵּן

פַּעַם בַּשַּׁעַת סְעֻדַת פְּדִיּוֹן הַבֵּן שָׁאֵל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ אֵת
מוהרא"ש נ"י, מַה הַטַּעַם שְׁנוֹהֲגִים לְחַלֵּק שׁוּם וְסִפֵּר בַּשַּׁעַת סְעֻדַת
פְּדִיּוֹן הַבֵּן? וְהִסְבִּיר לוֹ מוהרא"ש נ"י טַעַם נָאֵה וְיָפָה עַל זֶה, כִּי
הֵנָּה מוֹכָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁסְעֻדַת פְּדִיּוֹן הַבֵּן מְסַגֵּלַת לְתַקוּן
הַבְּרִית, וְיָמִי שְׂאוּכַל מְסַעֲדַת פְּדִיּוֹן הַבֵּן, נִחְשָׁב לוֹ כְּאִלוֹ הַתְעַנָּה פִּיֵּד
[שְׁמוֹנִים וְאַרְבַּע] הַעֲנִיּוֹת, הַמְסַגְלוֹת לְתַקוּן הַבְּרִית, וְיֵשׁ לְהַבִּין לְמַה
סְעֻדַת פְּדִיּוֹן הַבֵּן וְיִקָּא מְסַגֵּלַת לְזֶה, אֲבָל הֵנָּה מְבַאֵר בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (פְּסִיקְטָא דְרַב כְּהֵנָּא, פֶּרֶשְׁת זְכוּר) טַעַם לְמַצּוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן: אַתֶּם
מְכַרְתֶּם בְּכוֹרָה שֶׁל רַחֵל [יֹוסֵף] בְּעֵשָׂרִים כֶּסֶף שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה סֵלְעִים,
לְפִיכָף יֵהָא כָּל אֶחָד מִכֶּם פּוֹרֵה אֵת בְּנוֹ הַבְּכוֹר בְּחֲמִשָּׁה סֵלְעִים
(בַּמְדַּבֵּר רַבָּה ד, ח), עֵינֵן שָׁם; הֲרֵי שְׁעֵנִין פְּדִיּוֹן הַבֵּן הוּא כְּדֵי לְסַקֵּן
הַפָּגַם שֶׁל מְכִירַת יוֹסֵף, שֶׁהוּא בְּחִינַת פָּגַם סְפִירַת הַיְסוּד, צְדִיק יְסוּד
עוֹלָם, כִּי יוֹסֵף נִקְרָא עַל שֵׁם סְפִירַת הַיְסוּד פִּדְיוֹעַ, כִּי שָׁמַר אֵת
הַבְּרִית בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וּבָזֶה שֶׁמְכָרוּ אוֹתוֹ, פָּגְמוּ בְּעֵנֵין זֶה, וּבָזֶה
שָׁאֵנוּ פּוֹדִים אֵת בְּכוֹרֵנוּ, בְּזֶה מְתַקְּנִים אֵת הַפָּגַם שֶׁמְכָרוּ אֵת יוֹסֵף,
נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה עֵנֵין שֶׁל תַּקוּן הַבְּרִית.

וְהֵנָּה כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וּבְכַפְרֵט עַל פָּגַם הַבְּרִית,
רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, דְּרַךְ הַבְּעַל־דְּבָר לְהַחֲלִישׁ אֵת דַּעְתּוֹ מְאֹד, וְלֹאמַר לוֹ:
"הֲלֹא קָשָׁה מְאֹד לְנִקּוֹת אֵת עֲצָמְךָ מִפָּגַם זֶה, וְלָמָּה לָךְ לְהַתְהַיֵּל"
וְכוּ, וְרוֹצֵה לֵיֵאֵשׁ אוֹתוֹ וְלְהַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ, עַד שֶׁיִּחְזֹר לְסוּרוֹ לְגַמְרֵי,

רחמנא לצלן, אבל האדם צריך כחות עצומים לא להסתכל על כל
 הפתויים האלו של הבעל-דבר, רק לעשות כל מה שביכולתו לעצור
 עצמו מפגמים אלו, ואף שלעת עתה אינו עולה בידו רק להשמר
 מעט, ולכבש את תאוותו זעיר שם וזעיר שם, אף-על-פי-כן יעשה
 כל מה שביכולתו, ולא יחליש דעתו כלל, ואזי במשך הזמן יעזר לו
 הקדוש-ברוך-הוא לצאת מזה לגמרי, והנה בענין התשובה דרשו
 חכמינו הקדושים (שבת לא:) על הפסוק (קהלת ז יז): "אל תרשע
 הרבה" וכו', שואלת הגמרא: משמע מהפסוק, שרק הרבה אסור
 לרשע, וכאלו מעט מתר — הרבה הוא דלא לרשע, הא מעט לרשע,
 אתמהא? אלא מי שאכל שום וריחו נודף, יחזר ויאכל שום, ויהא
 ריחו נודף! הינו אם אחד עשה רשעות מעט, אל יוסיף על רשעו,
 כי מי שאכל שום וריחו נודף, כלום יחזר ויאכל שום ויהיה ריחו
 נודף לזמן ממשך יותר? בודאי לא, אלא יפסיק לאכול השום, ואזי
 בודאי לבסוף יפסיק ריחו הרע לנדף, נמצא שהשתמשו חכמינו
 הקדושים עם משל השום למדת התשובה, שאף-על-פי שהשום
 מושך את האדם לאכול עוד ועוד, אבל כשיזכר שיהיה ריחו נודף
 לזמן ארוך יותר, זה יגרם לו להפסיק מאכילתו, ולכן בשעת סעדת
 פדיון הבן, שאנחנו עוסקים בתקון הברית ובתקון מכירת יוסף,
 ה'צדיק יסוד עולם' כנ"ל, מחלקים ואוכלים שום, כדי לרמז לדברי
 חכמינו הקדושים הנ"ל, שמי שאכל שום, לא יחזר ויאכל שום,
 הינו אפלו אם הרבה לפשע עד עכשו, חס ושלום, לא ירבה עוד
 לפשע, רק מעתה יכבש את תאוותו ככל שיוכל, ואזי בודאי לבסוף
 יפסיק ריחו הרע לנדף, ויזכה לעשות תשובה שלמה באמת, וזהו
 מה שאוכלים גם ספר ומיני מתיקה, כי על-פי-רב תשובת הרשע,
 בפרט מי שהרבה לפשע בפגם הברית חס ושלום, היא תשובה
 ממשכת מאד, ובינתיים עוברים על האדם כל מיני מרירות וכבדות,
 ולכן אוכלים תכף-ומיד אחר השום ספר ומיני מתיקה, להמתיק את
 המרירות של דרך התשובה, ולרמז לאדם שלבסוף בודאי יהיה לו
 מתק מאד, כשיזכה לצאת מכל עוונותיו לגמרי, וזהו מתו"ק אחרית

תקו"ם, פי על-ידי המתיקות נותנים לו כח לקום מנפילתו העמקה ולחזור בתשובה שלמה לפניו יתברך, ודו"ק.

ואמר פעם מוהרא"ש נ"י טעם, למה נותנים הפדיון לכהן דיקא? פי הכהן הוא עמוד התורה, וכמו שכתוב (מלאכי ב, ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" וכי, ועקר התקון לפגם הברית הוא על-ידי התורה הקדושה, וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל (עין שיחות הר"ן, סימן יט), שאפלו אותם האנשים הרגילים בעברות, רחמנא לצלן, אם יעשו לעצמם חק קבוע ולא יעברו, ללמד כף וכף תורה בכל יום, התורה תוציא אותם מעוונותיהם, וכשתמה על זה מוהרנ"ת ז"ל, אמר לו רבנו ז"ל: וכי אתה יודע הכח של התורה, הלא ברית ביסוד ואורייתא בתפארת, ותפארת היא יותר למעלה מיסוד, הרי שבכח התורה יכולין לתקן הכל, ולכן מביאין את הפדיון אל הכהן דיקא, לרמוז שבכח התורה יתקן הכל.

וזאת ראינו אצל מוהרא"ש נ"י, שבכל פעם שהוא מזמן לסעודת פדיון הבן, הוא מקפיד לאכל קצת שום וקצת סכר בשעת הסעודה, והיה אומר שזה מסגל מאד, ובשעת אמירת תורתו, היתה דרכו לעורר הרבה על תקון הברית, והיה אומר, שסעודת פדיון הבן מסגלת לזה מאד; אשרי מי שזוכה להשתתף בסעודה קדושה זאת.

פשטות

מוהרא"ש נ"י אמר, שהחכמה הגדולה ביותר בעולם היא להוריד השגות אלקות בלבושים ובצמצומים כאלו, עד שיהיו דבורים פשוטים מאד בתכלית הפשטות, עד שבני-אדם יתמהו ויאמרו: "הלא זה דבר פשוט מאד, ואין אנחנו יודעים מה חדש לנו

המחבר בזה, כי בודאי מלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ובכל תנועה ותנועה, שם אלופו של עולם" וכו', ובינתים אינם תופסים, שבלי הצדיק הזה לא היו חולמים מדבורים כאלו, ואף פעם לא חשבו מהם, ורק על-ידי שהוא הלביש אותם בדבורים פשוטים מאד, לכן התחילו לחשב מזה ולזכר מאלקותו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין בזה שום חכמה כלל לכתב ספרים עמקים כאלו, שאין לבני-אדם השגה בהם, כי בודאי אדם שלמד הרבה בנגלה ובנסתר, באים על דעתו הרבה חדושי תורה בכל מקומות התורה הקדושה, ובנקל לו לחדש כל מיני חדושים בדרך דרש, רמז וסוד, ולמלא מהם ספרים שלמים, אבל אם אינו יודע איך לצמצם חדושיו בדבורים פשוטים, ולגלות מהם עצות טובות לבני-אדם לעבדה ולמעשה, איזו תועלת יש בזה לרבים, הלא הם מסתכלים על זה כעל ספר חתום, ואין להם מזה שום הנאה, ואף-על-פי שיגידו על המחבר גדולות ונוראות, שהוא בודאי תלמיד חכם ולמדן גדול, וגם מקבל אלקי וכו', אבל לא מגיעה להם מזה שום תועלת כלל, מה שאין כן אם האדם יודע איך להוריד השגות אלו לתוך דבורים פשוטים, ולגלות להמוני-העם דבורים פשוטים של אמונה ויראת שמים, ולתן להם עצות לעבדה ולמעשה בחיי היום יום שלהם, זה נקרא מזכה את הרבים באמת, ואף-על-פי שיאמרו האנשים, שאיש זה הוא איש פשוט מאד, ואין בספריו חדושים גדולים כלל וכו', אבל בתוך תוכם יודעים שהספרים הללו הם החיות שלהם, ובכל עת שצריכים קצת חזוק והתעוררות, הם מסתכלים בספרים אלו דיקא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהענין הנ"ל דומה לרב ולמגיד שעור, שהכין דף גמרא ללמד ברבים, וטרח להכין את השעור בדרך ברורה ונפלאה כזו, עד שכבר תרץ בתוך דבוריו כל הקשיות והשאלות שהיו יכולים להקשות שם, ובשעה שמוסר את השעור, כלם שומעים

את דבריו ומתקבלת על לבם פשטות דבוריו, עד שכשהולכים מן השעור, אומרים: "אין אנחנו יודעים מה חדש לנו הרב בזה, הלא זוהי פשטות דברי הגמרא... ובינתיים אינם תופסים שהרב הלביש בחכמתו את דברי הגמרא בדבורים פשוטים כאלו, עד שממילא מתרצות כל הקשיות והשאלות, וזוהי באמת עמקות פשט דברי הגמרא, וכן הוא בלמודי גלוי אלקות, שעקר החכמה הוא להלביש בדברים בפשטות כזו, עד שלא יהיה נפר מבחין שום חדוש כלל, וכלם יאמרו: "זהו עצם הפשט, לא שמענו מזה שום חדוש כלל..."

ופעם בא אחד מאנשי שלומנו שעסק בהפצת ספרי רבנו ז"ל למוהרא"ש נ"י, וספר לו, שנתן ספרי רבנו ז"ל לתלמיד חכם ולמדן מפלג וכו', ואמר לו, שאינו מבין החדוש שיש בספרים אלו, הלא כלם יודעים, שהקדוש-ברוך-הוא מלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל וכו', והוא צריך ספר עם חדושים ופולפולים וכו', ולכן לא רצה לקחת ממנו את ספרי רבנו ז"ל, ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שהאיש הזה אינו יודע בעצמו כמה הוא צריך ספרים אלו, ואיך הוא רחוק מאד מפשטות האמונה הקדושה, כי מחו כל-כך עסוק בדרושים ופולפולים, עד ששכח לגמרי, שעקר החשיבות היא אמונה פשוטה, ולהכניס במחו בכל עת ורגע, שמלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ובשעה שתעבר עליו איזו צרה ברוחניות או בגשמיות, חס ושלום, לא יועילו לו כל הדרושים והפולפולים שלו, ולא יהיה לו מח אפלו לחשב מהם, ורק אלו הדבורים הפשוטים של אמונה ויראת שמים, יכולים להחזיק אותו גם בשעת ירידה, שלא יפל בדעתו כלל, וצריך אז סיעתא דשמיא, שיוכל למצא ספר בזה, שיחזק אותו באמת, והזכיר מוהרא"ש נ"י את דברי הספר הקדוש "מסלת ישרים" בהקדמתו, שכתב, שהחבור הזה לא חברתיו ללמד לבני-אדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפרסם אצלם פרסום גדול, אלא שכפי רב פרסומם וכנגד מה שאמתתם גלויה לכל, כל ההעלם מהם מצוי מאד והשכחה רבה וכו', עינן שם; וכן הוא

בדבורי אמונה ויראת שמים, שהם בודאי מפרסמים מאד אצל כלם
 בפרסום גדול, אבל כנגד רב פרסומם, ההעלם והשכחה מצויים
 בהם מאד, וצריכים לחזור עליהם בכל עת ורגע בתמימות וכפשטות
 גמורה; אשרי מי שאינו מטעה עצמו כלל, וחוזר לעצמו בכל פעם
 דבורים פשוטים של אמונה ויראת שמים, כי יתלוו אליו דבורים
 אלו בכל עת, והם יביאו אוהו להדבק בו יתברך באמת.

פורים

מוהרא"ש נ"י אמר, שעצם קדשת ימי הפורים אין לתאר
 ולשער כלל, וכמבאר בכתבי האריז"ל (עין בפרי עץ חיים, שער הפורים),
 שבפורים מאיר אור נפלא מאד, שאין פדגמתו גם בשבתות ובימים
 טובים של כל השנה, ואיתא בתקוני זהר (מקון כא, דף נו:), שפורים
 נקרא על שם יום הכפורים, ומוכא בספרים הקדושים, שפורים גבה
 עוד יותר מיום כפורים, כי יום כפורים הוא כמו פורים, בכ"ף הדמיון
 (כפורים), ומי נתלה במי? הקטן נתלה בגדול, כי כפורים יכולים
 לעלות לרצון העליון, ולהתדבק בו יתברך באמת, והזמן מסגל אז
 ביותר לעשות התחלה חדשה בעבודת השם יתברך, וכמרמז בדברי
 רבנו ז"ל (עין לקוטי מוהר"ן, חלק ב'. סימן ער), שהיום כל ההתחלות הן
 מפורים, עין שם, כי אז מאיר אור נפלא מאד על נשמות ישראל,
 ויכולין להתחדש לגמרי בעבודת השם יתברך, ולהיות כבירה חדשה
 ממש; אשרי הזוכה להמשיך על עצמו קדשת ימי הפורים באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמחמת שקדשת פורים היא כל-כך
 גבוהה, לכן צריך להזהר מאד מאד לא לבזבז את היום הקדוש
 הזה בליצנות ובהוללות, חס ושלום, כי דיקא ביום זה שיכולים
 לפעל בו דברים גדולים ועליונים מאד, הבעל-דבר מסית את האדם

לכבזו הזמן בליצנות והוללות וכו', עד שלפני שזוכה להתעורר, כבר פורח והולך כל היום הקדוש הזה, ולא נשאר בידו כלום, ולכן המשפיל על דבר אמת, ידקדק לשמר מאד על היום הזה בקדושה ובטהרה, ויתבודד אז הרבה עמו יתברך, ויבקש מלפניו יתברך כל משאלות לבו לטובה ברוחניות ובגשמיות, כי אז פתוחים כל העולמות, ויכולים לפעל כל משאלות לבו לטובה, בבחינת מה שנאמר בפורים (ירושלמי מגלה א, ד): "כל מי שהוא פושט יד לטל — נותנין לו", ומוכא בפספרי הקדושים, שדבר זה סוכב והולך גם על ענין התפלה, שכל מה שאדם פושט ידו בתפלה ובקשה להשם יתברך ביום פורים, נותנין לו מן השמים וממלאין את בקשתו, ולכן אסור להיות בטלן ולכבזו את הזמן היקר בליצנות והוללות, חס ושלום, רק צריכין לבלות את עקר היום בתפלה והתבודדות להשם יתברך, ואז בודאי יזכה לפעל כל מיני ישועות גדולות ונפלאות לו ולכל ישראל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבפורים יכול האדם לזכות להארה מעין עולם הבא, הינו שישגיג שכל מה שעובר עליו בחיים, הכל לטובה, כי זוהי הידיעה הגדולה העולה על כל הידיעות, לדעת ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" (ברכות ס:), ואין שום דבר רע כלל, והשגה זו נקרא מעין עולם הבא (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א, סימן ד), וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים ג), שהיום מברכין על הטובה: "הטוב והמיטיב", ועל הרעה: "דין האמת", אבל לעתיד לבוא יברכו על הכל: "הטוב והמיטיב", כי ישיגו שהכל טובות גמורות מאת הבורא יתברך שמו, וכך זה מתגלה ביותר בימי הפורים הקדושים, כי הגס של פורים הנה על-ידי השתלשלות מקרים שהיו נראים מקדם פרעות גדולות, כי נלקחה אסתר לבית אחשורוש, והנה צר לה מאד, וכן מרדכי לא השתחנה להמן, וגרם לכעסו ולחרון אפו, עד שגזר לאבד את כל היהודים וכו', אבל לבסוף נתגלה איך שבכל דבר היתה השגחה עליונה, והכל לטובת עם ישראל, ופור המן נהפך לפורנו, וכלו אותו ואת בניו על העץ אשר הכין למרדכי,

וּלְמוֹד זֶה צָרִיךְ כָּל אָדָם לְטַל לְעֲצֹמוּ מִיְמֵי הַפּוּרִים הַקְּדוּשִׁים, שְׁכַל
 מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, יְהִיֶּה מֵה שְׂיִהְיֶה, הוּא לְטוֹבוֹתוֹ הַנְּצַחִית, וְזֶהוּ סוּד:
 מִיַּחֲבֵב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוּרְיָא עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אַרוּר הַמֶּן לְבְרוּךְ
 מְרַדְכֵי (מְגִלָּה ז:), הֵינּוּ עַד שְׁלֹא יָדַע שׁוּם הַפְּרָשׁ וְחִלּוּק בֵּין כְּשִׁעוֹבְרִים
 עָלָיו צְרוּת וְיִסּוּרִים, שְׁהֵם בְּחִינַת "אַרוּר הַמֶּן", וּבֵין כְּשִׁישׁ לוֹ טוֹבוֹת
 וּמְנוּחַת הַנְּפֶשׁ, שְׁהֵן בְּחִינַת "בְּרוּךְ מְרַדְכֵי", הַכֹּל יְהִיֶּה שְׁוֵה אֶצְלוֹ,
 וְיִמְצָא אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל דְּבַר מִמֶּשׁ, כִּי הַשְּׂתִיָּה וְהַשְּׂמִיחָה שֶׁל
 פּוּרִים צְרִיכוֹת לְהִבִּיא אֶת הָאָדָם לִידְעָה זֹאת שְׁאִין שׁוּם דְּבַר רַע
 כָּלֵל, וְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו הַכֹּל רַק לְטוֹבָה, אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה לְפוּרִים
 בְּזֶה.

פֶּסַח

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁכַבּוּא חַג הַפֶּסַח, רְאוּי לְאָדָם לְחַדֵּשׁ
 עֲצֹמוּ מְאֹד בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְכַפְרֵט בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, וְלַעֲשׂוֹת
 הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה לְעֶסֶק בְּתְפִלָּה וְהַתְּבוּדָדוֹת בְּכָל יוֹם, חַק וְלֹא יַעֲבֹר,
 כִּי 'חַג הַפֶּסַח' נִקְרָא עַל שֵׁם: 'פֶּה-סַח', הֵינּוּ שְׁהִפָּה הַתְּחִיל לְהַשִּׁיחַ
 תְּפִלוֹת, שִׁירוֹת וְתַשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי לְפָנָי זֶה הִיָּה הַדְּבֹר
 בְּגִלוֹת, וְלֹא זָכוּ עַדִּין לְהַתְּפַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּרְאוּי, אֲבָל כְּשִׁבָּא
 מִשָּׁה רַבְּנֵי, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְהֵאִיר בְּהֵם הַדַּעַת, אֲזַי הַתְּחִילוּ לְעֶסֶק
 בְּתְפִלָּה כְּרְאוּי, וּכְמוֹ שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים כו, ז): "וַיִּנְצַעַק אֵל ה' אֱלֹקֵי
 אֲבֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֵל קְלִינוֹ" וְכוּ', וּבִזְכוּת זֹו יִצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וּכְאוּ
 לְפָנָי הֵר סִינֵי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְנַעֲשׂוּ הָעַם הַנּוֹבְחָר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
 וְלָכֵן בִּיְמֵי הַפֶּסַח הַקְּדוּשִׁים רְאוּי לְאָדָם לְהַתְּעוֹרֵר מִחֲדָשׁ לְעֶסֶק
 בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, וּלְפָרֵשׁ כָּל שִׁיחַתּוֹ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, וּבִזְכוּת
 זֹו יִזְכֶּה לְצֵאת מִכָּל הַמִּצְרִים וְהַקְּטָנוֹת שְׁלוֹ, וְלְהַתְּקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ
 בְּאַמְתָּ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבפרט זמן הסדר הקדוש כליל התקדש חג הפסח, הוא עת רצון ונפלא מאד בשמים, והאדם יכול לפעל אז כל משאלות לבו לטובה, בבחינת (תהלים פא, יא): "אנכי ה' אלקיך המעלה מארץ מצרים, הרחב פיך ואמלאהו", העקר שיפתח את פיו לשאל ולבקש כל משאלות לבו לפני השם יתברך, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים במשנה (פסחים קטז): וכאן הבן שואל את אביו, הינו את אביו שבשמים, כי אז הוא עת רצון גדול מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמה שאמרו חכמינו הקדושים (אבות ה): אין לה אדם שאין לו שעה, דבר זה מרמז על הסדר הקדוש, שאז מסדרין את הקערה עם כל הסימנים: זרוע, ביצה ומרור וכו', וקערה בגימטריה שעה, הינו בשעה שאדם מסדר את הקערה עם כל הסימנים המרמזים על הספירות העליונות, זוהי שעה ועת רצון גדול מאד בשמים, ויכול להמשיך על עצמו שפע קדוש לכל השנה, העקר שלא יהיה בטלן, ויבקש מלפני השם יתברך על כל פרט ופרט, הינו שיזכה לחכמה, בינה ודעת דקדושה, המרמזים במצות, וכן לחסד, גבורה ותפארת, שהם הזרוע, ביצה ומרור, ולגצח, הוד ויסוד, שהם החרסת, הפרס והחזרת, והקערה בעצמה היא המלכות, שהיא האמונה הקדושה, שהכל עומד עליה, כי על-ידי מעשה ידי האדם כליל הסדר הקדוש, יחד עם דבוריו ומחשבותיו הטהורות, יכול לפעל לעצמו כל מיני ישועות גדולות ונפלאות, והם ילוי אותו כל השנה כלה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בא איש אחד לבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע לפני חג הפסח, וקבל לפניו, שסובל עניות ודחקות עצומה מאד, ויש לו בנות לחתן, ואין לו מראה מקום של כסף לחתן אותם, וכל חזיו מרים ומרורים מאד, ואמר לו הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע: "עכשו בא ליל הסדר הקדוש, וכשתגיע בתוך אמירת ההגדה לפסקה: ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וגו', שם תעשה

הפסקה קצרה, ותתחילו אתה ואשתך וכל בני ביתך לצעק בקולי קולות אל הקדוש-ברוך-הוא: 'ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וגו', וכן תחזרו ותצעקו וכו', ותראה אילו נסים ונפלאות שיעשה עמכם הקדוש-ברוך-הוא". וחזר לביתו וספר לאשתו מה שאמר לו הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, ובהיותה אשה תמימה מאד עם אמונת חכמים רבה, אמרה לבעלה, שבודאי דבר גדול אמר לנו הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, ולכן צריכים לדקדק מאד לקיים דבריו בפשוטם. וכליל הסדר בהגיעם לפסקה הנ"ל, עוררה האשה את כלם לצעק הרבה להשם יתברך: "ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וגו', וחזרו וצעקו בן פעמים אין מספר. פתאום באמצע צעקותיהם שמעו דפיקות על הדלת, וכשפתחו, ראו את שכנם הגוי עומד שם פשידיו מגאלות בדם, ואוחז שק של מטבעות זהב בידו. ענה ואמר להם: "תדעו, שעכשו היה לי ריב עם אשתי והרגתיה, ואני יודע שעוד מעט תבוא המשטרה לחפש אותי, ועל-כן עלי לברח, אבל יש לי שק זה של זהב, שאספתי כל ימי חיי, ואי אפשר לי לברח עמו מהר, והיות ששמעתי קולות בוקעים מביתכם, ידעתי שאתם עדין ערים, והיות שאתם אנשים גאמנים לי, לכן אני מפקיד את הזהב אצלכם, ואתם יכולים להשתמש בו עד שאחזור, ואז תחזירוהו לי", וזרק את השק על הרצפה וברח לנפשו. וכמוכן הגוי אף פעם לא שב, ונשאר כל הזהב בידי האיש הנ"ל, והיה לו די כסף לחתן את בנותיו ולזויות ברוח כל ימיו; הרי בזכות אמונת הצדיק, וכו' לפעל בסדר ישועה גדולה לנפשם. וכן הוא אצל כל אדם, כשעורף את הסדר בתמימות ובפשיטות גדולה, ובאמונה פשוטה בה' ובצדיקים האמתיים, בודאי יזכה לפעל כל מיני ישועות גדולות ונפלאות לנפשו, וימשיך על עצמו שפע קדש לכל השנה כלה; אשרי הזוכה לסדר כזה.

צדיק

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁזוּהי טְעוֹת גְּדוּלָה מְאֹד שְׁטוּעִים אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם, שְׁחוֹשְׁבִים שְׁמִכְרָחִים לְרֵאוֹת עֲבוֹדוֹת חִיצוֹנִיּוֹת אֲצֶל הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵיוּ מְשֻׁנִּים בְּתוֹנוּעוֹתֵיהֶם וּבְמַעֲשֵׂיהֶם מִשָּׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם, עַד שֶׁיִּכְלּוּ לְהַכִּיר עַל פְּנֵיהֶם שֶׁהֵם גְּבוּהִים וְרַמִּים מִשָּׂאֵר בְּנֵי-אָדָם וְכוּ', וּבְאֵמַת זוּהי טְעוֹת גְּדוּלָה מְאֹד (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן קטז), כִּי הַצְּדִיקִים הַגְּדוּלִים הַדְּבָקִים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּדַבְּרוֹת אֱמֵתִית, לֹא יְכוּלִים לְרֵאוֹת וּלְהִבְחִין אֲצֵלֶם שׁוֹם דְּבַר כָּלֵל, אֲדַרְבֵּה, כָּל מֵה שֶׁהֵם נִכְלָלִים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ יוֹתֵר, כִּן הֵם מִתְנַהֲגִים בְּפִשְׁטוֹת גְּדוּלָה בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁלֹּא נִכְרַ אֲצֵלֶם שׁוֹם דְּבַר כָּלֵל, כִּי הֵם מִתְדַמִּים לְיוֹצֵרֵם מִמֶּשׁ, וְהֵלֵא הוּא יִתְבָּרֵךְ פְּשׁוּט בְּתַכְלִית הַפְּשִׁיטוֹת, וְאֶף-עַל-פִּי שְׁמַצֵּד אֶחָד מֵלֹא כָּל הָאֲרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאִין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מַצֵּד שְׁנִי, אֱלֻקוֹתוֹ מְסַתֵּר לְגַמְרִי, וְקָשָׁה מְאֹד לְרֵאוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ מְגִשְׁמִיּוֹת הַבְּרִיאָה, וְרַק מִי שֶׁשָּׂם עֵין פְּקַחַת לְמַצֵּא הָאֱלֻקוֹת שִׁישׁ בְּכָל דְּבַר, הוּא יִזְכֶּה לְרֵאוֹתוֹ. וְכֵן הוּא אֲצֶל הַצְּדִיקִים הָאֱמֵתִיִּים, שֶׁרַק מִי שֶׁמְשַׁלֵּיךְ אֶת שְׂכָלוֹ, וּמִתְבּוֹנֵן בְּעֵין אֱמֵתִית לְהִבִּין מַעֲלַת הַצְּדִיקִים, הוּא יִזְכֶּה לְרֵאוֹתָם וּלְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם, וּלְקַבֵּל מֵהֶם כָּל טוֹב אֱמֵתִי וְנֹצְחִי.

וּסְפַר מוֹהַר"ש נ"י סְפוּר נִפְלֵא מַעֲנִין הָעֲלָמוֹת קְדוֹשֵׁת הַצְּדִיקִים מְרַב אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם, כִּי שְׁנֵי הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים, הַרְבֵּי ר' שְׁמַעֲלֵקָא מְנִיקְלִשְׁבוּרְג זי"ע, וְהַרְבֵּי ר' פִּינְחָס "בְּעַל הַהַפְּלָאָה" זי"ע, הֵיוּ כְּבָר בְּצַעֲרוֹתָם מְצַטְיָנִים בְּכַשְׁרוֹנוֹת עֲצוּמִים, וְהֵיוּ רְגִילִים לְלַמֵּד הַרְבֵּה גְמָרָא רַש"י וְתוֹסְפוֹת עִם אֲבֵיהֶם, הָיוֹת שֶׁהַכְּנִיס בָּהֶם חֶשֶׁק עֲצוּם לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּכְשֶׁהֵיוּ כְּבָנֵי חֲמֵשׁ וּבְנֵי שֵׁשׁ, הֵיְתָה דְרָכָם לְגַמֵּר עִם אֲבֵיהֶם מְסַכְת מְגֵלָה מְחֻנְפָה עַד פּוּרִים, וּמְסַכְת פְּסָחִים מְפּוּרִים וְעַד פְּסַח, וּמְסַכְתוֹת רֵאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹמָא וְסָכָה מְפַסַּח עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה, פַּעַם אַחַת בֵּין פְּסַח לְעֶצְרַת, עָנָה וְאָמַר הַרְבֵּי ר' שְׁמַעֲלֵקָא ז"ל, שְׁהֵיה אֲז כְּכֹן שְׁבַע לְאָבִיו: "אָבֵא, אוֹלֵי נְלַמֵּד לְכַבוֹד חַג הַשְּׁבֻעוֹת

מסכת שבועות", ענה ואמר לו אביו: "בני, וכי אתה חושב שמסכת שבועות קשורה לענייני חג השבועות? הרי היא מדברת מענין אחר לגמרי, הינו מענייני שבועות ונדרים", ענה ואמר לו בנו הי"לד: "אבא, הלא למדנו ביחד, שכל ישראל משבעים ועומדים מהר סיני על כל מצוות התורה, נמצא שיש קשר גדול בין מסכת שבועות לחג השבועות"... ונתפעל האב מאד מתשובת בנו, והחליטו לקבץ למודם גם במסכת שבועות בין פסח לעצרת, אז ענה ואמר בנו הצעיר הרבי ר' פינחס זי"ע, שהיה אז כבן חמש שנים: "אבא, אני חושב שגלמד גם מסכת קדושין ומסכת כתובות, כי למדנו פעם, שבהר סיני היתה חפה וקדושין לעם ישראל, והתורה הקדושה היתה כמו הפתכה, נמצא שיש למסכתות אלו גם-כן קשר לחג השבועות", ונתפעל אביו מאד מבקשתו, ומאז החליטו להוסיף גם מסכתות כתובות וקדושין ללמד בין פסח לעצרת, ובדרך זו גדלו שני הבנים, בהתמדה עצומה בלמוד התורה הקדושה, עד שמרב התמדתו של הי"לד הצעיר בשתי המסכתות הנ"ל — כתובות וקדושין, זכה אחר-כך לחבר את שני ספריו הקדושים — ספר הפלאה על מסכת כתובות, וספר המקנה על מסכת קדושין.

כשנפטר אביהם, וגדלו שני האחים הנ"ל, החליטו להתקרב לגאוני וצדיקי הדור ללמד לקח מפיהם, וכבר היו שניהם בעלי פלפול וחרifiים גדולים מאד, והחליטו לנסע לעיר וילנא להגרא"א ז"ל לראות עבודתו בקדש, וכן עשו, אבל היה קשה להם מאד להכנס פנימה אל הגרא"א ז"ל, אשר בדרך כלל לא קבל אנשים מרב התמדתו בתורה יומם ולילה, אבל אחר שפלפלו שני האחים הנ"ל עם תלמידי הגרא"א ז"ל, והראו גדל כחם ובקיאותם בכל התורה כלה, הכניסו אותם למחיצתו של הגרא"א ז"ל, ונשארו שם זמן מה, אבל עדין לא נחה דעתם לגמרי, כי למוד הגרא"א ז"ל לא היה בדרך פלפול, רק לירד לעמק הפשטות שבכל ענין, ולהראות איך שכל דרשות חכמינו הקדושים מנחות בתוך תבואת הפסוקים ממש, והם לא היו מרגלים בדרך זו, ולכן לא היו יכולים לקבל על

עצמם להשאר שם, ושמעו שם בעיר וילנא שיש מחלקת גדולה על החסידים של הרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע, וזה עורר אותם לנסע לשם ולראות את עבודתו בקדש, ובבואם לעיר מעזריטש, שמעו דבורים נוראים של גלוי אלקות, מהרב הקדוש המגיד זי"ע, וראו גם עצם היראה והפחד שהיו לתלמידיו הקדושים, כמו לבעל התניא זי"ע ולרבי ר' אלימלך זי"ע וכו', אבל גם שם עדין לא נחה דעתם לגמרי, כי לא ראו שם הרעש והפלפול שהיו רגילים אליו בשעת למוד התורה, רק הכל היה במתינות ובשקט גדול, והם היו רגילים ללמד תורה בכחות גדולים וברעש ובפלפול כדרך הלומדים, ולכן נתישבו בדעתם לנסע משם, לפני שנסעו נכנסו לקבל רשות מהרב הקדוש המגיד זי"ע, והמגיד הקדוש זי"ע תכף ומיד תפס את מחשבתם, והקדים ואמר להם: "באתם להפריד? תפרידו קדם מתלמידי ר' זושא, ותמצאו אותו בבית-הכנסת סמוך לתנור, ותגידו שאתם מוכנים לנסע הביתה". שני האחים הנ"ל לא שאלו שאלות, ונכנסו לבית-הכנסת, ומצאו את הרבי ר' זושא זי"ע אומר תהלים על יד התנור בפשיטות ובתמימות גמורה ובככיות גדולות, פשראה אותם הרבי ר' זושא זי"ע, גם כן תפס ברוח קדשו את ענין בואם, וענה ואמר להם: "הנה יש לי קשיה בגמרא, אולי אתם יכולים לתרץ לי אותה? הנה אמרו חכמינו הקדושים (מועד קטן יז): אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, יבקשו תורה מפיהו, ואם לאו, אל יבקשו תורה מפיהו, ולכאורה קשה: וכי ראה האדם פעם מלאך ה' צבאות, שיכול לדעת אם רבו דומה לו? ואם-כן איך אדם יכול לדעת אם ללמד תורה מרבו, הלא אם לא ראה מלאך, אינו יכול לדעת אם רבו דומה למלאך ה' צבאות, ואולי אין ראוי להשאר כלל אצל רבי כזה?!". והנה שני האחים הנ"ל נתפעלו מאד מקשיה זו, כי לא עלה על דעתם להתבונן בפרוש ענין זה, אז ענה ואמר להם הרבי ר' זושא זי"ע בענותנותו הגדולה: "הנה זושא לומד פשט בגמרא זו כן, מצינו אצל מנוח שבשעה שנתגלה לו מלאך האלקים, והבטיח לו שיוולד לו בן — שמשון, בתחלה לא הפיר מנוח כלל שהוא מלאך ה', וכתיב (שופטים יג, טז-יז): 'ויאמר מנוח אל מלאך ה'".

נעצרה נא אותך ונעשה לפניך גדי עזים, כי לא ידע מנוח כי מלאך ה' הוא, ואחר-כך פתיב: 'ויאמר מנוח אל מלאך ה' מי שמך וגו', ויאמר לו מלאך ה', למה זה תשאל לשמי והוא פלאי, נמצא שיכול להיות מלאך ה' צבאות ממש, אבל בני-אדם לא יכירו אותו כלל, וירצו לתת לו אכילה ושתייה וכו', וגם אין יודעים משמו כלל, ואין לו שום פרסום בעולם, ואף-על-פי-כן הוא מלאך ה' ממש, ואם-כן אנחנו יכולים לפרש גם את מאמר חכמינו הקדושים הנ"ל בדרך זו: אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, הינו אם הרב דומה למלאך ה' צבאות שנגאה אל מנוח, שהיה נראה כבשר ודם ממש, והיו רוצים לתן לו אכילה ושתייה, וגם לא היה שמו מפרסם כלל בעולם, אזי תדעו שהרב הזה הוא איש אלקים, כי דיקא אצל צדיק כזה שאין רואים אצלו עבודות חיצוניות ומתנהג בפשיטות, ואוכל ושותה, וגם אין לו שם מפרסם בעולם, זה סימן שהוא דומה למלאך ה' צבאות, וראוי לבקש תורה מפיהו". וכששמעו שני האחים הנ"ל את דברי קדשו של הרבי ר' זושא זי"ע, ואיך שתפס את מחשבתם וענינם, אזי החליטו להשאר שם אצל הרב הקדוש המגיד זי"ע ללמד תורה מפיו, ונעשו מגדולי תלמידיו כידוע, והאירו את העולם בתורתם ובצדקתם, וכוותם תגן עלינו.

וסים מוהרא"ש נ"י, הרי רואים מזה, שזהו עצם מעלת הצדיקים, כשהם מסתרים ומכסים לגמרי, ואין רואים אצלם שום דבר כלל, בבחינת מעלת ספר שיר השירים, שעליו אמר רבי עקיבא (י"ד) ג: כל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים, אשר מבחוץ אין רואים בו שום קדשה כלל, כי לא מזכר בו שום תבת קדשה וטהרה כלל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רמג), ורק מי שזוכה להסתכל לפנים מן המחיצות, ורוצה לראות התגלות אלקותו יתברך באמת, הוא יבין וישפיל, שקדשה נוראה ונפלאה מאד שרויה אצל צדיקים אלו, ובודאי יזכה לקבל מהם הרבה טוב אמתי ונצחי.

צדקה

מוהרא"ש נ"י מזהיר אותנו תמיד להשמר מאד לא לשלח שום עני או משלח מפתח הבית, בלי לתת לו לכל הפחות איזו נתינה קטנה, כי אף-על-פי שהוא פגם גדול מאד לתת צדקה לעני שאינו הגון (עין לקושי-מוהר"ן, חלק א', סימן רסד), אף-על-פי-כן קשה מאד לדעת מי הוא עני הגון ומי הוא עני שאינו הגון, ולכן צריכין לתת לכל הפחות משהו לכל מי שבא לפתח ביתו, ואסור לבקש ממנו כתב המלצה או קבלה וכו', כי עלולים לביישו מאד, ואם האדם מדקדק שכל הבא לביתו, יראה לו כתב המלצה וכו', אזי בשמים גם מדקדקין אחריו לבקש ממנו איזה כתב המלצה לפני שנותנין לו איזה שפע רוחני או גשמי, נמצא שיצא שכרו בהפסדו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו טבע רע אצל בני-אדם, שמבקשים מכל הבא לפתח ביתם איזה כתב המלצה וכו', וחושב העני שהאדם הזה מוכן לתת סכום עתק לצדקה, אם רק יראה לו איזה כתב והמלצה הגונה, אבל לבסוף נתגלה, שגם אחרי שמראה לו כתב והמלצה טובה, הוא נותן לו רק כמה פרוטות... וכי על כמה פרוטות אלה הייתה צריף לבייש בן אדם, שאולי לא היה יכול להשיג איזה כתב והמלצה טובה?! העקר לתת משהו לכל הבא אל פתח ביתך, וכשאדם אינו מדקדק כל-כף על כל פרוטה שהוא נותן לצדקה, גם בשמים אין מדקדקין עליו, ונותנין לו שפע גדול.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בא איזה איש לרב הקדוש הרבי ר' זושא זי"ע, ונתן לו צדקה, ואחר-כך באותו היום הייתה לאיש הנ"ל הצלחה גדולה בעסקיו, ותלה את זה בכרפת הצדיק, ולכן ביום השני בא שוב לתן לו צדקה, ושוב הגיע לו שפע גדול באותו היום, וכן היה יום אחר יום, עד שנתעשר ונעשה גביר גדול, והחזיק

תמיד במנהגו הטוב להביא בכל יום צדקה לרבי ר' זושא זי"ע, פעם בא לבית הרב הקדוש הנ"ל ולא מצא אותו בביתו, וכששאל את הרבנית היכן הוא, הפנה לו, שבעלה נסע למעזריטש, לבית רבו הרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע, כששמע זאת האיש הנ"ל, היה לפלא בעיניו מאד, כי לא ידע שיש רבי לרבי שלו, והתחיל לעשות חשבון לנפשו, ומה אם כשנתתי בכל יום צדקה לרבי ר' זושא, היתה לי הצלחה רבה כזו, כל שכן אם אתן צדקה לרבי של הרבי ר' זושא, בודאי אצליח מאד בכפל כפלים...

ותכף-ומיד נסע לעיר מעזריטש, והתחיל לתת כסף צדקה בכל יום לרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע, והפסיק לגמרי לתת צדקה לרבי ר' זושא זי"ע, ולאט לאט התחיל לירד מנכסיו, עד שנעשה עני ואביון וחסר לחם ממש.

פעם אחת נתישב בדעתו, ונסע לרבי ר' זושא זי"ע, וספר לפניו את כל לבבו, שמאז שהתחיל לתת צדקה לרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע, התחיל לירד מנכסיו, עד שנשאיר בלא כלום, וכך הענין פלא גדול אצלו, כי הלא הוא גם הרבי שלכם, ואם-כן הייתי צריך להתעשר עוד יותר מבתחלה, ובכה מאד על מר גורלו שנתהפך עליו הגלגל כל-כף, אזי ענה ואמר לו הרבי ר' זושא זי"ע בענותנותו הגדולה: "בוא ואסביר לך מה קרה, באמת, מי הוא זושא בכלל, שתתן לו את הצדקה שלך? הלא זושא אינו כלום, ולכן כל זמן שלא דקדקת למי אתה נותן את הצדקה שלך, אזי גם בשמים לא דקדקו עליך ונתנו לך שפע רב, אבל תכף-ומיד שהחלת לדקדק למי אתה נותן הצדקה שלך, ונתת אותה רק לרבי שלי, אזי גם בשמים התחילו לדקדק עליך, ולכן הפסדת כל השפע שלך".... הרי אנחנו למדים מזה, שאסור לדקדק למי נותנים צדקה, רק צריכים לתת לכל אחד לכל הפחות משהו, ואזי תמיד יהיה לאדם שפע גדול.

צבועים

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריכים להזהר מאד מכל מיני צבועים הנמצאים היום בעולם, כי יש הרבה בני אדם שמפרסמים את עצמם למקבלים ובעלי השגה וכו', ואינם יודעים בין ימינם לשמאלם — לא בנגלה ולא בנסתר, והם צבועים בעלמא, ובקצת כסף יכולין לשחד אותם ולהפך את דעתם לכל אשר ירצה האדם, וכענין שנאמר בגמרא (ברכות נו.) על בר הדיא, שהתפרסם לפותר חלומות, וכל מי שהיה משלם לו, היה פותר לו לטוב, וכל מי שלא היה משלם לו, היה פותר לו לרע, וגרם לאנשים צרות רבות, כי היה צבוע גדול, ולבסוף נתגלה קלונו ברבים, ומת במיתה משנה מאד, רחמנא לצלן, עין שם בגמרא, הרי שצריכין להזהר מן הצבועים מאד, ולא לשאל עצה אלא אצל צדיק וירא שמים אמתי, שתמיד מדבר רק דבורי אמונה ויראת שמים, ולא אכפת לו מכסף כלל.

ופעם בא בחור אחד למוהרא"ש נ"י, וספר לו שהציעו לו שדוף מאד טוב, וכמעט שנגמר השדוף, אבל המשדכת רוצה שישאלו פי "חכם" אחד שהתפרסם למקבל ומלמד בנסים וכו' אם הוא מסכים לשדוף, והבחור חשש, שאולי ימנע החכם את השדוף, כי היו לו כמה מיני בעיות במשפחתו וכו', ורצה לשמע את דעתו של מוהרא"ש נ"י בענין זה, ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "אני אציע לך עצה טובה, תפגס עם המשדכת לחכם הנ"ל, ודבר ראשון תניח שטר של עשרה דולר על השלחן, ואז תראה איך שיעשה כמה מיני תנועות משנות, ויעצם את עיניו וכו' (מוהרא"ש נ"י תאר לו כמה מיני תנועות שונות), ויגיד לך שהשדוף הוא מן השמים..." וכן היה בדיוק, שהלכו אל ה"חכם", והניח הבחור שטר של עשרה דולר על

השלחן, ואחר כמה מיני תנועות משנות, אמר להם, שהשדוף הוא
מן השמים...

וכשספר הבחור למוהרא"ש נ"י מה שקרה, ענה ואמר לו
מוהרא"ש נ"י: "כן הוא בעוונותינו הרבים, שהכל מלבש בצביעות
גדולה מאד, ובעבור כמה דולרים יכולים לפעל כל מיני הסכמות
ופתרונות טובים, ותדע שהעצה הזו לא אמרתי מעצמי, רק למדתי
אותה מהגמרא הנ"ל של בר הדאי, שעם קצת כסף פעלו אצלו כל
מה שהיו רוצים, וכן הוא אצל כל הצבועים שיש היום בעולם, שעם
כסף יכולים לפעל אצלם הכל..."

וספר מוהרא"ש נ"י, שכבר שמע מהרבה אנשים ספורים
מצבועים פאלו, שהתפרסמו למקבלים ובעלי מופתים וכו', והיו
שקרנים בעלמא, שהיו ממחים איף להוציא כסף מאנשים. ועקר
הסימן להפיר אותם, הוא לראות אם הם מדברים מכסף או לא, כי
מקבל אמתי לא ידבר כלל מכסף, כי יודע היטב שכל כספו בא
לו רק מהקדוש-ברוך-הוא לבד, אבל תכף-ומיד כשמדבר מכסף,
ורוצה לראות איזה סכום פדיון תתן לו, אין זה מקבל אלא מקבל,
והוא סתם צבוע בעלמא, וצריכין להזהר ממנו מאד."

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם התפרסם בעיר איזה מקבל ופועל
ישועות וכו', והרבה בני-אדם רצו אליו לקבל ברכתו, וביניהם היה
איש אחד, שהיה כבר אצל המקבל הזה לפני כמה שנים, ועכשו בא
אליו עוד הפעם, וכששם את הפדיון שלו על השלחן, ענה ואמר
לו המקבל: "לא היית אצלי כבר זמן רב, ופדיון פה קטן אתה נותן
לי?"... ונשתומם האיש על זה, שידקדק המקבל כל-כף על ענין
הכסף, כי חשב שהוא למעלה מכל זה, ובכל זאת חשב, אולי יש
לו פונה וסוד בזה, והלך ממנו, לא עברו ימים מועטים, והיה אותו
איש בבנין גדול של סוחר יחלמים בני-יורק, פי היה לו איזה עסק
שם, וכשנכנס למעלית, נכנס לשם המקבל הנ"ל, והיה אצלו פלא

גדול, מה הוא עושה שם, פי חשב שישב כל היום בחדרו ועוסק
בסתרי תורה וכו', ושאל אותו: "מה כבודו עושה כאן?" וענה לו,
שבא לבקר איזה חולה... ואז החלו להפגס בדעתו ספקות בענין
אותו מקבל, פי מה שיכות יש לבקור חולים בבית הלמים... עד
שבא למוהרא"ש נ"י וספר לו את כל הענין, ואמר לו מוהרא"ש נ"י,
שבפנינו נתינו הרבים, פן הדבר מתנהג היום, שכל מי שרוצה להרויח
כסף, ולטל פדיונות גדולים מאנשים, הוא מפרסם עצמו למקבל
גדול ומלמד בנסים, ואנשים רבים בתמימותם רצים אליו, כי צריכים
כל מיני רפואות וישועות ברוחניות ובגשמיות, ובינתים אינם שמים
לב שהוא צבוע בעלמא, היודע איך להוציא כסף מאנשים. ועקר
הסימן להכיר את הצבועים הוא כנ"ל — לראות אם מדברים מכסף,
ואם מדקדקים כמה כסף נותנים להם, פי מי שהוא מקבל אמתי,
ודבוק בו יתברך בדבקות אמתית, אינו שם לב לכל הדברים האלו,
ויודע שכל פרנסתו היא מהשם יתברך לבד, וכל דבורו הוא רק
בתורה ויראת שמים תמיד; אשרי מי שזוכה להתקרב לצדיק אמתי
בזה.

צוואה

מוהרא"ש נ"י אמר, שהוא דבר גדול מאד לאדם להכין לעצמו
צוואה בחיים, ומוכא בספרים הקדושים, שהיא סגלה גדולה לאריכות
ימים, ובפרט כשמעורר בצוואתו את בניו ותלמידיו, שימשיכו אחריו
בדרך התורה והיראה, ונותן להם כל מיני עצות טובות והדרכות
ישרות, זהו תקון נורא ונפלא מאד, פי על-פי-רוב הבנים והתלמידים
נזהרים מאד לקיים צוואת אביהם ורבים, שהרי אמרו חכמינו הקדושים
(תענית כא.): מצוה לקיים דברי המת, נמצא שעל-ידי הצוואה זכה

אותם עם הדרךכות ישראל, שילוו אותם כל ימי חייהם, וכזה תהיה גם טובה גדולה מאד לנשמתו בגן-עדן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שסימן מבהק לחכם אמתו — כשמכין לעצמו צנאה בחיים, כי זה סימן שחושב מיומו האחרון, ויודע היטב שיבוא היום שיצטרף להסתלק מזה העולם, ועליו להכין לעצמו מזון וצידה לביתו הנצחי, ומי שמכניס ידיעה זו במחו, און כל ימיו מתנהלים בצורה אחרת לגמרי, כי יודע היטב שלא ישאר לו כלום מפל גשמיות העולם הזה, רק עקר הונו ומרכושו הוא המצוות והמעשים הטובים שזכה להכין לעצמו לעולם הבא. וכמו שאמר התנא (אבות ו, ט): "אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא מצוות ומעשים טובים בלבד". ומי שזוכר דבר זה היטב, בודאי יעשה צדקה הרבה מהונו ומרכושו, ולא ידאג כל-כף להשאיר כסף לבניו, כי זהו פתגם רגיל בפני בני-אדם, שהם עובדים בשביל בניהם, להניח להם ירושה טובה, ולאמתו של דבר זו כסילות גדולה מאד, כי אף אחד אינו מסתפק במה שקבל מאביו, וגם בנו יאמר כן, שהוא עובד בשביל הבן שלו, ואם-כן למה יעמל האדם כל ימיו בחנם, ולא תהיה לו הנאה מפל עשירותו, הלא יותר טוב לעשות צדקה וחסד עם ממונו, שיהיה לו לקרן נפלאה לעד ולנצח נצחים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהלא שכח מאד, שהבנים כבר מצפים למיתת אביהם, כדי שיוכלו לרשת אותו, ומחפים לברך ברפת "שהחיינו" ו"הטוב והמיטיב" על הירושה, נמצא שעמל ויגע כל ימיו, כדי שיברכו בניו "שהחיינו" ו"הטוב והמיטיב" על מיתתו, הרי אין לה כסילות וטפשות מזו, ולכן בודאי בודאי להכניס בודעתו היטב זכרון יום המיתה, ולעשות צדקה וחסד מהונו ומרכושו, וזה ישאר לו לעד ולנצח נצחים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש בצנאה גם תקון גדול מאד בגשמיות. הינו שלא יריבו הבנים אחר-כך על ירושת אביהם, כי רואים בחוש, שיש בני-אדם שעובדים כל ימי חייהם להניח ממון לבניהם, ודיקא אחרי הסתלקותם נעשים מריבות ופרודים כאלו בתוך המשפחה, עד שנחלקת ונתפרדת המשפחה לגמרי, נמצא שגורם רק שנאות, קנאות ומחלוקת עם כל הירושה שלו, ואלו היה מניח צנאה לבניו בדייק כיצד לחלק את הירושה, היה מציל אותם מכל זה, ולכן החכם — עיניו בראשו, וזכין לעצמו צנאה בחיים חיותו, ויכניס בתוך הצנאה הנהגות והדרכות ישרות לבניו ולתלמידיו אחריו, וזה יהיה לו לטובה גדולה ברוחניות ובגשמיות.

וכמה פעמים גלה לנו מוהרא"ש נ"י, שפכר הכין לעצמו קונטרס צנאה נפלא מאד, שיש בו הנהגות נוראות ונפלאות מאד לכל אנשי שלומנו, והכין את זה במקום מיוחד וכו', ושידפיסו אותו לאחר אריכות ימים ושנים טובות, ופעם הסתפל בצנאה של בעל ה"יסוד ושרש העבודה" ז"ל, ושבתה מאד מאד, וענה ואמר: "אבל הצנאה שלי עולה על הכל, וכבר קראתי בחיי הרבה מאד צנאות של צדיקים, אבל אני סדרתי צנאה מסוג אחר לגמרי, כי שם כתבתי בקצור כל מה שאני מדבר עמכם תמיד, ובדרך קלה ופשוטה מאד, שכל אחד יוכל להבין אותה ולקיימה" ... וכמה פעמים שבח את ענין הצנאה שלו, ואמר, שהרבה טוב גנוז בה; השם יתברך יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים.

ציצית

מוהרא"ש נ"י אמר, שראוי לאדם להחיות את עצמו מאד עם מצות ציצית, הינו כשזוכה ללכת עם בגד שיש בו ארבע כנפות

שֶׁל צִיצִית, כִּי עַל-פִּירֹב הָאָדָם כָּל-כֶּף רָגִיל וְדַשׁ בְּמִצְוֹה זֹו, עַד שְׂאִינוּ שָׁם אֶל לְבוֹ כָּלֵל שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִם צִיצִית. אָכֵל בְּאֵמֶת מַעֲלֵת מִצְוֹת צִיצִית גְּבוּהָה מְאֹד מְאֹד, וְכִשְׂאָדָם מִסְתַּכֵּל עַל הַצִּיצִית, נֶחֱשֵׁב כְּאִלוֹ מִסְתַּכֵּל עַל הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה. וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (ירוּשְׁלָמֵי בְּרוּכֹת, פָּרָק א', הַלְכָה ב'): וְרֵאִיתֶם אוֹתָם אֵין כְּתִיב כָּאֵן, אֲלֵא וְרֵאִיתֶם אוֹתוֹ, מִגִּיד שְׁכָל הַמְּקִיִּים מִצְוֹת צִיצִית כְּאִלוֹ מִקְּבֵל פְּנֵי שְׂכִינָה; וְהַצִּיצִית הֵם מְרֵאִים עַל עֵצֶם מַעֲלֵת יִשְׂרָאֵל וְחֲשִׁיבוֹתֶם, שֶׁהֵם מְבַדְּלִים וּמְפָרְשִׁים מְאֻמוֹת הָעוֹלָם לְגַמְרֵי אִפְלוֹ בְּמַלְבוּשֵׁיהֶן, וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוֹ (מְנַחוֹת מַג'): חֲבִיבֵין יִשְׂרָאֵל שֶׁסִּבְבֵּן הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמִצְוֹת צִיצִית בְּבַגְדֵיהֶן, וְהֵיא גַם שְׁמִירָה גְדוּלָה מִן הַחֲטָא, וְכִמְאֲמָרָם ז"ל (שֵׁם): כָּל שֵׁשׁ לוֹ צִיצִית בְּבַגְדוֹ, בַּחֲזוּק שְׁלֵא יַחֲטָא; וְלִכֵּן רָאוּי לְאָדָם לְהַחֲיוֹת עֲצָמוֹ מְאֹד, כְּשֶׁזֹּכָה לְלֶכֶת עִם צִיצִית, וְלִהְסַתְּכֵל עֲלֵיהֶם בְּכָל פֶּעַם, וְלִהְזַכֵּר בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִזּוֹ בּוֹדָאֵי יִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ קְדֻשָׁה גְדוּלָה, וְיִזְכֶּה לְהֵיוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאֵמֶת. וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סִפְרֵי, פָּרֶשֶׁת שְׁלַח): "וְהֵייתֶם קְדוּשִׁים" (בַּמְדָּבָר טו, מֵא) — זֹו קְדֻשַׁת צִיצִית, מִגִּיד שֶׁהַצִּיצִית מוֹסֶפֶת קְדֻשָׁה לְיִשְׂרָאֵל.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֵׁשׁ כַּח בְּמִצְוֹת צִיצִית לְדַבֵּק אֶת הָאָדָם בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְלִהְחַזִּיר אוֹתוֹ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאֵמֶת, כִּי הַצִּיצִית הֵם כְּמוֹ אוֹר מְקִיף, שְׂמַקִּיף אֶת הָאָדָם מִכָּל צַדְדָיו, וּמִסִּבָּב אוֹתוֹ עִם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְכִשְׂאָדָם מִתְחִיל לְהִרְגִישׁ אִיךָ שֶׁהוּא מִסִּבָּב עִם אֱלֻקוֹת, אִזִּי תִכְסֵּף נַפְשׁוֹ לְהַפְלֵל בּוֹ יִתְבָּרֵךְ לְגַמְרֵי, וְלִחְזֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאֵמֶת. וְזֶה מְרָמֵז בְּמֵאֲמָרָם ז"ל (סוֹטָה יז): תְּכַלֵּת דוּמָה לְיָם, וְיָם דוּמָה לְרִקִיעַ, וְרִקִיעַ דוּמָה לְכֶסֶף הַכְּבוֹד; וְיֵשׁ לְדַקְדֵק, לְמָה הַצָּרְכוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים לְהִזְכִּיר יָם, רִקִיעַ וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, לְמָה לֹא אָמְרוּ בְּתַחֲלָה, שֶׁהַתְּכַלֵּת דוּמָה לְכֶסֶף הַכְּבוֹד? אָכֵל רְמִזוֹ בְּזֶה עֲנִינְ עֲלִיוֹן מְאֹד, שֶׁהַצִּיצִית שְׂבִתוּכָה יֵשׁ פְּתִיל תְּכַלֵּת, יֵשׁ בָּהּ הַכֶּתֶב וְהַסְגָּלָה שֶׁל יָם, רִקִיעַ וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, כִּי הֵינִי מְרָמֵז לְטַבִּילַת מְקוּוֹה, וְכִמוֹ שְׂכַתוּב (פְּרָאשִׁית א, י'): "וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יָמִים", וּבִשְׂעָה שְׂאָדָם

טובל במקנה, הוא נכלל בו יתברך לגמרי, כי מוציא עצמו מתוך אור העולם הזה, ומכניס עצמו בתוך המים של השגות אלקותו יתברך, ולכן כל הקלפות בורחות מעליו לגמרי, כי אין להן שום כח ושליטה בתוך המים, וכשאדם מתלבש עצמו בציצית שדומה לים, הוא כטובל בים, ומסבב עצמו אז עם אורו יתברך, וזה שומר אותו מכל רע.

והים דומה לרקיע, פי על-ידי טהרת המקנה וקדשת הציצית, האדם זוכה לעלות לרום הרקיע, ולהשיג השגות גבוהות מאד בעבודת השם יתברך, וכמו שהעיד הפעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, שזכה לכל עקר השגותיו ומדרגותיו בעבודת השם יתברך, על-ידי שהיה רגיל מאד בטבילת מקנה, וכן כשאדם מקיים מצות ציצית, ושם אל לבו מה הוא עושה, אזי זוכה להשיג השגות חדשות בתורה הקדושה, בבחינת (במדבר טו, לט): "וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'". ואמרו על זה חכמינו הקדושים (פסיקתא, פרשת שלח): כל המקיים מצות ציצית, כאלו מקיים כל התורה כלה, וכן מוכא בזהר הקדוש (שלח קעד): פקודא איהו לאדפרא כל פקודי אורייתא בגינהא, כי הציצית מזפה את האדם לבוא לכל ההשגות הגבוהות של התורה הקדושה.

ורקיע דומה לכסא הכבוד, כי אז האדם זוכה לתשובה שלמה ואמתית לפניו יתברך, וזוכה להגיע עד פסא הכבוד, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (יומא פו): גדולה תשובה שמגיעת עד פסא הכבוד, ואיתא בתקוני זהר (תקוני ע), שעל-ידי מצות ציצית, האדם מתקן פסא להקדוש-ברוך-הוא, ובשכר זה הקדוש-ברוך-הוא מתקן לו פסא לעולם הבא, עין שם; נמצא, שבתוך מצות ציצית מנחות כל הסגלות הקדושות הנ"ל, שנחשבות כטבילת מקנה, ומעלות אותו

לְרַקִּיעַ, וּמַגְבִּיהוֹת אוֹתוֹ עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְלִכְנֵן אֲשֶׁרִי הַזּוֹכֶה לִהְיוֹת
נִזְהָר בְּמַצּוֹת צִיצִית בְּכָל עֵת, וְלִהְחִיּוֹת עֲצָמוֹ בָּהּ בְּאַמֶּת.

קְשִׁיּוֹת

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ לְשֹׁתֵק לְכָל
הַקְּשִׁיּוֹת וְהַסְּפָקוֹת הָעוֹלָיִם עַל לְבוֹ, כִּי עַל-יַדֵּי שְׂיִשְׁתַּק לָהֶם, וַיִּקְבַּל
כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו בְּאַהֲבָה, סוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה לְקַבֵּל תְּרוּץ עַל כָּל־סָם.
וַיִּכְמוּ שְׂמֵפָרֶשׁ רַבְּנֵי ז"ל אֶת הַמְּשֵׁנָה (אָבוֹת ג, יג): "סִיג לְחֻכְמָה
שְׂתִיקָה", שֶׁבְּשַׁעֲהָ שֵׁישׁ לְאָדָם קְשִׁיָּה — יִשְׁתַּק, וּמַחְשַׁבְתּוֹ כְּבָר
תִּתְרַץ לוֹ תְּרוּץ, וְגַם כְּשֶׁאָדָם שׁוֹתֵק לְקְשִׁיּוֹת אֱלוֹ, הוּא מְקַבֵּל תִּקּוּן
נִפְלָא לְנַפְשׁוֹ, כִּי אֱלוֹ הַקְּשִׁיּוֹת הָעוֹלוֹת עַל לְבוֹ, גוֹרְמוֹת לוֹ בְּזִיוּנוֹת
וּשְׂפִיכוֹת דְּמַיִם, כִּי הוּא מִתְּבַיֵּשׁ מֵעֲצָמוֹ שֵׁישׁ לוֹ סְפָקוֹת כְּאֱלוֹ,
וַיִּכְמוּ שְׂאֵמֶר פֶּעַם רַבְּנֵי ז"ל, שֶׁמִּי שֵׁישׁ לוֹ סְפָקוֹת בְּאַמוּנָה רָאוּי לוֹ
לְהִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, כִּי הֵם בְּאִים מְעוֹנוֹתָיו וּמַחְמַת שְׁנוּלֵד שְׁלֵא בְּקִדְשָׁה
זְכוּ (עַיֵן שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן לב), וְעַל-יַדֵּי בְּזִיוּנוֹת נִתְכַּפְּרִים עוֹנוֹתָיו.
וַיִּכְמוּ שְׂאֵמֶר חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת יב): כָּל הָעוֹשֶׂה דְּבַר עֲבָרָה
וּמִתְּבַיֵּשׁ בוֹ, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עוֹנוֹתָיו, וּבִפְרָט כְּשֶׁשׁוֹתֵק לָהֶם, כִּי
הַשְׂתִּיקָה מְרָאָה שֶׁהוּא מְקַבֵּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה, וְזֶהוּ עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה שְׁלוֹ,
וְכַמוּכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל, שֶׁסּוּד הַתְּשׁוּבָה — שֵׁישְׁמַע הָאָדָם בְּזִיוּנוֹ
וַיִּדַּם וַיִּשְׁתַּק (עַיֵן לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ו), וְאִזּוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ שְׂאֲחָרִים
יְבִישׁוּ אוֹתוֹ בְּרַבִּים, כִּי הוּא מִתְּבַיֵּשׁ מֵעֲצָמוֹ.

וְהִנֵּה כְּמוֹ שֵׁישׁ קְשִׁיּוֹת לְאָדָם מֵעֲצָמוֹ, כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ קְשִׁיּוֹת
שְׂאֲחָרִים שׁוֹאֲלִים עָלָיו, וְלִפְעָמִים אֵין לוֹ מָה לְהַשִּׁיב לָהֶם כָּלֵל, כִּי
הוּא בְּעֲצָמוֹ יוֹדַע שְׂצַדִּיק ה' בְּכָל הַרְכִּיּוֹ, וּבּוֹדָאֵי יֵשׁ חֲשָׁבוֹן צָדֵק

ומדיק בכל מה שעובר עליו, אבל אין לו מה להשיב לאחרים, כי הם עדין אינם אוחזים באור האמונה כמותו, ונדמה להם שיש להם קשיות גדולות, אזי העצה גם-כן לשתק לכל הקשיות האלו, וישמע בזיונו באהבה, ולבסוף בודאי יקבלו כלם תשובה נכונה על כל קשיותיהם, כי כשאדם שותק לקשיות אלו, הוא בכלל מה שאמרו חכמינו הקדושים (שפת פח): הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, עליהם הכתוב אומר (שופטים ה, לא): ואהביו כצאת השמש בגבירתו. ולכאורה קשה, למה נמשלה מדה זו לשמש בגבורתה דיקא? אבל על-פי הנ"ל מוכן מאד, כי לעת עתה נראה האיש הזה כחלוש כח מאד ויושב בחשך, כי אין לו מה להשיב, אבל לבסוף יתגלה שהוא גבור עצום ומאיר באור גדול מאד, ודיקא הוא יאיר לכלם אור האמונה כצאת השמש בגבירתו, ואז הם יחזרו ויבושו, וכדגמת מי שרוצה להסתכל באור השמש, שאינו יכול להסתכל בה כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאלו באמת דברי רבנו ז"ל (ספורי מצשיות, מצשה י"ג, מיום החמישי), שהתפאר שהוא מועט מחזיק את המרבה בשתיקתו, כי יש עליו מקטרגים הרבה מאד, והוא 'עושה' רק איזו שתיקה, והוא תרוץ על הכל, עין שם; כי כשאדם שותק לכל המקטרגים עליו ולכל אלו ששואלים עליו קשיות וספקות וכו', על-ידי שתיקתו מתרץ לכלם, ולבסוף כלם מקבלים תרוץ נכון על קשיותיהם.

ועל-פי זה פרש פעם מוהרא"ש נ"י בדרך צחות את מה שנאמר אצל אברהם אבינו, שכשחזר ממצרים לארץ כנען פרע הקפוטיו (עין פרוש רש"י, בראשית יג, ג, והוא מבראשית רבה מא, ג), כי בשעת רדתו למצרים, בודאי כלם שאלו עליו הרבה מאד קשיות — היתכן שצדיק כמותו יצטרף ללכת נע ונד בארץ נכריה? וכפרט כשלקחו את אשתו, אזי כלם תמהו מאד — היתכן שיארע לו כזאת? ובשעת מעשה בודאי לא היה לו מה להשיב, כי הוא בעצמו היה

דבוק באור האמונה הקדושה, וידע שצדיק השם בכל דרכיו, והיה מוכן בכל עת למסר את נפשו להשם, אבל מה כבר היה יכול להשיב לאחרים על קשיותיהם, הלא עדין לא אָחזו במדרגת האמונה כמהו, ולכן לעת עתה נשאר בעיניהם כבעל חוב. אבל כשעלה ממצרים אחר שהחזירו לו את שרה אשתו, וכבר היתה לו גם עשירות גדולה ועצומה מאד, אזי כבר היה בידו מה להשיב לכלם, ואז פרע כל הקפותיו, והראה להם שאין הקדוש-ברוך-הוא עוזב את חסידיו כלל, ודו"ק.

וסים מוהרא"ש נ"י, שגם אצלו ארע ספור בזה, כי בשעה שקרתה לו התאוונה הקשה ונפצע ברגלו, ה' ישמרנו, שאֵלוהו הרבה אנשים: היתכן שלצדיק כמותו יארע דבר בזה? ובאמת לא היה מענה בפיו בעבורם, כי הוא בעצמו ידע, שפונדאי צדיק ה' בכל דרכיו, אבל מה כבר יכולים להסביר לבני-אדם, אבל כשהקדוש-ברוך-הוא עזר לו, ונתרפאה רגלו, תהלה לאל חי, ונתעורר אז ביתר שאת וביתר עז לחבר ספרים וקונטרסים חדשים, ולהפיץ אותם בכל העולם כּלו, בזה כבר היתה תשובה מספקת לכל אלו ששאָלו עליו הקשיות והספקות הנ"ל, ונתבטלו כל קשיותיהם לגמרי.

קדיש

פעם בא איש זקן אחד למוהרא"ש נ"י, ושאלו עצה: היות שהוא כבר בא בימים, וכגו' כבר אינו בחיים, לכן אין לו מי שיאמר אחריו קדיש לאחר פטירתו, והוא מחפש מי שיקבל על עצמו לומר אחריו קדיש וללמד משניות וכו', והוא מוכן לשלם לו בעבור זה, ואמר לו מוהרא"ש נ"י שאין שייך למסור תפקיד זה לאדם פּרטי, כי מי יודע מי יאריך ימים יותר, הלא אין שום אדם בטוח אפלו ביום

אחד שלו, ואיך יכול להבטיח לחברו שיגיד קדיש אחריו? ! והזכיר את דברי חכמינו הקדושים (עין סנהדרין נב. וכו'קרא רבה כ, ז): וכבר היה משה ואהרן מהלכין בדרך, ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן וכו', אמר לו נדב לאביהוא: "אימתי ימותו שני הזקנים הללו, ואני ואתה ננהיג את הדור", אמר להן הקדוש-ברוך-הוא: "נראה מי קובר את מי, אל תתהלל ביום מחר" (משלי כז, א), הרבה סיחין מתו ונעשו ערותיהן שטוחין על גפי אמותיהן", עין שם; הרי שאסור לאדם לעשות תכניות כאלו, מה יעשה אחר מיתת חברו וכו', כי אינו בטוח בעצמו כלל שיאריך ימים יותר מחברו, ולכן גם בענין אמירת קדיש ולמוד משניות וכו', אין שיהא לשכר לשם כך אדם פרטי, רק מי שרוצה שיגידו אחריו קדיש או שילמדו בעבורו משניות וכו', ימסר את זה לאיזו ישיבה או מוסד או חברה העוסקים בזה, כי הם רושמים את הענין בספריהם, ותמיד יש ממנים על זה, ואפלו אם פלוגי כבר איננו, יש מישהו אחר שימשיך את הענין, ובזה יהיה האדם בטוח שתמיד יש מי שיאמר אחריו קדיש, וילמד איזה למוד לעלוי נשמתו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם ספר הרב החסיד ר' אברהם שטרנהארץ ז"ל, שבכיר אומן היה איש אחד שנפטר, ולא השאיר אחריו בנים, לא עלינו, ובאו בני משפחתו לאחד מאנשי שלומנו, ובקשו ממנו לומר קדיש אחריו, והם ישלמו לו על זה, והוא היה איש עני ואביון, וקבל על עצמו דבר זה, והיה נזהר לומר עליו קדיש בכל יום, והיה אומר את הקדיש בהתעוררות גדולה כל-כך, עד שנגשה אליו פעם איזו אלמנה שבבילה נפטר גם בסמוך, ובקשה ממנו גם-כן שיאמר אחר בעלה קדיש, והיא תשלם לו על זה, אבל הוא כבר לא רצה לקבל על עצמו דבר זה, כי אמר שבכל פעם שהוא אומר קדיש אחר האיש הנ"ל, הוא מציר לפני עיניו דמות דיוקנו, וזה כבר יבלבלו מאד לכוון בשביל שני אנשים, אבל האלמנה לא הרפתה ממנו, והפצירה בו מאד, שיאמר גם אחר בעלה קדיש, והיות שהתעקשה כל-כך, והוא היה גם עני מרוד מאד, לבסוף

קבל על עצמו לומר קדיש גם אחר בעלה, ביום הראשון שהתחיל לומר קדיש גם על האישה השני, תכף-ומיד רץ אל בית האלמנה הנ"ל, והחזיר לה את כל הכסף, ואמר, שאי אפשר לו לעשות דבר זה, כי כשהתחיל לומר הקדיש בשביל שני בניה האדם הנ"ל, ורצה לכונן לשניהם, נתבלבלה מחשבתו לגמרי, ולא היה יכול לכונן אפילו בשביל אחד...

וסיים מוהרא"ש נ"י, הרי אנחנו רואים מכאן את גדל מדת האמת שהיתה אצל אנשי שלומנו האמתיים, שלא רצו לקבל על עצמם עבודה כזו, שידעו שלא יהיו מסגלים לקימה בשלמות, ובפרט בדבר שנוגע לממון חבירו; אשרי הזוכה לאחז במדת האמת תמיד.

קדוש

פעם דבר מוהרא"ש נ"י שיחה נפלאה מעצם מעלת מצות קדוש של שבת-קדש, ואמר שעל-ידי מצות קדוש, נמשכים על האדם מחין קדושים חדשים לגמרי, כי על-פי האריו"ל צריך להקפיד לקדש על היין בכל שלש הסעדות של שבת-קדש, הינו בליל-שבת-קדש ובבקר לפני הסעדה, ובסעדה שלישית באמצע הסעדה, ובכל סעדה יש פונה מיחדת להמשיך על עצמו מחין קדושים אחרים לגמרי, וכמוכא בכתבי האריו"ל, שהמחין שהם חכמה ובינה, מרמזים באותיות י"ה של השם הו"וה ברוך הוא פידוע, ובליל שבת צריכין לכונן השם י"ה במלוי יודין כזה: יו"ד, ה"י, ובשבת-קדש בבקר במלוי ההי"ן כזה: יו"ד, ה"ה, ובסעדה שלישית במלוי אלפי"ן כזה: יו"ד, ה"א, וסימנך יה"א, עיין כל זה בפרי עץ חיים ובסדור בכונות הקדוש.

והסביר מוהרא"ש נ"י את פנימיות הענין קצת, כי הנה עקר סוד ה"קדוש" הוא להמשיך קדשה עליונה על האדם, עד שיתקדש מחו ויזכה לראות אלקותו יתברך מכל הבריאה כלה, כי כשאומר "ויכלו" וסדר הקדוש, ומעיד על אחדותו יתברך, שברא את כל הבריאה בששת ימי המעשה ונח ביום השביעי, על-ידי-זה נעשה שתף להקדוש-ברוך-הוא במעשה בראשית, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קיט.): כל המתפלל בערב שבת ואומר "ויכלו", מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שתף להקדוש-ברוך-הוא במעשה בראשית; נמצא שבשעת קדוש, האדם נכלל בו יתברך לגמרי, ונתאחד עמו באחדות גמורה, כי נעשה שתף עמו במעשה בראשית ממש, ועל-ידי-זה נמשכת עליו קדשה עליונה מאד, וזוכה למחין חדשים לגמרי.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר, שהנה צרוף שלשת היחודים הנ"ל של השם י"ה, הינו של יודי"ן, ההי"ן ואלפי"ן, הם אותיות אי"ה, ומבאר בדברי רבנו ו"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן יב), שאי"ה הוא בחינת מאמר הסתום של מעשה בראשית, כי יש עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אבל לא כתוב: "ויאמר אלקים", כי אם תשע פעמים, ותבת "בראשית" בעצמה היא המאמר העשירי, אלא שהיא מאמר הסתום, כי היא כנגד ספירת הכתר, שמרכ תעלומתה והסתרתה אין שיף לומר עליה "ויאמר" וכו', ודיקא על-ידי מאמר סתום זה יש תקנה טובה לכל הירודים והנפולים בעולם, לחזור אליו יתברך, כי מרכ תעלומתו לא מגיע לשם שום פגם כלל, ועל-ידי שהאדם שואל אי"ה קדשתי, אי"ה טהרתי וכו', ומחפש כבודו יתברך גם בנפילתו וירידתו העצומה, על-ידי-זה הוא חוזר ועולה בתכלית העליה, וזוכה למצא שם כבודו יתברך, בכחינת: "אי"ה מקום כבודו", כי זאת הבחינה של אי"ה היא הקדשה הגבוהה ביותר שעולה על כל הקדשות, עין שם כל זה בדברי רבנו ו"ל. וזוהי הקדשה שזוכים אליה בשבת-קדש, כי על-ידי

שעושים קדוש בכל השלשה זמנים הנ"ל, נעשה ביניהם צרוף אי"ה, וזוכים להמשיך מחיין קדושים, ולעלות בתכלית העליה, ולכן אמרו חכמינו הקדושים (שבת קיח:): כל המשמר שבת פהלכתה, אפלו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, כי בשבת-קדש יכולים לתקן את הירידות והנפילות הכי גרועות, אפלו מי שנפל לספקות ולהרהורים ולעבודה זרה ממש, חס ושלום, כי אז מתגלה קדשת המאמר הסתום, שהיא בחינת "אי"ה מקום כבודו" פנ"ל, ושם נתקן הכל.

וזהו מה שמבאר בכתבי האריז"ל (עין בכונות קדשת פתח של מוסף דשבת), שבשעת אמירת תבת אי"ה וכו' בקדשת פתח של מוסף דשבת, נמשך על האדם גמר ושלמות האור של הנפש-רוח-נשמה יתרה של שבת-קדש, עין שם; כי סוד תבת "אי"ה הוא סוד המאמר הסתום של בראשית הנ"ל, ואז האדם זוכה לעלות בתכלית העליה, ולכן מבאר בספרים הקדושים, שבשעה שהשליח-צבור אומר תבת "אי"ה וכו' בחזרת התפלה בראש השנה וביום כפורים, מסגל מאד לבקש אז מלפניו יתברך על השגת רוח-הקדש ובנים טובים ועשירות מפלגת וכו', וכנדפס במחזורים, כי אז מתגלה עת רצון גדול למעלה בשמים, והאדם יכול לפעל אז כל משאלות לבו לטובה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מרמז במאמר חכמינו הקדושים הנ"ל: כל האומר ויכלו וכו', כאלו נעשה שתף להקדוש-ברוך-הוא במעשה בראשית, במעשה בראשית דיקא, הינו בבחינת תבת בראשית הנ"ל, שהיא מאמר הסתום, כי על-ידי שעושים קדוש בשבת-קדש, ונשלמת בחינת "אי"ה על-ידי השלשה צרופים של השם י"ה פנ"ל, על-ידי-זה נעשה שתף במעשה בראשית, ועולה בתכלית העליה עד מאמר הסתום, ונכלל בו יתברך לגמרי, עד שנעשה שתף עמו כפיכול במעשה בראשית, והבין. [ועוד היו הרבה

דבורים בשיחה קדושה זו, וחבל שלא נכתבו בזמנם, ואשרינו
שזכינו להציל דבורים אלו].

קבלת על

מוהרא"ש נ"י אמר, שהיום שכבר נתפשטו בעולם כל-כף
הרבה ספרים קדושים המלאים הדרכות ישרות ועצות נכונות על
כל דבר, אזי אפלו אם היה האדם כ"גלם כלי עץ" ממש, והיה
רק מקיים ומחקה כל מה שכתוב בהם בדרך קבלת על בעלמא,
אזי היה גם-כן נעשה איש כשר באמת וחדוש גדול מאד, כי לא
מיבעיא כשאדם זוכה להתבונן בפנימיות הדברים הכתובים בספרי
הצדיקים, בודאי יהיה נעשה צדיק גדול מאד, אלא אפלו אם יקיים
מה שכתוב בספרי הצדיקים באפן פשוט ובדרך קבלת על, יהיה
גם-כן איש כשר באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבפרט בדורותינו אלה, שזכינו להתגלות
חדשה בספרי רבנו ז"ל, שכל ההשגות הגבוהות והנוראות נצטמצמו
ונכנסו לתוך דבורים פשוטים של גלוי אלקות, עד שאפלו בעל
העברה הכי גדול, רחמנא לצלן, יכול להבין אותם, וכפי שהם
כתובים בכל הקונטרסים החדשים הבנויים ומיסדים על דברי רבנו
ז"ל ודברי מוהרנ"ת ז"ל, בודאי היו יכולים להתקרב אליו יתברך
אפלו מעמקי השאול תחתית, אם היו מקימים מה שכתוב בהם
בתמימות ובפשיטות ובדרך קבלת על בעלמא, אבל הך הפעל-דבר
לבלבל את דעת האדם ולומר לו, שאין זו שלמות לקיים את
הדברים בדרך קבלת על, רק צריכין להבין עמק ופנימיות הדברים
וכו', ואחר-כך לקיים אותם, ומחמת עצה רעה זו של הפעל-דבר,
מתרשלים מלקיים כל מה שכתוב בספרים הקדושים, ומפסידים

על-ידי-זה מה שפסידים, ולכן צריכין לזכר תמיד כלל זה, שמקדם בודאי צריכים לקיים מה שכתוב בתמימות ובפשטות בדרך קבלת על בעלמא, ואפלו אם אין מבינים היטב כל מה שנאמר שם, ואחר-כך במשך הזמן כשאדם יהיה חזק בקיום התורה והמצוות בדרך קבלת על, אזי יזכה לקבל שכל גדול בעבודת השם יתברך, ויתחיל להבין את עמק ופנימיות הדברים גם-כן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכבר אמר לנו רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן ה), שעקר העבודה בתחלה הוא רק מחמת יראת הענש, ובלי יראת הענש אי אפשר להתחיל כלל בעבודת השם וכו', עין שם; כי יראת הענש היא ענין קבלת על הנ"ל, שהאדם מקבל על עצמו על מלכותו יתברך בתמימות ובפשטות, ומפחד ומתירא מאד שיגיע לו ענש, אם יעבר על אחת ממצוות התורה הקדושה, חס ושלום, וכאמת זוהי גם-כן מדרגה גבוהה מאד, כי רואים בני-אדם שהולכים בשרירות לבם, ויוצאים גם לחלק על אחרים ולרדף אותם וכו', ואין יראת שמים נגד פניהם כלל, כי היה ראוי להם לירא ולפחד, פן יפגע בהם דין שמים, חס ושלום, ויקבלו ענש מר ומרור מאד, ובפרט כששומעים בעולם כל מיני ענשים קשים ומרים, שבני-אדם סובלים, רחמנא לצלן, עניות ודחקות, יסורי הגוף והנפש וצרות מילדים וכו' וכו', ה' ישמרנו, אם-כן היה ראוי לפחד מענשים אלו בדרך קבלת על בעלמא, אבל הבעל-דבר מטשטש דעת האדם, עד שאינו יכול לישוב את דעתו כלל, ונדמה לו שהכל נארע רק אצל אחרים, ולו לא יארע מאומה כלל, ולכן ממשיך לילך בשרירות לבו, אבל כשתהיה לאדם יראת הענש בתמימות ובפשטות, ויקיים מצוות התורה בדרך קבלת על, גם זה ישמר אותו מכל רע בזה ובבא לנצח, וסוף כל סוף יזכה להשגה גדולה ורמה בעבודת השם יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בא תלמיד ותיק של הרב הקדוש הרש"ב מליופאוויטש זי"ע לרבו לבקר אותו, והיה איש תלמיד חכם

וירא שמים גדול, וכבד אותו הרש"ב לאכל עמו סעדת היום, והלכו לטל ידיהם, והנה לרש"ב היו כמה חמרות בנטילת ידים, והיה נוטל את ידיו שלש פעמים, וגם אחז את הכלי עם מטפחת וכו', ואחר שנטל ידיו כבד את תלמידו הנ"ל גם-כן לטל ידיו, ורָאָה שְׁהוּא מְחַקֵּה אוֹתוֹ בְּדִיּוֹק, וְנוֹטֵל שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְאוֹחֵז הַכְּלִי בְּמִטְפַּחַת וְכוּ', וְהִסְתַּכֵּל וְהִתְבּוֹנֵן הַרְש"ב זי"ע היטב מאד על תלמידו בשעה שנטל את ידיו, ולא אמר לו דבר, והנה עמד שם בנו של הרש"ב זי"ע, הרב הקדוש הרי"ץ זי"ע, ושם לב שאביו הקדוש מסתכל ומתבונן היטב על תלמידו הנ"ל בשעה שנטל את ידיו, והיתה פליאה בעיניו למה אביו הקדוש מסתכל על זה כל-כֵּף, ושאלו על זה אחר הסעדה, וענה ואמר לו אביו הקדוש: "תדע, בני, שהייתי מתבונן אז, אם התלמיד הזה מחקה אותי בדרך קבלת על בעלמא, בלי להבין קלל מה שהוא עושה, או שהוא עושה זאת בתשומת לב, שיודע שעל-פי ההלכה אין צריכין לעשות כן, רק זוהי חמרה והדור, ועושה כן מפני התבטלות דעתו בפני דעתי, ובודאי יודע היטב מה הוא עושה".

וסיים מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שזוהי בודאי השלמות, שיזכה האדם להבין בדיוק כל מה שעושה, ולא יהיה אצלו כמעשה קוף בעלמא, אבל בענין מה שפכתוב בספרי רבנו ז"ל ובתוף כל הספרים החדשים שזכינו לחבר על-פי דרכי רבנו ז"ל, אם יקיים מה שפכתוב בהם בתמימות ובפשיטות ובדרך קבלת על בעלמא, יהיה בודאי חדוש גדול מאד ואיש כשר באמת.

קרוב רחוקים

מוהרא"ש נ"י אמר, שבענין קרוב רחוקים, העקר לזכור תמיד שצריכים לקרב את האדם להשם יתברך לבד, ולא לאיזה אדם פרטי

או לקבוצה מסימת, פי תכף-ומיד פשיש לאדם איזו נגיעה לקרב אנשים אל הרבי שלו או אל הכתה שלו וכו', זוהי פנונה ופניה צדדית, ובודאי לא יעלה בידו לקרב אותם אל השם יתברך פראוי, וכל אלו בעלי התשובה שנופלים בדעתם וחוזרים לסורם, רחמנא לצלן, הפל מחמת שעשו להם שטיפת מח, ורצו לקרב אותם אל צדיק פרטי או למקום מסים, ולבסוף נחלו אכזבה וחלישות הדעת, וברחו מהיהדות לגמרי, אף אלו היו מדברים עמהם רק מאמונה פשוטה בהשם יתברך, ומגלים להם עצות טובות והתחזקות על כל הבעיות שיש להם בחיים, בודאי לא היו נופלים בדעתם כלל, והיו מחזיקים מעמד ביהדות עד הסוף.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה מצוי היום מאד, בעוונותינו הרבים, שמקרבים בעלי תשובה, ואומרים להם, שרק רבי פלוני ופלוני הוא אמת, וכל האחרים הם שקר, ובעלי התשובה מקבלים את הדבורים בתמימות ובפשיטות, ומנסים להכניס עצמם בתוך החברה הזו, ולבסוף כשאין עולה בידם פראוי, ואינם מרגישים עצמם כאחד מהחבורה, עוזבים את היהדות לגמרי, ואלו היו מלמדים אותם אמונה פשוטה ועקרי היהדות, ולומדים עמהם קצור שלחן ערוך והלכות פשוטות וכו', בודאי היו נשאים חזקים בהתקרבותם עד הסוף.

ובעוונותינו הרבים נתפשטה קלפה זו גם בין חסידי ברסלב, ורוצים לקרב אנשים שיאמינו רק באיש פלוני ופלוני שקרב אותם אל היהדות, ולבסוף כשמקבלים ממנו איזו אכזבה, הם חוזרים לסורם ובורחים מן היהדות לגמרי, רחמנא לצלן, ואלו היו מדברים עמהם דבורי אמונה פשוטה, ולא מזכירים שום כחה ומפלגה מסימת, היו מצליחים לקרב הרבה בעלי תשובה לשרשם, והיו נעשים אנשים כשרים באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י: "אם קרבת את האדם רק למקום מסים, או לאדם מסים, אזי לא קרבת אותו כלל, כי צמצמת וסגרת אותו במקום צר, ותקף-ומיד כשיצא משם, הוא אבוד לגמרי, מה שאין כן, אם קרבת אותו להשם יתברך, שמלא כל הארץ כבודו, אזי בכל מקום שרק ילך, ימצא את הקדוש-ברוך-הוא, ואף פעם לא יאבד את עצמו, אולם איזה צחוק מר הוא, כששומעים בעלי תשובה הצועקים ואומרים, שרק הרבי שלהם הוא האמת, וכל האחרים בשקר, ובינתים מה שכתוב בסדור להלן מ"עלינו לשבח" וכו' אינם יודעים כלל..."

"העקר לקרב בעלי תשובה אל אור האמונה הקדושה, שידעו שיש אלקים חיים, שמחיה ומנה את כל הפריאה כלה, ורק בו צריכין להדבק ורק אליו להתפלל, ואז תהיה בטוח שתהיה התקרבותם עם אמת, ויחזיקו מעמד ביהדותם עד הסוף".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשעה שרוצים לקרב רחוקים אל השם יתברך, צריכין לשפח מעצמו לגמרי, ולדבר דבורי אמונה ויראת שמים בכונה אחת לבד, הינו — לעורר בני-אדם להשם יתברך, והאדם צריך להיות אז כדגמת סיר מלא, שעומד ומתבשל על האש, ולאט לאט מתחיל האכל שבתוכו לעלות עד שעובר על כל גדותיו וגולש לחוץ לכל סביבותיו, כן צריך להיות אצל האדם, שיכניס בעצמו כל-כף הרבה דבורי אמונה ויראת שמים, עד שיהיו נשפכים מאליהם לכל מי שפוגש, ויהיו בבחינת דברים היוצאים מן הלב חוזרים ונכנסים אל הלב (עין ברכות ו:), ובדרך זו יזכה לקרב הרבה נפשות להשם יתברך.

ופעם אחת אמר לנו מוהרא"ש נ"י, שעם כל אחד שהוא נפגש, עקר המחשבה שלו — איך יוכל לפעל אצלו שיחשב מהקדוש-ברוך-הוא, אפלו יהיה לרגע אחד בלבד, כי העקר מה שנשאר מן האדם לאחר הסתלקותו הוא — מה שזכה לחשב בזה

העולם מהקדוש-ברוך-הוא. וכבר אמר רבנו ז"ל, שאפלו אם אין פועלים אצל האדם, כי אם תנועה בעלמא, שהכניס בו איזה הרהור תשובה או התעוררות לפי שעה, גם כן טוב מאד (עין חיי-מוהר"ן, סימן תקמג), וכשאדם הולך תמיד עם מחשבה זאת, אזי בודאי יעזר לו הקדוש-ברוך-הוא לקרב הרבה נפשות אל תוך מחנה הקדשה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהעקר גם לזכר בשעה שעוסקים בקרוב רחוקים, שצריכין לקרב נפשות להשם יתברך ולא רק גופים, כי יש כאלו שחושבים, שאם מעוררים אדם לקיים כמה מצוות בלבד, בזה כבר קרבו אותו אל הנהגות, אבל באמת העקר לקרב את פנימיות נפשו, דהינו להכניס בו דבורי אמונה ויראת שמים, שיתחיל לחשב מהקדוש-ברוך-הוא, ויכיר שהתורה והמצוות באים מהקדוש-ברוך-הוא, ואנחנו מקימים רצונו בקיום מצוותיו. ועל-פי-כך כשמדברים עם האדם הרבה דבורי אמונה ויראת שמים, ומגלים לו אמתת מציאותו יתברך, אזי הוא מעצמו מתעורר לשאול על קיום התורה והמצוות, איך זוכים לקיים רצון השם יתברך, נמצא שלא קרבת רק גופו לבד להשם יתברך, אלא גם פנימיות נפשו — שזהו העקר.

אשרי מי שזוכה לעסק תמיד בקרוב רחוקים להשם יתברך, וכדאיתא בזהר הקדוש (תרומה קכח): ופאה מאן דאחיד בינא דחייבא וכו', כי קדשא בריה הוא משתבח ביה בכל עלמין; אשרי לו ואשרי חלקו.

ראש השנה

מוהרא"ש נ"י ספר לנו, אשר מוהרנ"ת ז"ל רצה שגדבר בכל יום מראש השנה, והוא בעצמו דבר בכל יום מראש השנה. והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי הטעם הוא, שרצה מוהרנ"ת ז"ל לחקק אצלנו, שהעקר בדרכי רבנו ז"ל הוא להיות אצלו בראש השנה, ועל-כן צריכים לדבר בכל יום מראש השנה, כדי להזכיר לעצמנו, שבראש השנה צריכים לבוא אל רבנו ז"ל ואיש בל יעדר.

(ומאז שמוהרא"ש נ"י זכה להיות בראש השנה בציון רבנו ז"ל, הוא אינו מפסיק לדבר על גדל הזכות הזו שנפלה בחלקו, ותמיד מעורר ומחזק את אנשי שלומנו הנכנסים אצלו, ואומר להם: "מה לכם לדאג, הרי הייתם בראש השנה אצל רבנו ז"ל").

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר חכמינו הקדושים אמרו (ראש השנה טז): בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, ועל-כן צריכים לזכור דבר זה בכל יום ויום, כי בכל יום ויום האדם נדון (שם), ועל-כן צריכים לחשב חשבוננו של עולם (בכא פתרא עת): וזה מה שאמר רבנו ז"ל (תני-מוהר"ן, סימן תג): כל הענין שלי הוא ראש השנה, הינו כי ראש השנה הוא יום הדין והמשפט, ואדם צריך לשפט את עצמו בכל יום תמיד מה יהיה ואיך יהיה, ועוד מעט יצא מזה העולם, שכל זה הוא בחינת ראש השנה, ועל-כן צריכים לדבר בכל יום מראש השנה, מיום המשפט, לדעת כי הקדוש-ברוך-הוא דן ושופט את האדם, שכל זה הוא הענין של התבודדות, שהאדם צריך להתבודד בכל יום עמו יתברך, ולשפט את עצמו על כל פרט ופרט, וזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (ראש השנה ח): מראש השנה נדון מה יהיה בסופה, הינו בפשיטות, מראש השנה האדם כבר נדון על כל השנה כלה, וכן מראש השנה מקבלים מח כזה, שהאדם צריך לחשב מה יהיה בסופו, וזה כל הענין של התבודדות, שהאדם צריך לשפט את עצמו בכל יום מה יהיה בסופו, כל מה

שהוא רק עושה, הוא צריך לחשב חשבוננו של עולם מה יהיה בסופו; אשרי מי שזוכר את ראש השנה בכל יום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין לנו מלים להודות ולהלל את הקדוש-ברוך-הוא על החסד חנם שעשה עמנו, שזכינו להיות אצל רבנו ז"ל בראש השנה, כי אם רבנו ז"ל אמר (חיי-מוהר"ן, סימן תו): "מה אמר לכם, אין דבר גדול מלהיות אצלי בראש השנה", ואנחנו זכינו להוציא מהכח אל הפעל להיות אצלו בראש השנה, על זה עלינו לרקד כל השנה, כי רבנו ז"ל אמר, אשר בראש השנה יכול לתקן אנשים כאלה, אשר כל השנה הוא לא יוכל לתקן, הינו אדם שחטא כל-כף הרבה, וקלקל כל-כף הרבה על-ידי מעשיו הרעים והמגנים, אשר אפלו רבנו ז"ל לא היה יכול לתקנו, אבל בראש השנה יכול לתקנו, ובזה ראוי לשמח מאד מאד, שזכינו לידע מרבי אמת כזה, מרבי נפלא כזה, ובנדאי על ידו נזכה לשוב בתשובה שלמה, על-כן ראוי לשמח מאד מאד על נעם חלקנו שזכינו להתודע מרבנו ז"ל, ובנדאי סוף כל סוף נזכה לתקן את כל מה שפגמנו, העקר להשתוקק כל ימי חיינו להיות בראש השנה באומן, ואם אי אפשר להיות אצל רבנו ז"ל באומן, על-כל-פנים היכן שמתקבצים עשרה מאנשי שלומנו, ראוי להם לעשות קבוץ על שם רבנו ז"ל, ואין לעשות עקר משום מקום, כי עקר הקבוץ הוא רק באומן, ואין יכולים לנסע לאומן, אזי בכל מקום שבעולם ראוי לעשות קבוץ בראש השנה. וסיים מוהרא"ש נ"י: "אני מקנה להקדוש-ברוך-הוא, שכל ימי חיי אזכה להיות בראש השנה באומן, ואם חס ושלום, לא אזכה, אזי אני מקנה להיות ביבנאל בראש השנה, אשר שם תבנה ותפוגן עיר על שם רבנו ז"ל".

רוח

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר כל אדם צריך לעשות לעצמו חשבון
 בכל דבר קדם שהולך לעשות את הדבר, אם יהיה לו רוח מיד ליד
 בענין אותו הדבר שהולך לעשותו, ואם יראה שיהיה לו רוח, אזי
 יעשה, אבל אם יראה שיהיו לו הפסדים, יברח מעסק בזה, ואף
 שבגני-אדם יאמרו לו שהרוח בא יבוא ולא יאחר, יתרחק מעסק בזה,
 כי בעסק אם אין מרויחים תכף-ומיד, אפלו משהו מיד ליד, בידוע
 שהעסק אינו שונה מאומה, ואף שבגני-אדם אומרים אחרת, שקדם
 צריכים להשקיע ולחכות, ואחר-כך יבוא לו הרוח, צריך לדעת, שכל
 זה שקר, כי רק ברויחניות, אם אדם לומד תורה ומתפלל אליו יתברך
 ומקיים את מצוותיו יתברך, אף שאינו רואה לעת עתה שום דבר, הוא
 מאמין תכף-ומיד שעוד ירויח על זה בעולם הבא הרבה מאד, אבל
 בעסקי העולם הזה אין כדבר הזה, אם אינו מרויח תכף-ומיד, אפלו
 דבר קטן, סימן שהכל שטות והבל, וסתם רוצים לפתותו ולהוציא
 ממנו את כספו, כי האדם צריך להשמר מאד מאד בזה העולם, שלא
 ירמו אותו, ועל-כן בכל עסק גשמי, צריך תכף-ומיד לראות את
 הרויחים שעליו להרויח מיד ליד. כמו שספר רבנו ז"ל בענין התם
 הקדוש (עין ספורי-מעשיות, מעשה ט'), שהתם היה שמח מאד שהרויח
 מיד ליד, וערך לעצמו חשבון, כמה עולה לו דבר זה וכמה עולה
 לו דבר זה, ולבסוף ראה מה נשאר בידו, וכשאדם הולך בדרך זו,
 אף פעם אין יכולים לרמות אותו, כי צריך לראות מה נשאר ביד,
 כי "מה שבפיד — בטוח", ואף שבגני-אדם לועגים לזה, עם כל זאת
 מי שיש לו שכל, יודע שפך היא האמת, כי מה שבפיד — בטוח,
 והכל הבל, כל אלו ההבטחות שמבטיחים לבגני-אדם כאלו ירויחו,
 וכאלו עומדים להשיג הון תועפות, אם ישקיעו בעסק פלוני, הכל
 שקר וכזב, כי בעסקי העולם הזה, צריכים לראות תכף-ומיד רווח,
 אפלו קטן, ורק בדבר רוחני אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב'),
 סימן נה): רוח עולם הזה אין לשער, דהינו מה שאדם יכול להרויח
 בזה העולם, ואין צריך על זה הוצאות משלו רק ממה שהכין לפניו

הבורא יתברך שמו, יכול להרחיב ידו ולהרויח הרבה מאד, "עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה" (ישעיה סג, ד); ועל-כן אשרי מי שפותח את עיניו ויודע מה לפניו.

רמזים

מוהרא"ש נ"י אמר, שאף-על-פי שקבלנו מרבנו ז"ל שצריכין להסתפל על הרמזים שהשם יתברך מרמז לנו בכל דבר (עין לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נד), אף-על-פי-כן צריכים להזהר לקבל מן הרמזים רק התעוררות והתחזקות לעבודת השם יתברך, מה שאין בן אם האדם מקבל איזו חלישות הדעת או מרה שחונה מהרמז שמרמזים לו, ידע היטב, שאין זה מסטרא דקדושה כלל, ואין לו להסתפל על רמז כזה כלל, כי כל הרמזים הם רק לקרב את האדם להשם יתברך, ואם רואה שאינו יכול לקבל מרמז זה התעוררות לעבודת השם יתברך, אזי יותר טוב לא להשיג על הרמז הזה כלל, ויזמין שבודאי היו רוצים לרמז לו מן השמים איזה דבר טוב, רק שלא זכה להבין את הרמז, ויותר מזה אל יבלבל את עצמו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו ידיעה חשובה מאד לדעת, כי יש הרבה שמבלבלים את עצמם ונופלים בדעתם מאד, דיקא על-ידי הרמזים שנדמה להם שמרמזים להם מן השמים, כגון: שרוצה האדם לעשות איזה דבר שבקדושה — להתקרב אל הצדיק, או ללמד תורה, או להתפלל וכדומה, ונעשית לו איזו מניעה, אזי חושב שזה רמז מן השמים, שאינו צריך לעשותו, וזו טעות גדולה מאד, כי אדרבה כפי גדל מעלת הדבר שרוצה לזכות אליו, כן תהיה לו מניעה גדולה יותר למנעו ממנו (עין לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סו), ועקר הרמז שמרמזים לו על-ידי המניעה — שיבין את גדל מעלת

הענין שרוצה לזכות אליו, ושיתגבר בחשק יותר גדול עד שתתבטל המניעה לגמרי, אבל אף פעם לא שיתרחק, חס ושלום, מן הדבר שבקדשה על-ידי איזה רמז, כי רמז הוא רק לקרב ולא לרחק, והבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה מוכן מאד בספור שספר רבנו ז"ל מרב וכן יחיד (עין ספורי-מעשיות, מעשה ח'), שרצו לנסע אל הצדיק, אבל פשנתהפכה העגלה, ונפל הסוס לתוך המים, ובפעם השניה נשברה העגלה וכו', אזי אמר, שזהו רמז וסימן מן השמים, שאין אנחנו צריכים לנסע, ולבסוף הפסיד מזה מה שהפסיד, עין שם; ולכאורה היה הרב צודק בדבריו, שהוא רמז וסימן מן השמים וכו', כי הלא כל פרט ופרט משגח בהשגחתו יתברך הפרטי פרטית, ובודאי מרמזין לאדם בכל דבר רמזים גדולים, אבל עקר החסרון הוא, שלא זכה להבין את הרמז שמרמזין לו, כי מרובי המניעות, היה צריך להבין שמרמזין לו את גדל מעלת הנסיעה אל הצדיק, ואיך שהבעל-דבר רוצה למנע אותו מזה, אבל הוא לקח את הרמזים לרחק ולא לקרב, ולכן הפסיד על-ידי-זה מה שהפסיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פי זה מוכנים הרבה דברים שאמרו חכמינו הקדושים (עין תוספתא, מסכת שבת, פרקים ז, ח), שאסורים משום דרכי האמורי, כגון: האומר, נפל מקלי מידי, נפלה פתי מפי, קרא לי איש פלוני מאחורי וכו' וכו', עין שם; והנה יש להבין, שהלא בודאי יש השגחה ורמז בכל דבר, ואם-כן למה יהיה אסור מפני דרכי האמורי להסתפל על הדברים האלה, אבל על-פי הנ"ל מוכן מאד, כי אם האדם לוקח רמז מאיזה דבר להחליש דעתו ולהרחיקו מעבודת השם יתברך, זהו מדרכי האמורי, כי כל הרמזים שמרמזים לאדם, הם רק לקרב אותו וכנ"ל, אבל אם פתאום מתחיל לפחד ולהתירא מפני המזל והטבע וכו' שלא יהיה טוב, מחמת הסימנים הנ"ל, אין זה מסטרא דקדשה פלל, והוא רק מדרכי האמורי והגויים, שהם מאמינים בכסילות שכלם בכל מיני רמזים ונחושים פאלו, אבל אם האדם לוקח מזה רמז לעבודת השם יתברך, אין זה מדרכי

האמורי כלל, וכמובא שם (פרק ח', משנה יא): "אלו דברים המתרין, היה מתחיל במלאכה, נותן שבח והודאה לפני המקום, בבחית או בעיסה, מתפלל שתפנס בהם ברכה ואל תפנס בהם מארה וכו', עין שם; כי אם עושה מזה שבח והודאה ותפלה להשם יתברך, זהו עקר התכלית, ואין זה בגדר של דרכי האמורי כלל.

ופעם ספר בחור אחד מאנשי שלומנו למוהרא"ש נ"י, שדבר עם איזה זקן (שוטה) שהיה מקרב לאנשי שלומנו, ודברו מענין אמירת ח"י פרקים משניות בכל יום וכו', והזקן לעג מהענין, ובטא כלפיו חסר הערכה מחלט, ועשה בידי תנועה של בטול, וקרר את הבחור מאד מלמוד משניות, ואמר הבחור למוהרא"ש נ"י, שהוא קבל רמז מאותו זקן, שאין ענין זה חשוב כל-כף, כי הלא רבנו ז"ל דבר הרבה איך צריכין לקבל רמזים מפל ענין, ואיך שיש ידים שמרמזות בים החכמה וכו' (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז), והזקן הנ"ל הלא רמז לו בידי וכו', אזי צחק מוהרא"ש נ"י, ואמר: "תאמין לי, שזקן שוטה זה, אינו יודע מהתורה נ"ד, שרבנו ז"ל מדבר שם מהרמזים שמרמזים לאדם בכל יום, וכן אינו יודע מענין הרמזים של הידים שבים החכמה שבתורה ז' הנ"ל, אלא הוא זקן של הסטרא אחרא, מן המאריכי ימים שאין בהם שלמות (עין שם, סימן ד), שהוא בעצמו לא זכה ללמד בימי חייו, ולכן רוצה לקרר את הרצון של בני הנעורים, שרוצים להתמיד בלמודם, והרמזים שלו הם הרמזים של דרכי האמורי, שרבנו ז"ל מזכיר בתורה י"ח (שם, חלק א'), כגון: צבי הפסיקו בדרך וכו', והפל רק נסיון מן השמים לרחק את האדם מעבודת השם יתברך, ובשלמא אם הזקן היה היה מעורר ומלהב אותך לשאר למודי התורה ולתפלה והתבודדות, אזי היה שיהי להתבונן בדבריו ולהוציא מהם רמזים, אבל הוא רק החליש את דעתך, ולא זכה אותך עם שום דבר כלל, על-כן תדע שהוא רק שליח הסמ"ך-מ"ם, ואין צריכים לקחת שום רמז מדבריו, אדרבה תקבל רמז מדבריו למעלת למוד המשניות, איך שהוא דבר נורא ונשגב מאד, שהורג את היצר הרע ממש, ועל-כן רוצים לרחק

אותך מזה, אף אם לא תהיה בטלן, ותתמיד במשניות, אזי תזכה לראות דברים יפים מאד... וחזק מאד מוהרא"ש נ"י את הבחור הנ"ל בדבוריו, והחיה אותו ממש.

וזאת ראינו אצל מוהרא"ש נ"י, שתמיד לומד רמזים מכל מה שנאָרע לו, להתקרב על-ידם אליו יתברך, ואין אצלו שום דבר לבטלה כלל, ופעם עסק במלאכתו — מלאכת הקדש, ולפתע קבל טלפון, שהוא צריך לנסע למקום מסים, אבל לא היה ברור בדעתו אם מִכָּרַח לנסע או לא, על-פֶּן אמר לי: "הבה נתכונן לנסיעה, ונמסר עצמנו אליו יתברך, ונראה אם רצונו יתברך הוא שנסע או לא", כשנכנסנו אל המכונית ארעה איזו תקלה, ולא נדלק המנוע, אזי תכף-ומיד אמר מוהרא"ש נ"י, שזהו רמז בשבילו מן השמים שאינו צריך לנסע, וחזר אל חדרו ואל עבודתו, ואז שבתי אל הרכב, ונסיתי שנית להתניעו, ותכף-ומיד נדלק, והיה לאות ולפלא; אשרי מי שזוכה להבין את הרמזים שהשם יתברך מרמז לו בכל עת.

רבי פינחס בן יאיר

מוהרא"ש נ"י דבר פעם ממעלת קדשת התנא רבי פינחס בן יאיר, ואמר שזה מסגל מאד להיות בקברו בעיר הקדש צפת, ולהרבות שם בתפלה על פדיון הנפש וגאלתה, כי התנא רבי פינחס בן יאיר היה עוסק תמיד בפדיון שבויים, כמספר במסכת חלין (דף ז.), ובצינונו הקדוש מסגל לפעל כל מיני נסים בענין פדיון הנפש, הן לעצמו הן לאחרים, ולכן נוהגים אנשי העולם לעשות הקפות סביב קברו ולהתפלל וכו', כי בזה מזכירים את זכותו, שהיה תמיד מסתובב והולך בחוצות לשם מצנת פדיון שבויים. והזכיר את דברי רבנו ז"ל (בסוף הספרי-מעשיות), שעל-ידי מצנת פדיון שבויים זוכים

להפיר בין פלטין של מלך לפלטין של עבד, הינו בין פלטין של צדיקי האמת, לבין פלטין של המפרסמים של שקר, כי מבחוץ שניהם נראים שוים ממש, וקשה להבחין ביניהם, אבל כשאדם מוסר את נפשו לפדות את קדשתו מבין הקלפות, וכן לפדות שאר נשמות ישראל מעוונותיהן וירידותיהן, על-ידי-זה זוכה להבחין ביניהם ולהתקרב אל צדיקי האמת שבדור, ולכן שם בציון רבי פינחס בן יאיר מסגל מאד לבקש על דבר זה, כי הוא עסק ביותר במצנה נוראה זו של פדיון שבויים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים דבר פלא בציונו של רבי פינחס בן יאיר, שאין מתקיימת שם שום מצבה, ואף-על-פי שפבר נסו כמה פעמים להעמיד מצבה ולציין את המקום וכו', אבל בכל פעם נפל ונהרס הכל, ולא נשאר רק גל של אבנים בעלמא, וזה מחמת שמצינו שם בגמרא (חלין ז): בשבחו של רבי פינחס בן יאיר, שמיימו לא בצע על פרוסה שאינה שלו, ומיום שעמד על דעתו, לא נהנה מסעדת אביו, עין שם; כי לא רצה להנות מאחרים כלל, כי היה כל עסקו לגלות את הקדוש-ברוך-הוא, ולפדות את נצוצי הקדשה מבין הקלפות, ורצה ללמד לכלם, שהאדם צריך למסור את עצמו בידו יתברך לבד, ולא להיות נצרך אל הבריות כלל, ולכן גם לאחר מותו לא רצה להנות מן הבריות, שיעמידו לו מצבה וציון על קברו, ומחמת זה אין קיום למצבה על קברו עד היום הזה.

ופעם אחת כששבת מוהרא"ש נ"י בעיר הקדש צפת, אחר סעדת ליל-שבת-קדש בחצות הלילה, יצא מוהרא"ש נ"י עם כמה מאנשי שלומנו אל קבר רבי פינחס בן יאיר, ודבר אז ממעלתו, ואחר-כך שמעו, שמוהרא"ש נ"י מתבודד עמו יתברך על ענני פדיון הנפש וגאלתה, והאריך קצת בענין זה, והיתה אז התעוררות נפלאה בין כל אנשי שלומנו שזכו להיות שם.

רודף

מוהרא"ש נ"י אמר: אדם צריך לראות לשמר את עצמו מאד מאד לא להיות רודף, כי אסור לרדף שום בר ישראל יהיה איך שיהיה ויהיה מה שיהיה, כי 'רודף' אינו טוב, וכמו שכתוב (קהלת ג, טו): "והאלקים יבקש את נרדף", ואמרו חכמינו הקדושים (ויקרא רבה כו, ה): אפה מוצא צדיק רודף צדיק — והאלקים יבקש את הנרדף, רשע רודף רשע — והאלקים יבקש את הנרדף, רשע רודף רשע — והאלקים יבקש את הנרדף; כי הקדוש-ברוך-הוא עומד תמיד בצד הנרדפים, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (שם): לעולם הקדוש-ברוך-הוא תובע דמן של נרדפים מן הרודפין, שכן הבל נרדף מפני קין, ובחר הקדוש-ברוך-הוא בהבל, נח נרדף מפני דורו, ולא בחר הקדוש-ברוך-הוא אלא בנח, אברהם נרדף מפני נמרוד, ובחר הקדוש-ברוך-הוא באברהם, יצחק נרדף מפלישתים, ובחר הקדוש-ברוך-הוא ביצחק, יעקב נרדף מפני עשו, ובחר הקדוש-ברוך-הוא ביעקב, הרי אנו רואים מכאן, שאצלו יתברך מאד מאד חשוב הנרדף, ומאד מגנה הרודף; ולכן אשרי מי שבורח ממדה רעה ומגנה זו — לרדף את חברו, כי לבסוף יענש בענש קשה ומר מאד, כי כל אלו שרדפו את זולתם, לבסוף יעקרו מן העולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אפלו אלו שחשבו שמקימים מצוה בזה שרדפו את זולתם, לבסוף שלמו מחיר יקר מאד מאד. והוא בעצמו ראה אנשים כאלו שרדפו את זולתם על לא דבר, ולבסוף יענשו בענש קשה ומר מאד מאד. וראה פעם אצל אחד שנענש בענש מר מאד, על שרדף את זולתו בתנעם על לא דבר, ולכן לא כדאי לרדף את זולתו בשום פנים ואופן, כי לבסוף יזיק רק לו

בְּעֲצָמוֹ, וְעַל-כֵּן מָה וְלָמָּה לְהַפְּנִים בְּעֵינַיִם כְּאֵלוֹ, וְאֶפְלוּ שְׂיִסִּיתוּ אוֹתוֹ שְׂזִיחֵי מִצְוֵה לְרַדְף אֶת זוּלָתוֹ, עָלָיו לְבָרַח מִמִּצְוֹת כְּאֵלוֹ, כִּי לְבִסוּף יִשְׁלַם מְחִיר יָקָר עַד מְאֹד.

וּסְפָר מוהֲרָא"ש נ"י, שְׂאוֹתוֹ אָדָם שֶׁחֲזִיק יְדֵי הַגָּאוֹן הַיַּעֲבֹבִין ו"ל בְּמַחְלָקָתוֹ עַל רַבֵּי יְהוֹנָתָן ו"ל, וְאִף הַדְּפִיס אֶת כָּל כְּתָבֵי הַפְּלִסְטֶר נִגְדוּ, וְכֵן הַדְּפִיס סֵפֶר "עֲקִיצַת עֶקְרֵב", הַמְּלֵא זְלוּלִים עַל רַבֵּי יְהוֹנָתָן ו"ל, לְבִסוּף שְׁלֵם מְחִיר יָקָר מְאֹד, שֶׁבָּנוּ הַשְּׂתַמֵּד, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְגַרְם רְעוֹת רַבּוֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי הַלְּשָׁנוֹתִיו שֶׁהִלְשִׁין עַל עַם יִשְׂרָאֵל לְאֲמוֹת הָעוֹלָם, כִּידוּעַ וּמְפָרְסָם בְּעוֹלָם הַגְּזֵרוֹת שֶׁנִּגְזְרוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל בְּתַקוּפָה הַהִיא בְּעַקְבוֹת הַלְּשָׁנוֹתִיו, וְנִשְׂאָר שְׁמוֹ לְשִׁמְצָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּידוּעַ בַּהִסְטוֹרִיָּה הַיְהוּדִית, הֵרִי שְׂאֶפְלוֹ לְעֹזֵר לְיִרְדְּף, וְלִמְרוֹת שֶׁהוּא צָדִיק, מְשַׁלְּמִים בְּעִבּוֹר זֶה מְחִיר יָקָר. וְצָרִיכִים תָּמִיד לְדַעַת כְּשִׂרְוֵאִים מַחְלָקוֹת בֵּין שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שְׂאִסוֹר לְבּוֹא וְלִהְתַּעַרֵב בֵּינֵיהֶם, בְּיָדָאֵי אִם אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם — מָה טוֹב וּמָה נָעִים, אֲבָל לְעֹזֵר לְאַחַד לְרַדְף אֶת זוּלָתוֹ, לְבִסוּף נִזְקִים מְאֹד בְּעִבּוֹר זֶה.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, אֲבָל צָרִיכִין לְדַעַת מָה נִקְרָא 'נִרְדְּף' וּמָה נִקְרָא 'רֹדֵף'? כִּי בְּנֵי-אָדָם טוֹעִים בְּזֶה מְאֹד מְאֹד, כִּי יֵשׁ אֶחָד שֶׁעוֹקֵר אֶת הַרְּבִים מִהֶאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וּמְכַשֵּׁלִם בְּעִבְרוֹת חֲמוּרוֹת, בְּכִרְיִתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וּמַעֲבִיר אֲנָשִׁים עַל הַדַּת, וּמְאֲכִילִם טְרָפוֹת וּנְבִלוֹת, וְגוֹנֵב וְגוֹזֵל כֶּסֶפִּי צָבוּר, אִם מְגָלִים אוֹתוֹ וּמְפָרְסָמִים אֶת מַעֲשָׂיו בְּרַבִּים, וּמְזַהֲרִים אֶת כָּלֵם לְהַבְדִּיל מִרְשַׁע בְּזֶה, אִין נִקְרָא 'רֹדֵף', אֲדַרְבֵּה מִצְוֵה גְדוּלָה מְקִימִים בְּזֶה, שֶׁמְגָלִים וּמְפָרְסָמִים אֶת הַצְּבוּעִים וְהַחֲנֻפְנִים, אִף רוֹאִים שֶׁבְּנֵי-אָדָם מִהַפְּכִים מִן הַהֶפֶךְ אֶל הַהֶפֶךְ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה ה): "הוֹי הָאוֹמְרִים לְרַע טוֹב וְלְטוֹב רַע, שָׁמַיִם חֲשׂוּ לְאוֹר וְאוֹר לְחֲשׂוּ, שָׁמַיִם מֵר לְמַתָּק וּמַתָּק לְמֵר" וְגו', שְׂדִיקָא כְּשֶׁמְדַבֵּר בְּאִישׁ צָדִיק הַדְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּמְקָרֵב אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמְזַכֵּה אוֹתָם בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבִקְיוּם מִצְוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמַחְדִּיר בָּהֶם אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר

בנדאי מצד הקנאה עומדים עליו רשעים ארורים וחולקים עליו, אז כלם באים לעזור לאלה החולקים, ואומרים שמצוה לרדף אותו... ולהפוך, על רשע מפרסם, שמכשיל את הרבים בכריתות ובעברות חמורות, ועוקר בני-אדם מהאמונה הקדושה, ומסית ומדיח נגד כל דבר הפרוץ בקיום התורה והמצוות, וכשרק מתחילים לגלות ולפרסם את תועבותיו ברבים, פֶּכַר נמצאים אנשים שאומרים: "מה אתם רודפים? אסור להיות 'רודף'... 'והאלקים יבקש את נרדף' — אפלו צדיק רודף את הרשע... פי נתקים אצלם (הושע יד, י): 'כי ישרים דרכי ה', וצדיקם ילכו בם ופושעים יכשלו בם", פי בלמוד התורה, זכה — נעשית לו סם חיים, לא זכה — נעשית סם המות (וימא עב:), והוא מהפך מן ההפך אל ההפך, על רשע שעוקר את נשמות ישראל מן האמונה הקדושה, ומכשיל אותן בעברות חמורות, הוא צועק שאסור לרדף אותו... וכאלו בזה שמפרסמים את מעשיו הרעים ואת תועבותיו המגנות, שמכשיל את הרבים בעברות חמורות, ומסית ומדיח ומחלל שבת, ומוסר חרשים לבקרים אנשים כשרים לשלטונות, זה נקרא להיות 'רודף'... ולהפך, איש צדיק הדבוק בו יתברך, ועוזר לנשמות ישראל לצאת מחלץ, וכל מגמתו להחדיר בהם אמונה פשוטה בו יתברך, ומזכה אותם בקיום המצוות ובלמוד התורה הקדושה — מצוה לרדפו.

וסים מוהרא"ש נ"י, שטעות זו קשה מאד מאד לעקר מבני-אדם, פי זו דרכם של בני-אדם, שאינם רוצים להבין שאם מגלים את התועבות הרעות של הרשע המכשיל את הרבים, אין זה בכלל 'רודף', אדרבה אותו רשע הוא ה'רודף', וזהו פדגמת הצדיקים הקדושים, שצעקו מרה על כל אלו הערב רב שטמאו את ארצנו הקדושה, ועקרו את אחינו בני ישראל מן האמונה הטהורה, והכשילו אותם בכל מיני עברות חמורות, ונתקו אותם מן היהדות, רחמנא לישזבן, לצדיקים כאלו שהרעישו את העולם נגד הרשעים קראו: 'שונאי ציון'... 'מוסרים'... ועכשו יאמר כל בר שכל, מי הוא באמת שונא ציון, שונא ישראל ומוסר — מי שמנתק את נשמות

ישראל ממנו יתברך, ומכשילם בכל מיני עברות חמורות — פְּרִיתוֹת ומיתות בית דין, ועוקר אותם מן היהדות, או אלו שמוחים וצועקים ומפרסמים ברבים את הרשעים, על מנת שיזהרו ויתרחקו מהם כלם, ולא ימשכו אחריהם?! וכן הדבר הוא בענין 'רודף' ו'נרדף', מי שעוקר את נשמות ישראל מהיהדות, וגורם להן לחטא בכל מיני עברות, ומכשילן באסורי פְּרִיתוֹת ומיתות בית דין, הוא ה'רודף', וכשיוצאים נגדו ומפרסמים את תועבותיו ומעשיו המגנים, אין זה נקרא בכלל 'רודף', אדרבה ההפוך, מי שמכשילים אותו בעברות חמורות ובכריתות, הוא ה'נרדף'.

אשרי מי שמישב את עצמו היטב היטב בזה העולם, וחושב ומתבונן היטב מה נקרא 'רודף' ומה נקרא 'נרדף', ומי הוא ה'רודף' האמתי, ומי הוא ה'נרדף' האמתי.

שלום-בית

מוהרא"ש נ"י אמר, כי עקר השלמות והיסוד בשלום-בית, לא לענות תמיד לאשתו, כי יש לבני-אדם טבע, שתמיד צריכים להשיב ולהגיב לנשותיהם, כל מה שהן אומרות, הם צריכים לומר בדיוק ההפך, וזה טבע רע מאד המביא לידי מחלקות ומריבות. וצריך להרגיל את עצמו לשתק ולא לענות על כל דבר, ולראות שיהיה הצדק עם האשה, ואף שבאמת בהרבה דברים אין הצדק עמה, צריך להשתדל לראות שיהיה הצדק עמה, ואז יהיה לו שלום-בית אמתי. וצריך לעבד על זה מאד מאד, כי טבע של איש שהוא נצחן, וחושב שהכרח לו לנצח את אשתו, ועל-ידי-זה נתקלקל השלום-בית, אף כשאדם יודע שאם יהיה תמיד צודק, אזי יתערער ויתקלקל השלום-בית שלו, פדאי לו להעביר על מדותיו ולומר לאשתו: "את

צודקת". וזה כלל גדול בשלום-בית, ומי שהולך בדרך זו יצליח מאוד בביתו, אף אם לא ירצה לקבל דברים אלו, אז תהיה המחלקת מנת חלקו, ועל ידה לא יהיה לו שום מח ודעת ללמד ולהתפלל, ויהיה מבהל ומבלבל לגמרי; ועל-כן אשרי מי שמקבל דברים אלו, ומשתדל שתמיד יהיה הצדק עם אשתו, ויעביר על מדותיו, ואז יצליח את דרכו.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלה מאנשי שלומנו היקרים, שהיה להם שכל ודעת, וידעו איך להתנהג בענין שלום-בית הצליחו מאוד מאוד, עד שגשגותיהם נתבטלו אליהם לגמרי לגמרי, כי תמיד היו מעבירים על מדותיהם, ועל-ידי-זה לבסוף האשה אחזה מבעלה מאוד מאוד, ובנדאי צריכים הרבה תפלות ובקשות לבקש ולהתחנן לפניו יתברך, שהיה שלום בינו לבין אשתו, כי זה יסוד גדול שהיה שלום בין איש לאשתו, כי בלי שלום-בית אין האדם מישב, ואדרבה הוא מבהל ומבלבל, ואינו יכול ללמד, ואינו יכול להתפלל, ואינו יכול לקיים את מצוותיו יתברך, והוא ממרמר מאוד מאוד, ועל-כן כל אלו שהיה להם שכל והתבודדו הרבה על שלום-בית, והנהיגו את ביתם באהבה ובניחותא, על-ידי-זה זכו לעבר את זה העולם בשלום-בית אמת.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר בין אנשי שלומנו היה איש פשוט מאוד, שהיה נגר במקצועו, וקראו לו ר' שבתי ברסלבר (ר' שבתי סטולר), והיה איש פשוט ותמים מאוד מאוד, ולא היו אצלו שום חכמות, והוא קבל הרבה מר' נחמן טולטשינער ז"ל, ופעם ראוהו בוכה בעת תפלת "אהבה רבה" קדם קריאת שמע, וכל אלו שהכירוהו, ידעו שאינו מבין את פרוש המלות, היות שהיה אדם פשוט ותם, על-כן שאלוהו לאתר מן: "למה אתה בוכה כן, מה אתה רואה בקטע זה?"... והשיב להם בתמימות: "התפללתי סמוך לר' נחמן טולטשינער, וראיתי שהוא בוכה מאוד מאוד באמרו

'אהבה רבה', אזי אני יודע שיש פה משהו". ובזו הלשון אמר: "דא איז דאס געדעכטע", כאומר: בתפלה זו יש משהו מיחד. ועל-כן היה רגיל לבכות גם-כן ב"אהבה רבה", מאחר ששמע כן אצל ר' נחמן טולטשינער. ולנגר זה היתה אשה רעה מאד, שתמיד קללה אותו והקניטה וחרפה ובזתה אותו, עד שפעם בא אל ר' נחמן טולטשינער, והתלונן על אשתו מאד, ואמר, שאינו יכול כבר לסבל את הצער ועגמת הנפש הזו, את הבזיונות וההשפלות ושפיכות הדמים ששומע מאשתו תמיד, ואינו יכול כבר לשאת זאת, ענה ואמר לו ר' נחמן טולטשינער: "כשאתה נכנס לביתך, תדמה לעצמך שהיא מדברת טורקית, וכל מה שתקללך ותבזה ותחרף אותך, תציר לעצמך שאינך מבין את שפתה, כי היא מדברת טורקית", ור' שבתי מגדל תמימותו ופשיטותו, שהיה איש תם ופשטן גדול, הכניס עצמו כל-כף בדבורו של ר' נחמן טולטשינער, עד שפאשר בא לביתו, כבר לא שמע את קללותיה וצעקותיה, כי ממש לא הבין מה שמדברת, כי חשב שהיא מדברת טורקית... כל-כף היה איש תמים ופשוט מאד. וסיים מוהרא"ש נ"י, כי כף צריך האדם להתנהג בביתו, שאינו צריך תמיד להשיב לאשתו, ושיהיה הצדק עמו, אלא לוותר, ואז תהיה לו הצלחה גדולה מאד, ומי שהולך בדרך זו, יצליח בנודאי כל ימי חייו.

וספר מוהרא"ש נ"י מר' שבתי זה, שפאמור היה נגר במקצועו, וכשחתך חתיכת עץ וישרה, היה בוכה בכיות רבות ומתבודד אז אליו יתברך: "רבונו של עולם, ראה שמחתיכת עץ זו אני יכול לעשות איזה כלי, אבל מבול עץ כמוני, אי אפשר כבר לעשות שום דבר"... והיה בוכה מאד, וזה היה מגדל תמימותו ופשיטותו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שמי שרוצה ללכת בדרך האמת ולהצליח דרכו בגשמיות וברוחניות, עליו לשפך שיח ותפלה אליו יתברך תמיד, ולא יתעקש בביתו שיהיה דיקא כמו שהוא רוצה, רק תמיד

יעביר על מדותיו, ושיהיה הצדק עם אשתו, וירבה בתפלה ובקשה, ואז יהיה לו שלום-בית אמתי; אשרי מי שמכניס דבורים אלה בתוך לבו.

שתיקה

מוהרא"ש נ"י אמר, כי מדת השתיקה היא מדה יפה מאד, כי על-ידי-זה נצול מדברים בטלים ולשון-הרע, רכילות וליצנות, קללות ונבול פה וכדומה. ואמר בזו הלשון: "פאר נישט רעדן האט מען קיינמאל נישט תרטה"^א. ותמיד חוזר על מאמר החכם: "עד שהדבור בפני אני בעל-הבית עליו, וכשיצא הדבור מפני, הוא בעל הבית עלי", הינו כל זמן שאינו מדבר ומוציא מפיו מה שיש לו על זולתו, אזי אף פעם לא יסתכסף במחלוקת ובמריבות, ולא יצטרף לבקש ולהתחנן מחברו שימחל לו על הדבור, אבל תכף-ומיד פֿשרק הוציא מפיו את הדבור, כֿבר צריך להתחרט מאד, וילבקש מחילה, סליחה וכפרה מחברו, וצריך להתנצל: "לא לזה התפונתי... ולא לזה התפונתי"... אבל כשאדם שותק, הוא תמיד בן חורין, ואינו משעבד לאף אחד, ומה כֿבר יכולים לומר עליו — שאינו חכם... אז מה בכֿך, העקר מה שאומר הקדוש-ברוך-הוא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מי שזוכה לשתק תמיד, צריך לדעת שהוא נעשה מרכבה להשכינה, וכן יש לדעת, כי השותק הוא חכם גדול ופקח יוצא מן הכלל.

אף-על-פי-כן, אמר מוהרא"ש נ"י, ששמע מאנשי שלומנו, שמוהרנ"ת ז"ל לא החזיק משותק, והיה רגיל לומר: "דעם רעביניס

(א) מ"לא לדבר", אף פעם אין תרטה.

זאך איז נישט צו שוויגן, נאר מען דארף וויסן ווי אזוי צו רעדן"ב,
 כי באמת מי שמקרב אל רבנו ז"ל, יש לו דבורים לדבר ולעורר
 ולחזק את כל בר ישראל; ועל-כן אשרי מי שידע איך ומה לדבר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי גם במדת השתיקה צריכים לדעת איך
 לשתק, כי לפעמים רואים עולה שאחד עושה לחברו, ואז מצנה
 להעיר לו, ומכל שכן כשעושה עול עם עני, צריכים להוכיחו, כי
 לא יאבה ה' סלח לו, כי אצל הקדוש-ברוך-הוא עני חשוב מאד,
 וכשאחד מחרפו ומבזהו, הקדוש-ברוך-הוא לא ישתק על זה. וכן
 כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, הקדוש-ברוך-הוא יענישו,
 ועל-כן לא בכל פעם מדת השתיקה טובה, וכן מי ששומע זילותא
 דצורבא מרבנן, חייב למחות, כי אם לא — יענש בענש גדול;
 אשרי מי שמחדיר בעצמו את מדת השתיקה, ואשרי ואשרי מי
 שידע איך ומתי לשתק.

שדין ורוחות

מוהרא"ש נ"י אומר, שכל הכחות של הרוחות הרעות והשדין
 בישין המזפרים בכמה מקומות בדברי חכמינו הקדושים, נמשכים
 מסוד הצמצום של החלל הפנוי, שהקדוש-ברוך-הוא צמצם שכינתו
 משם בכיכול, כדי לתן מקום לבחירה ולנפיון, ומחמת זה מסר
 לשדין ולרוחות רעות כחות מיחדים להסית את האדם כשאינו דבוק
 בו יתברך. והנה יש בגי-אדם שאינם רוצים להאמין בדברים אלו,
 ואומרים שהיום אין דבר כזה כלל, ואשר באמת מובא דבר מעין זה
 בדברי הרמב"ם (במורה נבוכים), שאין ענין של שדים ורוחות היום,

(ב) דבר רבנו ז"ל הוא לא לשתק, רק צריכים לדעת איך לדבר.

(ג) ביוון תלמיד חכם.

אָבַל הַרְבֵּה גְאוּנִים וְצַדִּיקִים כָּבֵר חִלְקוֹ עָלָיו בְּזוֹה, כִּי הֲלֹא דְבָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים מְלֵאִים עִם סְפוּרִים וְהִלְכוֹת בְּעֵנִינִים אֵלּוּ (וְכַמוֹכָא בְּמִסְכַּת פְּסָחִים, דָּף קי"א, כֹּל הַסְּגִיָּה שֶׁל זְוֵגוֹת וְכוּ'), וְאוֹמְרִים בְּשֵׁם הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי חַיִּים מְצֹאנֹו, בְּעַל הַ"דְּבָרֵי חַיִּים" זי"ע, שֶׁתַּכְּף-וּמְיָד כְּשֶׁהַזְּכִיר הָרַמְבַּ"ם בְּסִפְרוֹ שָׂאִין דְּבַר כְּזוֹה, אֲזִי נִפְסַק כְּדְבָרָיו בְּשָׁמַיִם, כִּי הוּא הָיָה פּוֹסֵק הַדּוֹר, וְתַכְּף-וּמְיָד נִתְבַּטְּלוּ כָּל הַשְּׂדִינִין וְהַרוּחוֹת לְגַמְרֵי, שְׁלֹא יִהְיוּ מְצוּיִים בְּיָשׁוּב בֵּין בְּנֵי-אָדָם...

וְהַמְשִׁיךְ מוהֲרַא"ש נ"י: אָבַל בְּאֵמֶת לְאֵמֶתָהּ, בְּוֹדָאֵי כָּל הָעֵנִינִים הָאֵלּוּ שְׂיָכִים גַּם הַיּוֹם בְּכָל אָדָם, כִּי לְפַעְמִים רוֹאִים שְׂאֶחָד נֶעֱשֶׂה פְּתָאוּם עֲצוּב מְאֹד, וְנוֹפֵל לְמַרְה שְׁחוּרָה, וּבְעֲצָמוֹ אֵינֹו יוֹדֵעַ לְמָה מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו הָעֲצָבוֹת כַּל-כָּף, וְכֹל זֶה בְּאֵמֶת בָּא מֵהַשְּׂדִינִין וְהַרוּחוֹת שְׂנֵאָחְזוּ בּוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. וְכַמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מוֹכָא בְּיִלְקוּט הָאֲזִינוּ תַתְקַמ"ה): לְמָה נִקְרָא קָטָב מְרִירֵי וְכוּ'? שֶׁכָּל מִי שֶׁהִשָּׂד בּוֹ — מְמַרְמֵר, כִּי קִלְפוֹת אֵלּוּ נִבְרְאוֹת מִן הַחֲטָאִים וְהָעוֹנוֹנוֹת שֶׁל אָדָם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וּבְפֶרֶט כְּשֶׂאֵינֹו נִזְהָר בְּטְהָרַת הַיָּדַיִם וּבְמִקְוֵה כְּרֵאוּי, וְכַמוֹכָא בְּשִׁלְחַן עֲרוּף (אֵרוּחַ חַיִּים, סִימָן ד, סְעִיפִים ית, יט) עַל עֵנִין נִטְלַת יָדַיִם, שְׁמִי שְׂאֵינֹו נוֹטֵל יָדָיו כְּשֶׁצָּרִיף, מְפַחַד יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ שְׁבַע יָמִים, וְאֵינֹו יוֹדֵעַ מִמָּה מְפַחַד, וְאִם הוּא תַלְמִיד חֲכָם — תַלְמוּדוֹ מְשִׁתַּכַּח, וְאִם אֵינֹו תַלְמִיד חֲכָם — יוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ, עֵינֵי שָׁם; וְהַפְּחַד בָּא מֵהַקְּלָפוֹת וְהַרוּחוֹת הַמְּפַחֲדוֹת אוֹתוֹ, וְכֵן הִיצִיָּאה מִדַּעְתּוֹ הִיא בְּעֲטָיָה שֶׁל רוּחַ שְׁטוּת שְׂנֵאָחְזַת בּוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן (כַּמְבָּאָר שָׁם בְּפוֹסְקִים), וְכֵן מִי שְׂאֵינֹו נִזְהָר בְּמִקְוֵה כְּרֵאוּי, מִתְדַּבְּקוֹת בּוֹ אֶלְפֵי וְרַבְבוֹת קִלְפוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, הַמְּרַרוֹת אֶת יְמֵי חַיָּיו מְאֹד, וַיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם הַמְּסִתּוֹכְבִּים בְּעוֹלָם מְלֵאֵי מְרִירוֹת וְדַכְאוֹן נַפְשִׁי, וְאֵינֵם יוֹדְעִים בְּעֲצָמָם לְמָה הֵם מְמַרְמְרִים כַּל-כָּף, וּבִינְתַיִם שׁוֹכְחִים שְׂאֵינֵם נִזְהָרִים בְּטְבִילַת מִקְוֵה כָּלֵל, וְהַקְּלָפוֹת הוֹלְכוֹת וּמִתְגַּבְּרוֹת עֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, עַד שֶׁמִּתְדַּבְּקַת בָּהֶם רוּחַ שְׁטוּת מְמַשׁ, וַיּוֹצֵאִים מִדַּעְתָּם, ה' יִשְׁמְרֵנוּ. וְלָכֵן בְּוֹדָאֵי צְרִיכִין לְהִזְהָר בְּטְהָרַת הַיָּדַיִם וּבְטְבִילַת מִקְוֵה בְּכָל עֵת,

וזה מְשִׁיב רוח של טְהֵרָה על האָדָם, ומְרַגֵּשׁ אור אחר לְגַמְרֵי כָּל יְמֵי חַיָּו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שְׁעַקֵּר הַעֲצָה כְּנֶגֶד כָּל אֱלֹהֵי הַרוּחוֹת הַרְעוּת וְהַשְׁדִּינִן בִּישׁוּן — רַק הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי תִכְרֹם וּמִיד כְּשֵׁישׁ לְאָדָם אֱמוּנָה, וְיִודַע שְׂאִין בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, אֲזִי כָּלֵם נִשְׂרָפִים וְנִתְבַּטְּלִים לְגַמְרֵי. וְכִמוּ שְׂאָמַר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא (חֲלִין ז'): אֵין עוֹד מְלַבְדּוּ, אִפְלוּ לְדַבְר כְּשָׁפִים, וְכִשְׂרָצָתָהּ אִיזוּ מְטְרוֹנִיתָא לַעֲשׂוֹת לוֹ כְּשָׁפִים, אָמַר, שְׂלֵא יַעֲלָה לָהּ, כִּי אֵינָם יְכוּלִים לְהַזִּיק לוֹ כָּלֵל, כִּי "אֵין עוֹד מְלַבְדּוּ" כְּתִיב, עֵינֵן שָׁם; וְדִיקָא רַבִּי חֲנִינָא אָמַר זֹאת, כִּי כָּל עֲנִינוּ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא הוּא אֱמוּנָה (עֵינֵן לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֲלֵק א', סִימָן יח). וְכִמוּ שְׂמַצִּינוּ תָּמִיד, שְׂדַבְר מֵהַתְּגַלּוֹת הָאֱמוּנָה, וְאָמַר (חֲלִין ז'): אֵין אָדָם נוֹקֵף אֲצַבְעוֹ מִלְּמַטָּה אֶלָּא אִם-בֶּן מְכַרְיִזִין עָלָיו מְלַמְעָלָה, וְכֵן רָאוּ אֲצֵלוֹ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים נוֹרָאִים (עֵינֵן תַּעֲנִית כה), וְאָמַר: מִי שְׂאָמַר לְשִׁמְן שְׂיִדְלֵק יֵאמַר לְחִמְץ וְיִדְלֵק וְכוּ', כִּי אֲצֵלוֹ הִיָּה רַק גְּלוּי הַשְּׂגָחָה וְאוֹר הָאֱמוּנָה, וְלֹא תַפְסָה אֲצֵלוֹ שׁוּם מְצִיאוֹת אַחֲרֵת כָּלֵל, וְלִכֵּן הִיָּה לְמַעֲלָה מְכַל מִינֵי כְּשָׁפִים וְרוּחוֹת רְעוּת, וְלֹא הִיוּ יְכוּלִים לְהִתְאַחַז בּוֹ כָּלֵל, אֲבָל כְּשֶׁנוֹפֵל הָאָדָם מִן הָאֱמוּנָה, חֵס וְשָׁלוֹם, הוּא נוֹתֵן מְקוֹם לְכָל אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים לְהִתְאַחַז בּוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם, בְּבַחֲנֵית מַה שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שם): לְמָה נִקְרָא שְׂמָן כְּשָׁפִים? שְׂמִכְחֵישִׁין פְּמִלְיָה שֶׁל מַעֲלָה; וְלִכֵּן אֲשַׁרִּי מִי שְׂמַחֲזֵק עֲצָמוֹ בְּאֱמוּנָה כְּרָאוּי, כִּי אֲזִי לֹא יִפְחַד מִשׁוּם דְּבָר כָּלֵל, וְיִלָּךְ לְבָטַח דְּרָכוֹ, וְיַצְלִיחַ מְאֹד תָּמִיד בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת.

שדוף

מוהרא"ש נ"י אמר, שמי שיש לו ישוב הדעת, יודע שכל הענין של שדוים תלוי רק בידו יתברך לבד, ולא ביד שום בשר ודם, ואם ימסר האדם את עצמו לגמרי אליו יתברך, בודאי יזכה למצא זיווגו במהרה, כי כל אחד ואחד בא לעולם עם בת זוגו, וכמאמר חכמינו הקדושים (סוטה ב.): ארבעים יום קדם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני, ועל ידי שיזכר היטב שבת זוגו כבר מוכנה לו מן השמים, לא יבקש לעצמו תחבולות רבות לבחור בזו או בזו וכו', כי לא יועיל לו כלל לשנות מה שקבעו לו עוד טרם יצא לאור העולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלפי שבת זוגו של אדם כבר נכרזה בשמים לפני יצירתו, לכן מוכן מאד מה שחכמינו הקדושים קבעו ואמרו (עין קדושין כט.): האב חייב בבנו למולו וכו' ולהשיאו אשה, ולקאורה מה שיף לחיבו בדבר זה, הלא הוא תלוי בדעת אחרים, היינו שאשה פלונית תתרחצה להתחתן עם בנו, ואם-כן מה שיף לומר על זה חייב וכו'? אבל מחמת שזיווגו של אדם כבר נקבע בשמים ארבעים יום לפני יצירתו, לכן כבר שפיר שיף לחייב את האב לעשות כל מה שביכולתו למצא זיווג בשביל בנו, ולא לעשות עפויים בדבר, כי הזיווג כבר בנמצא, העקר לא לקלקל בידים ולדחות איזה שדוף מחמת פסוף או פבוד וכו', וכשהוא מוסר עצמו לגמרי אליו יתברך, ומוכן לקבל כל מה שיזמן לו השם יתברך, אזי בודאי יזכה למצא זיווג לבנו חיש קל מהרה, ולחתן אותו במזל טוב.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאדם צריך להיות מוכן תמיד להתענין בכל שדוף שמציעים לו או לבניו, ואף פעם לא יגיד: "לא", כי מי יודע אם באותה עת אינו דוחה את השדוף שלו בידים ממש, והזכיר, שזהו מה שאמרו חכמינו הקדושים בשבחה של צפורה אשת משה (עין שמות רבה א, לט): למה נקרא שמה צפורה? שבשעה שאמר יתרו: קראן לו ויאכל לחם, הינו שמא ישא אחת מכן, מיד רצה צפורה אחריו כצפור וכו', עין שם; הרי שבזכות שהיתה זריזה

ומוכנה תכף-ומיד לקבל את בן זוגה, זכתה להתחתן עם משה רבנו, רבן של ישראל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אף-על-פי-כן בענין שדוהן הבנים, אי אפשר לאדם להכריח בנו או בתו שיקחו דיקא את השדוהן הזה שהוא רוצה, כי ילדים בגיל כזה, כבר יש להם דעת ושכל מעצמם, ואם אינם מוכנים לבטל דעתם ולקבל כל מה שמציעים להם, אי אפשר להכריחם כלל, רק צריך להתנהג עמהם בסבלנות גדולה, ולהסביר להם היטב, למה שדוהן זה נראה מתאים או לא מתאים וכו', אבל אי אפשר ללכת עמהם בתקיפות, ואפלו אם אחר ההסברים אינם מסכימים מאיזו סבה שרק תהיה, אי אפשר להכריחם, ואין יכולים לדחוק את השעה כלל. וזוהי ידיעה חשובה מאד לדעת, כי בבתים רבים נעשים מחלקות וסכסוכים עצומים כשמגיעים לפרשת השדוהים, ואם היו ההורים יודעים דבר זה, שאי אפשר להכריח את הבנים כלל, היו חוסכים מעצמם הרבה צער ועגמת נפש, כי מדחיקת השעה אין יוצא שום דבר טוב כלל; אשרי הזוכה למסור את עצמו אליו יתברך תמיד.

שמחה

מוהרא"ש נ"י אמר, שעל-פי דעת רבנו ז"ל, העקר בזה העולם הוא מדת השמחה, להיות תמיד שמח, ואף שעובר על האדם מה שעובר — צרות ויסורים, מרירות, קטנות וחלישות הדעת, אשר דבר זה מכניס באדם מרירות עצומה, ושובר את רוחו, ומחליש את דעתו, ומעקם את לבו, עם כל זאת זה עקר מעלת השמחה — כשזוכים להפך את היגון ואנחה לתוך השמחה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימנים: כג, כד), כי דיקא מתוך העקמומיות והצרות, הבלבולים

וּחְלִישׁוֹת הַדַּעַת, צְרִיכִים לְהַפְּךְ הַכֹּל וְלִבּוֹא אֶל שְׂמֵחָה אֲמִתִּית, אֲשֶׁר זֶהוּ עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַשְּׂמֵחָה, שְׂיוּצֵאת מִתּוֹךְ הַחֲשָׁךְ וְהַמְרִירוֹת דִּיקָא, כִּי אִם הִיָּה הוֹלֵךְ לְאָדָם הַכֹּל כְּסֻדֵּר, וְהִיָּה שְׂמֵחַ, לֹא הִיָּתָה בְּזָה מַעֲלָה כָּלָל, כִּי עֵקֶר מַעֲלָתוֹ שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, שְׂדִיקָא מִהַמְרִירוֹת הוּא מִהַפְּךְ הַכֹּל לְשְׂמֵחָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂצָרִיךְ אָדָם לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בַּפֶּעַל מִמֶּשׁ לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ, כִּי בְּזָה הָעוֹלָם, מַחֲמַת כָּל הַצְּרוֹת וְהַיְסוּרִים שְׂעוּבָרִים עַל בְּנֵי-אָדָם, קָשָׁה וְכִבְדּ מְאֹד לְהַגִּיעַ אֶל מֵדַת הַשְּׂמֵחָה, אִם לֹא שְׂיִמְסֵר אֶת נַפְשׁוֹ עַל שְׂמֵחָה. וְכִמוֹ שֶׁהַתְּבַטָּא פֶּעַם רַבְּנּוּ ז"ל לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ וְאָמַר: "אַתֶּם צְרִיכִים לְהִיּוֹת בְּשְׂמֵחָה מְשׁוּנָה" (מְשׁוּנָה פְּרִיילִיךְ), מֵאַחַר שְׂאָנוּ זֹכִים שֵׁישׁ לָנוּ רַבִּי בְּזָה, הַמְּגַלָּה לָנוּ עֲצוֹת נוֹרָאוֹת וְנַפְלְאוֹת כְּאֵלוֹ, וּמָה הֵינּוּ עוֹשִׂים בְּלִי רַבְּנּוּ ז"ל! ? ! וְכֵן אָמַר פֶּעַם רַבְּנּוּ ז"ל: "מִכֶּם אַתֶּם יְכוּלִים לְרֹאוֹת הֵיכֵן הָעוֹלָם עוֹמֵד", (פּוֹן אֵיךְ קְעֻנַּת אִיר זְעָהָן וּוּ דִי וועלט האלט), אִם אַתֶּם שֵׁישׁ לָכֶם כָּל הַהִקְדָּמוֹת שְׁלִי, עִם כָּל זֹאת עוֹבֵר עֲלֵיכֶם מֵהַשְּׂעוּבָר, עֲכָשִׁיו תְּצִירוּ לְעֲצָמְכֶם אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂאִינֶם יוֹדְעִים מְכַל זֶה, בְּמָה הֵם מִתְחַזְּקִים, וְאֵיךְ הֵם יְכוּלִים לְהַחֲזִיק מֵעַמֵּד ? !

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂבִבְאָמַת כָּל מִי שְׁלוֹמֵד יוֹתֵר אֶת סִפְרֵי רַבְּנּוּ ז"ל, וְחִי עִם רַבְּנּוּ ז"ל, הֵינּוּ שְׂתוֹרוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְשִׂיחוֹתָיו הַיְקָרוֹת מְנַחוֹת הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּתוֹךְ לְכַבּוֹ, אֲזִי עוֹבְרִים לוֹ כְּכֹר הַחַיִּים בְּצוּרָה אַחֲרַת לְגַמְרֵי, כִּי רַבְּנּוּ ז"ל אֵינּוּ מְנִיחַ לוֹ לִפְלַי בְּעֲצָבוֹת וּבְמִרְהָ שְׁחוּרָה, וְאֵינּוּ מְנִיחוֹ לְהַתִּיאֵשׁ כָּלָל, כִּי הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנּוּ ז"ל הוּא לְמוֹד עֲמַק עֲמַק מִי יִמְצְאוּנוּ, וְהוּא מִהַפְּךְ אֶת הַמְרִירוֹת וְהַמְרָה שְׁחוּרָה אֶל שְׁלֵמוֹת הַשְּׂמֵחָה, לְשְׂמֵחוֹ בְּאוֹר הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁר שְׂמֵחָה זֹו עוֹלָה עַל כָּל הַשְּׂמֵחוֹת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר אֶצֶל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ הַיְקָרִים, הִיָּתָה מֵדַת הַשְּׂמֵחָה יְסוּד וְעֵקֶר גְּדוֹל, כִּי מֵאַחַר שְׂרַבְּנּוּ ז"ל גְּלָה לָנוּ,

ש"מ צוה גדולה להיות בשמחה תמיד", על-פני צריך להכניס בעצמו היטב היטב את מדת השמחה, ולשמח מאד מאד על כל פרט ופרט, ולא להתבלבל משום דבר ומשום בריה שבעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכל-כף נטבעה מדת השמחה באנשי שלומנו היקרים, עד שהכירו כבר 'ברסלבר חסיד' בהליכתו, כי השמחה הלכה עמו, כי זו היתה דרכם של אנשי שלומנו היקרים, לא רק שהיו שמחים בעצמם, אלא היו משמחים אחרים, והיכן שרק מצאו איזה אדם שבור או מר נפש, שנסתבף בצרות או בחובות, מסרו את נפשם לשמחו ולחזקו, לאמצו ולבדחו, ולהוציא את המרירות ממנו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שר' אהרן קיבליטשער ז"ל (חותן ר' לוי יצחק ז"ל), היה חדוש נפלא במדת השמחה, ור' אברהם בר' נחמן ז"ל אמר עליו, שהוא חד בדרא במדת השמחה, וכשהיה ר' אברהם ז"ל בא לראש השנה לאומן, היתה דרכו להשאיר בחוץ לארץ עד חנוכה, ונכנס לעירות רבות שהיו שם תלמידיו. ואחת מהתחנות שחנה היתה בעיר קיבליטש, שבא לבקר את ר' אהרן קיבליטשער ז"ל, ואמר: "אני בא אליו להתחמם במדת השמחה", ויש אומרים שאמר: "אני בא להתלמד אצלו איך להיות בשמחה", כי מדת השמחה שהיתה בו עלתה על גדותיה, עד ששמח את כל הערלים שהיו בעירו קיבליטש, וכלם כבדוהו מאד מאד, וראש העיר נתן לו מתנה — פרה חולבת, וכזה היתה לו פרנסה לפרק זמן מסים. כל-כף חבבוהו על ששמח וחזק את כל תושבי המקום, עד שהעניק לו מתנה כזו. וכן כשהיה בצבא שמח את כל גדודו, וכשהגיע הזמן לשלחו הביתה, לא רצה המפקד להניחו לילך, כי אמר: "יהודי זה משמח את הגדוד שלנו", כי היכן שהלך, יצר אורה של שמחה, וחזק ושמח את כלם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו מצוה גדולה מאד לחזק ולשמח את כל בר ישראל, כי בעוונותינו הרבים עוברים על בני-אדם כל מיני צרות ומרירות, זה מעצמו וזה מאחרים, זה מילדיו וזה מפרנסתו וכו' וכו', וכל אחד ואחד סובל כל מיני צרות ויסורים ומרירות, אשר כל זה מכניסו בעצבות ובדכאון, וכשבא איש שמח ושמח אותו, אין לתאר ואין לשער את גדל המצוה הזאת. וכמו שספרו לנו חכמינו הקדושים (תענית כב.): על הגי תרי בדחני, שאמר אליהו שהם בני עולם הבא, מאחר שהיתה דרכם לשמח בני-אדם, וכשראו שנים רבים ביניהם, לא הלכו משם, עד שעשו שלום ביניהם, וכשראו בני-אדם עצבים, לא הלכו משם עד ששמחו אותם, ובזכות זו זכו לעולם הבא (עין בשיחות הר"ן, סימן מג).

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר שמחה היא תקון הברית, וכל מי שידע שהוא פגום בבריתו, רחמנא לישזבן, הוא צריך לחזק עצמו מאד במדת השמחה, כי הקלפה המחטאת את האדם בפגם הברית נקראת על שם היללה — לילית, ובזה שאדם שמח, מבטל מעצמו הקלפה הזו, ומה גם שהקדוש-ברוך-הוא בעצמו ישמר את בריתו על-ידי מדת השמחה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קסט); ולכן אשרי מי ששמח תמיד, שבזה הוא מתקן את נפשו, ואשרי ואשרי מי ששמח את אחרים, שהוא תקון גורא ונפלא לכל מיני פגמי הברית שפגם עד עכשו, כי בזה ששמח ומבדח בני-אדם, ומשתדל שיהיה שלום ביניהם, זהו עקר תקון על העבר של האדם.

תוכחה

מוהרא"ש נ"י אמר, שמי שרוצה לקיים מצות "הוכח תוכיח את עמיתך" (ויקרא יט, יז), צריך להזהר מאד מאד איך נותן את

התוכחה, כי מי שאינו יודע איך להוכיח, אִזי במקום לעזור לשני, הוא יכול להרס אותו לגמרי, וכמבאר היטב בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח), שמוכיח שאינו פראוי מכאיש ריח של מי ששומע תוכחתו, פי כשמנח איזה דבר שאין לו ריח טוב, כל זמן שאין מזיזים אותו, אין ריחו מרגש כל-כף, אבל תכף-ומיד כשמזיזים אותו, הריח הרע נודף למרחוק, וכן הוא בענין תוכחה, כל זמן שהרע של האדם מנח בקרבו, אין מרגישים אותו כל-כף, אבל כשמוכיחים אותו בתוכחה שאינה פראוי, אִזי הרע שבקרבו מתעורר מאד, וריחו הרע נודף למרחוק, ולכן מי שמרגיש בעצמו שאינו ראוי להוכיח, טוב יותר שימנע מזה לגמרי, פי יש בזה סכנת נפשות ממש, ויכול להרס ולקלקל הרבה יותר ממה שיתקן.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבימי הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע הִיה מוכיח אחד, שקראו לו: ר' יוסף מוכיח, והִיתָה דרכו להסתובב בעירות ולהוכיח אנשים על מעשיהם, ופעם הוכיח מוסר ומלשין אחד, שהיו היהודים סובלים ממנו הרבה מאד, והלה במקום להתעורר בתשובה מהתוכחה, נעשה יותר גרוע, וגרם ליהודים צרות רבות יותר, רחמנא לצלן. לאחר זמן מת המוסר הנ"ל, וגם ר' יוסף המוכיח נפטר לעולמו. פעם נסע ר' יודל בנו של ר' יוסף מוכיח בדרך בצערב שבת, וראה שלא יספיק להגיע למחוז חפצו לפני שבת, והצריך להתאכסן אצל איזה יהודי בכפר קטן על אם הדרך, כשנכנס לביתו, אמר לו בעל הבית, שהוא מוכן לארחו לשבת-קדש, אבל לצערו אין לו דגים לשבת, וגם בשר בודאי לא ירצה לסמך על השוחט שלו, ולכן לא יהיה לו הרבה לאכל. התישב ר' יודל בדעתו, שאולי יסע לכפר סמוך, ושם כבר יהיה לו דגים לשבת. והנה כדי להגיע לכפר סמוך היו צריכים לעבר איזה נהר קטן, וחשב ר' יודל בדעתו לחצותו ברגליו, כי חשב שאין המים עמקים ביותר, ותכף-ומיד כשרצה להכניס רגליו למים, קפץ איזה פלב לתוך המים, והחל לטבע בהם, ור' יודל הסתפל איך המים שוטפים את הפלב עד שטבע ומת. והתחיל ר' יודל לבכות וזרם

דמעות נגר מעיניו, כשראה המראה הזה, ואיך שהצילו השם יתברך
ממות בטוח, כי אם היה נכנס, היה גם כן טובע עקב עמק המים.
ונתן שבח והודיה להשם יתברך על הנס הגדול שעשה עמו. אז
חזר ר' יודל לבעל הבית הראשון, והבין שיהא מכרח לשבות שם
לשבת-קדש, רק בקש מבעל הבית שיעשה עמו חסד, ויחפש בכל
בתי העיר, אולי ימצא דגים אצל מישהו מהתושבים. והאיש הנ"ל
נענה לבקשתו, והלך בסמוך לנהר הנ"ל, ופתאום ראה שאיש אחד
חוטף שם דג גדול מאד שלא ראה כזה מימיו, ובקש ממנו שימכר
לו את הדג לשבת בשביל האורח שלו, ומכר לו. וחזר בזריזות
הביתה ובשל את הדג, ושמח מאד שהיה לו במה לכבד את האורח
החשוב. בתחלת הסעדה תוף פדי שהיה ר' יודל מזמר זמירות,
עוד טרם אכל את הדגים, שקע לפתע בשנה מרב עיפותו מטרדות
הדרך, וכא אליו אביו ר' יוסף מוכיח בחלום, ואמר לו: "תדע
שאני מגלגל בדג הזה, ונתגלגלתי מחמת שלא הוכחתי את המוסר
הנ"ל פראוי, וגרמתי לו להרשיע יותר. והפלב שראית טובע בנהר,
היה המוסר הנ"ל, והוא קבל תקונו על-ידי שבכית והורדת דמעות
בשבח להקדוש-ברוך-הוא שהצילך, ולכן ראה לאכל את הדג הזה
בכונה גדולה, כי על-ידי-זה יהיה תקונו גם לנפשי". והקיץ ר' יודל,
והבין היטב למה סבב עמו השם יתברך את כל עפוב הדרך, והצרך
לראות את כל המאורעות הנ"ל. וסיים מוהרא"ש נ"י: הרי רואים
מכאן את עצם הספנה להוכיח אדם, אם אין יודעים להוכיחו פראוי,
ולכן יותר טוב לדבר רק דבורי אמונה והתחזקות עם כל אחד ואחד,
ובדרך זו מי שצריך תוכחה, ממילא יקבל מדבוריו הרהור תשובה,
ואז יקיים בשלמות מצות "הוכח תוכיח את עמיתך", וזכות הרבים
תהיה תלויה בו.

תשובה

פעם דבר מוהרא"ש נ"י, ממה שאמרו חכמינו הקדושים (יומא פה:): היכי דמי בעל תשובה? אמר רב יהודה, מי שבא לידו דבר עברה פעם ראשונה ושניה ונצל הימנה, מחוי (הראה) רב יהודה, "באותה אשה, באותו פרק, באותו מקום": והנה יש לדקדק מהו זה שהראה רב יהודה "באותה אשה באותו פרק" וכו', מה שיף להראות על זה, ומה רצה רב יהודה להוסיף בזה? אבל התרוץ הוא, כי על פי רב האדם חושב שכדי לעשות תשובה, צריך להשליך את כל העבר שלו, לגרש את אשתו, לעקר מדירתו ולשנות את כל סדר הזמנים שלו, כי נדמה לו שבביתו ובמקומו ובסדר יומו, כבר אי אפשר לו לעבד את השם, כי כל אלו מזכירים לו על העבר שלו, והוא רוצה להתחיל ענין חדש לגמרי, אבל האמת אינו כן, כי עקר תשובתו של אדם הוא, שיזכה עכשו להפך את כל עניניו הקודמים לעבודת השם יתברך, ודיקא בביתו עם אשתו, ובמקום שהוא נמצא, ובסדר היום שלו, יזכה לעבד את ה' ולקיים את התורה והמצוות, וזה מה שהראה רב יהודה — באותה אשה, באותו פרק, באותו מקום, הינו שהראה דרך לכל אדם שרוצה לחזור בתשובה, שאינו צריך לבחור מן המציאות שלו כלל, רק עם אותה אשה שיש לו, ובכל זמן פנוי שיש לו, ובכל מקום שהוא רק נמצא, שם יכול לעבד את השם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזוהי ידיעה חשובה מאד, כי רב בני אדם חושבים תמיד, שספוח חיצוניות מונעות אותם מעבודת השם יתברך, יש כאלו שאומרים, שנשותיהם מונעות אותם מעבודת השם, יש כאלו שאומרים, שהמקום אינו טוב לעבודת השם, ויש כאלו שאומרים, שהזמן אינו מסגל לעסק בו בעבודת השם יתברך, אבל כל זה הוא באמת הסתת היצר, כי מי שיש לו שכל, יודע שאין אשתו של אדם מהנה מניעה לעבודת השם יתברך, אדרבה כשזוכה — נעשית לו לעזר גדול מאד, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (יבמות

סג): זכה — נעשית לו עזר, ואם עדין לא נעשית לו עזר, סימן שעדין לו תקן את עצמו כראוי, אבל ברור שאין החסרון באשתו כלל, ומי שרוצה לתלות התרשלותו בעבודת השם באשתו, הוא רק כפוי טובה, וכמו שאמר אדם הראשון להשם יתברך (בראשית ג): "האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי" וכו', ופרש רש"י: כן כפר בטובה, פי הקדוש-ברוך-הוא נתן לו אשה לעזר לו בכל עניניו, ואם הוא הלך אחר עצת יצרו, ואכל מעץ הדעת, למה לו להטיל את האשמה על אשתו?! מי הכריחו לצית לה ולעבר על רצונו יתברך?! בודאי אם לא היה מצית לה, אלא מסביר לה שאסור להם לעבר על צווי ה', היתה מסכימה עמו ומכבדת אותו מאד. ולכן באמת לאמטה אין האשה מהנה שום מונע לעבודת ה'.

וזה מה שהראה רב יהודה: "באותה אשה" — הינו באותה אשה שיש לה עכשו, בודאי אתה יכול לעשות תשובה ולעסק בעבודת השם יתברך באמת.

וכן הוא "באותו פרק" — הינו באותו זמן, מי שרוצה לעבד את השם יתברך באמת, אף פעם לא יאמר שהזמן הזה אינו טוב לפניו, פי בכל עת וזמן יכולים למצא איזו נקדה לעבד בה את ה', ובודאי לא כל העתים והשעות שוות, פי אינה דומה עבודת האדם בששת ימי המעשה לעבודתו ביום השבת, או עבודתו באמצע היום כשהוא טרוד בעסקיו כעבודתו בלילה כשייש לו קצת מנוחה, אבל עקר עבודתו — לקשר עצמו אל הנקדה השייכת ללבו בעת הזאת (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לד), ואז תמיד ימצא איזו נקדה לעבד בה את השם, פי כן יחטף איזה למוד קטן, וכאן יחטף כמה דבורי התבודדות אל השם יתברך וכו' וכו', ולא ילך הזמן לכטלה כלל. וזה מה שהראה רב יהודה "באותו פרק", הינו באותו זמן שאתה נמצא בו עכשו, אתה יכול לעבד את השם, ואין צריכין לחכות לזמן אחר כלל.

וכן הוא "באותו מקום", כי מי שיש לו לב ישראל, אין שיף אצלו מקום כלל, כי אדרבה הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, ומוצא אלקותו יתברך בכל מקום ממש (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן נו), ואם-כן מה שיף לומר שאין מקום זה טוב לפניו לעבד את השם, הלא הוא יתברך נמצא בכל מקום, ובכל מקום בעולם יכולים להדבק בו יתברך, ולכן הראה רב יהודה "באותו מקום" — הינו באותו מקום שאתה עומד עליו, אתה יכול לעשות תשובה ולהדבק בו יתברך, ואין שום מקום פנוי מכבודו כלל. וסיים מוהרא"ש נ"י, שמי שיבין דברים אלו היטב, יערב לו לעד.

תודה והודאה

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להרגיל את עצמו לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא על כל החסד שעשה ועושה עמו, ואף שעל-פירב נדמה לאדם כאלו רעים ומרים לו החיים, וכאלו אף פעם לא ראה אור בחייו, ותמיד מר וחשף לו מרב צרותיו ויסוריו, עניותו ודחקותו שעוברת עליו, עם כל זאת ראוי לכל בר ישראל לבקש את הטוב שעושה עמו הקדוש-ברוך-הוא, ואז יראה באמת איך שהקדוש-ברוך-הוא מלא רחמים, ועושה עמו רק חסדים ורחמים גמורים, ויתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא על כל פרט ופרט, ואפלו שיש דברים שעדין אין מבינים איך תצא מזה טובה ואיך שהכל לטובה, עם כל זאת ראוי לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא.

והביא מוהרא"ש נ"י כמה וכמה פעמים דגמא חיה, רואים בגני-אדם שלא זכו לבנים בריאים, רחמנא לישזבן, ונולדו להם ילדים בעלי מומים, השם ישמר, וגדל הצער שיש להורים, אין

לתאר ואין לשער כלל, כי זה הענש הקשה ביותר, כשיש לאדם ילדים שאינם בריאים ואינם שפויים בדעתם, רחמנא לישזבן, וזה הצער ועגמת הנפש הגדולים ביותר, כי שום כסף וממון בעולם לא יוכלו לתקן פאב ומכאוב זה; ועל-כן פשאדם זוכה להיות בריא ואשתו בריאה והילדים בריאים, עליו לרקד בכל יום ולתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא. והנה רואים בדיוק ההפך, אדם הזוכה לזה שהוא בריא, אשתו בריאה והילדים בריאים, ועם כל זאת הוא ממרמר על הקדוש-ברוך-הוא, ומלא טענות עליו, ושואל "למה"? והוא מלא קשיות וספקות ועקמומיות עליו יתברך, ובאמת אינו אלא שוטה גמור, כי אם רק יסתכל על מה שקורה בעולמך, שיש לבני-אדם כל מיני מחלות, רחמנא לישזבן, והאשה אינה בריאה והילדים אינם שפויים בדעתם, רחמנא לצלן, או יש להם מחלה נוראה, השם ישמר, ולו, ברוך השם, עזר הקדוש-ברוך-הוא, ויש לו ילדים בריאים, אזי צריך לרקד בכל יום, ולתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא.

ותמיד חוזר על זה מוהרא"ש נ"י, וכשפא אליו אחד בטענות על הקדוש-ברוך-הוא, עונה לו מוהרא"ש נ"י: איני יודע למה יש לך כל-כך הרבה טענות על הקדוש-ברוך-הוא, אני רואה שאתה בריא, אשתך בריאה והילדים בריאים, על-כן אתה צריך לתן תודה והודאה תמיד להקדוש-ברוך-הוא.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם נכנס אפיקורס אחד אל מוהרנ"ת ז"ל, ודבר הרבה כנגדו יתברך, רחמנא לישזבן, ומוהרנ"ת ז"ל ישב כף בשקט ובסבלנות גדולה, ושמע את כל התרעמת שלו שהתרעם עליו יתברך, וכשסיים, ענה ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל בתמימות בוז הלשון: "איני יודע מה רע עשה לך הקדוש-ברוך-הוא, (איך ויזיס גישט וואס פאר א שלעכטס גאט ברוך הוא האט דיר געטהון?)", אני רואה שאתה בריא ואשתך בריאה והילדים בריאים, ולא חסר לך שום איבר, ועל-כן מה ולמה אתה מתרעם כל-כך עליו יתברך,

ובששמע האפיקורס דבורים אלו יוצאים מפיו של מוהרנ"ת ז"ל בתמימות ובפשטות כזו, נכנסו הדברים צמק לתוך לבבו, ונתעורר באמת בתשובה, והתחיל לבכות והתחרט על מה שדבר.

וסים מוהרא"ש נ"י, כי כן צריך לומר לכל אחד ואחד שיש לו קשיות וספקות עליו ותברך, צריך להזכיר לו, ש"תהלה לאל, אתה בריא ואשתך בריאה והילדים בריאים, ומה אתה כל-כך מתלונן על הקדוש-ברוך-הוא".

ותמיד חוזר מוהרא"ש נ"י על דבר זה, שהאדם צריך להרגיל את עצמו לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא, כי באמת יש לכל אחד ואחד על מה להודות להקדוש-ברוך-הוא, ואם יהיה חזק מאד לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא, יתרחב לבו לבקש על להבא. וכזה פירש מוהרא"ש נ"י את דברי רבנו ז"ל, שאמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ב), אשר לחרב התפלה יש שני חודים "צנויי שארפן", כמו שכתוב (תהלים קמט, ו): "וחרב פפיות בידם", הינו שתי פיות, זאת אומרת החרב יכולה לחתך משני הצדדים, ומי שזכה לחרב זו, צריך לידע איך ללחם בה, שלא יטה אותה לימין או לשמאל, אלא יהיה קולע אל השערה ולא יחטיא, הינו כי חרב התפלה צריך להיות בו תודה והודאה, לתן תודה והודאה הרבה להקדוש-ברוך-הוא, ומצד שני צריכים לבקש הרבה על להבא. ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, אשר צריכים לידע איך ללחם עם החרב, שלא יטה אותה לימין או לשמאל, הינו הן לימין — תודה והודאה, והן לשמאל — תפלה ובקשה להבא, שניהם צריכים להיות בכח שוה, כי יש בני-אדם שעל-פירב בוכים ומבכים על מה שחסר להם, וזה עקר תפלתם, אבל תודה והודאה הם גותנים רק מעט דמעט, ועל-פן אינם פועלים בתפלתם שום דבר, לא-כן אם האדם יתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא בדיוק כמו שמבקש על להבא, הינו שיכונן אותו זמן של תודה והודאה כאותו זמן של תפלה ובקשה להבא, זה נקרא שקולע אל השערה ואינו מחטיא,

ואז תתקבל תפלתו, כי צריכים את שניהם, מצד אחד צריך תמיד לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא על כל החסד שעשה עמו, ומצד שני צריך לבקש תמיד על להבא, ועל-ידי-זה דיקא יצלית, וצריך שיכונן שניהם ביחד, זאל זיין אזוי פוהל תודה והודאה וויפיל תפלה מ'בעטא'.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבונו ז"ל אמר פעם, כשאדם אומר תמיד: "ס'איז מיר גוט", אז בשמים אומרים: "זה נקרא טוב?" ומראים לו באמת מה זה טוב, ונותנים לו טוב יותר, אבל אם אדם רגיל לומר: "ס'איז מיר שלעכטי", אז אומרים בשמים: "זה נקרא רע? אנחנו נראה לך מה נקרא רע", ומראים לו, רחמנא לישיזבן, כל מיני רעות.

וסים מוהרא"ש נ"י, שעל-כן צריך האדם תמיד להרגיל את עצמו לומר: "טוב לי, ויהיה עוד יותר טוב", ולא פדרפם של בני אדם ששואלים אותם: "מה אתה? מה שלומך?" והם עונים: "רע לי מאד, מר לי מאד" וכו', רק צריכים לומר: "טוב, ברוך השם, והקדוש-ברוך-הוא יעזר שיהיה עוד יותר טוב". כשאדם מרגיל את עצמו בעבודה הקדושה הזו של תודה והודאה, להודות ולהלל ולשבח את הקדוש-ברוך-הוא על כל החסד חנם שעשה עמו, אז באמת יראה נסים נגלים שיעשה עמו הקדוש-ברוך-הוא, והכל הוא על-ידי תודה והודאה.

(א) שיהיה כל-כך הרבה דבורי תודה והודאה בדיוק כפי התפלות שמבקש.

(ב) טוב לי.

(ג) רע לי.

תפלה

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריך להרגיל את עצמו לקבוע מקום מיוחד בבית-המדרש לתפלה, הינו שכל אחד יחפש לעצמו איזה בית-המדרש שלבו חפץ, ויתפלל שם, וגם בבית-המדרש יקבע לעצמו מקום מיוחד ששם יעמד ולא יסתובב ממקום למקום, אשר דבר זה מבלבל את הדעת. והזכיר את מאמרם ז"ל (ברכות ו:): כל הקובע מקום לתפלתו, אלהי אברהם בעזרו; ואמר: למה הזכירו חכמינו הקדושים דיקא את אברהם? כי אברהם היה ראש למאמינים, והוא אשר גלה את אמתת מציאותו יתברך בכל העולם כלו, ועל-כך הוא דיקא קבע מקום לתפלתו, שעמד על עמדו ושם התפלל. כי מי שזוכה לאמונה ברוחה ומזככת בו יתברך, ויודע אשר אין בלעדיו יתברך כלל, הוא אינו מסתובב ממקום למקום, ואינו הולך מבית-מדרש לבית-מדרש, אלא קובע את עצמו בבית-מדרש אחד, ואף בבית-המדרש קובע לעצמו מקום מיוחד ששם עומד ומתפלל להקדוש-ברוך-הוא. וזה עקר שלמות האדם, שיזכה לבחור לעצמו מקום מיוחד בבית-המדרש, ושם ישב ויתפלל, ויהיה לו מקום קבוע, עד שידעו כלם, שהמקום הזה של פלוני אלמוני, כך צריכים להיות קבועים בבית-המדרש, שכלם יכירו שהמקום הזה שיהיה לפלוני.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכשנכנס לגיל מצוות, הלכה אמו, עליה השלום, עמו אל הרב הקדוש רבי אהרן מבעלזא זי"ע שיברכו, וברכו ואמר לו שלש הנהגות שיתנהג כל ימי חייו, ואחת מהנהגות שהזכירו, שלא יסתובב באמצע התפלה אנה ואנה. וסיים מוהרא"ש נ"י, כי הוא משתדל מאד לקיים את הנהגה הזאת — לא להסתובב באמצע התפלה ממקום למקום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים בני-אדם, שכל התפלה מסתובבים בבית-הכנסת לארכו ולרחבו, פעם יושבים כאן, ופעם יושבים כהן, וכו', ואינם מישבים כלל, ואין להם מקום קבוע, אשר דבר זה מבלבל מאד את התפלה — הן לעצמם והן לאחרים. ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אנשי שלומנו אומרים בשם מוהרנ"ת ז"ל,

כשמתוכבבים בתפלה אנה ואנה מסתבכים בכל מיני סבוכים, ובזו הלשון אומרים: "אז מ'דרייט זיך ביים דאווינען פארדרייט מען זיך אין גאנצן"^א. ובאמת אי אפשר בשום פנים ואפן להתפלל בישוב הדעת, כשאדם מסתובב בבית־הכנסת אנה ואנה, ואינו יושב במקום אחד, אשר זה מבלבל מאד את פונת התפלה, הן שלו והן של אחרים; על־כן צריך כל אחד למצא לעצמו מקום קבוע בבית־הכנסת שיבחר לו, ושם ישב תמיד, עד שכל המתפללים ידעו היכן המקום הקבוע שלו.

ומוהרא"ש נ"י מקפיד מאד שיתפללו דיקא מתוך הסדור, ואמר, שאפלו מתוך הסדור צריכים רחמים רבים שיזכה האדם לקשר את מחשבתו אל הדבור, ויכון על־כל־פנים פרוש המלות שמתפלל, וכשאדם מתפלל בעל־פה לא מבעיא שאינו מכוון כלום, כי מחשבתו משוטטת אנה ואנה, וחושבת כל מיני שטיות והבלים, אלא מחסיר אפלו פסוקים שלמים, וגם הרבה ברכות, כי טבע בני־אדם שמתחשבתם כל־כך מבהל ומבלבל, עד שאינם מישיבים את עצמם מה הם אומרים, רק הפה מדבר את דבורי התפלה בעל־פה, והמתחושב כל מיני הבלי הבלים, ועורכים אז כל מיני תכניות, וממילא לא ימלט שלא יחסירו כמה ברכות וכמה פסוקים; על־כן צריכים להזהר מאד מאד להתפלל מתוך הסדור דיקא, ואף פעם לא יתפלל בעל־פה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב החסיד ר' יצחק ברייטער ו"ל, הקה מתפלל בבית־המדרש במקום אחד, לאט מלה במלה ובמתנוות, בהדגישו כל תבה ותבה כמונה מעות, והיה אויזו בסימניה, שקורין 'טייטל', בסדור התפלה, וכך הנהיג את אנשי שלומו ששמעו בקולו, והקפיד מאד שיתפללו מתוך הסדור, ולא עוד אלא גם ניחו את האצבע בסדור לסימניה, וכך יתפללו. וסיים מוהרא"ש נ"י, שמי שמתפלל מתוך הסדור, אף פעם לא יתחרט. ובענין ברכת־המזון

^א (כשמתוכבבים בתפלה, מסתובבים ומסתבכים לגמרי.)

מתוך הסדור, על דבר זה מוהרא"ש נ"י תמיד מעורר את אנשי שלומנו. ואמר בעצמו, שהוא אף פעם עוד לא ברך ברכת-המזון בעל-פה, להוציא פעמים ספורות מאד בשעת הדחק גדול, שהיה באמצע הדרך, ולא היה לו סדור. אבל כף הוא נזהר מאד מימי בחרותו לברך ברכת-המזון מתוך הסדור דיקא. ורגיל לומר, שדבר זה הינו לברך ברכת-המזון מתוך הסדור דיקא, הוא סגלה לעשירות גדולה. ופעם אחרת אמר: להתפלל מתוך הסדור, זו סגלה ליראת שמים; אשרי מי שזוכה לקיים זאת בשלמות.

תהלים

מוהרא"ש נ"י אמר, שאצל אנשי שלומנו היקרים, היו רגילים הרבה באמירת תהלים, כי רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן עג), שאמירת תהלים מסגלת לתשובה, ופותחת את השער לתשובה, ועל-כן כל מי שחזר בתשובה, היו מיעצים לו ותיקי אנשי שלומנו, שיהיה רגיל באמירת תהלים, וכן למקורבים חדשים יעצו להיות רגילים לומר הרבה תהלים, וגם רבנו ז"ל כשהתחיל בעבודתו יתברך בגיל קטן, היה מסים בכל יום כל ספר תהלים; על-כן לכל מקרב חדש היו נותנים הנהגה, שיסיים בכל יום תהלים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל היה נוהג לומר בכל יום "יום תהלים", הינו שסיים בכל שבוע את ספר התהלים, ושלוש פעמים בשנה היה מסים פעמים את היום, והם: בימי שוכבי"ם, בימי הספירה ובימי אלול, כדי לסיים פעמים תהלים במשך שבוע, כמנין כפ"ר, כי יש ק"ן מזמורי תהלים, ופעמים ק"ן עולה כמנין כפ"ר.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, כי הוא סיים בכל יום את כל ספר התהלים במשך תקופה ארבה, ואחר־כך כשהעמים על עצמו הרבה שעורים, נשאר רק עם "יום תהלים" לסיים בכל שבוע את ספר התהלים, כמנהגו של מוהרנ"ת ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כל מי שמרגיל את עצמו לומר תהלים, מרגיש בעצמו התעוררות גדולה מאד מאד, ועל־כן מי שרוצה לעורר לבו בעבודת השם יתברך, יהיה רגיל באמירת תהלים.

ומוהרא"ש נ"י מפליג מאד באנשי העולם הרגילים לומר הרבה תהלים. וספר שיש דבור מרבנו ז"ל, שאמר פעם, שצריך להודות לרבי רפאל בערשידער ז"ל (תלמידו של הרב הקדוש רבי פינחס מקאריץ זי"ע), על שהנהיג בין חסידיו לומר הרבה תהלים, כי חסידיו אמרו כל היום תהלים, והיה רגיל לומר להם: "תאמרו, תאמרו, אפלו בקרירות ובלא התעוררות, העקר תאמרו הרבה תהלים", וכזו הלשון אמר להם: "זאגט, זאגט תהלים, אפלו א קאלטען קפיטל תהלים — אבי געזאגט". וכן קימו חסידיו, שהיו אומרים כל היום תהלים. ורבנו ז"ל הפליג בזה מאד מאד, כי רצה להחדיר בין אנשים פשוטים, שעל־פלפנים אם אינם יכולים ללמד, שיאמרו תהלים. וסיים מוהרא"ש נ"י, כי באמת מי שמרגיל את עצמו לילך בדרך זו, תמיד יהיה אצלו ספר תהלים.

ואמר לנו מוהרא"ש נ"י, שאפלו גדולי הצדיקים גם־כן היו אומרים תהלים בהתעוררות גדולה, והמשיכו על־ידי־זה ישועה גדולה לאנשיהם. וספר ספור נורא שקרה אצל הרב הקדוש רבי ישראל מויז'ניץ זי"ע (בעל ה"אהבת ישראל"), שפשהגיע זמן בנו הרב הקדוש רבי חיים מאיר מויז'ניץ זי"ע (בעל ה"אמרי חיים") להתיצב בצבא, וחפשו אחריו מאד, והיה בסכנה גדולה, ואז שלחו אביו שישתתר באיזה מקום, והצריך להחליף את בגדיו בכגדים מודרניים. ונסע לעיר ראדוביץ, והיה בסכנה גדולה בדרך שפא

יתפסוהו. ובמשך הנסיעה אמר הרב הקדוש רבי ישראל מויז'ניץ זי"ע פעמים את כל ספר התהלים, ואמרו בבכיות נוראות ועצומות. וכנו הנ"ל הצרף להחבא כל ראש השנה בעירה הנ"ל, ולבסוף חזר. ואמר לו אביו: "תאמין לי, בני היקר, שמעולם לא פחדתי, כי פחד מבשר ודם אינו תופס אצלי מקום, אף מחמת שהלשינו עליך וחספשו אותך מאד עד שברחת, והייתי אז בפחד גדול מאד, ומימי לא אמרתי תהלים בהתעוררות ובבכיות כאלו, ואני מקנה שנה יבוא לך לטובה בימים הבאים, סיועט דייך צו נוץ קומען אין די קומעדיקע טעג". והנה מה דהנה, ובאמצע "הושענא רבא" נכנסה המשטרה, ותפסו אותו, ואז שחרר זמנית בו ביום, ולבסוף שחרר לגמרי מעל הצבא. והנה רגיל הרב הקדוש רבי חיים מאיר מויז'ניץ זי"ע לומר: "אני יודע, שהכל הוא בזכות אותן פעמים תהלים שאמר אבי מורי בבכיות עצומות.

וסים מוהרא"ש נ"י: רואים מכאן, שאפלו צדיק גדול, שמאות ואלפי אנשים התדפקו על פתחו לבקש ישועה לנפשם, כשהוא צריך ישועה, גם כן לוקח את התהלים, ובוכה בכיות עצומות, והקדוש-ברוך-הוא עוזר לו. וכן צריך לנהג כל בר ישראל, מי שיש לו איזו צרה ומכאוב, שיקח את ספר התהלים, ויבקש ויתחנן מלפניו יתברך, שיזכה לישועה גדולה.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

ברוך רחמנא שזכנו לסיים את כל החבור הנפלא הזה, והוא ברוך שמיני, ויזכנו השם יתברך לסדר עכשו לדפוס את הפרך התשיעי להגדיל תורה ולהאדירה.

אנא השם הושיעה נא, אנא השם הצליחה נא.

מפתח הענינים

חלק ח'

א'

ט	אמונה
יא	אמת
יד	אחדות
יז	אימן
יט	אמונת חכמים

ב'

כא	ברכה
כב	בעל תשובה
כה	בגדים לבנים
כו	בנים
כט	בזיונות

ג'

לב	גנבה
לז	גאווה
לט	גאולה
מ	גלגל

שיחות מוהרא"ש

רעג

מא גט

ד'

מה דבורים
מז דמיונות
נ דן את חברו
נב דבקות
נד דעת

ה'

נז התקרבות לרבנו ז"ל
ס התלהבות
סב התמדה
סה הצלחה
סז התבודדות

ו'

ע ופוחים
עב ותרגן
עה ודאי
עז וילון
עח ודוי

ז'

פ	זמן
פב	זכות
פד	זהר
פו	זריזות
פח	זקן

ח'

צ	חדושי תורה
צג	חלל הפנוי
צה	חובות
צו	חצות
צט	חבר

ט'

קא	טפ"ש
קג	טובות
קו	טבע
קז	טרידות
קח	טרפה

י'

קי	יום הולדת
----	-----------

קִיב	יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת
קִטו	יְשׁוּב הַדַּעַת
קִיז	יְאוּשׁ
קִכ	יֵצֵר

כ'

קכג	כְּפָרֵת עֲוֹנוֹת
קכד	כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת
קכז	כְּפוּי טוֹבָה
קכט	כְּסָף
קלא	כְּתִיבָה

ל'

קלג	לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן
קלז	לִיצְנוֹת
קלט	לְשׁוֹן-הָרַע
קמו	לֵב נִשְׁבֵּר
קמח	לִילָה

מ'

קמט	מַחֲלֶקֶת
קנא	מַנְיָן
קנג	מְסִירוֹת נֶפֶשׁ
קנו	מְרָה שְׁחוּרָה

מסָהר קנז

נ'

נצָרָךְ לְבְרִיּוֹת קסא
 נצָחוֹן קסג
 נרְדָף קסה
 נקִדָה קסט
 נסִים קעא

ס'

סְבֻלָנוֹת קעג
 סְפִקוֹת קעה
 סְפָרִים קעו
 סִמ"ךְ-מ"ם קעט
 סְכוֹת קפב

ע'

עֲזָרָה קפה
 עֲרֵבוֹת קפו
 עֲנִיּוֹת קפח
 עֲנוּה קצא
 עֲמֵל קצד

שיחות מוהרא"ש

רעז

פ'

קצו	פְּרָסוּם
קצט	פְּדִיּוֹן הַבֵּן
רב	פְּשָׁטוֹת
רד	פּוּרִים
רו	פְּסַח

צ'

רט	צְדִיק
ריג	צְדָקָה
רטו	צְבוּעִים
ריח	צוּאָה
רכ	צִיצִית

ק'

רכב	קְשִׁיּוֹת
רכה	קִדְּיֵשׁ
רכו	קִדּוּשׁ
רכט	קְבֻלַּת עַל
רלב	קְרוֹב רְחוּקִים

ר'

רלה	ראש השנה
רלז	רוח
רלח	רמזים
רמא	רבי פינחס בן יאיר
רמג	רו"ף

ש'

רמו	שלום-בית
רמט	שתיקה
רנ	שדין ורוחות
רנג	שדוד
רנד	שמחה

ת'

רנז	תוכחה
רס	תשובה
רסב	תודה והודאה
רסה	תפלה
רסח	תהלים

תיקון הפללי

קודם שיתחיל באמירת תהלים יאמר זה:

”לכו נרננה ליהוה, נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה, בזמרות נריע לו: כי אל גדול יהוה, ומלך גדול על כל אלהים:”

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו. ולכל הצדיקים האמתים שזכני עפר. קדושים אשר בארץ המה. ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(* ועל דעתם ועל פונתם אני אומר כל אלו העשרה קפיטל תהלים, ובזכותם וכחם אזכה לעורר ולגלות כל העשרה מיני נגינה שנאמר בהם ספר תהלים, שהם: אשרי, ברכה, משכיל, שיר, נעוץ, נגון, תפלה, הודאה, מזמור, הללויה. שהם שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, שהם כלולים בשמך המיוחד הגדול והקדוש. ובזכות וכח השני שמות הקדושים האלו במלואם, שהם אל אלהים (בזה): אל"ף למ"ד, אל"ף למ"ד ה"י וי"ד מ"ם, שהם עולים במספר תפ"ה, במספר תהלים. בכח אלו השמות תזכני לתקון הברית שהוא תקון הפללי אמן:

טז

א מכתם לדוד, שמרני אל פי חסיתי בך: ב אמרת ליהוה, אדני אתה, טובתי בל עליך: ג לקדושים אשר בארץ המה, ואדירי, כל חפצי בם: ד ירבו עצבותם, אחר מהרו, בל אסוף נספיהם מדם, ובל אשא את שמותם על שפתי: ה יהוה מנת חלקי וכוסי, אתה תומך גורלי: ו חבלים נפלו לי בנעמים, אף נחלת שפחה עלי: ז אברך את יהוה, אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי: ח שויתי יהוה לנגדי תמיד, כי מימיני בל אמוט: ט לכן שמח לבי, ויגל כבודי, אף בשרי ישכן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול, לא תתן חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את פניך, נעמות בימינך נצח:

לב

א לדוד משכיל, אשרי נשוי פשע, כסוי חטאה: ב אשרי אדם לא יחשב יהוה לו עון, ואין ברוחו רמיה: ג כי החרשתני, בלו עצמי, בשאגתי כל היום: ד כי יזמם ולילה תכבד עלי ידך, נהפך לשדי, בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך, ועוני לא כסיתי, אמרתני, אודה עלי פשעי ליהוה, ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על זאת יתפלל כל חסיד אליך, לעת מצא, רק לשטף מים רבים אליו לא

וַיִּגְעוּ: ז אַתָּה סֵתֵר לִי¹, מִצַּר תַּעֲרַנִּי, רָנִי פֶלֶט תְּסוּבְּבֵנִי
 סֵלָה: ח אֲשַׁכִּילָךְ, וְאוֹרָךְ בְּדָרְךְ זֶה תִלְךְ, אִינְעָעָה עָלֶיךָ עֵינַי: ט אֵל
 תִּהְיֶה כְּסוּס, כְּפָרֵד, אִין הַבַּיִת, בְּמַתַּג וּרְסָן עֲדִיו לְבָלוֹם, בַּל קָרַב
 אֵלֶיךָ: ירְבִים מְכֹאֲוִבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בִּיהוָה חֶסֶד יְסוּבְּבֵנוּ: יא
 שְׂמַחוּ בִיהוָה, וְגִילוּ צְדִיקִים, וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל:

מא

א לַמְנַעַח מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֵל דָּל, בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ
 יְהוָה: ג יְהוָה יִשְׁמְרֶהוּ וַיְחַיֶּהוּ, וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ, וְאֵל תִּתְנַחֵם בְּנַפְשׁ
 אִיבֵיו: ד יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ עַל עֵרֶשׁ דָּוִי, כָּל מִשְׁכְּבוֹ הַפְּכֶת בַּחֲלִיו: ה אֲנִי
 אָמַרְתִּי, יְהוָה חֲנּוּנִי, רַפְּאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ: ו אִיבֵי יֹאמְרוּ רַע
 לִי, מָתִי יָמוּת וְאָבֵד שְׁמוֹ: ז וְאֵם בָּא לְרֹאוֹת, שׁוֹא יְדַבֵּר, לְבוֹ יִקְבֹּץ
 אָן לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר: ח יַחַד עָלִי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שִׁנְאֵי, עָלִי יִחַשְׁבוּ
 רָעָה לִי: ט דַּבֵּר בְּלִיעַל יַעֲזוֹק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם: י גַּם
 אִישׁ שְׁלוֹמִי, אֲשֶׁר בְּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכַל לַחְמִי, הַגְּדִיל עָלִי
 עֵקֶב: יא וְאַתָּה יְהוָה, חֲנּוּנִי וְהַקִּימֵנִי, וְאַשְׁלֵמָה לָהֶם: יב בּוֹאֵת יַדְעֵתִי
 כִּי חִפְצֶתָּ בִּי, כִּי לֹא יָרִיעַ אִיבֵי עָלָי: יג וְאֲנִי בְּתַמִּי תִמְכַּתְּ בִּי,
 וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בְּרוּךְ יְהוָה, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִהָעוֹלָם וְעַד
 הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

¹ כַּאֲשֶׁר צִוֶּה לְהַפְסִיק מַעֲט. (עֵינֵי בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק א' סִימָן ר"ג).

מב

א לְמַנְעַח מִשְׁכִּיל, לְבָנֵי קֶרֶח: ב כְּאִיל תִּעְרַג עַל אֶפְיוֹ מִים, כֵּן נַפְשֵׁי
 תִּעְרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: ג עֲמָאָה נַפְשֵׁי לֵאלֹהִים, לֵאלֹהֵי חַי, מְתֵי אָבוֹא
 וְאַרְאָה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיְתָה לִי דְמַעְתִּי לְחֵם יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּאָמַר
 אֵלַי כָּל הַיּוֹם, אֵינִי אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה אֲזַכְּרָה, וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נַפְשֵׁי, כִּי
 אֶעֱבֹר בַּסֶּף, אֲדַדֵּם עַד בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה, הָמוֹן
 חוֹגֵג: ו מֵה תִּשְׁתַּוְּחָחִי נַפְשֵׁי וְתַהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לֵאלֹהִים, כִּי עוֹד
 אוֹדְנוּ יִשׁוּעוֹת פְּנֵיו: ז אֱלֹהֵי, עָלַי נַפְשֵׁי תִשְׁתַּוְּחָח, עַל כֵּן אֲזַכְּרֶךָ
 מֵאֶרֶץ יִרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים, מִהַר מְעַעְרֵחַ תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא, לְקוֹל
 עֲנֹרִיךָ, כָּל מִשְׁבְּרֶיךָ וְגִלְיֶיךָ עָלַי עֲבָרוּ: ט יוֹמָם יִצְוָה יְהוָה חֲסֵדוֹ,
 וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לֵאלֹהֵי חַיִּי: י אוֹמְרָה לֵאלֹהֵי סִלְעִי, לְמָה
 שְׂכַחְתָּנִי, לְמָה קִדַּר אֵלֶיךָ בְּלַחֵץ אוֹיְבֵי־אֵל בְּרִצָּח בְּעַצְמוֹתַי, חֶרְפוֹנֵי
 עוֹרְרִי, בְּאָמַרְם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵינִי אֱלֹהֶיךָ: יב מֵה תִּשְׁתַּוְּחָחִי נַפְשֵׁי,
 וּמָה תַּהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לֵאלֹהִים, כִּי עוֹד אוֹדְנוּ יִשׁוּעוֹת, פְּנֵי וְאֵלֵהֵי:

נט

א לְמַנְעַח, אֵל תִּשְׁחַת, לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוֹל, וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת
 לְהַמִּיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי, אֱלֹהֵי, מִמִּתְקוֹמְמֵי תִשְׁגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי
 מִפְּעֵלֵי אֲנֹן, וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשֵׁי, יְגוּרוּ
 עָלַי עֲזִים, לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חַטָּאתִי יְהוָה: ה בְּלִי עֹז, יְרוּעוֹן וַיִּפְּוֹנְנֵי,

עורה לקראתי וראה: וואתה יהוה אלהים עבאות, אלהי ישראל, הקיצה לפקד כל הגוים, אל תחזן כל בגדי און סלה: זישובו לערב, יהמו ככלב, ויסובבו עיר: ח הנה יביעון בפיהם, חרבות בשפתותיהם, פי מי שמע: טואתה יהוה תשחק למו, תלעג לכל גוים: י עז, אליך אשמרה, כי אלהים משגבי: יא אלהי חסדי, יקדמי, אלהים יראני בשררי: יב אל תהרגם פן ישכחו עמי, הניעמו בחילך, והורידמו, מגננו אדני: יג חטאת פימו, דבר שפתימו, וילכדו בגאונם, ומאלה ומכחש יספרו: יד כלה בחמה, כלה, ואינמו, וידעו כי אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: טו וישבו לערב, יהמו ככלב, ויסובבו עיר: טז תזמה יניעון לאכל, אם לא ישבעו, וילינו: יז ואני אשיר עזך, וארנן לבקר חסדך, כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי: יח עזי, אליך אשמרה, כי אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז

א למניע על ידותון לאסף מזמור: ב קולי אאל אלהים, ואצעקה קולי אל אלהים, והאזין אלי: ג ביום צרתי אדני דרשתי, ידי לילה נגרה, ולא תפוג, מאנה הנחם נפשי: ד אזכרה אלהים, ואהמיה, אשיחה ותתעטף רוחי סלה: ה אחזת שמרות עיני, נפעמתי ולא אדבר: ו חשבתי ימים מקדם, שנות עולמים: ז אזכרה נגינתי

² באמרה אל אלהים תבנו המלוי כזה אל"ה א"ל"ה למ"ד אל"ה א"ל"ה למ"ד ה"י יו"ד מ"ם

בְּלִילָה, עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָה, וַיַּחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הִלְעוּלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי,
וְלֹא יוֹסִיף לְרַצוֹת עוֹד: ט הָאֶפֶס לְנֶצַח חֲסִדוֹ, גָּמַר אָמַר לְדָר
וְדָר: י הִשְׁכַּח חַנוּת אֵל, אִם קָפַץ בְּאֵף רַחֲמָיו סָלַח: יא וְאָמַר חֲלוּתִי
הִיא, שְׁנוֹת יָמָיו עָלִיוֹן: יב אֲזָכֹר מֵעַלְלֵי יְהוָה, כִּי אֲזָכְרָה מִקְדָּם
פְּלִאָה: יג וְהוֹדִיתִי בְּכָל פְּעֻלָּה, וּבַעֲלִילוֹתַיִךְ אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים, בְּקֹדֶשׁ
דְּרָכֶךָ, מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עָשָׂה פְּלֵא, הוֹדַעְתָּ
בְּעַמִּים עֲזָה: טז גָּאֲלַת בְּזִרוּעַ עַמְּךָ, בְּנִי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סָלַח: יז רָאוּךָ
מִיָּם אֱלֹהִים, רָאוּךָ מִיָּם יַחֲלוּ, אֵף יִרְגְּזוּ תְהַמּוֹת: יח זָרְמוּ מִיָּם
עָבוֹת, קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים, אֵף חֲצָצִיף יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָךְ בְּגִלְגָל,
הָאִירוּ בְּרָקִים תִּבֵּל, רָגְזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בֵּינֵי דְרָכֶךָ, וּשְׂבִילֶךָ
בְּמִים רַבִּים, וַעֲקֹבוֹתַיִךְ לֹא נָדְעוּ: כא נַחֲיֵת כִּצְאָן עַמְּךָ, בְּיַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן:

ע

א תִּפְלָה לְמֹשֶׁה, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדָנִי מֵעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר
וְדָר: ב בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ, וַתַּחֲזִלֵּל אֶרֶץ וְתִבֵּל, וַיַּמְעוֹלֶם עַד עוֹלָם
אַתָּה אֵל: ג תֵּשֵׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא, וַתֹּאמֶר, שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: ד כִּי אֶלֶף
שָׁנִים בְּעֵינַיִךְ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה: ה זָרְמַתֶּם
שָׁנָה יִהְיוּ, בְּבִקְרַת כְּחֲצִיר יַחֲלֶף: וּבְבִקְרַת יַצִּיץ, וַחֲלֶף, לְעָרֵב יִמּוֹלֵל
וַיִּבֶשׁ: ז כִּי כָלִינוּ בְּאַפְּךָ, וּבַחֲמַתְךָ נִבְהַלְנוּ: ח שִׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנִגְרָה,
עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנוּיָה: ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ, כָּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ

הָגָה: י ימי שְׁנוֹתֵינוּ, בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה,
וְרַהֲבָם, עֵמֶל וְאָוֶן, כִּי גֹז חֵישׁ וְנִעְפָּה: יֵאָמֵר יוֹדֵעַ, עַז אֶפֶד,
וְכִירָאֲתָדָ, עֶבְרֵתָדָ: יב לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַעַ, וְנִבְאָ, לְבָב
חֻכְמָה: יג שׁוֹבָה יְהוּזָה, עַד מָתִי, וְהִנָּחֵם עַל עֶבְדִּיָדָ: יד שִׁבְעֵנוּ
בְּבִקָר, חֲסִדָדָ, וְנִרְנָנָה, וְנִשְׁמָחָה, בְּכֹל יָמֵינוּ: טו שְׁמַחְנוּ, כִּימוֹת
עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאָה אֶל עֶבְדִּיָדָ פְּעִלָדָ, וְהִדְרָדָ עַל
בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נָעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ, כּוֹנְנָה עָלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה

א הוֹדוּ לַיהוָה, קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתֵינוּ: ב שִׁירוּ לוֹ,
זַמְרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכֹל נִפְלְאוֹתֵינוּ: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב
מִבְּקִשֵׁי יְהוָה: ד דַּרְשׁוּ יְהוָה, וְעִזּוּ, בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תָּמִיד: ה זְכְרוּ
נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו וּמִשְׁפְּטֵי פִּיו: ו זֶרַע אֲבָרְהָם, עֲבָדוּ, בְּנֵי
יַעֲקֹב, בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: ח זְכֹר
לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר עֲזָה, לְאַלְף דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרְהָם,
וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב, לְחֵק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם: יא לֵאמֹר, לְךָ, אֲתָן אֶת אֶרֶץ פְּנֵעוֹ, חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: יב בַּהֲיוֹתֶם
מִתִּי מִסְפָּר, כַּמַּעֲט, וְגָרִים בָּהֶ: יג וַיִּתְּחַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה
אֶל עַם אֲחֵר: יד לֹא הִנִּיחַ אָדָם לַעֲשֹׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם
מַלְכִים: טו אֶל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי, וְלֹנְבִיאִי אֶל תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב עַל

הָאָרֶץ, כָּל מִטָּה לָחֶם שָׁבֵר: יוֹ שֶׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ, לְעֶבֶד נִמְכָּר
וְיוֹסֵף: יוֹחַ עֲנוּ בְּכַף רִגְלוֹ, בְּרִזְל בָּאָה נִפְשׁוֹ: יוֹט עַד יֵת, בֵּא דְבִרוּ,
אָמַרְתָּ יְהוָה, עֲרַפְתָּהוּ: כִּי שֶׁלַח מֶלֶךְ, וַיִּתְּרָהוּ, מִשָּׁל עַמִּים,
וַיִּפְתָּחֵהוּ: כִּי שָׁמוּ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשָּׁל בְּכָל קַנְיָנוּ: כִּי לְאֶסֶר שָׁרְיוֹ,
בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקִינוֹ, יִחַפֵּס: כִּי וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חָם: כִּי וַיִּפְרֹ אֶת עַמּוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצֵמְהוּ מִצְרַיִם: כִּי הִפְךָ לִבְּסָ לְשׂוֹא
עַמּוֹ, לְהִתְנַפֵּל בְּעֵבְדָיו: כִּי שֶׁלַח מִשָּׁה עֶבְדוֹ, אֲחֵרֹן אֲשֶׁר בָּחַר
בּוֹ: כִּי שָׁמוּ בָּם, דְּבָרֵי אֲתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כִּי שֶׁלַח חֲשׂוֹךְ,
וַיִּחְשְׂדוּ, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ: כִּי הִפְךָ אֶת מִימֵיהֶם לְדָם, וַיִּמַּת אֶת
דִּגְתָּם: לִי שָׂרֵץ אֲרָעָם עֲפָרְדָּעִים, בְּחֹדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לֹא אָמַר, וַיָּבֵא
עָרֵב, כְּנִים, בְּכָל גְּבוּלָם: לְבַנְתָּן גִּשְׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהַבּוֹת
בְּאֲרָעָם: לֹג וַיִּדֶּה, גִּפְנִים וְתַאנְתָּם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: לֹד אָמַר, וַיָּבֵא
אֲרָבָה, וַיִּלֶּק, וְאִין מִסְפָּר: לֹה וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָעָם, וַיֹּאכַל פְּרִי
אֲדָמָתָם: לוֹ וַיִּדֶּה כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָעָם, רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם: לוֹ וַיּוֹצִיאֵם
בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאִין בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: לֹח שְׂמַח מִצְרַיִם בְּעֲאֲתָם, כִּי נָפַל
פְּחָדָם עֲלֵיהֶם: לֹט פָּרֵשׁ עֲנָן, לְמִסְדָּה, וְאִשׁ, לְהַאִיר לְיִלְהָ: מִ שָּׁאֵל,
וַיָּבֵא שְׁלִי, וְלָחֶם שְׂמִים, וַיִּשְׁבִּיעֵם: מֵא פֶתַח עוֹר, וַיִּזְוּבוּ מִים, הִלְכוּ
בְּעִזּוֹת נָהָר: מִב כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת אֲבָרְהָם עֶבְדוֹ: מִג
וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרִנָּה אֶת בְּחִירָיו: מִד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָעוֹת גּוֹיִם,
וַעֲמַל לְאֲמִים וַיִּרְשׁוּ: מִח בְּעֶבְרִי וַיִּשְׁמְרוּ חֻקָּיו, וְתוֹרָתוֹ יִנְעֲרוּ,
הִלְלוּהָ:

קלז

א על נְהָרוֹת בְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם בְּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן: ב על עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ פְּנֹרוֹתֵינוּ: ג כִּי שָׁם שְׁאַלְנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַרֵי שִׁיר, וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמִיחָה, שִׁירוּ לָנוּ, מִשִּׁיר צִיּוֹן: ד אִיךָ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה, עַל אֲדָמַת נָכַר: ה אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם, תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק לְשׁוֹנֵי לְחָפִי, אִם לֹא אֶזְכְּרֶכִי, אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם, עַל רֹאשׁ שְׁמִיחָתִי: ז זָכַר יְהוָה לְבִנְי אֲדָוָה, אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם, הָאֹמְרִים, עָרוֹ עָרוֹ, עַד הִיסוּד בָּהּ: ח בַּת בְּבַל הִשְׁדּוּדָהּ, אֲשֶׁרִי שִׁישַׁלֵּם לָךְ, אֶת גְּמוּלָךְ שְׁגַמְלָת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי שִׁיאַחֲזוּ וְנַפֵּץ אֶת עַלְלֶיךָ אֶל הַסַּלְעַ:

קנ

א הַלְלוּיָהּ הִלְלוּ אֶל בְּקִדְשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקִיעַ עֲזוֹ: ב הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרֹתָיו, הַלְלוּהוּ כְּרֹב גְּדֻלוֹ: ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בְּנֶבֶל וּכְנֹר: ד הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמַחּוֹל, הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִגָּב: ה הַלְלוּהוּ בְּעֲלֻצֵי שְׁמַע, הַלְלוּהוּ בְּעֲלֻצֵי תְרוּעָה: ו כָּל הַנְּשָׁמָה תִּתְחַלֵּל יְהוָה הַלְלוּיָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר שלשה פסוקים אלה:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יי שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מניי, מעוזם בעת צרה: ויעזרם יי ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

זאת התפלה מצאנו באמתחת הפתבים והיא מעט הפמות ורב האיכות:
רבנו של עולם, עלת העלות וסבת כל הסבות, אנת לעלא, לעלא
מן בלא, ולית לעלא מנף, דלית מחשבה תפיסא בך כלל, ולך
דומיה תהלה, ומרמם על כל ברכה ותהלה. אותך אדרש, אותך
אבקש שתחתך חתירה דרך כבושה מאתך, דרך כל העולמות, עד
השתלשלות שלי במקום שאני עומד, כפי אשר נגלה לך, יודע
תעלומות, ובדרך ונתיב הזה תאיר עלי אורך, להחזירני בתשובה
שלמה לפניך באמת, כפי רצונך באמת, כפי רצון מבחר הברואים,
לבלי לחשב במחשבותי שום מחשבת חוץ ושום מחשבה ובלבול
שהוא נגד רצונך, רק לדבק במחשבות זכות צחות וקדושות
בעבודתך באמת בהשגתך ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי
לב טהור לעבדך באמת. ומצעולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
מהרה. תשועת יהוה כהרף עין, לאור באור החיים כל ימי חיותי
על פני האדמה. ואזכה לחדש נעורי, הימים שעברו בחשך,
להחזירם אל הקדשה, ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא
חטא. ואזכה לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו, כלו אומר כבוד,
אמן נצח סלה ועד:

א. "אני אומר בפרוש לכל יהודי שנזתנים
קונטרס אחד - נפטרים מכרת אחד, לכן אשרי מי
שמרבה להפיץ להרבה יהודים, פכה יפטר מכל מיני
עונשים קשים ומרים: פרת, סקילה, שריפה והרג,
שלצערנו הרב באים על האדם שעבר על רצונו
יתברך".

ב. "אין לה עוד צדקה גדולה מצדקה זו - להדפיס
ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם. אשר מחזקים ומאמצים
ונזכחים חיות חדשה בנפש הקורא בהם, ומחפכים את
הבחירה מהחיפוד אל החפנה, ועל פן אשרי מי שיעזור
לזה"

ג. "כל מי שידפיס איזה ספר מספרנו, יהיה לו חלק
בגאולתנו העתידה".

ד. "עסק ההדפסה וההפצה הוא תיקון כל העולמות
וקרוב הגאולה, כי על ידי זה יזכו כל ישראל להתקרב
אליו יתברך, ולדבר עמו יתברך, ובוודאי יראה נסים
נגלים ממש, שישפיע עליו שפע גדול מכמה מקורות
חדשים. מי שרוצה לעזור לי - יעזור לו ה' יתברך
ובפרטיות כל מי שיוזב להדפיס ספר שחברתי - אהיה
לו בעזרתו יתברך למליץ יושר בעולם הבא ולא אנוח
ולא אשקוט עד שאזכה לעשות לו איזו טובה שצריך

בבני חיי ומזוני (ואני יודע שהלצים שבהור ילעגו גם
מדיבורים אלה אך תהלה לאל אני חזק בהם מאד)."

ה... "ואתה בני ידידי ואחי! חום ורחם עלי ועליך
ותראה להדפוס איזה ספר מספרנו שזכינו להכיר
ותפיצו בין כלל ישראל ולמצוה רבה ולזכות גדולה
יחשב לך"

ו... "ועל כן היה לי אסור תודה שתדפוס לי איזה ספר
ותפיצו בזול גדול באופן שיתפשט בין כלל ישראל
ובפרטיות בין בני הנעורים למען השם תראה להיות
טוב ותזכה גם אחרים עם ספרינו" (מתוך סדרת
ספרי אשר בנחל)

יהודי יקר,

אנו מאד רוצים להמשיך את הדפסת כל
סדרת ספרי "שיוזות מוהרא"ש",

אם ברצונך להשתתף בהדפסת הספרים,

(תוכל גם לקבלם לעצמך – אם תרצה, או שזה יתגלגל לעוד ספרים

שיודפסו בזכותך) לזכות וישועה כל שהיא, צור

עמנו קשר. תודה

פלאפון: 055-678-3366